

01 42 / 138

Učebnice
VŠESLOVANSKÉ
STENOGRAFIE.

Původní soustava bez převodův.

Sestavil

F. MIKULÍK.

Tabulky psal

A. VAMPOL.

Přeložil v ruský jazyk

B. WELZ.

V PRAZE.
1908.

Tiskla knihtiskárna »Politika« v Praze.
Lithografie Farského v Praze.
Nákladem vlastním.

Учебникъ
ОБЩЕСЛАВЯНСКОЙ
СТЕНОГРАФИИ.

Подлинная система безъ пере-
ложенийъ.

Составилъ

Ф. И. МИКУЛИКЪ.

Таблицы писалъ

А. Ф. ВАМПОЛЬ.

Перевелъ съ чешскаго

Б. Б. ВЕЛЬЦЪ.

ВЪ ПРАГѢ.
1908.

Типографія »Politika« въ ПрагѢ.
Литографія Farský въ ПрагѢ.
Собственное издание.

F. Mikulík, Praha-Smíchov

Veškerá práva vyhrazena.
Перепечатывать безъ дозволенія автора воспрещается.

PŘEDMLUVA.

Stenografie čili těsnopis, aneb tachygrafie čili rychlopis, jest písmo, jímž možno tak rychle psáti, jak rychle se mluví.

Takového písma jest potřeba všude tam, kde vládne čilý život veřejný, kdy jest zapotřebí důležitá jednání sněmův, sborův, rad, společenstev, sjezdův, schůzí atd. věrně zachovati. S tento úkol není obyčejné písmo běžné, ani pamět. Avšak i pro ty, kdož mnoho píšou, kdož s časem počítají, kdož poznámkují pro pozdější upotřebení, studenti, žurnalisté, na psacích strojích píšící a j., pro všechny ty jest v nynější době stenografie velenutna.

U Angličanů potřeba zaznamenávaní řeči, při veřejných schůzích mluvené, vyvolala první soustavy stenografické, kteréž přešly do Francie a Německa. Tyto soustavy nebyly bez četných vad, nemělyť patřičné krátkosti a zběžnosti, postrádaly spolehlivosti, utíkaly se k dovolným zkratkám, a stenograf z těchto důvodův byl nakonec přece jen na svou dobu pamět odkázán.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Стенографія, т. е. „тѣснопись“ (письмо въ сжатомъ видѣ) или тахиграфія, т. е. „скоропись“, есть письмо, помощью котораго можно писать такъ быстро, какъ скоро говорятъ.

Такое письмо необходимо вездѣ, гдѣ бьется животрепещущая общественная жизнь, когда надобно точно сохранять важныя сдѣлки думъ, совѣтовъ, обществъ, комитетовъ, съѣздовъ, собраній и т. д. Эту задачу не могутъ выполнить ни обыкновенное, общепринятое письмо, ни память. Но и для тѣхъ, которые много пишутъ, которые дорожатъ временемъ, дѣлаютъ замѣтки, чтобы впослѣдствіи ими воспользоваться, для студентовъ, журналистовъ, тѣхъ, которые работаютъ на пишущихъ машинахъ и пр., для всѣхъ этихъ лицъ въ настоящее время стенографія является дѣломъ крайне необходимымъ.

У Англичанъ необходимость записывать рѣчи (читаемыя) на публичныхъ собраніяхъ вызвала первыя стенографическія системы, которыя перешли во Францію и Германію. Эти системы не обошлись безъ многихъ (крупныхъ) недостатковъ, т. к. не выказывали надлежащей краткости и плавности, у нихъ не доставало (хватало) положительности, онѣ прибѣгали къ произвольнымъ сокращеніямъ и по этимъ причинамъ стенографу пришлось въ концѣ концовъ пользоваться все-таки лишь хорошей своей памятью.

Teprve Fr. X. Gabelsberger r. 1834 vykázal svým dílem těsnopisu cesty nové, vytvořil vskutku plynné běžné písmo, s geniálním důvtípem objevil řadu svérázných prvků písmových, kteréž v obyčejném písmě byly ukryty. Tím postavil stenografie na základy moderní, na rozdíl soustav anglo-francouzských, spočívajících povíce na těžko pisatelných tvarech geometrických.

Gabelsberger spatřoval vlastní úlohu těsnopisu v rychlopise, v »u-mění zaznamenávat řeči«, kdežto jeho mladší vrstevník Vilém Stolze vycházel z jiného hlediska: neměl na mysli zaznamenávat řeči veřejné i v nejrychlejším tempu mluvené, nýbrž považoval stenografii za zdokonalení písma obyčejného vůbec, kteráž by nahradila únavné psaní mechanické písma obyčejného, jsouc při tom stejně určitá, za to však mnohem rychlejší.

Obě soustavy jsou vhodné pro jazyk německý. Gabelsbergerova, pro parlamentní potřeby jsouc budována, vyniká rychlostí nad Stolzeovu v poměru as 5:4, užívá všech možných prostředků, aby dostihla svrchované rychlosti, ale, bohužel, za cenu nedůslednosti, přemnohých pravidel, kolísání v označování samohlásek, nepřesnosti složek, záměny vespolečné hlásek a j. v. Ale všechny tyto vady původní soustavy jsou nepatrné proti i naprosté přesnosti těsnopisu Stolzeova, uváží-li se, že soustava Gabelsbergerova vyzbrojena jest prostředkem geniálním, totiž krácením větovým a logickým dle několika málo pravidel, čehož u soustavy Stolzeovy není a býti nemůže. Tak obě soustavy mají svoje přednosti, ale i vady, dle hledišť, se kterého se díváme. Se svého stanoviska nemá tvůrce stenografie stolzeovské žádných vad na

Tолько Ф. Кс. Габельсбергеръ въ 1834 г. навелъ стенографію на новый путь, создавъ письмо въ самомъ дѣлѣ бѣглое, онъ открылъ съ геніальнымъ остроуміемъ цѣлый рядъ характерныхъ письмовыхъ элементовъ, скрытыхъ въ обычномъ письмѣ. Такимъ образомъ стенографіи достались модерна основы, чѣмъ и отличаются отъ англофранцузскихъ системъ, основанныхъ по большей части на геометрическихъ, трудно дающихся (неграфическихъ, неудобныхъ) формахъ.

Габельсбергеръ полагалъ собственную задачу стенографіи въ скорописи, въ „искусствѣ записывать рѣчи“, между тѣмъ какъ младшій его современникъ Вильгельмъ Штольце смотрѣлъ на дѣло съ другой точки зрѣнія: онъ и не думалъ записывать общественныя рѣчи въ скорѣйшемъ темпѣ, а считалъ стенографію усовершенствованіемъ обыкновеннаго письма вообще, чтобы замѣнить утомительное писаніе простаго письма, не теряя тонкости, но за то достигая ускоренной быстроты.

Обѣ системы пригодны для нѣмецкаго языка. Система Габельсбергера создана на пользу парламентарной практики, скоростью превосходитъ систему Штольце въ отношеніи приблизительно 5:4, пользуется всевозможными средствами, чтобы добиться наибольшей скорости, но — къ сожалѣнію — цѣною непослѣдовательностей, многочисленныхъ правилъ, шаткостью обозначенія гласныхъ и пр. Но всѣ эти недостатки подлинной системы являются мало-значительными даже въ сравненіи съ совершенной точностью стенографіи Штольце, если не упустить изъ виду, что система Габельсбергера сооружена геніальнымъ средствомъ а именно сокращеніемъ предложеній и логическимъ на основаніи нѣсколькихъ правилъ; въ системѣ Штольце этого нѣтъ

své soustavě neméně geniálně stavěné, neboť dovedl myšlenku přesně určitého písma svrchovaně rozřešiti. Tvůrce soustavy gabelsberské má mnoho vad co do přesnosti písma ve své soustavě, jež by se daly sice zmenšiti, ale nikterak odstraniti, ale s ohledem na krátkost písma a racionálně krácení větne odnáší palmu vítězství.

Zmínili jsme se obšírněji o těchto dvou soustavách německých (pomíjejíce mnohé novější, Stolze-Schreyovu a j., ale celkem ne lepší) nejen proto, že jsou základem moderních stenografií vůbec, ale hlavně proto, že se obě staly základem pro převody na jazyky slovanské.

Dosavadní rozmanité převody obou soustav německých na jazyky slovanské dokázaly však nad míru poučlivě, že sice rychlopísnému požadavku vyhovují větší menší měrou, ale že se pro jazyky slovanské nikterak nehodí.

Jařmo těchto soustav cizích pociťuje se bolestně na každém téměř slově dle nich psaném, ježto nevyhovují dvěma ve slovanštině předúležitým požadavkům :

- a) měkkostem (zvukům),
- b) složkám (skupinám, shlukům) souhláskovým, nic nemluvě, že nevyhovují :
- c) délkám samohlásek i souhlásek, jež píšou pouze Čechové a Slovinci, zřídka Jihoslované, a
- d) pravopisu.

да и быть не можетъ. Итакъ обѣ имѣютъ свои достоинства, но и недостатки, смотря по точкѣ зрѣнія. Со своей точки не находить создатель системы Штольце никакихъ погрѣшностей въ своей не меньше геніальной системѣ, ибо онъ сумѣлъ совершенно рѣшить мысль твердо-точного письма. Изобрѣтатель системы Габельсбергера имѣетъ въ своей системѣ много недостатковъ касательно точности письма, которые можно было бы хотя уменьшить, но никакъ не уничтожить. Но въ виду краткости и рациональнаго сокращенія предложеній онъ удостоивается пальмы первенства.

Мы коснулись подробнѣе этихъ двухъ нѣмецкихъ системъ (минувши многихъ новѣйшихъ — Штольце-Шрей и др., — которые въ общемъ итогѣ являются не лучшими), не только потому, что это основы современныхъ стенографій вообще, но главное потому, что обѣ онѣ сдѣлались основаніемъ для переложеній на славянскіе языки.

Пока разныя переложенія обѣихъ нѣмецкихъ системъ на славянскіе языки доказали лишь чрезвычайно назидательно, что онѣ никакъ не примѣнимы для славянскихъ языковъ, не смотря на то, что онѣ болѣе или менѣе отвѣчаютъ требованіямъ скорописи.

Ярмо этихъ иностранныхъ системъ больно ощущается почти на каждомъ писанномъ на нихъ словѣ, т. к. онѣ не удовлетворяютъ двумъ требованіямъ, очень важнымъ въ славянскихъ языкахъ относительно:

- a) мягкостью (звуковъ) и
- b) группъ (стеченій) согласныхъ, не говоря даже о томъ, что не удовлетворяютъ :
- c) долготѣ (длинѣ) гласныхъ и согласныхъ, которая обозначается только у Чеховъ и Словаковъ, изрѣдка лишь у Югославянъ, и
- d) правописанію.

Z těchto ohledův — аč jinak jest neobyčejně rychlopisný a pěkně zpracovaný — jest převod gabelsburský na jazyk český nejbídnější, ježto nevyhovuje ani zvukově, ani složkově, ani délkově, ani pravopisně.

Má sice pravidlo: »Piš, jak slyšíš!« ale stačí ukázati v několika příkladech, že nemoha vyhověti oněm požadavkům, nemůže se i jím řídit. Ač má písmě pro ř a ň, píše přece veskrze br, mr, pr, mn, kn místo bř, mř, př, mň, kň, bre, mre, pre, mne, kne místo bře, mre, pře, mně, kně, totěž s hláskou y místo i, a místo řa, u místo řu, ou místo řou, o místo řo, při kteréžto hlásce také dro místo dřo, vro místo vřo, tro místo třo, kro místo křo.

Neuspokojuje-li převod český při zvucích ř a ň, pro kteréž písmena má, jež se však ve složkách ztrácejí, jak teprve žádati, aby i ostatní zvuky měkké, pro jichž označení není ani znakův, ani vhodného pravidla, rádně označoval? Pravidlo pro krasopisce, nikoli však pro rychlopisce, dle něhož tah vlasový značí měkkost, o něco silnější tvrdost a ještě silnější samohlásku, tedy trojí stupeň tloušťky (!) (př.: měď: med: mada), nemůže přece činiti nárok na konečné právoplatné odklizení otázky měkkostní? Tak píše se prakticky přec jen vede = vědě, med = měď, pěch = pech, za běh = beh, za útěk = utek a j. v.

I pravidla českého těsnopisu o vypisování pouze hlásky ě a to pouze po hlásce t nelze upotřebiti všude, i píše se zase jen utecha = útěcha,

Вотъ почему чешское переложение — хотя и очень скорописное и хорошенъко выработанное — является столь скуднымъ, т. к. оно не удовлетворяетъ ни въ звуковомъ, ни въ групповомъ отношеніяхъ, ни въ мягкости, ни въ долготѣ гласныхъ и согласныхъ, ни въ правописаніи.

Хотя она руководится правиломъ „Пиши, какъ слышишь,“ — однако достаточно дать нѣсколько примѣровъ, чтобы доказать, что она не можетъ руководиться этимъ правиломъ, т. к. она не въ состояніи удовлетворить выше приведеннымъ требованіямъ. Хотя у нея есть буква для ř и ň, она все-таки повсюду пишетъ br, mr, pr, mn, kn вмѣсто bř, mř, př, mň, kň, — bre, mre, pre, mne, kne вмѣсто bře, mre, pře, mně, kně, тоже и съ буквой y вмѣсто i, a вмѣсто řa, u вм. řu, ou вм. řou, o вм. řo, при коей гласной тоже dro вмѣсто dřo, vro вмѣсто vřo, tro вм. třo, kro вм. křo.

Если-же не удовлетворяетъ чешское переложение при звукахъ ř и ň, для которыхъ имѣются буквы (теряющіяся однако въ группахъ), куда можно требовать, чтобы оно обозначало точно и остальные мягкіе звуки, для обозначения которыхъ нѣтъ ни знаковъ, ни подходящаго правила. Правило для каллиграфа, но не для скорописца, согласно которому тонкая, волосная черта обозначаетъ мягкость, черта нѣсколько посильнѣе (болѣе тѣневая) твердость, еще сильнѣе (тѣневая) гласную, слѣдовательно тройкая степень толщины (прим. měď: med: mada) не можетъ все-таки окончательно рѣшить вопросъ о мягкости. Итакъ въ практикѣ пишутъ все-таки только vede = vědě, med = měď, pěch = pech, вмѣсто běh = beh, вм. útěk = utek и пр.

Но и правила чешской стенографии о несокращенномъ обозначеніи лишь буквы ě, да и тутъ лишь послѣ буквы t нельзя употребить

zviteziš = zvítězíš, tema = těma a j. v.

Nesprávně píše se měkkost slabická při řa (na ostatní měkké slabiky s řo, řu, řou pravidlo nerozšířeno), neboť píše se vlastně preani (dle kaligrafického pravidla přeani) místo přání, deas místo das, preahne místo přáhne a j. ř.

Měkké slabiky s řo, řu, řou, a přecasto i s řa, zaměňují se veskrze za tvrdé, na př. opatřovati = opatrovati, křoví = kro(v)y, tuk = tuk, dobá = doba, šřava = řtava, vepřú = vepru a j. ř.

Bědný obraz skýtá rovněž i psaní skupin souhláskových (složek), jež jsou v českém jazyku mnohem rozmanitější, nežli v jazyku německém, a proto nelze se diviti, že převody z původní soustavy přes mnohé námahy zůstaly a zůstanou, tak jako originál gabelsburský, nedokonalými. Pravidla o těsném spojení pro vyznačení shluků souhláskových, o volném (přirozeném) spojení pro psaní samohlásek a o širším spojení pro označení j, tedy trojí stupeň vzdálenosti písmen, nelze v rychlosti nijakž dodržeti.

Píše se na př.:

Vrech m. vrch, třepyt m. třpyt, trepel m. trpěl, trení m. trní, tema m. tma, šerem m. šerm, řeku m. řku, krek m. krk, brek m. brk, zamekne = zamkne, smret m. smrt, trehne m. trhne, usechly m. uschlý, vlehko m. vlhko, lenu, demu m. lnu, dmú, vrtene neb vretene m. vrtne, mleč = mlč, sech(u)ze m. schůze, deleny m. dělný, sukutek, sukouška m. skutek, zkouška, težece m. těžce, chret n. chrť za chrt a j. ř.

Ačkoli psání délky není nejnütnější požadavek, přece jest mnohdy potřebí rozlišovati slova stejná, jen délkou se lišící, na př. stal: stál, vada: váda, pana: pána, baba: bába, táha: tahá, řad: řád, svatosť: svátosť, tyčí: týčí, dubu: dubů a j. ř.

вездѣ и такъ пишутъ опять только utecha = útěcha, zviteziš = zvítězíš, tema = těma и др.

Неточно пишутъ слоговую мягкость при řa (другихъ мягкихъ слоговъ съ řo, řu, řou сказанное правило не касается), ибо, собственно говоря, пишутъ preani (по каллиграфическому правилу přeani) вмѣсто přání, deas вмѣсто das, preahne вм. přáhne и пр.

Мягкіе слоги съ řo, řu, řou и весьма часто и съ řa, цѣликомъ смѣняются съ твердыми, на пр. opatřovati = opatrovati, křoví = kro(v)y, tuk = tuk, dobá = doba, šřava = řtava, vepřú = vepru и пр.

Жалкую картину представляетъ тоже и писаніе группъ согласныхъ, которыя въ чешскомъ языкѣ являются болѣе разнообразными, чѣмъ въ нѣмецкомъ, нечего грѣха таить, что переложения изъ подлинной системы, несмотря на многія затрудненія, остались, да и останутся несовершенными, каковъ и самъ оригиналъ Габельсбергера. — На опытѣ никакъ нельзя слѣдовать правилу о сжатомъ соединеніи для обозначенія стекшихся группъ согласныхъ о болѣе свободномъ (естественномъ) соединеніи для писанія согласныхъ, въ широкомъ же (протяжномъ) соединеніи для обозначенія j, слѣдовательно тройкая степень отдаленій буквъ!

Итакъ пишутъ на пр.:

Хотя обозначеніе долготы не является необходимымъ требованіемъ, все-таки иногда нужно различать одинаковыя слова, которыя различаются лишь по длинѣ своихъ (коренныхъ) гласныхъ, напр. stal: stál, vada: váda, pana: pána, baba: bába, táha: tahá, řad: řád, svatosť: svátosť, tyčí: týčí, dubu: dubů и др.

Uváží-li se i jiné neurčitosti soustavy, jednak již v originálu, jednak teprve v převodu, jako psaní tak důležité hlásky »o« vyduťím (splynutím) ve slovech: noha, nos, noc, noch, bok a j. v., nebo vynechávání hlásek, na př. mrtev = mretv, hřbitov = řbitv, rozbil = robil, rodil = rozdí, a spousta jiných, dospěje se k přesvědčení, že těsnopis český jest nehorší ze všech slovanských převodův. Že takovýto těsnopis »všeliké čtení a psaní nad míru usnadňuje« nepřízná zajisté nikdo, leda co se psaní dotýče. Čtení není čtením, nýbrž jen hádáním ze smyslu věty.

Z řečeného patrně, že těsnopis český píše se jinak nežli se slyší, mluví a pravopíše, písmo to není už v tomto smyslu pravopisné, a jest tím méně, když zaměňuje z za s, y za i, ů za u, v za f a j. v. Jest proto zcela oprávněn hlas učitelstva, že těsnopis (roz. český a jemu podobný) kazí pravopis. Učitelstvo jest právem proti zavedení takovéhoto těsnopisu do škol.

Co se týče ostatních převodův gabelsberských na jazyky slovanské, nevyhovují ve složkách nijak. Týž obraz žalostný jako u českého! Měkkostní pravidla pak vedou k značným nedůslednostem a mimo to neobsahují všech měkkostí těchto řečí. Nedovedou psátí hlásku ô (ó, ů), nedokonale podávají a, e, písmeno a zobrazuje se dokonce u znaků uzavřených (s bříškem) trojím stupněm dutosti (!), čehož prakticky u těchto znaků nelze dodržeti. A v pravopisném ohledu jest tomu zrovna tak, jako u převodu českého.

Если сообразить и другія неопредѣленности системы, являющіяся отчасти уже въ оригиналѣ, отчасти только въ переложении, какъ на пр. писаніе »о«, гласной столь важной, черезъ округленіе въ словахъ: noha, nos, noc, noch, bok и др. или выпаденіемъ буквъ, на пр. mrtev = mretv, hřbitov = řbitv, rozbil = robil, rodil = rozdí, и масса другихъ, то наконецъ убѣждаемся, что чешская стенографія — самая плохая изъ всѣхъ славянскихъ переложеній. Что такая тѣснопись „чрезвычайно облегчаетъ чтеніе и письмо“ — этого никто навѣрно не признаетъ, развѣ только относительно письма. Чтеніе — это не чтеніе, а угадываніе по смыслу предложенія.

Изъ сказаннаго видно, что чешская стенографія пишется иначе, чѣмъ слышится и чѣмъ отвѣчаетъ орфографіи, ея письмо уже по этой причинѣ не можетъ быть орфографическимъ, тѣмъ менѣе, что она замѣняетъ z за s, y за i, ů за u, v за f и пр. Поэтому вполне справедливы отзывы учителей, что стенографія (разум. чешская и ей подобныя) искажаетъ правописаніе. Педагоги въ правѣ воспрепятствовать примѣненію такой стенографіи въ школахъ.

Что касается остальныхъ переложеній Габельсбергера на славянскіе языки, то онѣ въ группахъ согласныхъ (составныхъ созвучіяхъ) никакъ не удовлетворяютъ. Та же жалкая картина, какъ у чешскаго. Правила же о мягкостяхъ способствуютъ непослѣдовательностямъ, и кромѣ того не содержатъ всѣхъ мягкостей этихъ языковъ. Онѣ не умѣютъ писать гласную ô (ó, ů), неточно обозначаютъ a, e, буква a изображается даже при замкнутыхъ (каптивныхъ) знакахъ (съ „брюшкомъ“) тройкой степенью закругленія, чего нельзя соблюдать въ практикѣ при этихъ знакахъ. Въ практическомъ же отношеніи дѣло имѣется ровно такъ, какъ въ чешскомъ переводѣ.

Неjurčitéjší z převodův, tak jako originál, jest ruský stolzeovský, ale i zde měkkost hlásek, pro jazyk ruský zvláště důležitá, vyznačuje se několi-kerým způsobem, totiž: průpisem, obloučkem a čárkami, a to pamnoze tak, že to vede k veliké písma zdlouhavosti a nepisatelnosti.

Uvažuje nedokonalosti všech soustav převedených na jazyky slovanské, usnesl se proto III. sjezd českých těsnopiscův gabelsberských, aby se pracovalo o původní soustavě slovanské, vykázav těsnopisu u Slovanův úkol mnohem vyšší: Úkol sjednotiti veškeré Slovanstvo těsnopisem jakožto písmem všeslovanským. Soustava slovanská dlužna hověti stejně všem jazykům slovanským tak, aby nebylo žádných potřebá převodův. Ona má stírati různosti jednotlivých řečí slovanských, a to tak, aby růzností těchto řečí slovanův bylo by, aby kterýkoliv Slovan četl stenogram ve kterékoli řeči slovanské po svém způsobu, tak aby soustava ta byla stejně česká jako ruská, jako polská atd.

Ovšem ideálu tohoto dosíci nelze pro různosti hláskové (sluchové), mluvnické (tvarové) a pojmové (významové), jak na první vzhled zřejmo. Přece však dlužno napnouti všecky síly, aby se dostihlo, čeho vůbec dosíci lze. Úkol to veliký a obtížný při budování soustavy slovanské ohromné, ježto s nepatrným počtem prvkův rychlopisných dlužno zmociti nesmírnou bohatost zvukův, nejrozmanitější skupiny souhláskové, množství tvarův ohýbacích a j. v. A při tom dlužno žádati, jak se rozumí samo

Самый точный изъ переложений по смыслу оригинала, это — русская система Штольце, но и тутъ мягкость звуковъ, столь важная въ русскомъ языкѣ, обозначается разнымъ образомъ а именно прописываніемъ (перекрещиваніемъ), оваломъ и черточками, — зачастую такъ, что вслѣдствіе этого письмо становится медленнымъ, неудобописательнымъ и трудно дается.

Разсуждая о несовершенствѣ всѣхъ системъ переложенныхъ на славянскіе языки, III-й съѣздъ (конгрессъ) чешскихъ Габельсбергерскихъ стенографовъ рѣшилъ, чтобы выработана была подлинная славянская система, при чемъ стенографіи Славянъ задана задача гораздо высшая. Задача соединить все Славянство стенографіей, являющейся все-славянскимъ письмомъ. Славянская система должна въ одинаковой степени угодить всѣмъ славянскимъ языкамъ такъ, чтобы не надо было никакихъ переводовъ (переложеній). Она должна ступшевывать особенности отдѣльныхъ славянскихъ языковъ вмѣстѣ съ тѣмъ щадя эти особенности (разности). Идеалъ такой тѣсно-скорописной системы долженъ быть таковъ, чтобы любой Славянинъ читалъ стенограммы каждой славянской рѣчи своимъ образомъ, такъ чтобы данная система была одинаково чешской, какъ русской, какъ польской и т. д.

Этого идеала конечно нельзя достигнуть вслѣдствіе звуковыхъ и грамматическихъ разностей, равно какъ и по различію понятій (значеній, выраженій), что явствуетъ съ перваго взгляда. Однако надо всѣми силами стремиться къ достиженію того, чего именно можно добиться. Задача эта велика, затрудненія при постройкѣ славянской системы громадны, т. к. съ ничтожнымъ количествомъ скорописныхъ элементовъ надо пересилить неизмѣримое богат-

sebou, aby všeslovanská soustava těsnopisná vynikala pisatelností a rychlostí co možná gabelsborskou, určitostí stolzeovskou, důsledností, jednoduchostí, snadností, půvabností a racionálním krácením větným.

Pisatel po leta pracoval o takovéto soustavě, ovšem pokud mu toho zaměstnání a jiné životní boje dovolovaly. Bylo mu prostudovati převody slovanské, soustavy cizí a jazyky slovanské aspoň do té míry, pokud se toho potřeba jevila pro úkol vytčený. Pokud vyhověl, posudilž každý nepředpojatě sám. Tolik však dlužno říci, že zvukům a složkám vyhověno touto soustavou nejzvrubněji a nepřesněji (bezvýmínečně) a také nejsnadněji, u Čechův a Slovákův i délkám (po vůli), a že dáno tak písmo, jehož čtení jest přesně určité a jehož psaní jest plynulé.

Vedle autora tohoto dílka pracovali o těsnopise slovanském také Jos. Dürich, původce hnutí pro všeslovanský těsnopis, jenž vydal dílo své pod názvem: »Pokus o jednotný těsnopis slovanský«, dále Holas, Krondl a Fiedler (tento na základě původní práce Holubovy výhradně pro jazyk český).

Na Rusi pak Krivoš, Rudanovský a j., ale títo ne v tom smyslu,

stvo zvukově, samých různobrazných skup (stеченій) согласных, составных созвучій, множество флексивных форм (суффиксов, падежных окончаний) и пр. Разумѣется само собою, что и тутъ нельзя не требовать, чтобы все-славянская стенографическая система начертательностью (графичностью) и скоростью достигала — насколько возможно — систему Габельсбергера, точностью же систему Штольце, и не отставала за другими послѣдовательностью, простотою, легкостю, миловидностью и рациональнымъ сокращеніемъ предложеній.

Авторъ въ теченіи многихъ лѣтъ трудился изобрѣсти такую систему, конечно — насколько дозволяло это его призваніе и невзгоды жизни. Ему пришлось изучитъ славянскія переложенія, иностранныя системы и славянскія языки, по крайней мѣрѣ настолько, насколько нужно было для этой задачи. Пусть каждый самъ безпристрастно обсудитъ, насколько это ему удалось. Надо однакожъ сказать, что звукамъ и стеченіямъ гласныхъ (группамъ) отдаеть настоящая система должное вниманіе и точно рѣшаеть этотъ вопросъ (безъ исключеній), у Чеховъ и Словаковъ даеть возможность обозначать — если желательно — долготы и что такимъ образомъ даеться письмо, чтеніе котораго точно определѣно и писаніе коего плавно.

На поприщѣ всеславянской стенографіи трудилися кромѣ автора этой книги: Јосифъ Дюрихъ, возбудившій стремленіе къ всеславянской системѣ, который издалъ свой трудъ подъ названіемъ »Опытъ общей славянской стенографіи,«
дальше Голасъ, Крондль и Фидлеръ (на основаніи подлиннаго труда Голуба исключительно для чешскаго языка).

Въ Россіи Кривошъ, Рудановскій и др., которые однако не ста-

aby podali písmo slovanské, hovící govně všem jazykům slovanským.

Idea všeslovanského těsnopisu vznikla v hlavě Düricha. Jeho dvěma výbornými články, uveřejněnými v Almanachu těsnopisném r. 1885 a v Kalendáři českých stenografů r. 1889, řídil pisatel svou práci neznaje prací druhých spolupracovníků, jež, zejména Dürichovu, poznal, dohotovuje poslední práce grafické.

рались о томъ, чтобы составить славянское письмо, примѣнимое для всѣхъ славянскихъ языковъ.

Idea всеславянской стенографіи возникла въ мысли Дюриха. Авторъ настоящей книги руководился его двумя отличными статьями, помѣщенными въ Стенограф. Альманахѣ 1885 г. и въ Календарѣ чешскихъ стенографовъ 1889 г., не зная ничего о современныхъ работахъ другихъ сотрудниковъ, особенно Дюриха. Только оканчивая послѣднія графическія работы всей книги авторъ познакомился съ его трудомъ.

О ПИСМЕХ СЛОВАНСКИХ А ПРАВОПИСЕХ.

Slovanstvo do nedávna psalo trojím písmem, totiž frakturou či tak zv. švabachem, latinkou a upravenou cyrilicí zv. hrazankou (гражданкою). Fraktura na štěstí zmizela téměř na dobro i není už třeba jí se zabývat. Zbývají tudíž jen latinka s hrazankou, jež Slovanstvo rozpolcují.

Slované píší latinkou, jejíž počet písmen s bohatostí zvukův slovan-
ských není, pomáhají si tou dobou dvojím způsobem, aby vyjádřili přesně zvuky svých řečí, totiž jednak rozlišovacími znaménky, zvolivše klíčky (˘), čárky (˙), tečky (˙) a háčky (ˇ), jednak přezkovaním, t. j. kupením písmen dvou až čtyř, kterážto skupina různorodých zvukův má zobraziti příslušný zvuk. Tento nemotorný, barbarský způsob jest na př. při ch, kteréž přesně vzato jest jen c + h (tisíchlavý, nichlav, mlachuba), anebo po latinsku čteno k + h, ale nikoliv řecké χ = rus. х.

U Lužičanů vedle toho přezka kh, u Polákův celá řada: sz = š = ruskému ш, cz = č = ruskému ч, rz = ř = rus. рь, szcz = šč (česky šf) = rus. щ. U Jihoslovanů lj = l', gj = dj = srb. љ, nj = њ. Přezkovaní nelze nijak ospravedlniti. Také z dějin patrně, že ho sice pomalu, ale jistě

О СЛАВЯНСКИХ ПИСЬМАХ И ПРАВОПИСАНИЯХЪ.

Славянство еще недавно писало троякимъ алфавитомъ: фрак-
турою или т. наз. швабахомъ, ла-
тиницей и приспособленной кирил-
лицей, т. наз. гражданкой. Фрак-
тура къ счастью исчезла почти
совсѣмъ и ее можно упустить изъ
виду. Остаются лишь латиница и
гражданка, которыя разъединя-
ють Славянство.

Славяне, пишущіе латиницей, число буквъ которой не удовле-
творяетъ богатству славянскихъ
звуковъ, стараются въ настоящее
время двоякимъ образомъ выра-
зить точно звуки своихъ рѣчей а
именно, отчасти различающими
(надстрочными) знаками, употре-
бляя крючковъ (˘), черточекъ (˙),
точекъ (˙), запятыхъ (апострофъ)
('), отчасти сложениемъ буквъ, т. е.
соединениемъ двухъ, трехъ, четы-
рехъ буквъ; такая группа разно-
образныхъ звуковъ должна пред-
ставить (изобразить) соответствую-
щій звукъ. Этотъ неуклюжій,
варварскій способъ существуетъ
на пр. при буквѣ ch, которая —
если можно судить — состоитъ изъ
c + h (tisíchlavý, nichlav, mlachuba)
или если читать по латыни k + h,
но никогда греческое χ = рус. х.

У Луличанъ кромѣ того груп-
па kh, у Поляковъ цѣлый рядъ:
sz = š = рус. ш, cz = č = рус. ч,
rz = ř = рус. рь, szcz = šč (чеш. šf)
= рус. щ. У Югославянъ lj = l', gj
= dj = серб. љ, nj = њ. Складываніе
группъ нельзя никакъ оправдать.
Видно тоже по исторіи, что оно

ubývá. Dříve bývalo hůře, tak psávalo se u Dalmatincův slovo шлеш = šleš... scgljesc (!), книжній = knižnij... kgnifcgni, zcela dle vlášského pravopisu. U Cechův pak: chzezť m. čest, zzwathy m. svatý, wjše nebo wjche m. vše, rzyeka m. řeka atd.

V označování lišnými znaménky zvukův scházejících v abecedě latinské panuje však dosud neupravenost. Tak tiskne se *đ, f* a píše se *đ, f*, čes. *ň* = pol. *ń*; čes. *ř* by mělo býti *ř* a *l*, t. j. měkkosti stupně prvního měly by se psáti s čárkou (') nad písmenem, tedy *ř', l'* atd. bez ohledu na to, že na př. *ř* a *l'* jinak znějí u jednotlivých slovanských národův, jsouce rozmanitě zbarveny, anebo že u Slovákův *ř* jest souhláskou dlouhou. Měkkosti pak stupně druhého měly by býti označovány vesměs klíčkou (˘), na př. *č, š, ž* m. pol. *ż, dż* m. *dż*, kterýžto způsob klíčkování přijat byl již Jihoslovany a Lužičany.

Slované hrazankou písčící mají pro měkké zvuky druhého stupně své zvláštní bukvy ve své azbuce. Tak *š* = ш, *č* = ч, *ž* = ж, *šč* (šć) = щ, spec. srb. *џ* = dž, *ђ* = chrv. *dj*, *ћ* = chrv. *ć*. Vyznačení měkkosti souhláskové prvního stupně děje se diakr. písmenem *ь* zv. jeř(ik), jenž se klade za tvrdou souhlásku. V srbském po n a l splynul jeřik, čímž vznikla nová zbytečná písmena *њ* = њ (nj), *љ* = љ (lj = l'). Měkkost slabičná u Rusův a Bulharův označuje se po cyrilsku jotací samohlásky aneb se jotace vypouští, rozumějíc se sama sebou, na př. při rus. -e.

Dvojím písmem při dosavadní neuspořádanosti v označování zvukův slovanských předvádí se pozorovateli

malo-po-malu, no zamětno izchezaetъ. Прежде было хуже: вотъ Дальматинцы писали слово шлеш = šleš... scgljesc (!), книжній = knižnij... kgnifcgni, совѣмъ по италянској орѳографіи. Чехи писали: chzezť вm. čest, zzwathy вm. svatý, wjše вm. vše, rzyeka вm. řeka и т. д.

Въ обозначеніи звуковъ не имѣющихъ въ латинскомъ алфавитѣ въ диакритическихъ знакахъ до сихъ поръ преобладаетъ неточность. Итакъ печатають *đ, f* и пишутъ *đ, f*, чеш. *ň* = поль. *ń*; вмѣсто чеш. *ř* слѣдовало бы писать *ř* и т. д., т. е. мягкости первой степени слѣдовало бы писать съ черточкой надъ буквой (˘), слѣд. *ř', l', š', ž'* и т. д., несмотря на то, что на пр. *ř* и *l'* у разныхъ Славянъ звучать не одинаково, т. к. онѣ имѣють одинаковый отгѣнокъ, или что онѣ — у Словаковъ — представляютъ длинныя согласныя. Мягкости второй степени слѣдовало бы обозначать всецѣло крючкомъ (˘), на пр. *č, š, ž* вm. польскаго *ż, dż* вm. *dż*; этотъ способъ употребленія крючковъ приняли уже Югославыне и Лужичане.

Славяне пишушіе гражданкой имѣють для мягкихъ звуковъ второй степени свои особыя буквы въ своей азбукѣ. Итакъ *š* = ш, *č* = ч, *ž* = ж, *šč* (šć) = щ, спец. серб. *џ* = dž, *ђ* = хорв. *dj*, *ћ* = хорв. *ć*. Обозначеніе мягкости согласныхъ первой степени производится черезъ диакритическую букву *ь*, т. наз. ерь, которая слѣдуетъ за твердой согласной. Въ сербскомъ послѣ *n* и *l* слилось ерь, такъ что возникла новая лишняя буква *њ* = њ (nj), *љ* = љ (lj = l'). Мягкость слоговъ у Русскихъ и Болгаръ обозначается по-кирилловски іотированіемъ гласной, или же іотированіе пропускается, т. к. разумѣется само собою, на пр. при рус. -e.

Двойнымъ шрифтомъ при те-перешней разстроенности въ обозначеніи славянскихъ звуковъ на-

smutný obraz roztrfštěnosti, pod kterou myšlenka slovanská neobvyčejně trpí. Jest nejvýše na čase, aby Slovanstvo vytklo si ideou společné písmo, ke kterému by spělo. Nahraditi na ráz latinku za hrazanku, nebo naopak, naprosto nelze. Ale lze obojí písmo slučovati, přiblížovati povlovně. Přiblížení cyrilice k latince za dob Petra V. mělo by býti opakováno u příležitosti velebné opravy hrazanky, a neupřeme si toho, i latinky: Věčné klíčkování a věčné přežkování písma latinského musí na konec přece jen přestati.

Slované latinkou písčící měli by si již zavésti zvláštní znaky pro své zvuky, pro něž užívají dosud rozlišovacích znamének a přežkování, a nezůstávají stále jen při návrzích. To mělo by býti snahou akademií a jazykozpytcův slovanských. Snad dojde časem na sjezdy filologů slovanských, na kterých by se tyto otázky zdánlivě malé, ale přec ohromné důležitosti pro Slovány, řešily, a doufejmež, i rozřešily.

Ale i hrazanka nevyhovuje prakticky, zejména ve psaní a ve napsaného čtení. Jest příliš nemotorná a nečitelná. Stačí poukázat na slova psaná: тиштити (= tišiti), мглы (= mhly) a řadu jiných, aby i nadšení hrazanky přívrženci nabyli přesvědčení, že toto písmo, zejména psací, potřebuje nápravu jako soli. Že tomu tak, viděti nejlépe z toho, že Rusové sami, dobře cítíce nedokonalost svého písma, pomáhají si pro větší zřetelnost přeromanitými tvary znakův т, в, ъ, ѣ, я, ф, ж, п

блюдателю представляется печальная картина раздробленности, которой чрезвычайно страдает славянская мысль. Пора, чтобы Славянство ставило своей идеей общее письмо, къ которому бы оно стремилось. Замѣнить разомъ латиницу гражданкой, или наоборотъ, никакъ нельзя. Но возможно постепенно соединять (сблизывать) оба эти письма. Сближеніе кириллицы съ латиницей случившееся во время Петра Великаго слѣдовало бы повторять по случаю крайне необходимой корректуры (исправленія) гражданки и — нечего грѣха таить — и латиницы. Постоянное употребление крючковъ и постоянное группированіе латиницы должно въ концѣ концовъ прекратиться.

Славяне пишушіе латиницей хорошо бы сдѣлали, еслибы для своихъ звуковъ, обозначаемыхъ до сихъ поръ помощью диакритическихъ знаковъ или группами нѣсколькихъ согласныхъ, изобрѣли бы особыя знаки, чтобы не оставались все только на однихъ проектахъ. Вотъ первая задача для Академій и ученыхъ по славянскому языковѣдѣнію. Можетъ быть, что въ будущемъ осуществятся сѣзды славянскихъ филологовъ, которые рѣшали бы эти незначительные на видъ, но огромные для Славянъ по своему значенію вопросы. И не только рѣшали бы, но — дай Богъ — и практически рѣшили бы.

Но и гражданка не удовлетворяетъ въ практикѣ, особенно въ писаномъ и въ чтеніи писаннаго. Она слишкомъ неуклюжа и неразборчива. Достаточно показать, вотъ на примѣръ, писанное слово тиштити, мглы и цѣлый рядъ многихъ другихъ, чтобы даже восхищенные приверженцы гражданки убѣдились, что это письмо, особенно писанное, необходимо поправить. Это доказываетъ, что Русские ощущая несовершенство своей азбуки, употребляютъ для

atd., ale tak, že nastal v psacím písmě hotový chaos tvarův, ježto nebylo řídící myšlenky jednotlicí. A zde právě jest příležitost, aby se obojí písmo zavedením společných znakův sblížilo, tak aby se zlepšilo a běžnějším a čitelnějším stalo. Slované by neměli zapomínati, že jednota písma jest vyšší požadavek, nežli ohledy historické. Dejte Slovanům jednotné písmo a učiníte je nezdolnými. K této jednotě lze dospěti při pevné vůli vzdělanstva slovan-ského takřka nepozorovatelně.

Písmo není dogmatem, na kterém by se musilo lpěti: obojí, latinské i hrazanka, prodělalo mnoho změn, nežli se stalo tak upraveným, jak je nyní vidíme. Vnikla do obojího během doby jiná písmena, na př. do latinky W vyvinuvší se ústrojně z V zdvojením, a toto V dalo opětně vznik písmeni U. j vyvinulo se z i a má dosud známku svého vývoje — tečku — nad sebou, kteráž jest nyní úplně zbytečná a měla by v tisku i ve psaní odpadnouti. K vzato z řeckého x, kdežto Latiníkům stačilo C, organické s G, a znělo vždy jako K. Akademie záhřebská zavádí do latinky đ za srb. ѣ, u Polákův a A možno považovati za vyvozené z cyril. А, u Francouzů ч odvozené z c, u Němcův poslední dobou zhoла zbytečné lat. B, vyvinuvší se ze ß atd.

Jestliže tedy národové latinky užívající přizpůsobili si písmo toto pro potřebu svoji, zavedše si nová pís-

большей разборчивости почерка многообразных формы буквъ т, ь, ъ, ѣ, я ф, ж, п и т. д., но такимъ образомъ, что вслѣдствие этого является настоящій хаосъ формъ, т. к. не доставало тутъ правящей главной идеи. Тутъ-то и представляется случай сблизить оба шрифта введеніемъ общихъ знаковъ такъ, чтобы оно усовершенствовалося въ отношеніи плавности и четкости. Да не забудутъ Славяне, что единство письма является высшимъ требованіемъ, нежели историческія отношенія. Дайте Славянамъ единство азбуки и они станутъ непреодолимы. Къ этому единству можно приблизиться почти незамѣтно — если славянскіе образованные классы будутъ имѣть твердую волю.

Вѣдь алфавитъ — это не догма, на почвѣ котораго застылъ весь прогрессъ. Оба алфавита, латиница и гражданка подвергались многимъ измѣненіямъ, прежде чѣмъ сдѣлались такъ обработанными, какими намъ теперь являются. Въ оба эти алфавита попали въ теченіе времени другія буквы, т. на примѣръ въ латиницу W, образовавшееся (возникшее) органически изъ V удвоеніемъ; изъ сего V возникла буква U, j возникло изъ i, что до сихъ поръ показываетъ точка, нынѣ уже лишній слѣдъ возникновенія сказанной буквы (эту точку лучше было бы совсѣмъ отбросить, даже въ печатномъ). К взято изъ греческаго x, между тѣмъ какъ Латинистовъ удовлетворяло C, органическое съ G, звучащее всегда какъ K. Загребская Академія вводитъ въ латиницу đ за сrb. ѣ, у Поляковъ a A, можно считать происходящимъ отъ кирилл. А, у Французовъ ç происходящимъ изъ c, у Нѣмцевъ въ послѣднее время совершенно лишнее B, возникшее изъ ß и т. д.

Если-же народы употребляющие латиницу приспособили этотъ алфавитъ для своей надобности,

mena, jakž teprve nutnou potřebou jeví se to býti pro jazyky slovanské, aby pro zvuky ch, ž, š, č atd. psali i v latince znaky svoje. Zde všeliké ohledy na latinku a národy jí píšící jsou nemístné a svědčí jen o nesamostatnosti Slovanstva západního.

Jak mnohem rozumněji — před tícícem let! — počínal si sv. Cyril, když pro zvuky, pro něž v alfabetu řeckém nebylo písmen, zavedl bez ohledu na řečtinu písmena nová: ж, а, ъ, ѣ, я, б, ж, ц, ч, у, ш, и, ѣ, jež se nad to ani do souladu písma řeckého nehodila. V srbské azbuce pak vidíme J = j m. Ы й, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ.

Změny za Petra V. v ruském písmě nejsou celkem na prospěch tohoto písma. Tak na př. cyr. и mělo přejíti v ia = ia, cyr. н mělo zůstatí a ne se změnití v n, za i mělo býti a zůstatí n, za ou a iou mělo býti y a iy m. ю, э má odpadnoutí atd. Zde by mělo býti snahou, aby se důslednost cyrilská zachovala a psalo za я, ю, и tvary náležitější ia, iy, n, ia, iy, u. Ruské písmo mělo by vypustiti Ы й a zavésti J j (bez tečky), a mělo by především zrušiti písmě ш, jakož i malé psací a tištěné ležaté m za lat. t a nahraditi znaky běžnějšími a čitelnějšími.

Povlovné a rozvážné nápravě a úpravě písma v psaní i tisku nestojí nic v cestě.

Co tuto řečeno, netýká se v pravém smyslu pravopisu, nýbrž běží jen o záměnu písmen neb diakriti-

usvoivъ себѣ новыя буквы, то для славянскихъ языковъ тѣмъ болѣе надобно, чтобы звуки ch, ž, š, č и т. д. даже въ латиницѣ писались своими особыми знаками. Тутъ неумѣстно ссылатъся на латиницу и пользующіеся ею народы; это свидѣтельствуеетъ лишь о несамостоятельности западняго Славянства.

Видно, что — тысячу лѣтъ тому назадъ — гораздо умнѣе поступалъ св. Кириллъ, изобрѣтая для звуковъ неимѣющихся въ греческомъ алфавитѣ новыя буквы, несмотря на греческій алфавитъ: ж, а, ъ, ѣ, я, б, ж, ц, ч, у, ш, и, ѣ, которыя даже не попадали въ общій составъ греческаго алфавита. Въ сербской азбукѣ находимъ лат. J = j вм. Ы й, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ.

Перемѣны сдѣланныя въ русской азбукѣ во время Петра Великаго въ общемъ не принесли пользы этому письму. Вотъ на пр. кирилл. и слѣдовало перейти въ ia = ia, кир. н слѣдовало оставить, а не передѣлать въ n; н слѣдовало оставить вм. и; вм. ou и iou слѣдовало писать у и iy вм. ю; э слѣдуетъ отбросить и т. д. Тутъ было бы желательно стараніе сохранить кириллскую послѣдовательность и писать вм. я, ю, и болѣе надлежащія формы ia, iy, n, ia, iy, u. Въ русской гражданкѣ слѣдовало бы выбросить Ы й, и ввести J j (безъ точки), и прежде всего отмѣнить букву ш, равно какъ и строчное письменное и курсивное печатное m вм. лат. t и замѣнить знаки новыми болѣе плавными и четкими.

Ничто не мѣшаетъ медленному и разсудительному преобразованію и улучшенію (обработкѣ) кирил. азбуки въ письменномъ и печатномъ.

Сказанное не касается въ собственномъ смыслѣ правописанія, дѣло только въ отмѣненіи буквъ

ckých znakův. Jinak s vlastním pravopisem. V pravopisech slovanských řečí uplatněny jsou důvody historické, fonetické, etymologické a analogické. Zde narážíme na nejtěžší překážky. Vzpomeňme si jen rozhořčeného boje o y po c v jaz. čes.! Jak dlouho trvalo, nežli zvítězilo oprávněné i! Jak dosud marně jsou snahy u Polákův, aby povšechně opanovalo ři n. ři m. rzy, analog. di, ti, ci, si... či, ši, šči, ži, m. czy, szy, szczy, ży. U Rusův záměna o za a pod přízvukným óro, vypnechávání ъ na konci slov atd.

A přece každý rozumný Slovan uznati musí, že společný pravopis přispěl by nesmírně k jednotě jazyků slovanských a že by proto mělo býti úsilím neodolatelným působiti roznenáhla k společnému pravopisaní, jež může býti jedině na základě etymologickém (dle původu) a analogickém (dle obdoby), ježto jedině tyto způsoby slučují jazyky slovanské, kdežto fonetický rozdružuje slovanskou řeč na několik řečí. Vizme doklad toho srbský pravopis fonetický a charvatský etymologický pro jednu a tutěž řeč, maloruský v Haliči a týž v Rusku, českou řeč a slovenskou.

A takový pravopis, který by zcela hověl slovanským řečem, jest odkaz sv. Cyrila, je to pravopis cyrilský, jen poněkud zmodernisovaný, z ohledu na nastalé během doby proměny v jazycích slovanských.

или надстрочныхъ знаковъ. Другое дѣло относительно самаго правописанія. Въ славянскихъ правописаніяхъ уважены историческіе, фонетическіе, этимологическіе и аналогическіе доводы. Тутъ встрѣчаются самыя затруднительныя препятствія. Стоитъ лишь упомянуть огорченной борьбы изъ-за у послѣ с въ чеш. языкѣ! Сколько прошло времени, пока наконецъ побѣда осталась за i! Напрасны же до сихъ поръ старанія Поляковъ, чтобы повсюду завладѣло ři или ři вм. rzy, anal. di, ti, ci, si... či, ši, šči, ži вмѣсто czy, szy, szczy, ży. У Русскихъ замѣненіе о вм. а въ окончаніи óro съ удареніемъ на ó, пропущеніе ъ въ концѣ словъ и т. д.

И все-таки каждый разсудительный Славянинъ долженъ сознаться, что общее правописание несканозанно пособствовало бы къ единству слав. языковъ и что слѣдовательно надлежало бы стремиться съ непреодолимымъ рвеніемъ медленно, но твердо къ общему правописанію, которое возможно лишь на этимологическихъ (смотря по возникновенію) и аналогическихъ (по соотвѣтственности) основахъ, т. к. только эти способы соединяютъ славянскіе языки, между тѣмъ какъ фонетическіе раздробляютъ славянскую рѣчь на нѣсколько рѣчей. Вотъ такъ является сербское фонетическое правописание и хорватское этимологическое для одного и того-же языка, малорусское въ Галиціи и то-же въ Россіи, чешское и словацкое.

И такое правописание, которое вполне соотвѣтствовало бы славянскимъ языкамъ, это наслѣдство св. Кирилла, это правописание Кирилла, лишь нѣсколько модернизованное въ виду переменъ, происшедшихъ современемъ въ славянскихъ языкахъ.

Pravopis tento zdánlivě nesnadný jest pro vzdělance přece mnohem snadnější nežli tolik pravopisů, kolik řečí spisovných. Jím jedině bylo by umožněno, že zachovala by se individualita jednotlivých řečí, ale přece tak, že by nedotčen byl celek. Setřít těchto růzností při dokonalém setřetí jich a řeší tak úlohu zdánlivě nemožnou, nicméně však uskutečnitelnou.

Takovým pravopisem neděje se slovanským jazykům násilí. Všichni Slované vyslovují a mluví svými řečmi, ale píšou jednotně. Kdyby opanoval pravopis Cyrilův alespoň mezi vzdělanci slovanskými — s ponecháním dosavadních pro lid, ale při neustálém povlovném jich lepšení a přivádění k jednotnému — byl by to ne krok, ale skok k ideálu společného jazyka slovanského. Pravopis takovýto lišil by se prospěšně od francouzského a anglického, ježto by nebylo pochybností, jak čistí v tom kterém slovanském nářečí.

A Slovanstvo by teprve poznalo, jaká překrásná jednota a soulad panuje v jeho jazycích: jednotlivé řeči staly by se na ráz nářečímí, ba i rozřečímí jednoho jazyka v pravopise všecky obsahujícího.

Bude-li kdy porozumění pro ideu tak eminentně slovanskou? Hnou-li se sbory, jichž se týče, a probudí se konečně ze své nečinnosti, ba strnulosti?

Это трудное на видъ правописание является для образованнаго Славянина все-таки болѣе удобнымъ, чѣмъ столько правописаній, сколько литературныхъ языковъ. Единственно черезъ такое правописание было бы возможно сохранить индивидуальность отдѣльныхъ языковъ, но все же такъ, что одно цѣлое осталось бы неприкосновенно. Оно соблюдаетъ эти разности, ступенчивая ихъ и такимъ образомъ рѣшаетъ невозможную на видъ, однако осуществимую задачу.

Такое правописание не относится насильственно къ славянскимъ языкамъ. Всѣ Славяне произносятъ и говорятъ на своихъ языкахъ, но пишутъ на одинъ ладъ. Еслибы правописание Кирилла восторжествовало, — по крайней мѣрѣ между славянскою интеллигенціей (въ образованныхъ сословіяхъ) — оставя пока для народа нынѣшнія ореографіи, но стараясь ихъ улучшить и сводить къ единству, — то дѣло двинулось бы не шагомъ, а помчалось бы къ идеалу общаго славянскаго языка. Такое правописание должно бы предпочесть французскому и англійскому, т. к. не подлежало бы сомнѣнію, какъ слѣдуетъ читать въ томъ или другомъ славянскомъ нарѣчіи.

Тогда только узнало бы Славянство, какое прекрасное единство и гармонія владѣтъ въ его языкахъ: отдѣльные языки сдѣлались бы разомъ нарѣчіями, даже діалектами одного языка, содержащаго ихъ всѣхъ въ правописаніи.

Да будетъ понята и прочувствована эта такъ чисто славянская идея! — Тронутся ли тѣ, которыхъ дѣло это касается, да проснуты наконецъ изъ своего застоя?

TĚSNOPIS A PRAVOPIS.

Prve než podáme azbuku (abecedu, alfabetu) rychlopisnou, jest nám vytknouti zásady, kterými se v tomto písmě, jakožto dorozumívacím, řídíme. Viz tab. 1., 2. a 3.

Místo hlavního pravidla téměř všech těsnopisů: Piš, jak slyšíš! klademe důležitější: »Piš, jak (správně dle svého pravopisu) píšeš!« Za polské a luž. w píšeme ovšem v, za spřežku ch nepíšeme c + h, nýbrž h Ĥ, org. vyvinuté z h, kterouž píšeme taktéž i v jihosl., kde se čte jako h, za lat. b B = rus. б Б zavádíme v příkladech jednotné pro obojí písmo b B, *б Б*, kdežto v B ponecháváme pro výslovnost buďto b = B nebo v = V (na př. kober = kověr = kober). Za L l píšeme v příkladech i těsnopisně L l, kdežto za měkké l L vždy jen v těsnop. a v př. l' L' = li Li.

Abychom ušetřili na místě v příkladech a nemusili opakovati táž slova v rozmanitých pravopisech, píšeme

i za slov. g, h jediný znak *g h*

v tisku i Г, kteréž jest shodné s cyr. Г a malé ústrojně vytvořeno dle lat. f F. Čte se v příkladech a těsnop. u Čechův, Hornoluž., Slovákův a Malorusův jako h H (mr. r Г), u ostatních Slovanů jako g G (mr. r Г). Za české ů, mr. a slov. ô, pol. a luž. ó (znějí jinak!) píšeme jednotné ô Ô a místo č. a slov. ou píšeme v příkl. jen ů. Tedy slovansky a těsnop. psané dvôr

СТЕНОГРАФИЯ И ПРАВОПИСАНИЕ.

Прежде чѣмъ предложить скорописную азбуку, мы должны отмѣтить правила, которыми руководимся въ этомъ вразумительномъ письмѣ. См. таб. 1, 2 и 3.

Вмѣсто главнаго правила почти всѣхъ стенографовъ „Пиши, какъ слышишь“ ставимъ болѣе важное „Пиши, какъ (правильно, по своему правописанію) пишешь.“ Вмѣсто польскаго и лужицкаго w пишемъ конечно v, вмѣсто группы ch не пишемъ c + h, a букву h Ĥ, возникшую органически изъ h, которую мы пишемъ также въ югославянскихъ языкахъ, гдѣ ее читаютъ какъ h; вмѣсто латинскаго b B = рус. б Б примѣняемъ общее для обоихъ писемъ b B, *б Б*, между тѣмъ какъ в B осталось для произношенія или b Б или v V (на пр. kober = kověr = kober). Вмѣсто L l пишемъ въ примѣрахъ и стенографично L l, между тѣмъ какъ вмѣсто мягкаго l L всегда лишь стенограф. да въ примѣрахъ l' L' = li Li.

Для сбереженія мѣста въ примѣрахъ и чтобы не приходилось повторять тѣ-же слова въ различныхъ правописаніяхъ, мы пишемъ и вмѣсто слав. g, h одинъ знакъ

g h въ печатномъ i Г, кото-

рое кроется съ кирилл. Г, строчное же образованно органично по лат. f F. Его читаютъ въ примѣрахъ и стенографически у Чеховъ, Горнолуличанъ, Словаковъ и Малороссовъ h H (mr. r Г), у остальныхъ Славянъ какъ g G (mr. r Г). Вмѣстно чешскаго ů, mr. и слов.

bude čísti Č. dvôr, Pol. dwór, Slovák dvôr, M.-rus. двѡр(ъ) п. двір. Stejně Bôl = č. bûh, sôli, vòdcòv, slòv, pôd atd. Za moucha, vedou píšeme jen mùha, vedû atd.

Pro hlásky měkké II. stupně zavedeny pro příklady a v těsnopise zvláštní písmena pro obojí písmo: Za české š = pol. sz = rus. ш nový znak б У, jež si můžeme mysliti odvozený buď z čes.

š...š...b...b

anebo přímo z řec. mal. σ. Jest to téměř s ním. Za čes. č = pol. cz = rus. ч volíme tento význačný zlatinisovaný znak cyrilský, jehož psací tvar jest shodný s psaným obyč. ч = ч, kdežto r R píšeme dle tiskacího. Psací ч pro zvuk č můžeme si mysliti rovněž odvozené z českého

č...č...r...r...r

Za čes. ž = pol. ź = rus. ж píšeme a tiskněme v příkladech »z« odpovídající rus. ж, kdežto za dosav. z = rus. з З píšeme a tiskněme pro obě písma tvar psací lat. з З, shodný s ruským.

Za znak přežkový dz píšeme tak jako v těsnopisu jen z Z a pro zvuk dž = srb. џ = џ píšeme a tiskněme z Z.

Takto docilujeme pro hlásky б, ч, з, з, і, ô, ů, b, в, ж, з jednoty a máme pro příklady písmo, jež vyniká nad cyrilici. Tyto záměny písmen jsou

ô, поль. и луж. ó (звучать не одинаково) мы пишемъ единственное ô Ô, вмѣсто же чешскаго и слов. ou пишемъ въ примѣрахъ ů. Итакъ славянски и стенографически писанное dvôr будутъ читать Ч. dvôr, Пол. dwór, Словаки dvôr, Малороссы двѡр(ъ) или двір. Также Bôl = ч. bûh, sôli, vòdcòv, slòv, pôd и т. д. Вмѣсто moucha, vedou... пишемъ лишь mùha, vedû и т. д.

Для мягкихъ согласныхъ II-ой степени введены для примѣровъ и въ правописаніи особыя буквы для обоихъ писемъ. Вмѣсто чеш. š = поль. sz = рус. ш, новый знакъ б У, который можно считать отвлеченнымъ изъ чеш.

š...š...b...b

или прямо изъ греческаго строчнаго σ. Это почти швабское писчее š, прописное же совершенно съ нимъ кроется. Вмѣсто чеш. č = поль. cz = рус. ч мы избрали этотъ характеристичный латинизованный кирилловскій знакъ, писчая начертательная форма коего кроется вполне съ писаннымъ обыкновенно ч = ч, между тѣмъ какъ r R пишемъ какъ печатное. Начертательное ч для звука č можно также мысленно отвлечь отъ чеш.

č...č...r...r...r

Вмѣсто чеш. ž = поль. ź = рус. ж пишемъ и печатаемъ въ примѣрахъ »z« отвѣчающее русскому ж, между тѣмъ какъ вмѣсто нынѣшняго z = рус. з З пишемъ и печатаемъ для обоихъ писемъ письменную форму з З, которая кроется съ русской.

Вмѣсто групповаго знака dz пишемъ такъ, какъ въ стенографіи только z Z и для звука dž = серб. џ = џ пишемъ и печатаемъ z Z.

Такимъ образомъ приобретаемъ для согласныхъ б, ч, з, з, і, ô, ů, b, в, ж, з единственную форму и получаемъ для примѣровъ письмо,

povahy podružné, písarské, a nedotýkají se nijak jazyků slovanských. Běžít jen o to, aby nastala jednota a nebylo třeba opakovati se.

Co se týče označování měkkosti prvního stupně, nahrazujeme dosavadní různé způsoby písma obyčejného v písmě těsnopisném způsobem jednotným, píšíce za -je, -ě, -e, -e, -e, -ie, -e, -e jenom -e a tisknouce ie. *) V ruském a českém jazyku ponecháváme náležitější ě = e**), kteréž by mělo býti i místo čes. ě, pol. ie, pokud odpovídá staré dvojhlasce ě. Zde sem tam píšeme obojí.

Za měkké slabiky psané -ja, -ia, -a, -a, -a, -a píšeme obdobně -a a tiskneme ia, shodně s cyrilským pravopisem. Podobně ostatní hlásky měkké. Tento způsob označování měkkosti v příkladech je z důvodův typografických nejvýhodnější. Jest však i nejsprávnější, ježto označuje se v o k á l n ě měkkost, jež jest etymologicky i foneticky první stupeň vokalisace. Takto pojednou č. řeka, pol. rzeka, rus. рѣка, chrv. rieka, luž. rěka atd. píše se těsnopisně stejně as jako řeka = rieka = rška.

*) Ostatně zdá se, že se pol. i luž. čárkování a české klíčování souhlásek vyvinulo z joty (i), jež se kladla nad písmena, tak jako na př. něm. ä vyvinulo se z

ä... ä... ä

**) Snahou býti musí: sjednocovat a na náležitější psaní uváděti. Toto rus. ě jest pro nářečí ruská velenutné a jsou proto nerozumné snahy odstraniti je. Jest nutné i pro Čechy a Slováky, a zejména pro Jihoslovany, kdež by krylo čtverou výslovnost.

ktoré превосходить кириллицу. Эти замѣны буквѣ имѣють второстепенное свойство письма и не касаются никакъ отдѣльныхъ славянскихъ языковъ, дѣло идетъ лишь о томъ, чтобы достигнуть единства и чтобъ не пришлось повторяться.

Что касается обозначения мягкости первой степени, то мы замѣщаемъ теперешнія разныя формы обыкновеннаго письма въ стенографическомъ письмѣ одинаковымъ образомъ т. к. мы пишемъ -je, -ě, -e, -e, -e, -ie, -e, -e только -e и печатаемъ ie. *) Въ русскомъ и чешскомъ языкахъ мы оставляемъ болѣе пригодное ě = e**), которое слѣдовало бы поставить и вмѣсто чеш. ě, п. ie, насколько эти буквы отвѣчаютъ старой двугласной ě.

Вмѣсто мягкихъ писанныхъ слоговъ -ja, -ia, -a, -a, -a, -a мы аналогично пишемъ -a и печатаемъ ia, согласно съ правописаниемъ Кирилла. Тоже у остальныхъ мягкихъ гласныхъ. Этотъ способъ обозначения мягкостей въ примѣрахъ оказывается болѣе удобнымъ въ типографическомъ отношеніи. Да онъ и вѣрнѣе всѣхъ, т. к. тутъ въ г л а с н ы х ъ обозначается мягкость, которая этимологически и фонетически является первой степенью вокализации. Итакъ чешское řeka, поль. rzeka, рус. рѣка, хорв. rieka, луж. rěka и т. д. стенографически пишемъ одинаково, т. е. нѣчто въ родѣ řeka = rieka = rška.

*) Впрочемъ кажется, что употребленіе черточекъ у Поляковъ и Лужичанъ и крючковъ надъ согласными у Чеховъ произошло изъ юты (i), которую ставили надстрочно, такъ какъ на пр. нѣмецкое ä возникло изъ

ä... ä... ä

**) Надо стремиться къ соединенію и введенію болѣе подходящаго образа письма. Это русское ě оказывается необходимымъ для русскихъ нарѣчій, слѣдовательно неразсудительны старанія смѣнить эту букву. Она важна и для

Za české ři, pol. rzy píšeme v příkladech a těsnop. jenom ri shodně s di, ti, ni, si, zi atd. Tvaru pol. rzy = řy nemůžeme ústrojně těsnopisně psáti. Tvary pol. czy, szy, szczy, ży nahrazujeme obyčejně (po Bogusławském a j.) za či, ši, ści, ži, resp. ci, bi, ci, zi, ač můžeme psáti i tvrdé y, i měkké i.

V jazyce ruském vypnecháváme э, jakožto písmě neodůvodněné, a píšeme e, čtouce je nezměkčeně, pokud tvoří samo pro sebe slabiku. E pak transkribujeme jako je, jest-li samo pro sebe slabikou. Tedy этот(ъ) = etot, эй = ej : еж(ъ) = jež resp. [jez], мое = moje, дает(ъ) = dajet atd. Znaky ъ а ъ vypnecháváme, ježto postaráno jinakým způsobem o psaní tvrdosti a měkkosti. Jako samohlásky, transkribující na př. starobulharštinu, píšeme je.

Poznámkou sluší uvěsti, že pro první čas nepíšeme těsnopisně délek v jazyku českoslovanském. Děje se tak proto, abychom nebyli obmezováni v příkladech, a pak, že pravidla o rychlopisném psaní délek možno probíratí až po probrání vokalisace.

Až potud, co se řeklo, jest první stupeň rychlopisného pravopisání, jímž se již jazyky slovanské značně sbližují.

II. stupeň pravopisu vyžaduje již hlubší znalosti etymologie. Zde třeba rozeznávatí již hlásky v písmě, jež se ve výslovnosti u některých jazyků slov. setřely anebo změnily, takže se kryjí s jinými. Tak na př. stenograf český jako Slovan bude psáti i (i' =

Bůh chraniž Slovanstvo před Karadžići, Štury, Jokly, Grotty a j.

Вмѣсто чешскаго ři, поль. rzy пишемъ въ примѣрахъ и стенографіи только ri аналогически съ di, ti, ni, si, zi и т. д. Формы польскаго rzy = řy нельзя писать ни органически, ни по стенографіи. Формы польскаго czy, szy, szczy, ży замѣняемъ обыкновенно (по Богуславскому и др.) вм. či, ši, ści, ži, собств. ci, bi, ci, zi, хотя можемъ писать и твердое y и мягкое i.

Въ русскомъ языкѣ отбрасываемъ э, какъ ни на чемъ не основанную букву и пишемъ e, которое читается не мягко, насколько оно само по себѣ является самостоятельнымъ слогомъ. E же переводится какъ je, если оно образуетъ самостоятельный слогъ на пр. этот(ъ) = etot, эй = ej : еж(ъ) = jež т. е. [jez], мое = moje, дает(ъ) = dajet и т. д. Ерѣ и ерѣ (ъ, ъ) пропускаются, т. к. обозначеніе твердости и мягкости обезпечено другимъ образомъ. Какъ гласныя — на пр. при переведеніи староболг. языка — мы пишемъ ихъ.

Надо замѣтить, что мы пока не пишемъ въ стенографіи долготы чешскославянскаго языка. Это дѣлается потому, чтобы не ограничиваться въ примѣрахъ и потому, что правила о скорописномъ обозначеніи долготы можно ставить только послѣ ученія о гласныхъ.

Все, что мы пока сказали, является первой степенью скорописнаго правописанія, помощью котораго славянскіе языки уже значительно сближаются.

II-ая степень правописанія требуетъ уже болѣе основнаго знанія этимологіи. Тутъ надо различать согласныя въ письмѣ, которыя въ произношеніи нѣкоторыхъ славянскихъ языковъ стусшевались или перемѣнились, такъ что онѣ

Чеховъ, Словаковъ и особенно для Югославянъ; тутъ она покрывала бы четверное произношеніе. Боже упаси Славянство отъ Караджичей, Штуровъ, Йокловъ, Гроттовъ и др.

[li], i [l] = (l), třebaž jich řeč v Čechách (nikoli na Moravě) nerozlišuje. Poznává měkké [li] po přehláskách, na př. [králi] : (krále) = [králiä]. V polském a hornolužickém jazyku pak dlužno psátí místo (dž) a (č) těsnopisně (d') = [di], (t') = [ti] všude tam, kde jest etymologické d a t. Totéž v dolnolužickém za (ž) a (š).

V tomto II. stupni pravopisu píšeme i předhistoricky změkčené d a t, kteréž v příkladech našich označujeme zvláštními písmeny, tak jako v těsnopise, totiž [ð] a [ɥ], odvozené z d a t. Toto [ð Δ] bude se čísti v jaz. čes. a luž. jako (z), pol. a slov. jako (dz), slovin. (j), srb. (ђ), chrv. (dj = đ), rus. (ж), mr. (dž), bulh. (жд = žd). Rusky neorg. (жд = žd) píše se obdobně [ð]. A rovněž tak [ɥ U] bude se čísti v čes., pol., luž. a slov. jazyku jako (c), v mr., slovin. jako (č) = (ch), srb. (ћ), chrv. (č) (jiné nežli polské č), bulh. (щ) (vysl. št), v rus. jako (č = ch). Neorg. (щ = šč) píše se [ɥ]. Zavedením těchto písmen v příkladech a těsnopise docíljuje se již mocně shody v jazycích slovanských.

Pozn. Rozumí se, že kdo nechce nebo neumí, nebude tak v těsnopise psátí, přidržuje se svých pravopisů zvukových. Na př. Čech píše správně příze = príze, správněji příze, nejsprávněji příde. Polák bude psátí na př. správně cieszyc = siebusi, ale správněji tiebiti a nejsprávněji [tsbiti]. My v příkladech píšeme celkem dle tohoto stupně pravopisu, dávajíc zde onde do () slova psaná dle pravopisův dosavadních, až na to, co se řeklo o směně písmen za ч, б, з, з, з, і atd. a do [] psaná slova

кроются съ другими. Такъ на пр. чешскій стенографъ какъ Славянинъ будетъ писать и і = І (ль) и І = і (лѣ), хотя произношеніе въ Чехии (но не въ Моравіи) ихъ не различаетъ. Онъ отмѣтитъ мягкое [li] (ль) послѣ перегласовки на пр. [králi] : (krále) = [králiä]. Въ польскомъ и верхне-лужицкомъ языкахъ должно писать dž и é стенографически d' = [di], t' = [ti] вездѣ тамъ, гдѣ встрѣчается этимологическое d и t. Также въ нижне-лужицкомъ языкѣ вмѣсто ž и š, которыя точно отвѣчаютъ предыдущимъ d и t.

Въ этой второй степени правописанія мы пишемъ даже доисторически смягченное d и t, которыя мы въ нашихъ примѣрахъ обозначаемъ особыми буквами, какъ въ стенографіи а именно [ð] и [ɥ], происходящія отъ d и t. Это [ð Δ] будемъ произносить въ чеш. и лужиц. языкахъ какъ z, поль. и слов. какъ dz, словин. j, серб. ђ, хорв. dj = đ, рус. ж = ž, малорус. dž = дж, болг. жд = žd. Русское неорг. žd = жд можно писать [ð]. Равно и [ɥ U] будемъ читать въ чеш., поль., луж., да слов. языкахъ какъ c, въ mr., словин. какъ č = ч, серб. ћ, хорв. č (другое, чѣмъ польское č), болг. щ (произн. št), въ рус. какъ ч = ч (неорг. щ). Это русское неорг. щ можно писать [ɥ]. Уже введеніемъ этихъ буквъ въ примѣрахъ и стенографіи мы достигаемъ могучаго объединенія славянскихъ языковъ.

Прим. Разумѣется, что тотъ, кто не хочетъ или не можетъ, не будетъ такъ писать въ стенографіи, придерживаясь своихъ звуковыхъ правописаній. На примѣръ Чехъ пишеть правильно příze = príze, правильнѣе príze, лучше всего príde. Полякъ будетъ на пр. писать правильно cieszyc = siebusi, но правильнѣе tiebiti, правильнѣе всего [tsbiti]. Мы въ примѣрахъ пишемъ по этой степени правописанія, ставя здѣсь и тамъ въ скобки () слова писанныя по тепереш-

pravopisem všeslovanským, pokud toho jest zapotřebí.

нимъ правописаніямъ, за исключеніемъ того, что сказано о замѣнѣ буквъ за ч, б, з, з, і и т. д. и въ скобки [] слова, писанныя всеславянскою орфографіей, насколько это нужно.

III. stupeň pravopisu jest cyrilský — všeslovanský. V něm píšou se přehlásky ä, ö, ü, ů, ê, ě, posovky a, ä, å (z původního A), u, ů, ű, ų (z původní ж = ж), ѣ = е, ê, ë, э, ь, kterýmžto způsobem docíljuje se, že se obsáhnou všecy možné výslovnosti jazyků slovanských, ježto rodivuhodně všecy přechody v jednom a témž nářečí jsou setrvale stejné. Píše se změkčený znak (písmě) і atd.

III-ья степень правописанія — это кирилльская — всеславянская. Въ ней пишемъ перегласовки ä, ö, ü, ů, ê, ě, носовыя a, ä, å (изъ подлиннаго A), u, ů, ű, ų (изъ подлиннаго ж = ж), ѣ = е, ê, ë, э, ь, и такимъ образомъ успѣваемъ объять всевозможныя произношенія славянскихъ языковъ, т. к. къ удивленію всѣ переходы въ одномъ и томъ-же нарѣчій непремѣнно одни и тѣ-же. Пишутъ смягчающій знакъ і и т. д.

Některé příklady :

Вотъ нѣкоторые примѣры :

- Č. Pátek, p. piątek, г. пят(о)къ(ъ), b. пятъкъ(ъ), luž. pjatk, slov. pätok, sch. petak = петак, všesl. [paṭək];
- č. píd [pādi], p. piędz [pādi], г. пядь [paḍi];
- č. příze [prāḍä], p. przędza [prāḍa], г. пряжа [praḍa];
- č. jestřáb [jästrāb], p. jastrząb [jastrāb], г. ястреб(ъ) [jastrāb];
- č. pořádek, p. porządek, г. поряд(о)къ(ъ), všesl. [poraḍək];
- č. беру [beru], p. biore [bēru], г. беру [beru];
- č. těšiti se dítětem [tsōiti sã dätätē], p. cieszyć się dziecięciem [tsōiti sã dätätē], г. тѣшиться дитятем(ъ) [tsōiti sã dätätē];
- č. svět, p. świat, mr. fonet. cвіт(ъ), г. свѣт(ъ), sch. sviet, свет atd., všesl. [svst]

dík pravidlu o připodobnění v jazyku polském a maloruském.

благодаря правилу ассимиляції въ польскомъ и малорусскомъ языкахъ.

- Č. Dílo [dšlo], p. dzieło [dslo], mr. діло = дѣло [dslo];
- č. sádlo, p. sadło, г. сало [saḍlo];
- č. sedlák, г. селяк(ъ) [sedlak];
- č. modlití, г. молити [moḍliti];
- č. holubice [loḷubicã], p. gołębica, г. голубица [loḷubicã];
- č. budete, p. będącie, г. будете [budeṭe];
- č. pes, p. pies, г. пес(ъ), chrv. pas [pəs];
- č. den, chrv. dan [døn], slov. deň, p. dzień, г. день [døn];
- č. poseł, p. poseł, г. посел(ъ), srb. posao [posəl];
- г. борода, корова, вороченъ [brāda, krāva, vraḷen];
- г. колоть, золото [klāti, zlāto] atd. atd.

Co tuto jen v hrubých nastíněno rysech, bylo by lze upotřebiti na věškerý slovní materiál slovanštin. Není však úkolem tohoto dílka tato práce.

То, что мы изобразили въ общихъ чертахъ, можно бы примѣнить ко всему матеріалу славянскихъ языковъ. Но такой трудъ

Bylo třeba zmíniti se jen potud, pokud cyrilský pravopis jest v těsnopise slovanském podkladem pro samoznak, jež i tento těsnopis pro často přicházející částice nucen zavést. Na př. pro č. dnes(ka), mr. a vr. dnesь: vr. сегодня, p. dziś, (dziśiaj), hluž. džens(a), dl. žins(a), schrv. danas, slovin. danes... bylo nutno vycházeti z původního дньсь a utvořit tak samoznak těsnopisný, jenž kryje všeliké výslovnosti slovanských nářečí.

Jiný příklad: Pro č. cizí, p. cudzy, slk. cudzý, l. cuzy, slov. tuj(i), srch. tudj = туѣ(i), r. чужой: чуждый, stbulh. цоуѣдѣи atd. bylo dlužno vycházeti ze všeslovanského [цудij] resp. [цудуj], aby se utvořil znak pro všechna nářečí slovanská. Takto postupujice, docílujeme jednoty, kteréž nemůže býti v písmě obyčejném a kteréž není ani v převodech gabelsborských.

Co těsnopisem na širém poli všeslovanském vytvořit možno, viděti na tomto příkladě: Ste-li slovinské: »Ní nesrěče brez srěče,« nerozumí tomu ani Čech, ani Polák, ani Rus, ani Srb lužický. Tuto větu těsnopisně napsanou čte však Čech: Není neštěstí bez štěstí, Rus: Нѣтъ несчастія безъ счастья, Polák: Nie jest nieszcześćia bez szczęścia, Dolnoluž. Srb: Nejo ñegluki bžez gluki, Hornoluž. Srb: Njeje njezboža bjez zboža, — ne sice přesně nářečově, ale přece tak, že beze všeho každý porozumí.

не есть задачей этой книги. Надо было коснуться этого вопроса настолько, насколько кириллское правописание служитъ въ славянской стенографіи основаніемъ для знаковъ (сигловъ), которые и эта стенографія должна ввести для часто встрѣчающихся частицъ, на пр. для чеш. dnes(ka), mr. и vr. dnesь: vr. сегодня, поль. dziś, (dziśiaj), вл. (hl.) džens(a), нл. žins(a), сербо-хорв. danas, словин. danes. . . надо было начать съ подлиннаго „дньсь“ и создать такимъ образомъ тѣсноскорписный сигль (значокъ), кроющій всякія произношенія славянскихъ нарѣчій.

Другой примѣръ: для чеш. cizí, п. cudzy, слов. cudzý, луж. (вл. и нл.) cuzy, словен. tuji, сербо-хорв. tudj = туѣ(i), рус. чужой: чуждый, стболг. цоуѣдѣи и т. д. надо было начать съ всеславян. [цудij], т. е. [цудуj], чтобы создать значокъ для всѣхъ славянскихъ нарѣчій. Такимъ образомъ шагъ за шагомъ воссоединяются славянскіе языки, что невозможно въ обычномъ письмѣ и чего даже нельзя добиться въ переводахъ Габельсбергера.

Чего возможно достигнуть стенографіей на широкомъ всеславянскомъ поприщѣ, видно изъ слѣдующаго примѣра: Читая словинское »Ní nesrěče brez srěče,« ни Чехъ, ни Полякъ, ни Русскій не понимаютъ этого. Это предложение написанное стенографіей читаетъ Чехъ: Není neštěstí bez štěstí, Русскій: Нѣтъ несчастія безъ счастья, Полякъ: Nie jest nieszcześćia bez szczęścia, Нижнелужицкій Сербъ: Nejo ñegluki bžez gluki, Верхнелужицкій Сербъ: Njeje njezboža bjez zboža, — хотя и не точно діалектически, но все же такъ, что это каждый безъ труда пойметъ.

ÚVOD.

Tato soustava, aby dostihla rychlosti a určitosti největší, užívá těchto prostředkův rychlopisných:

1. písmen jednoduchých, spojitelných a plyných;
2. krácení slov dle určitých pravidel;
3. krácení vět dle určitých pravidel.

Dle toho rozpadá se na tři hlavy.

HLAVA I.

Písmena a jich spojování.

1. V těsnopise tomto nešetří se rozdílu mezi písmeny malými a velikými písma obyčejného. Vlastní jména se začátečnými písmeny velikými se zpravidla podškrtaávají.

2. Místo tečky větu zakončující užívá se kratinké ležaté čárky (—).

3. Písmo rychlopisné pohybuje se jako latinské nebo hrazanka ve čtyřech liniích, resp. ve třech mezích jimi vytvořených:

- 3 Linka 1. zove základná,
- 2 3. a 4. jsou dotažnice
- 1 vrchní (horní) a spodní
- 4 (dolní). — Prostor mezi

ВВЕДЕНИЕ.

Чтобы достигнуть скорости и точнѣйшей опредѣленности система эта пользуется слѣдующими скорописными средствами:

- 1) простыми, соединительными (т. е. такими, которые можно соединять другъ съ другомъ) и текущими буквами;
- 2) сокращеніемъ словъ на известныхъ правилахъ;
- 3) сокращеніемъ предложений по опредѣленнымъ правиламъ.

Согласно этому состоитъ изъ трехъ главъ.

ГЛАВА I.

Буквы и ихъ соединеніе.

1) Въ этой стенографіи не дѣлаютъ различія между строчными и прописными буквами. Собственные имена, начинающіяся съ прописныхъ буквъ, обыкновенно подчеркиваются.

2) Въмѣсто точки въ окончаніи предложений примѣняютъ коротенькую горизонтальную черточку („тире“ —).

3) Скорописное письмо располагается какъ латиница или гразданка между четырьмя линиями, т. е. въ трехъ образованныхъ ими промежуткахъ (графахъ, междулиніяхъ):

- 3 Первая линия — основная, 3-ья и 4-ая — верхняя и нижняя дописныя
- 1 линия. Междулинія 2—3

2. a 3., jakož i mezi 1. a 4. nejlépe učiniti = prostoru mezi 1. a 2., ale může býti až i dvojnásobný.

Pozn. 1. Začátečník nechť píše po nějaký čas jen na takto linkovaném papíře. Později dostačí dvě prostřední ² při větším nacvičení pak jen sama základná , bez které se obejde jen pokročilejší. Začátečník nechť navyká si přesně psáti dle tabulek, s počátku perem, později tužkou (čís. 2), nechť střeží se příkras a nechť přesně rozeznává tahy vlasové a stínové, jakož i předepsanou velikost, sklon a polohu písmen.

Pozn. 2. Znak (:) užívá se zde k označení různosti tvarův.

Pozn. 3. Tab. 1., 2. a 3. podává obyčejné písmo doplněné, jehož se v příkladech upotřebuje.

Pozn. 4. Je-li slovo v příkladech uzavřeno () značí to pravopis dosavadní toho kterého jazyka slovanského, [] všeslovanský, a to zejména s počátku knihy.

Azbuka (abeceda, alfabet).

Znaky či písmena jsou 1. samohlásky a 2. souhlásky. Dle velikosti jsou základní tahy azbuky rychlopisné: malé, nevyplňující úplně prostoru 1 ÷ 2, prostřední, jež tento prostor vyplňují, veliké, jež vyplňují prostor mezi 1 ÷ 3 nebo 2 ÷ 4. Dle tloušťky jsou tahy slabé či vlasové, a silné (tlusté) či stínové.

Pozn. 1. Pro souhlásky měkkosti stupně II. б, з, ч... jsou písmena utvořena veskrze prodloužením pís-

равно какъ и 1—2 лучше всего сдѣлать одинаково широкими, но могутъ быть и два раза больше.

Примѣч. 1. Начинаящiе пусть пишутъ нѣкоторое время только на разграфленной бумагѣ. Впослѣдствiи достаточны двѣ среднiя ² линiи, опытнѣйшимъ ¹ стенографамъ нужна лишь одна линiя, безъ которой можетъ обойтись только самый опытный стенографъ. Начинаящiе должны привыкнуть, чтобы писать точно по таблицамъ сначала перомъ, затѣмъ карандашемъ (№ 2-й), должны избѣгать лишнiхъ каллиграфическихъ украшенiй (завитушекъ и т. п.) и точно различать тонкiя и тѣневыя линiи, предписанную величину, наклонъ и мѣстоположенiе.

Примѣч. 2. Значокъ : (знакъ препинанiя) служитъ для обозначенiя различiя формъ.

Примѣч. 3. Таб. 1., 2. и 3. содержитъ обычное дополненное письмо, примѣняемое въ примѣрахъ.

Примѣч. 4. Если слово въ примѣрахъ поставлено въ скобкахъ (), то это значить нынѣшнюю орфографiю, скобки [] значать всеславянское правописанiе въ особенности въ началѣ книги.

Азбука (алфавитъ).

Знаки или буквы различаемъ: 1) гласныя и 2) согласныя. Смотря по величинѣ основные знаки скорописи слѣдующiе: малые, которые не занимаютъ ни половины междулиниа 1 ÷ 2, среднiе занимающiе все второе междулиние, большiе (длинныя), занимающiе междулиниа 1 ÷ 3 или 2 ÷ 4. Смотря по толщинѣ различаемъ тонкiе (волосныя) и тѣневые знаки.

Примѣч. 1. Для мягкихъ согласныхъ II-ой степени б, з, ч... знаки произведены всецѣло удли-

men základních k dotaznici 4. Tak [s:б, з:з, с:ч, st:ц, zd:zd, z:z]. Netýká se zvláštních písmen [ð a ç], jichž měkkost jest jiného rodu.

Pozn. 2. Pro písmena k, l, (h, g), l, r, n jsou dva tahy: prostřední zv. hlavní, malé zv. pomocné. O užívání pomocných tahů bude řeč při složkách.

Pozn. 3. Znak pro [u] slabý značí vždy [ot], silný vždy české [oti] (št), luž. (šč), bulh. [ot], ost. [ot] = rus. (ш).

Pozn. 4. Koncovku neurčitého způsobu (infinitivní) píšeme jako vlasovou rovnou čáru od 1. do 3. linie.

Čte se česky ti (kratší t), slk., rus. [ti] = (t, ть), pol., h.-luž. [ti] = (ć), d.-luž. (ś), m.-rus. [ti] = (ти, фон. ты), jehoslov. ti, nb. ~, stbulh. [ti] = (ты).

Samohlásky.

Samohlásky, jež tvoří s předcházející souhláskou slabiku, nevypisují se, nýbrž označují se obrazně na této souhlásce. Samohlásky, jež samy o sobě tvoří slabiku, vypisují se.

Pozn. Obmezujeme se jen na ty jaz. slov., jež z ohledů těsnopisných dosud činily jen obtíže. Co však uvedeno v příkladech pro některé z jazykův slov., platí bez výjimky i pro druhé jazyky.

Spoj-li se přirozeně dvě souhlásková písmena na základní linii vlasovou čárkou, čte se mezi nimi buďto e, je-li předcházející souhláska slabě psána, nebo ie (ě, ѣ, њe...), je-li tlustě psána.

neniemъ основныхъ буквъ къ 4-ой дописной линiи. Такiя [s:б, з:з, с:ч, st:ц, zd:zd, z:z]. Это не касается особыхъ буквъ [ð:ç], мягкость которыхъ другаго рода.

Примѣч. 2. Для буквъ k, l, (h, g), l, r, n существуютъ два знака: среднiй, т. наз. главнiй, малые, т. наз. вспомогателъные. О примѣненiи вспомогателъныхъ знаковъ говорится при группахъ согласныхъ.

Примѣч. 3. Знакъ для [u] слабый значить всегда [ot], тѣневый всегда чешское [oti] (št), луж. (šč), болг. [ot], ост. [ot] = рус. (ш).

Примѣч. 4. Окончанiе неопредѣленного наклоненiя пишутъ какъ тонкую прямую линiю въ междулиниа 1 ÷ 3.

Ее читаютъ по чешски ti (короче t), слов., рус. [ti] = (t, ть), пол., в.-луж. [ti] = (ć), н.-луж. (ś), м.-рус. [ti] = (ти, фон. ты), югосл. ti, н.-болг. ~, стб. [ti] = (ты).

Гласныя.

Гласныя, образующiя съ предыдущей согласной слогъ, не выписываются, а пишутся символически на этой согласной. Гласныя, образующiя слогъ самы по себѣ, выписываются.

Примѣчанiе. Ограничиваемся только тѣми слав. язз., которые съ точки зрѣнiя стенографiи до сихъ поръ представляли затрудненiя. Все, что отмѣчено въ примѣрахъ для нѣкоторыхъ славян. языковъ, можно безъ исключенiя примѣнить и въ другихъ языкахъ.

Е : IE = Ё.

Соединять ли естественно двѣ буквы — согласныя на основной линiи тонкой чертою, то читаютъ между ними или e, — если предыдущая согласная писана слабо, — или ie (ě, ѣ, њe...), если она писана съ нажимомъ на тѣни.

Pouze po souhlásce j (j), jíž následuje jiná souhláska, nečte se vůbec žádná samohláska. Na konci slov píše se po souhlásce druhý znak e krátkou, téměř vodorovnou čárkou vlasovou. Několik jen příkladů z pěti slovanštin stačí.

Viz tab. 4. Příklady:

Ч. Eden, ej, jej, jed : jedi, Evie : jevie, mej : mšj, med : mšdi (měď), efemer, bez : bss, cej : cejh : Чej, ker : kerj, meš : mšh, med, (mez), ves : vss (věš), vez : všd (věz), vede : všdie, zde : zdie, mel : mšl, vzejme, tedi, бер : берj, témie, tesej, чекеjte, Niemen, nšmé, čenie (štěně), dšv, pšh (пѣхъ = pěch), vst : vest : vssst, zene : zenie, tele : tsle, чебеб (чешеш(ь) = češeš), mete : metie, vsy (věc), rek : ršk, sten : stšn, ven : všn, den : denj, steleb, bšzeti, večersti, riedi : red : ršz, rez : ršz (řež), zeti, piet (š) : pšt : pštj, zelensti, tes : tsb (těš), pečeti, rév : riev, deq (dešf), vsdšti, všbeti, jmen, jdiete : jdeti : jedete, jmél.

R. Edem, eh (эхъ), cšp (цѣпъ) : cšpi (цѣпъ), sšveni, denj, mšli, меч, er : jer, nesebi, pes, peqi, sšk : sek, dšl, zemi, sšver, dšlez, čebeni, cšli, cšpi : cšpi (цѣпъ), hšg, debevsti, pepel, penj, nevst, jez, jelj, jemi, peqer, jedi (eжъ), včje, ršzi, besšd, velsti, veqi, vsh, zelšz, ledensti, lebedi, leq, meti, nebes, pek, pšl, pššs, dšvs, tsšs, selezeni, sejm : semj, tsni, sšri, sšzi, sšqi, medš, tečebi, teqs, testi, vezdš, tšlšl.

P. Bek, ber, bečeti (beczeć), sen : sieni, giest, bev, leb : liep, nieh, dieni (dzięń), celj, cenie, tieq (ciecz) : tieq (ciec), чер, deseni, dieje (dzieje), fe, het, hebelj, diefietj (dziegieć), jeheni, kiel ; kieri, kiebenj, mečeti, mev, mieč, mieti, perj, rej, renet, rezed, stiel (ścieg), stielj, selier, sieq : sieti, siedieti (siedzieć), terefere, vierieje (wierzeje), viek, vieq (wieszcz), viesi, zeq, ziele.

S. Nem, veselie, vech : veqe, dever, deset, ded, zed (жеђ), zelen, leteti, nebe, dete, red.

HL. (Lećeć) : Iietieti, (sedzeć) : sedieti (rěčeć), (džeš) : dieb, vēm, vēti, vēj, bēz, tēpi, vēri, vēbej, bieri (bjef), pief, zeri, stielj (ščel), tieq (ćec) : tieti (ćeć), tiepieti (ćerpeć), česti, deq (dešć), lien, meje, mienieti, měst, niebies, vieselie (vjesele), viečeri, vēq.

A : Ā.

Hláska tato, jsouc sama pro sebe slabikou, vypisuje se. Jinak písmě souhláskové slabě psané a o polovinu první mezery zvětšené znázorňuje, že po něm následuje zvuk a, a je-li silně psáno, zvuk ia. Takto zvětšené znaky na hlavní linii spojují se přirozeně vlásečnou čarou.

Viz tab. 5. Příklady:

Только послѣ согласной j (й), за которой слѣдуетъ другая согласная, не читаютъ вообще никакой гласной. Въ концѣ словъ пишутъ послѣ согласной другой знакъ е коротенькой, тонкой, горизонтальной черточкой. Нѣсколько примѣровъ только изъ пяти славянщинъ достаточно.

См. таб. 4. Примѣры:

Ч. Eden, ej, jej, jed : jedi, Evie : jevie, mej : mšj, med : mšdi (měď), efemer, bez : bss, cej : cejh : Чej, ker : kerj, meš : mšh, med, (mez), ves : vss (věš), vez : všd (věz), vede : všdie, zde : zdie, mel : mšl, vzejme, tedi, бер : берj, témie, tesej, чекеjte, Niemen, nšmé, čenie (štěně), dšv, pšh (пѣхъ = pěch), vst : vest : vssst, zene : zenie, tele : tsle, чебеб (чешеш(ь) = češeš), mete : metie, vsy (věc), rek : ršk, sten : stšn, ven : všn, den : denj, steleb, bšzeti, večersti, riedi : red : ršz, rez : ršz (řež), zeti, piet (š) : pšt : pštj, zelensti, tes : tsb (těš), pečeti, rév : riev, deq (dešf), vsdšti, všbeti, jmen, jdiete : jdeti : jedete, jmél.

R. Edem, eh (эхъ), cšp (цѣпъ) : cšpi (цѣпъ), sšveni, denj, mšli, меч, er : jer, nesebi, pes, peqi, sšk : sek, dšl, zemi, sšver, dšlez, čebeni, cšli, cšpi : cšpi (цѣпъ), hšg, debevsti, pepel, penj, nevst, jez, jelj, jemi, peqer, jedi (eжъ), včje, ršzi, besšd, velsti, veqi, vsh, zelšz, ledensti, lebedi, leq, meti, nebes, pek, pšl, pššs, dšvs, tsšs, selezeni, sejm : semj, tsni, sšri, sšzi, sšqi, medš, tečebi, teqs, testi, vezdš, tšlšl.

P. Bek, ber, bečeti (beczeć), sen : sieni, giest, bev, leb : liep, nieh, dieni (dzięń), celj, cenie, tieq (ciecz) : tieq (ciec), чер, deseni, dieje (dzieje), fe, het, hebelj, diefietj (dziegieć), jeheni, kiel ; kieri, kiebenj, mečeti, mev, mieč, mieti, perj, rej, renet, rezed, stiel (ścieg), stielj, selier, sieq : sieti, siedieti (siedzieć), terefere, vierieje (wierzeje), viek, vieq (wieszcz), viesi, zeq, ziele.

S. Nem, veselie, vech : veqe, dever, deset, ded, zed (жеђ), zelen, leteti, nebe, dete, red.

HL. (Lećeć) : Iietieti, (sedzeć) : sedieti (rěčeć), (džeš) : dieb, vēm, vēti, vēj, bēz, tēpi, vēri, vēbej, bieri (bjef), pief, zeri, stielj (ščel), tieq (ćec) : tieti (ćeć), tiepieti (ćerpeć), česti, deq (dešć), lien, meje, mienieti, měst, niebies, vieselie (vjesele), viečeri, vēq.

Эта гласная выписывается, когда она сама по себѣ образуетъ слогъ. Иначе буква-согласная, тонко писанная и на половину больше (выше) первого междулиния значить, что послѣ нея слѣдуетъ звукъ а, если же она писана съ тѣнью — звукъ ia. Увеличенные (удлиненные) такимъ образомъ знаки на основной линии соединяются естественно тонкой черточкой.

См. таб. 5. Примѣры:

Ч. Aj, ah, ajta, Adam, Arab, ataman, area, Elea, agát, Tadeáb, jar : ar, jáma, Jan, baba, bádá, bas, čáp, dá, bšda, dáb, dáseni, fad, fádá, Hades, fádeti (házetj), hápe, hšasa, nehá, dias, diábel, rad : riad, Madiar, veta : vsta, fajej, pata, fata, øema, četa, fena, teta, lanj, maz, bat, čáva, ras : rias, vál : váh, Nieva, valah, vak, pád, pal, zár, zák, zádáb, Sába, pamietj, bájka, fájka, zdáti, zdáti, mela, sadec, fádie, záfa.

R. Ad, aja, aziam, ajva, asi, ašati, bazar, badiafa, baran, batareja, baj, bajati, vaza, valiati, varia, vajati, viazati, viazebi, viaz : viazi, vsjati (вѣять), viaha, gaz, faj, fade, fam, hareem, da, dama, danj, dacha, dati, dam, dabj, dajebi, dšvati, diadia, dšza, zadati, zalsti, zati, zali, za, zabava, zajac, zad, zadsliati, zakat, zalezi, zala, zamah, zameti, zamšvati, ziatj, kazati, kamej, kalška, mag, kamenj, kachelj, mak, maz : mazi, mahati, miasa, miata, miateli, miati : mati, miachi, miama, vzjati, para, papa, pamiatj, pasti, passka, račebi, čajati, rače, piata, piastati, piadi, piasti, rast, ratj, riaha, riada, riabsti, rab : riab : riabi, saga, sazeni, sadati, sad, sajka, sam, sahar, sialati, tajna, tali, tam, tiaz, tiafa, tiatia, faz, feriazj, hata, cari, Chad, čajka, čaj, čajce, čas.

P. Aliea, balia, bania, bača, bač, caha, cacati, data, diati (dziac), diad (dziad), diala (działa), falia, falias, lapia, galiera, gaza, hasati, heban, kahal, kalati, kiesa, lad, lan, lias, liata, liatati, lialia, liefati, maqati, matieri (macierz), majdan, mara, miara, mania : miana, miasta, mieda, nati (nac), panev, račesi, pali, pasati, piana, piati, piasta, reja, raj : raja, rataj, sada, sadeli, cedati, senat, balieti, bal : balia, bah, taca, tajeti, viara, viada, viana, zatier (zacier), zafaj, zaliev, zaliezeti, zaba.

DL. (Stáš, žas, řac, řas, řastej, žaseš (10) (diaseti), šešeñeta, rañe, jaj, zas, stañ, pjas, cas, vjaža, vjas, maž, mašef, maš, vjasele, kazaš, daš, šac, laš : lac, pjac, vjaš, cesaš, saš, bjakaš, vězaš, dejaš.)

Mr. Vška, vzjati, vsra, bšda, řazda, řarazd, diak, dšda, latati, lšsa, liakati, masti, mšbati, mšsiaci, nehaj, pamiatati, pečati, rška, ramia, čenia, jajce, sšna, jasel, majebi, lstajebi.

O : ĪO.

Tvoří-li hláska tato slabiku, jsouc sama o sobě ve slově, vypisuje se. Jinak, píše-li se znak souhláskový slabě o celou jednu mezery větší než jest tvaru základního, vyznačeno jím o, a píše-li se tlustě, zvuk io. Takto zvětšené znaky na základní linii spojují se zcela přirozeně vlásečnou čarou.

Viz tab. 6. Příklady:

Ч. Oj, omiej, obviti, Oto, Jonáb, Jobt, Josef, jota, opat, jor, Leo, leto, mšsto, tssto, zato, zátopie, mačoha, cop, mobt, loh, Iosti, řod : řodi, kolo, kohá, kouál, pole, popel, soha, sokol, sohor, sosen, bos, zok, zora, zona, sobota, doba : diobá, btola, robta, bob, boso, bok, bor, Bozo, povota,

Когда эта гласная образуетъ слогъ, находясь сама по себѣ въ словѣ, то она выписывается. — Иначе если пишется знакъ согласной въ одно цѣлое междулине больше обыкновеннаго, то этимъ обозначается o, если пишется утолщая тѣнь (съ нажимомъ), то обозначаетъ звукъ io. Знаки увеличенные такимъ образомъ на основной линии соединяются просто тонкой черточкой.

См. таб. 6. Примѣры:

doze, sago, lom, los, lodi, molo, morie, noц, nos, noh, nota, Noe, rosa, rok, toga, Tomáb, stodola, vor, vodie, ose, vose, Tomio, foben, Thoma, hoĥol, ĥoti, forsti, cokoládie, voj, roj, voje, stoj, boj, loj.

R. Oa3, obaj, obs, ofar, oves (ovës), ožëra, jëra, jëz : jez, boli, bslo, vozdi : vod, dol, domëk (= domek), zën, zëm, koni, kopsjka, kofej, koso, kobeli, kouej, moци, moĥor, noz, noba, novi, povssti, povst, podati : podati, polom, posoh, sëla, postoj, rot, roue, topoli, toci, bëroh.

P. Osi, oriel, osti (ošë), ostieni, oçep, ovad, bodaj (bocian), hoja, (cios) : tios, (ciocia) : tiotia, cofati, cholo, чop, (dociec) : dotieç, dom, (działo) : dialo, (dzieło) : dielo, foka, foleni, forieti, holota, honor, kolomazi, (kocioł) : kotiol, kоч, koziel, liok, lion, liot, losi, lososi, lono, mozol, mot : miot, miod, nobe, (pion), poĥop, poçet, pomada, siolo, stopieni, stopa, toni, toalieta, voni, vojna, voda, volia, zola, Voloh.

Y : I.

a) Zvuk tento vyznačuje se obrazně tím způsobem, že se předcházející souhláska píše ve své základní velikosti o půl mezery výše nad základní linii, ovšem jen v tom případě, neobsahuje-li slovo vesměs této hlásky (vymýtiti). Souhláska slabě psaná značí zvuk y, tlustě psaná i. Samo o sobě vypisuje se, při čemž po slovanském způsobu klade se i = ji. Samohlásky mohou přijíti i mimo základní linii bez zvláštního významu.

a) Этотъ звукъ обозначается символически такимъ образомъ, что предыдущая согласная пишется на половину междулиния выше своей основной величины, конечно только въ томъ случаѣ, если слово не состоитъ всецѣло изъ такихъ слоговъ, которые содержатъ гласную и или y (vymýtiti). Тонко писанная согласная обозначаетъ звукъ y (y), тѣневая и (i). Отдѣльное «и» выписывается, при чемъ пишется по-славянски и = ji. Гласныя могутъ попасть даже поодаль отъ основной линии безъ особаго значенія.

Viz tab. 6., 7. a 8. Příklady:

См. таб. 6, 7 и 8. Примѣры:

Ч. Syn : síní, cín, líĥa, rým : Rím, výr : vír : viri, vývsva, rípa : rýpá, Rýn : rini, díze, myb, kyçel, výleni, dým : dím, dýmáb, lýbe, byt : bit, mýto, mshy, mýtina, biç, rýç, byĥa, dýĥá, pivo, víno, rýĥa : píĥá, piç, výbe, vuza, píçala, vyzene, zamítám, víko, zima, zály, píçe, símie, tiçe, tíze, tíseni, deĥy, lady : ladí, dýl : díl, vítiez, sady : sadí : sádí, ĥytáb, çeledín, niti, çit, zámeoí, viseti, çide, dítiete, síla, podíly, zaçynete, fatiti, raditi, kaziti, vaditi, lomiti, paty, potí, místo, míza, stín, çásti, Gisela, Ĥina, ĥinin, pády : pádí, togy, soboty, tiĥo, píst, síl, myt, siçte, myçte, vyjdeç, stojí, jíva, jíĥa, jíl, jím, boji, çaliji, çapij, çabijeç, Oceanie, Marie : (Marye) : máry : marí : marie, Ito*), Ysop*), Asie : Asia, zájmy, vodojmy, pájky, idea, saĥy, Alojsia, idey, idiot, adio, Aøeny, phenomeny, piano, jíti.

R. Pyl : pyli, pila, pils, piseja, pir : pijan : pian, pioner, pisati, pyrej, piçati, timon, Timooej, tis, tinevsti, tyl, tysiaça, tyn, ĥilo, cyganiti : cicero, cenina, mir (mirъ = миръ), miçeni, miø, misa, milyb, milo : mylo, mys, myti, nyriati,

*) V cizích slovech lze psáti místo i = y.

*) Въ иностранныхъ словахъ можно писать вмѣсто i = y.

poty, nize, niva, vylizati, vyloviti, vykidati, vybor, vyboj, bicevati, ryba, byk, div, bylina, vuvvĥka, vuvvësi, vyvody, vybaç, vyfody, vydojiti, vyforsti, vyjem, vyzeçi, vyzovy, libeli, fili, gitara, dinastija, diĥa, diçi, dobyça, diakon, dieta, dynia, dybatu, zybi, zyçati.

P. Bila, bigot, byla, ĥylati, ĥybiati, cygan, cyfer, dyba, dyĥati, dyli, dyf, dyeta, dyçeli, dik (dzik), fili, liza, hyceli, istiti, ivina, idee (idzie), istoty, jamy, jarina, kipieti, kitaj, liçe, libaj, lys : lis, listu (lišë), lyk : lik, lyla : lilia, licytacya, miedi (miedzi), molila, moçy, mostiti, niz, nizina, niç, niçeti, nyfa, nynati, piramida, piçeti, pistoliet, pivoç, pytati, pyçeli, ryt, ryvali, ryçyko, ryz, rifati, sinavo, soli, sojki, syfon, sypieni, çeti (szczeci), tedy, tydieni (tydzień), tyçiel, typ, viti : (wiç), vidomie, viç, vyfojiti, vymiar, ziemi, sejmy.

Sr. Palievina, pozaliti, obaviti, meçavi, vile, vitez, variti, içi, rakija, vidati, voditi, desetina, podiçi, zeði, silovit, detinarija, micati, domaçin.

DL. (Syše : syšo, maši, mašeri, rëcy, tolarí, nani, tyžeña, niš, lëši, tyko, sedym, sypjoš, pijoš, syç, pišotej, pijotej, pali, (h)oniřeš, (h)oziřeš, sajiš.)

b) Přišlo-li by podle pravidla předchozího celé slovo nad řádku, pomáháme si vlásečnou, téměř vodovodnou čárkou v začátku slova a přede všemi souhláskami měkkými stupně druhého (b, ç, z, ç...), psanými písmeny velikými.

b) Еслибы — согласно предыдущему правилу — все слово попало надъ линію, то въ такомъ случаѣ помогаетъ тонкая, почти горизонтальная черточка въ началѣ слова и передъ всѣми мягкими согласными второй степени (б, ç, z, ç...), которыя пишутся большими буквами.

Příklady:

Примѣры:

Ч. Lidi, mísy, syny : síní, mírí : míry, zivi, zidy, zily, çirikati, zíti, çipá, zír, zíní, çití : çití, zila, siçy, bírie, çih, çibe, sýry, mýti : mytí : mítí.

c) Přichází-li i neb y po písmenech dlouhých (b, ç, z...) ve středu slova nebo na konci, píše se tento zvuk průpisem příčným na základně, při čemž hlavní tah přejímá měkkost a tvrdost hlásky.

c) Если-же и (i) или y (y) встрѣчается послѣ длинныхъ буквъ (б, ç, z...) въ самой срединѣ или въ концѣ слова, то этотъ звукъ прописывается переkreщениемъ на основной линіи, при чемъ главная линія буквы отражаетъ мягкость и твердость звука.

Příklady:

Примѣры:

Výbiny, lyzin, ĥýzi, tiezi, nízi, máçi, koci, piçi, miezdí, çibi.

d) Předchází-li slabice, obsahující i neb y, hláska znázorněná písmenem malým, možno všude tam, kde slovo zručněji se píše, zpravidla však před velkými písmeny, klásti ono písmě malé (později i předložky, mající své zvláštní znaky) nad řádku a slabika pak píše se na řádce.

d) Если передъ слогомъ, содержащимъ i или y, находится звукъ, отмѣченный малой буквой, то вездѣ, гдѣ это удобно — чаще всего передъ длинными буквами — можно писать сказанную малую букву (впослѣдствіи даже представки, имѣющія особые свои знаки) надъ линіей, слогъ же пишется на линіи.

Příklady:

Примѣры:

Asie, Azyata, Aoiny (i = y), anýz, azio, ani, arie : arya, asyl : azyli, afiб, Jasy, jazyk, jámy : jam, jedy : Edy, jeví : Evy, jelita : elita, jezu, jezí, jery : jeri, etymolog, epidemie, eoir, jepitimija, ibis, jivy, jíní, jízdý, jíhu, obidy, ovij, omyj, obucej, ozinati, oziví, ozimi, okisel, oxyd, omyl, ozývá, ostyti, opib, obiti, očista, oqipe, jody.

Е : ꙗЕ.

Původní nosovce měkké [A] odpovídá měkká nosovka (ie) = ie, kdežto tvrdá e má původ svůj z tvrdé [ж]. Nastalo změždění.

Těsnoпис slovanský měl by proto činití rozdíl mezi nosovkou měkkou A a tvrdou Ж, a psáti ä (ie) : a (ia), jež odpovídají A, a ц (e) : ŭ (a), jež odpovídají Ж. Nicméně ponecháno e : ie, i píše se tudíž dle zvuku.

Tento zvuk e : ie vyznačuje se těsnoписně dle všech právě uvedených pravidel o psaní »y« a »i«, jen s tím rozdílem, že písmě píše se u velikosti o 1/2 mezery větší.

Viz tab. 8. Příklady:

a/d) Бек, бечети, һети (chęc), һедоzyti, тѣтя (cięcia), тѣтя (cięga), феґто, диетѣ (dzięcię), диѣтиол (dzięciol), диѣтели (dzięgiel), диѣка (dzięka), diesięti (dziesięć), феба, феґи, феґети, кеґа, кеґа, һекати, меґа, меґчyти, меґдели, миґсо, миґкиб, миґбати, миґта, миґтосити, пеґа, неґ, ноґе, ноґе, памѣти, паре, পেґо, পেґ, পেґче, পেґд, পেґһоте, পেґти, পেґди, পেґсти, পেґредати, পেґстер, পেґтерпiti, গেґка, গেґকোম্মা, গেґদিনা, গেґদিা (sędzia), сѣк, сѣгати, теґа, веґтели : веґtel, веґзел, зеґбали; Јѣда : Јѣду, диѣки, чеґсти, чеґсто, феґдити, феґбу, феґси, језык, кеґсу, кеґру, меґки, миґту, пеґтити, пеґду, пеґдити, пеґту, пеґди, геґке, ореґтати, ореґдати, ореґто, отеґрпiti, овеґду, озиѣбити, риѣчеґти, риѣсти, реґдине, сѣдити, сѣки, стеґру, теґрпiti, теґду, виѣзити, миѣте.

Розп. V slabikách náslovných (we) = ve možno psáti pouze e = [ц].

Пříklady:

(v)ęfieti : (v)ęfiel, (v)ęzel, (V)ęgier, (v)ędy, (v)ęh, (v)ębor, (v)ęfori.

Розп. Ve slovenském jazyku píšeme tvarem tímto také ä, jež přichází po retnicích a jest všude tam, kde jest nosovka A.

Пříklady:

Slov. Mäti, pästi, päti, pamätati, väzeni, väziti, väзу, mäso.

Первоначальной мягкой носовой [A] отвѣчаеть мягкая носовая (ie) = ie, между тѣмъ какъ твердая e возникла изъ твердаго [ж]. Тутъ произошло смущение.

Поэтому въ славянской стенографіи слѣдовало бы различать мягкую носовую A и твердую Ж и писать ä (ie) : a (ia), которая отвѣчаютъ звукамъ A и ц (e) : ŭ (a), отвѣчающимъ Ж. Однако пусть e : ie, и слѣдовательно пишется по звуку.

Этотъ звукъ e : ie обозначается стенографично по всѣмъ только что приведеннымъ правиламъ о писании ы да и (i), лишь съ тѣмъ различіемъ, что письмо пишется величиною въ 1/2 междулинія больше.

См. таб. 8. Примѣры:

Примѣч. Въ начальныхъ слогахъ (we) = ve можно писать лишь черезъ e = [ц].

Примѣры:

Примѣч. Въ словацкомъ языкѣ мы этимъ знакомъ пишемъ тоже ä, встрѣчающееся послѣ губныхъ вездѣ тамъ, гдѣ находится носовая A.

Примѣры:

Ѣ : Б.

Podivuhodná písmena tato měla dvojí úkol v jazyku staroslovanském: jednak označovatí tvrdost (ъ) a měkkost (ь), jednak vyjadřovatí polohlásky (pazvuky), jichž výslovnost lze teď jen tušiti.

Nyní se jich užívá u Rusů jen pro úkol první, u Bulharů pro obojí. My transkribující těsnoписně i v příkladech slova ruská a bulharská, vynecháváme po způsobu srbském ѣ и ѣ na konci slov, ježto měkkost i tvrdost, jak vidno, píšeme jiným způsobem.

S hlediska těsnoписu všeslovanského a jazyka bulharského bylo nejvýše žádoucí, aby písmena tato, jež v novobulharském jazyku se palhláskově čtou, taktéž i rychloписně byla vyznačována. Slované, kteří zvuků těchto nemají, nahradí je hláskami svými. Dovedou-li určití, ve kterých slabikách jsou náležitými, budou je i psáti. Takto vznikne nápadný soulad různých výslovností a pravopisu, aniž se činí násilí kterémukoli ze slovanských jazykův.

V tab. 9. bude tudíž čísti Srb: »msh« = »мах«, Rus »мохъ«, Čech a Polák »meh« a rovněž »psh« bude čísti Srb »pas«, Čech »pes«, Polák »pies«, Rus »pes« (pēs) atd.

Розп. Chtějíce přesně psáti starobulharsky i koncové polohlásky, můžeme, jak se samo sebou rozumí, psáti i msh, psh místo msh, psh atd., jak uvídí se v příkladech. Psaní toto jest zvláště důležité pro ty, kdož studují jazyk starobulharský, ušetří tím mnoho času, píšíce těsnoписem právě tak přesně a určitě jako neohrabanou cyrilicí.

Эти дивныя буквы исполняли въ старославянскомъ языкѣ двѣ задачи: обозначать твердость (ъ) и мягкость (ь) и отмѣчать полужвуки, произношеніе которыхъ мы теперь можемъ лишь угадывать.

Въ настоящее время употребляются Русскими лишь для первой цѣли, Болгарами для обоихъ цѣлей. Мы въ стенографическихъ переложеніяхъ и въ примѣрахъ русскихъ и болгар. словъ отбрасываемъ — какъ Сербъ — ѣ и ѣ въ концѣ словъ, т. к. мягкость и твердость по вышеприведенному правилу обозначаемъ другимъ образомъ.

Съ точки зрѣнія всеславянской стенографіи и болгарскаго языка было больше всего желательно, чтобы эти буквы, произносимыя въ новоболг. языкѣ полугласными обозначались и въ скорописи. Славяне не имѣющіе этихъ звуковъ замѣстятъ ихъ своими гласными. Сумѣютъ ли опредѣлить, въ которыхъ слогахъ онѣ умѣстны, будутъ ихъ и писать. Такимъ образомъ добьемся поразительнаго согласья разныхъ произношеній и правописаній — не насильствуя ни одинъ славянскій языкъ.

Въ таб. 9-ой будетъ слѣдовательно читать: Сербъ »msh« = »мах«, Русскій »мохъ«, Чехъ и Полякъ »meh«, также и »psh« читаетъ Сербъ »pas«, Чехъ »pes«, Полякъ »pies«, Русскій »пѣсъ« и т. д.

Примѣч. Чтобы писать точно по староболгарскому даже полугласныя въ окончаніяхъ словъ, мы, разумѣется, можемъ писать и msh, psh вмѣсто msh, psh и т. д., что видно въ примѣрахъ. Это писаніе (ореограф.) важно особенно для тѣхъ, которые изучаютъ староболгарскій языкъ; стенографируя точно такъ опредѣленно, какъ неуклюжей кириллицей, они конечно сэберегутъ много времени.

a) Ъ а ь vyznačují se těsnopisně tím, že se předcházející souhláska položí o 1/2 mezery pod základnu, při čemž slabě psána vyznačuje zvuk Ъ a tlustě psána zvuk ь.

Viz tab. 9. Příklady:

Дѣти : дѣтѣ : дѣтѣ, рѣс : рѣсѣ, мѣш : мѣшѣ, дѣнѣсѣ, бѣвѣсѣ, дѣзд : дѣздѣ, зѣнѣсѣ, дѣчѣриа, дѣно, нѣ, сѣ, лѣзѣ, сѣн : сѣнѣ, вѣзел; тѣма, тѣму, тѣнати, мѣзити, лѣб : лѣбѣ, рѣзѣ : рѣзи, дѣздѣ : дѣзди, вѣси : вѣсѣ, вѣси, чѣсти : чѣстѣ, бѣдѣсти, тѣменѣ, тѣнѣкѣ, тѣчѣ, сѣсати, рѣни : рѣнѣ, мѣнѣ, лѣтѣк, мѣстѣ, мѣзда, стѣзѣа, лѣзѣ, сѣнѣмѣ, дѣчи, лѣстѣ, рѣдѣсти, рѣрѣтѣ, рѣлѣзѣ, тѣлиа, зѣбати.

b) Následují-li Ъ а ь po slabikách psaných na řádce, píše se slabiky s Ъ а ь vzdáleně od těchto hlásek. Tedy nikoli po samohláskách! V ruštině a novobulharštině na konci slov se Ъ ani ь zpravidla nepíše, leč chce-li se přesně napodobití dosavadní pravopis, v čemž má každý svou vůli.

Příklady:

• Stb. Бѣлѣ : бѣлѣ, конѣ : конѣ, вѣтѣшѣ, данѣ : данѣ, рѣчѣ, ракѣ, сѣлѣ, чѣтѣ, јазукѣ, дѣдѣ, мѣдѣ : мѣдѣ, домѣ, мѣстѣ : костѣ, столѣ, малѣзенѣ, носѣ, котѣлѣ, санѣ, бабѣ, јорѣздѣ, лакѣтѣ, равѣнѣ, разѣнѣ, залѣ, јачѣрѣ, јасѣнѣ, отѣсѣ, јадѣ (ја = ја), азѣ : јазѣ, овѣ, осѣ, олѣја, овѣсѣ, осѣтѣ, олѣнѣ, јазѣсѣ, јачѣменѣ, јарѣ : јарѣ, ајѣ, азѣ, јѣкѣ, јадѣ, рѣчѣтѣ.

c) Následují-li Ъ а ь po slabikách psaných nad řádkou, vypisuje se Ъ а ь, při čemž Ъ а ь splývá pokud možno s předcházejícím souhláskovým písmenem.

Příklady:

Рѣназѣ, рѣрѣ, јыбѣ, бѣсѣрѣ, пѣсѣмо, рѣтѣкѣ, сѣрѣ, нѣтѣ, рѣлѣнѣ, рѣдѣ, рѣмѣтѣ, дѣсѣтѣ.

a) Ъ и ь обозначаются в ско- рописи тѣмъ, что предыдущая со- гласная понижается на 1/2 между- линія подъ основную линію, при чемъ слабая обозначаетъ звукъ Ъ, утолщенная звукъ ь.

См. таб. 9. Примѣры:

b) Если Ъ и ь слѣдуютъ послѣ слоговъ, писанных на линіи, то слоги съ Ъ и ь пишутся въ нѣ- которомъ отдаленіи отъ этихъ гласныхъ. Слѣдовательно послѣ гласныхъ! Въ русскомъ и ново- болгар. языкахъ въ концѣ словъ Ъ и ь обыкновенно не пишутъ, лишь только въ томъ случаѣ, когда желательно подражать точ- но современному правописанію. Это дѣлаетъ каждый по своему.

Примѣры:

c) Если слѣдуютъ Ъ и ь послѣ слоговъ, писанных надъ линіей, то выписывается Ъ и ь, при чемъ Ъ и ь сливается — по скольку возможно — съ предыдущей бук- вой-согласной.

Примѣры:

U : ѲU.

a) Hlásky tyto vyznačí se tím způsobem, že se souhláska předchá- zející píše o 1/2 mezery větší a po- loží se z části pod základnu. Sou- hláska tvrdá píše se slabě, měkká

a) Эти гласныя обозначаются такимъ образомъ, что предыду- щую согласную пишутъ больше на половину междулинія и помѣ- щаютъ ее отчасти подъ основной

tlustě. Po souhláskách б, ч, з... píše se u a Ѳ průpisem příčným pod řádkou, při zvětšení oněch písmen o stupeň.

Viz tab. 9. a 10. Příklady:

Ч. Kus, kuzel, luku, luhy, luza, zalu, ruku, ruda, rula, ruĥ, deru, peru, vĥru, suku, sum, sud : sudi, suĥo, losu, zanesu, pasu, buk, buniek, babu, dobu, medu, vedu, zadumáb, duní, runy, fusa, ruĥu, bĥu, fustie, muĥ, domu, puĥ, puká, pupen, rĥpu, rípu, teru, чѣру, чѣру, чѣву, запудіб, Curyĥ, cumel, čuba, seču, teču, речу, вучуĥá, соĥу, tuleni, tupiti, tuze, stuhá, stupeni, zástup, mĥstu, cestu, буĥа, razu. Ѳumí, zula, zezule, pílu, sílu, bolu, mohylu, lidumil, míru, vsku, víku, čáku, dýku, místu, bylinu, sutiny, vĥtu, бату, botu, zánĥtu, mĥsu, metu, mĥĥu, peku, jeku, oku, melu, dýmu, seĥmu, synu, vinu, nuditi, žimu, Mĥlu, zub, foĥu, ĥuti, ĥudias, diasu, bĥsu, tuk : tuk.

b) Tvoříc samo o sobě slabiku, vypisuje se, při čemž v násloví píše se u zpravidla zdola nahoru. Před slabikami obsahujícími y neb i, a ě neb ie, píše se zpravidla shora dolů, kladouc se nahoru, a následující slabika na řádku (viz Y:1, odst. d).

Příklady:

Ч. Utíká, útĥa : utihá, účet : učistí, úze : uzij, Ūpa : upij, unese, uniká, umĥn, umí, upír, Uher, uĥel, udáb, uĥtí, úbor, udíĥ, udusiti, údĥly : udíli, udĥlá, údol, úĥod, uĥe, učí, úĥel, uveze, uvíze, uĥy, uĥu, umyká, úĥofa, minimum, minium, Dareus, Deu, Ūeu, ideu, Laudon, Beust, boĥujĥe, juz, jun : juny, Julius, seĥu, myĥu, ziju, piĥu, uĥati, uĥiti, uĥme, uĥdeĥ : uĥedeĥ, úĥod, utopí, umorí, únos, úvož, úĥsk.

R. a/b) Biust, biuro, viatuteni, vianuti, fuĥe, giuĥs, diuze, diuk, diuna, zupel, žiužia, žiuĥd, kuĥ, ĥudi, ĥuto, nuda, ĥuĥati, pup, puniu, pulu, diadiu, ĥianiĥ, piatu, koniu, riadu, siuda, sutufa, licu, tuĥ, tuman, tiatiu, uzo, uza, uzda, uzdy, uzor, uĥ, uĥa, uĥmu, uĥti, uĥoditi, uvy, uvsdomiti, uvoliti, uvivati, utonuti, fu, fukati, ĥutor, ĥudo, ĥuze, čuma, čur, čuku, bumĥa, butiti, juzu, ĥula, junoba, juĥa, ĥus, ĥutiti.

P. a/b) Buta, ĥuĥ (ciura, ciulaĥ), čudo, čuti, divu (dzivu), diura (dziura), fužya, funia, gustu, ĥuta, ĥuĥati, juĥyti, kum, kubel, kuso, ĥuĥa, ĥud, ĥuĥ, muĥa, nuza, numer, obu, opadu, opalu : opaliu, opisu, opievu, otoku, piorun, piolunu, puĥ, Pust, puĥ, roĥu, rodaju, sieku, soliuĥya, soku, suti, styĥiu, čuti, uĥati, uĥste, uĥazd, uĥĥte, uĥyti, uliotu, upior, usieĥ, vybioru, vybuĥati, vybuĥu, vuj, vyvieuu, zuĥ, zupa.

Bulf. Nuda, mule, Ruza, luda, pamuk, tul, tuĥ, buba, suma, suĥa, Rusin, udar, uzas, um, umira, ured, jubilej, juni, ubi, kiuĥe, kiumur, kiutuk, tiutun.

линей. Твердую согласную пи- шутъ слабо, мягкую съ отгѣне- ніемъ. Послѣ согласныхъ б, ч, з... пишутъ и и Ѳ попережнымъ пе- рекрещиваніемъ подъ линією, уве- личивая буквы на одну степень.

См. таб. 9 и 10. Примѣры:

b) Если этотъ звукъ образуетъ самостоятельный слогъ, то его выписываютъ, при чемъ въ на- чалѣ словъ пишутъ и обыкно- венно снизу вверхъ. Передъ глас- ными, содержащими у или і, и ě или ie, его пишутъ обыкновенно сверху внизъ, помѣщая его на- верху, слѣдующій же слогъ на линіи. (См. Y:1, d).

Примѣры:

У : 1У (а : ia).

Starobulharské nosovce ж ж, zvané »jus«, odpovídá převážnou většinou v jazycích slovanských u a iu. Proto v příkladech transkribujeme za bulh. ж jen u, a za ж jen iu. V bulharštině spisovně sklesla nosovka tato na pahlásku. V polštině zní jako oñ a píše se tam a a ia. V československém jazyce zastoupena jest povíce hláskou ou. Ne každé ou odpovídá hláске ж = u. Ve slovinštině za ж jest dlouhé ó.

Zvuk У : 1У vyznačí se v tomto těsnopisu obdobně jako u a iu jen s tím rozdílem, že základní písmena jsou nyní o celou mezeru zvětšená. Slabě psaná značí tvrdost, tlustě psaná měkkost.

Viz tab. 10. a 11. Příklady:

P. Baĥ, tiaŭ (ciaġu), tiaġ (ciaġ), daġ, daŭi, falaġi, faġ, faġior, jaŭi, jariaġ, jama, zena, jazda, kaġoli, kaġieli (kaġziel), kaġati, kaŭ, laġd, liava, laġi, laġa, maġa, mara, miara, maġ, miesiaġ, miŭati, miŭa, mieda, muġa, paġaġ, paġa, paġa, paġa, paġa, piasta, peġa, piata, pieġa, pieniaġ, pieliuġa, piġa, piġa, pomaġyŭi, pomiati, raġ, raġo, riad, riġa, saġ, saġiti, saġyŭi, saġiad, saġiek, stiena, saġeni, qaŭ, vaŭ, vaġ, vaġor, vaġoza, viaġ, zaġaġ, zaġ, zaġa, zaŭi, ŭaria, pania, posolia.

Bulŭ. *) Бѹден, дѹѹа, зѹден, зѹл, кѹѹа, лѹча, рѹз, сѹд, дѹб, тѹр, мѹчѹ, леѹѹ, берѹ, биѹ, бодѹ, болиѹ, зивсѹ, рѹти, рѹтиѹа, чѹстиѹ, вадѹ, чебѹ, четѹ, доѹ, зѹб, fasѹ, ŭoniѹ, lѹba, ġodiѹ, liulsѹ, кѹт, kiġy, kѹs, чѹриѹ, zelsѹ, metѹ, moliѹ, mѹstѹ (mestiѹ), sѹsѹd, rѹka, kѹsam, viġiѹ, dѹġ.

Ч. Nesŭ (ŭ = ou), rosŭ, sŭsto, pekŭ, perŭ, kŭdel, bŭda, dŭpie, usŭdŭ, nosŭ, patŭ, vŭs, pŭġeti, cestŭ, ustŭpiti, nsmŭ, pŭfŭ, sŭkŭ, lŭze, vezŭ, fŭbie, pŭze, soġŭ, koġŭr, rskŭ, dŭkŭ, perinŭ, minŭ, vinŭ, korunŭ, nŭde, kotŭġ, bŭdŭ, celŭ, milŭ, metŭ, lysŭ, lizŭ, ŭl, ŭstŭ, Ouġezd, miluġŭ, viġŭ, ubyġuġŭ, ideŭ, Mŭġŭ, Vŭniŭ, Mŭniŭ.

Slovensky. ġybŭ (chybou), vadŭ, vŭfŭ, stodalŭ, tiavŭ, kostiŭ, podobŭ, stopŭ, koristiŭ, paniŭ.

*) Po měkkých dle starého pravopisu.

Starobulharské nosovce ж ж, т. наз. „юсь“, въ славянскихъ языкахъ отвѣчаетъ по большей части гласная u и iu. Поэтому мы переводимъ въ примѣрахъ за болг. ж только u и за ж только iu. Въ литературномъ болгарскомъ языкѣ эта носовая потеряла значеніе, сдѣлавшись полугласной. Въ польскомъ языкѣ она звучитъ какъ oñ и пишется a и ia, въ чешскославянскомъ языкѣ замѣщена по большей части двугласной ou. Однако не каждое ou отвѣчаетъ гласной ж = u. Въ словинскомъ языкѣ вмѣсто ж встрѣчается длинное ó.

Звукъ У : 1У въ этой стенографіи обозначается аналогично какъ u и iu, съ той только разницей, что основныя буквы теперь увеличены на одно цѣлое междулініе. Слабо писанныя обозначаютъ твердость, утолщенныя мягкость.

См. таб. 10 и 11. Примѣры:

*) Послѣ мягкихъ по старому правописанію.

Souhlásky.

Nemají-li se čísti mezi souhláskami samohlásky, jest třeba spravovatí se jinakými pravidly.

Všeobecné pravidlo o psaní skupin souhláskových čili složek zní:

a) Není-li mezi dvěma souhláskami samohlásky, píše se vlásková čára spojovací mezi dotýčnými písmeny souhláskovými zkráceně v tom způsobu, že se následující písmě souhláskové klade o 1/2 mezery pod písmeno předcházející. Takto vytvořené složky ze dvou, tří, čtyř i více souhlásek považují se v každém případě za celek, t. j. za jedno písmeno, o kterém platí všechna pravidla probraná o psaní samohlásek, jen s tím rozdílem, že dotýčná samohláska, následující po skupině souhlásek, vyznačuje se vždy na prvním základním (hlavním) tahu (znaku), kdežto měkkost souhláskovou neb slabičnou přijímá na se ta souhláska, již se týče.

Viz tab. 11. Příklady:

Ч. Dme, sedm, sedmé, sedíme, sedíte: sedíte, sedmi, vzdeme, pojedme, tmie, tma, tmy, mbe mbi, otce: otce, matce, dġera, dġori (ġori), jechmen, dbej, ptejme, ptáti, hejtman, vsrite: vsrite, varime, písmo, písmie, vazba, buġty, buġtu, kopt, koptiti, optimista, thŭnie, thán, nafta, čti, čti, neftu, nefty, dyġiŭ, paġti, rieŭa, usġ), lze, zalm, zold, lept, ġmel, ŭmat, ŭmota, ġmŭri, čmel, čmŭd, čpŭ, lezmo, kolmo, vozmo, letmo, konimo, pásmo, Olymp, osm, osmi, osmé, mŭa, mŭŭ, mŭy, dmŭti, palma, parma, padbe, smŭġ, forma, formy, rmut, rámce, ġmel, psi, rámci, berm, helm, zástupce, dsŭba, ludba, kmet, kmŭn, kmoh, kmit, kbel, puls, olbe, olbiny, oliġa, vezme: vezeme, берсе, берта, vsdme: vezme, ovci, dsvġe, ovġin, Judbŭti, Hŭdbŭti, vyġedbe, msta, msty, mstie, mstŭ, mzda, mzdie, mzdŭ, mzdy, Mbeno, rimsa, rimsŭ, rimsy, Mze, Mzi, Kott, Otto, (Batték).

b) Způsob předchozí byl by značně zdlouhavý a nepřehledný při skupinách souhláskových, v nichž přicházejí: r, ri, l, li, n, ni, k, ki, ŭ, ŭi, v, vi.

Согласныя.

Чтобы не читать между согласными гласныя, надо примѣнять другого рода правила.

Всѣобщее правило о письмѣ группъ согласныхъ (созвучій) слѣдующее:

a) Если между двумя согласными нѣтъ гласной, то тонкая соединяющая черточка между обѣими согласными пишется въ сокращенномъ видѣ такимъ образомъ, что слѣдующая согласная буква помѣщается на половину междулінія подъ предыдущей буквой. Возникшія такимъ образомъ группы изъ двухъ, трехъ, четырехъ и больше согласныхъ считаются въ каждомъ случаѣ однимъ цѣлымъ, т. е. одной буквой, которая руководится всѣми правилами, приведенными о письмѣ гласныхъ, съ той только разницей, что надлежашая гласная, которая слѣдуетъ послѣ группы согласныхъ, обозначается всегда на первомъ основномъ знакѣ группы, но мягкость согласной или слога выказываетъ та согласная, которой она касается.

См. таб. 11. Примѣры:

b) Предыдущій способъ былъ бы очень медленнымъ и нелѣпымъ при группахъ согласныхъ, въ которыхъ встрѣчаются: r, ri, l, li, n, ni, k, ki, ŭ, ŭi, v, vi.

K : Kĭ, Г : Гĭ.

Složky s k a ĭ píšou se zcela dle pravidla o ĭ, tedy pomocným tahem. Měkkost však píše se na hlásce, již se týká.

Группы съ k и ĭ пишутъ совершенно по правиламъ о ĭ, слѣдовательно черезъ вспомогательный знакъ. Мягкость выражаетъ гласная, которой она касается.

Bk, ck, ěk, ěk, ðk, dk, lk, lk, kk, mk, nk ... : зĭ, mĭ, rĭ ...

Viz tab. 13. a 14. Příklady:

См. таб. 13 и 14. Примѣры:

Ч. Bobku, ľubky, pecka, peckŭ, roĉkati, rĭĉka, -ŭ, vŷledku, sŷdky, sŷdky, ľadku, ľeĉko, miekkŷ, vyĥŷdka, selka, lkŷti, pilka, prĭmka, prŷmku, zŷmku, myblŷnka, vĭnku, synku, tatĭnka, ŷklonku, stonky, vŷnky, -u, dŷrky, pleskot, vĭska, Prusko, trysk : trĭsk', patĭsku, -y, skubati, ľlŷsky, matky, -ŭ, zŷtku, nitku, -ŭ, tkŷ, ŷtku, kŷtky, plŷtky, sedŷtko, bŷtku, mybka, -y, -u, -ŭ, dĭzka, -u, -y, -ŭ, myĉka, zŷmyĉkŷ, vŷtiekzku, ðkody, (Houŷtka) : (Houŷtkou), vŷbka, -ŭ, sopky, tiezko, mebkŷ, beĉka, sŷpka, kapkŷ, trkŷ, mrkŷ, vlk, vlĭko, ukŷzky, mozku, prĭezka, paprsku, krk, srk, drkot, ľrkot, vrk, skok, sklo, zasklĭti, jiskrŷ, -y : jiskrĭ, Polsko, Slezsko, Tomsk, Sedmilŷradsko, pomlĉka, ľorko : ľoriko, sanĭky, lanĭky, drŷtky, ðtkŷti, prvku, -y, ðklebiti, obkliviti, ðkemra, ðkŷtavka, ðirĭkŷ : sĭrkŷ, (Škroup) : ðrŷb, mĭzĭa, drĭzĭŷ, drĭmo, vrŷati, mrŷati, trŷati, družŷoĉeb, mĭa, -y, -ŭ, mĭŷrĭ, rheo, barŷoni, crŷa : Cerha; mŷstskŷ, kromŷrĭzskŷ, rĭbŷkŷ.

R. Blank, blesk, blŷstka, vodka, -i, -s, -u, vidka, ĉetki, rubka, rubka, vŷvŷska, -s, vŷfonka, vŷzimki, vŷisk, vsjalka, vŷazka, -i, -s, ľlotka, -i, -s, ľonki, -s, ľorkĭ, ľorĭankŷ, ľusĭka : dovŷska, dojĭmka, domka, -s, zaborkĭ, zŷonki, zableskĭ, zaplŷtkŷ, zaponki, kadka, -i, -s, u, kĭdko, kladkĭ, -s, kiosk, medovka, melko, medŷvka, melkati, meťelka, mybelovka, mŷtika, -i, -s, -u, mŷbka, -i, vosk, vojsko, jŷmka, -i, -s, -u, pyrka, mŷarkŷ, steklo, ozŷstko, ozerko, mĭaľko, podľianka, puskati, rysk, teterĭka, tŷrks, -u, tku, tkani, tonko, tosku, udsľka, uskolĭzati, utĭrki, diadĭka, zĭdkomŷr, ĥodko, Pskov, družk, družka, -s, -i, -u, mezĭa, mĭazĭi, -s, zalfŷ, dŷiazĭ, torĭ, bryzŷati.

Sloven. Blk, bluskati, blysk, blŷka, -y, -e, -ŭ, ĉerka, celky, cklo, ĉkŷvka, ĉoĉky, ľorejŷku, ľlapisko, ľlpka, ľatky, kamrĭol, kasankŷ, kabkŷt, klka, klk, klonky, kľuĉkŷ, krĉku, ľytku, ľamku, ľastovky, ľadky, ľisk, -u, ľusk, mŷĉku, mŷĉkati, mrsk, priadky, priastka, -ŭ, umky, viatka, vrŷskŷ, vozku, vrecko, vresk, vrtielka, mravky, mokrk, mĭazĭa, mruzkŷm, ľfŷpka.

N : Nĭ.

Složky s n a nĭ řídí se ŷplně pravidlem tŷmž jako složky s ģ : ģĭ a ĭ : ĭi. Vn : bni, sn : snĭ, ĉn : ĉni, ĉn : ĉni, dn : dni, ðn : ðni, fn : fnĭ a t. d. Měkkost přĭjĭmŷ hlavní tah.

Группы съ n и nĭ руководятся тѣмъ-же правиломъ, какъ группы съ ģ : ģĭ и ĭ : ĭi. Vn : bni, sn : snĭ, ĉn : ĉni, ĉn : ĉni, dn : dni, ðn : ðni, fn : fnĭ и т. д. Мягкость выражаетъ главный знакъ.

Viz tab. 15. Příklady:

См. таб. 15. Примѣры:

Ч. ĉnĭti, ĉnŷľka, dno, dna, dne, dni, drobnŷ, dluzno, fniukati, gnom, ľobna, -y, -ie, -u, -ŭ, snad, ľned : ľnsdĭ, ľnsv, ľnilobnŷ, ľnis, ľnĭzdo, ľniur,

ľnusnŷ, ľnojiĉe, ofŷzdo, ľniap, ľytneb, ľasno, prŷsnŷ, ľisnŷ, ľubnŷ, ľľznŷ, ľľsnŷ, ľasniĭti, ľednati, ľiznŷ, ľĭľnŷti, ĉennŷ, ľanna, Anny, ľaĥna, ľamna, ľladno, ľklisnŷ, ľkniezna, -ie, ľknĭr, ľknĭľotisk, ľknĭĉeti, ľknot, ľmnŷti, ľknĭzky, ľmnĭkati, ľmnoznŷ, ľmoĉnŷ, -ie, vsŷnŷ, ľsleĉna, ľmnĭĥ, ľmobnŷ, -ŭ, ľmravnŷ, -ie, ľne, ľnu, ľmrŷtnŷ, -ie, ľofnŷ : ofnŷ, ľneb, ľusnŷ, -ie, ľopĭetnŷ, ľostny, ľdennŷ, ľotravno, ľvinnŷ, ľvinno : vĭno, ľplstnŷ, ľpnŷ : ľpnŷ, ľadne : ľŷdnŷ, ľľubno, ľpruzno, ľpuknŷ, ľrubnĭti : ľrubnŷti, ľputnŷ, ľradno, ľmezdnŷ, ľvŷznŷnŷ, ľrvnĭti, ľľrozno, ľuznati, ľvnĭtro, ľvnŷĉete, ľvolno, ľtrapnŷ, ľľnszdo, ľoslnĭti, ľľnime, ľtrne, ľrne, ľvrtnete, ľkrmnŷ, ľkrmenŷ, ľprvnŷ, ľBrno, ľsrna, ľdrn, ľtrnka, -ŭ, -y, ľmrnŷ, ľmrŷni, ľpraskneb : ľprsknŷ, -ŭ, ľtrknŷti, ľprĥneme : ľprĥnieme, ľhrnŷti, ľvieznĭti, ľbŷsnĭti, ľopatrnŷ, -ŷ, ľbetrnŷ, ľnemeslnŷ, ľumlknŷ, ľvyĥrstne, ľvŷtrno, ľzĭbŷnŷ, ľstane : ľstannŷ.

P. Bŷbnĭti, ľblĭzna, -y, -ie, -ŷ, ľboĥna, ľboĉne, ľbrnŷti, ľbridna, ľknĭ : ľknŷti, ľsnoty, ľĉernĭ, ľĉernĭ, ľdniĉti, ľdruĥny, -ŷ, -ŷ, ľdrĭnŷti, ľsukno, ľľestnŷti, ľľovnia, -i, -e, ľnati : ľnati, ľľnŷzdko, ľľnida, ľľniade, ľľnuĉniĉti, ľĉarne, ľjedrnĭti : ľjedrnĭti, ľknŷeja, ľknŷt, ľkopalnia, ľkrnŷbrne, ľkuznia, -i, ľľienno, ľľniane, ľľusnia, ľľacno (ľaciuchno), ľľaknŷ, ľmarznŷti, ľľmodnĭsi, ľľmnŷĉeti, ľľosnovy, ľľoznaki, ľľoznŷmiati, ľľpĥnŷti, ľľpĥnŷti, ľľpŷznŷti, ľľpelnia, ľľisknĭti, ľľvosna, -y, -e, -ŷ, ľľvisnĭovka, ľľvinisko, ľľulŷtiati, ľľulŷtnĭti, ľľulŷnŷti, ľľtrieŷni, ľľtrinadelĭ, ľľtrefnŷ, ľľtloĉnĭŷ, ľľpŷetnŷ, ľľbnurka, ľľsypnia, ľľstopnĭovo, ľľjasnĭati, ľľvrotna, ľľplesni, ľľstŷchnŷ : ľľstŷchnŷ, ľľvaŷnŷ, ľľstŷnŷti, ľľsuĥedni, ľľsukiennĭa, ľľsukna : ľľsuknia, ľľrudnia, ľľrudni, ľľvnet, ľľvnŷetrie, ľľvieĉnŷ, ľľviernŷ.

R. Znoj, ľbojazni, ľznati, ľznameni, ľbryznuti, ľbsľzna, -s, ľľruzno, ľľvniati, ľľvnŷtri, ľľslovno, ľľbrevno, ľľravniati, ľľkuĥnia, ľľdoĥnuti, ľľladno, ľľbsdno, ľľbŷdnŷti, ľľbŷsno, ľľbrodnĭa, ľľdomna, ľľmnĭĉi, ľľmni, ľľľnsvno, ľľdivno, ľľdenĭi, ľľbraĉno, ľľľnebi, ľľľrivna, ľľľnszdo, ľľľnius, ľľľnĭli, ľľľdnevka (ě), ľľľdniĉe, ľľľlnia, ľľľlnu, ľľľznivo, ľľľzneja, ľľľpsni, ľľľsnops, ľľľstupnia, ľľľstukotni, ľľľstydno, ľľľsudno, ľľľpiatno, -s, ľľľpiatnybko, ľľľkurnia, ľľľfornostaj, ľľľdenno-novno, ľľľsnĭka, ľľľsnoĥa, ľľľjasnotki, ľľľkopny, ľľľkosnĭti, ľľľkosnu, ľľľpnia, ľľľľnĭka, ľľľľstnia, ľľľľľno, ľľľľosnĭti.

V : Vĭ.

Nŷsleduje-li v neb vi po ľpĭsmenech ľhlavnĭch, pĭŷe se zvratnŷm tahem, zv. smŷĉkou, ľjsou-li ľpĭsmena dole v pravo zahnutŷ, a mimo to po ľpĭsmenech velĭkŷch, dolŷ jĉoucĭch. Po ľpĭsmenech rovnŷch, v ľevo zatŷĉenŷch nebo vydutŷch, pĭŷe se prŷpĭsem oblouĉkovŷm na zpŷsob ľhlŷsky e. Měkkost a samohlŷsky přĭjĭmŷ na se tah ľhlavnĭ. Nŷsleduje-li ģ po v ve slozĉe smŷĉkou psanŷ, pĭŷe se splynulŷm tvarem.

Если v или vi слѣдуетъ послѣ главныхъ буквъ, то его пишутъ возвратнымъ знакомъ (крюкомъ), т. е. вписываютъ въ формѣ петли, когда буквы вправо внизу закруглены, кромѣ того послѣ прямыхъ, внизу скрученныхъ или округленныхъ, пишется овальной прописью въ родѣ буквы e. Мягкость и гласная отражаетъ главный знакъ. Если послѣ v слѣдуетъ ģ въ группѣ изображенной петлей, то она сливается со знакомъ ģ.

Viz tab. 16. Příklady:

См. таб. 16. Примѣры:

Ч. Dvŷ : dvie, dva, Dvina, ľedvĭ, dvory, medvsd, dvĭľ, dvĭrĭka, dvŷ, tvŷ, tvŷ, tvor, tvar : tvŷrĭ, ľpotvory, ľotvor, ľkotvŷ, ľkotvy : ľkotvĭ, ľmrtvo, ľtramway (= ľtramvaj, ľtramvŷ), ľKromwell, ľBĉva, -u, -ŷ, -y, -ie, ľbvestka, ľŷvŷdsko, ľbvadlena, ľbvu, ľbvŷ, ľľobva, ľľzvanĭ, ľľzvast, ľľzvŷkŷ, ľľzvŷkŷ, ľľcvĭk, ľľcvakŷ, ľľcvok,

hvěti, hvála, lihvů, hvost, hvíle, fvozd, fvežda, kvst, kvocna, Watt, Wallace, Svatobor, svatvečer, svíce, zvon, (t, c, 3, s)vr : tvrð (= tvrž), utvrđi, svrab, svrbsti.

r(x), l(x), n(x).

Pod tento vzor patří ta slova převážně cizí, u kterých v dosloví slabiky po r, l a n následuje kterákoliv souhláska označená (x). Toto r, l, n píše se pomocnými tahy nad hlavní linií, a proto po hláskách y, i, e, ie, jež symbolisovány jsou položou nad řádkou, nelze jich užiti, i jest přejíti na psaní hlavními znaky. Pomocné tahy dodávají písmu více zručnosti a úhlednosti.

К той-же формулѣ относятся тѣ иностранныя слова, у которыхъ въ концѣ слога r, l и n слѣдуетъ любая согласная, обозначенная черезъ (x). Это r, l, n пишутъ вспомогательными знаками надъ главной линіей, вслѣдствіе чего послѣ гласныхъ y, i e ie, которыя обозначены положеніемъ надъ линіей, не могутъ быть употреблены, вслѣдствіе чего необходимо перейти къ письму обозначая знаки главными начертаніями. Вспомогательные знаки придаютъ письму болѣе бѣглости и миловидности.

Viz tab. 16. Příklady:

См. таб. 16. Примѣры:

Adolf, Alfred, parlament, pergament, park, nerv, Richardson, verbe, forma, fjord, flirt, pardal, Spartan, energie, parma, lord, Lippert, gardy, Barth, Bartiák, derby, kurdieje, Perry, Corti; palma, salve, Sylvanus, holdovati, film, belma, zelva, balviej, balba, Nelson, Selwyn, Tealdi, Shelton, Stolze, Tellier, Elven, Walford, Palmerstone; sundati, vyndáb, tendr, andiel, Andy, mandle, Bendl, Krondl, kment, Franta, fintiti, mentol, patentné, fundament, flinta, Kant, Antonín, pedant, Antal, jantar, vandal, Antverpy.

[-ti, -ti, -iti, -iti].

a) Následuje-li koncovka neurčitého způsobu [ti, ti] po souhlásce, píše se vzpřímením. Rovněž tak vyznačí se rychlopisně koncovka -iti, -iti po měkkých souhláskách druhého stupně, když se infinitivní znak vzpřímí, při čemž předchodí souhláskové písmě přijímá označení měkkosti. Píše se tudíž těsnopisně sočiti = sočiti, mračiti = mračiti atd.

a) Когда окончание неопределенного склонения [ti, ti] слѣдуетъ послѣ согласной, то его пишутъ отвѣсно. Такъ-же обозначается въ скорописи окончание -iti, -iti послѣ мягкихъ гласныхъ второй степени, когда знакъ неопределенного склонения выпрямляется и вмѣстѣ съ тѣмъ предыдущая буква-согласная отражаетъ мягкость. Слѣдовательно въ скорописи пишется соčiti = соčiti, мочčiti = мочčiti итд.

Viz tab. 16. Příklady:

См. таб. 16. Примѣры:

Městi, klásti, pásti, plésti, vézti : viezeti, lriebsti, zábsti, přísti, zapřísti, zítí : uzítí : uzítí, čítí, lúčiti, lychiti, tláčiti, túziti, kríziti, vsučiti, pračiti, lečiti, bučiti, utičiti, křčiti, r. : idti (itti).

[-ti sa, -ti si].

b) Zvratné zájmeno [sa, sã, sã] píše se vždy samoznakem s, kdežto (si) píše se vždy samoznakem si. Jde-li po infinitivní koncovce [-ti, -ti], slívá se s ní ve zvláštní tvar. Sa i si spojují se s předcházejícím slovem dle pravidel dosavadních.

b) Возвратное мѣстоименіе себя въ сокращенномъ видѣ [sa, sã, sã] пишутъ всегда значкомъ s, но себѣ (si) пишутъ значкомъ si. Если оно слѣдуетъ послѣ окончания неопределеннаго склонения [-ti, -ti], то сливается съ нимъ въ особый знакъ. Sa и si соединяются съ предыдущимъ словомъ по приведеннымъ правиламъ.

Viz tab. 16. Příklady:

См. таб. 16. Примѣры:

Ч. Se = (sie = sia = so = sa) : si, dejte se, milujte se, ledite si, oprieme se, zdá se, stam se, hovej se, mýľob se; klameb se, dsti se jdu podivat do mssta. Opriti se, povidati si, bati se, diti si, — se, udriti se, mrzeti se, drzeti se, — si, uciti se, osopiti se, mysliti si, padnuti si, lomiti si, lfnuti se, omebkati se, zavriti se, utičiti se, utziti si, plēsti se, — si, vézti se, lřzti se.

[-jti, -jti, — sa, — si].

c) Znak neurčitého způsobu přijímá sklon písmene j, t. j. j se vkládá do -ti, -ti.

c) Знакъ неопределеннаго склонения принимаетъ направление буквы j, т. е. j вкладывается въ -ti, -ti.

Viz tab. 16. Příklady:

См. таб. 16. Примѣры:

DI. Dojti (dojs), Inojti (gnoj), klojti (klojs), lojti, mrojti se, tbojti se (tšojš se), brojti, projti, rojti se. Rus.: vyjti.

[-ч : -ци : -чи].

Tato koncovka neurčitého způsobu vyznačuje se zvláštním písmenem odvozeným z č, i sluší jí v těsnopise čísti v jazyku českém jako čí (ci), pol. (c), luž. (c), slov. (cf), rus. (чъ), slovín. či (či), srb.-chorv. (hi = ci), mr. či (чи).

Это окончание неопределенного склонения обозначается особой буквой, происходящей отъ ч; ее читаютъ въ скорописи въ чеш. яз. чí (ci), поль. (c), луж. (c), словац. (cf), рус. (чъ), словин. чí (či), сербохорв. (hi = ci), м.-рус. чí (чи).

Viz tab. 17. Příklady:

См. таб. 17. Примѣры:

Ч. péči, síči, říči, léči, obléči, tlúči, vrči. D.-luz. (fac, sec, šac, lac, (h) oblac, zeblac, pjac). M.-rus. reči, sãči, priači, moči, striči. Slov. (tčf, recf). Srb. vuči, zeči, leči. Pol. tiec (ciéc), tluç, vñeç, bieç.

Споjení těsné.

Плотное соединеніе.

Před písmeny třetího stupně, ostře začínajícími, možno upotře-

Передъ буквами третьей степени, начинающимися острой чер-

biti těsného spojení místo volného, předcházejí-li jim písmena malá (a později i zvláštní samoznaky předložkové i předponové).

Viz tab. 17. Příklady:

Ч. Овоце, оток, отрок, отлұқи, око, Okori, okún, okúбе, ofon, oforsti, (octnouti se) : octnúti se, opora, obor, очко, obrúсити se, Аѳос, jablko, javor, jítro, jifnúti, jaro, jevo, úfori : úfor, úточне, úzко, Ivo, Ito, Evropa.

Дélky hlásek.

Délky hlásek (samohlásek i souhlásek) píšou se tam, kde dlužno rozeznávatí stejně znějící slova, nebo kde dlužno přesně psátí pro zřetelné čtení (básně, citáty, vlastní jména a t. p.), jinak ponechává se každému na vůli, chce-li je psátí čili nic. Jedině ó, změnivší se v jaz. českém v (ů) = ú, ve sloven. v ô = ů = vo, v malorus. v ô = i (= čes. y neb oblastně ju, uj, u), v pol. v ó = u, v h.-luž. ó = u^o, v d.-luž. ó = ou : oe, ve slovín. v ó = dlouhé o, hledíme psátí těsnopisně vždy, píšice vždy jednotně jako ô. Sluší tudíž čísti toto ô vždy dle toho kterého nářečí slovanského. V maloruském jazyku pak píšeme i ê vždy dle pravidla o psaní délek, ač zní jako «i», rovněž v pol. jazyku é.

Tohoto způsobu psaní používá se i při měkkých slabikách, kde vznikla zvláštní měkkost, jednak se slaběním u (= и) do ъ (т. j. i do і dle způsobu v příkladech zavedeného), jako na př. ruské судија ze судија, Ірудіју ze Ірудіју atd., jednak působením dlouze pronášených hlásek, jako tomu v jazyku slovenském, na př. tiež (čti : tjež), vedieť (čti : vedjet) atd. Sem patří i psaní luž. slov téže výslovnosti, jako na př. džěto

точкой („рѣзко“), можно примѣнить плотное соединеніе вмѣсто свободнаго, когда предыдущіе знаки (впослѣдствіи же и особые значки предлоговъ и приставокъ) — малы.

См. таб. 17. Примѣры:

Долгота звуковъ.

Долготы звуковъ (гласныхъ и согласныхъ) обозначаются тогда, когда нужно различать одинаково звучащія слова, или гдѣ нужно точно писать для четкаго чтенія (стихотворенія, цитаты, собственные имена), иначе свободно стенографу обозначать ихъ или нѣтъ. Только ó, перемѣнившееся въ чеш. яз. въ (ů) = ú, въ словацкомъ нарѣчїи въ ô = ů = vo, въ малorusкомъ въ ô = i (= чеш. y или діалект. ju, uj, u), въ поль. въ ó = u, въ в.-луж. въ ó = u^o, въ н.-луж. ó = ou : oe, въ словін. въ ó = длинное o, это ó стараемся въ стенографїи всегда обозначать одинаково какъ ô. Это ô произносится слѣдовательно всегда по отвѣчающему слав. нарѣчїю. Въ малорус. языкѣ пишутъ даже ê всегда по правилу обозначенія долготы, хотя оно произносится какъ i, такъ-же и въ польскомъ языкѣ é.

Этого образа обозначенія употребляютъ тоже при мягкихъ слогахъ, гдѣ возникла особая мягкость, отчасти ослабленіемъ гласной u (= и) въ ъ (т. e. i въ і, обозначеннымъ въ примѣрахъ образомъ), на примѣръ русское судья (судија) изъ судија, Ірудіју изъ Ірудіју и т. д., отчасти влияніемъ протяжно произносимыхъ звуковъ, на пр. въ словацкомъ нарѣчїи tiež (читай tjež), vedieť (читай vedjet)

atd. Pokud se týká těchto měkkých z rus., slov. a luž. jazykův, dlužno je psátí vždy.

Pro psaní dlouhých hlásek slouží dvojí pravidlo:

a) V slabikách z hlásek, znázorněných písmeny, jež možno »vydouti«, píše se délka samohlásek vydutím příslušného tahu, t. j. větším jeho skulacem. Jest-li délka na slabice ze skupiny souhlásek utvořené, »vyduje« či skulatí se to písmeno hlásky, jejíž délka má býti zobrazena, zejména ř a í. — Jinak možno kterékoliv písmeno ze skupiny souhláskové téže slabiky vydouti, čímž označí se délka samohlásky této slabiky.

b) Nelze-li užití vydutí, jakož tomu u písmen rychlopisných, »ostře« začínajících (k, l, b...), užije se v tomto případě rovného grúpisu místo vydutí. Příklady lépe pravidla tato objasní.

Viz tab. 17. a 18.

Čes. Mé, jméno, mésti, nésti, déle, péci, céva, téci, děu : deu, sléme, vléci, téme, plésti, oblé : oble, lépe : lepé, péce : pece, Léme, pér : per, ryzé : ryze, réva, uvésti, hude, léto, teplé : teple, plévy, mdle : mdlé, drsné, mokré, Kréta, myšlénka, hléb, hlév, kaménku, sté, stéblo, ubofé, suhé, poklésku, tvé, dvérie, drzé, zlé : zle, flétna, tvári : tvari, riád : riad, pána : pana, bába : baba, váda : vada, řádeti, sánie : sanie, diábel, kámen : kamen, Hlávka : flava, dráze : draze, pás : pas, práv : prav, Rím, Ríp, zíti, bípku : Ыipku, pile : pile, Milka : mýlka, dýl : dílo, díze, hýze, Irímá, dívá : diva, div : dívka, dítko, víno, vína : vina : vinna.

Pol. Uérk, péri, riéka : rieka, děu, umié, viém, ponizéj, sér, hliéb.

Mrus. Měd, lěd, zěnka, medvědi, popěl, trěqati, tětka, korěni, pěk, rěk, sterěl, řěb, nēs, věz.

Srb. Tín, vrt, zástava, pítati, zláto, Irána, dán, rúka, písmo, sín, pívo, zút.

Slov. Békati, mékati, uérka (dcérka), cibébma, méta, céka, besné, parné, pieqné, gréditi; klb : klb : klebetiti, blskati, ílbka, dlziti : dlziti, stlp, ílpka, tlq (tlc'), klzeб, křч : křч : křчка, přham, mřqiti, hřkaб, sřkam, sřnia, třstie, třnoz, vřtka, vřzřa, vřbiti, třpka, plz, plza, plhnuti, tlk : tlk; luuto, liviča, lipieti :

и т. д. Такъ-же и пишутся лужицкія слова того-же произношенія, какъ на примѣръ džěto и т. д. Насколько касается этихъ мягкихъ изъ русскаго, слов. и луж. языковъ, то ихъ надо всегда обозначать.

Обозначеніе долгихъ звуковъ руководится слѣдующимъ правиломъ:

a) Въ слогахъ, составленныхъ изъ знаковъ, дозволяющихъ »закругленіе«, долгота гласныхъ обозначается округленіемъ надлежащаго знака. Если-же долгота встрѣчается въ созвучїи, то округляется та буква, долгота которой должна быть изображена, особенно ř и í. — Впрочемъ можно округлить любую букву-согласную въ слогѣ, чтобы обозначить въ немъ долготу гласной.

b) Если округленіе непримѣнимо, на пр. при знакахъ, начинающихся острою (рѣзкою) черточкой („обостренныхъ“) (k, l, b), то употребляется вмѣсто округленія прямой прописи („скрещиванія“). Это лучше всего покажутъ примѣры:

См. таб. 17 и 18.

lipeti, liaknúti sa, dázdí, diel, diati sa, dopiaditi sa, fadia : fada : fadati, dýna, radiej : radej, gúliaб, liadka, flúb, fnát, hľadez, hlúba, kápka : kapka, kabkét, klenúti, kliati : klati : klát, kľacati, kľnúti, kobtiali, zák : ziak, rinúti, kobielika, kotúhka, fnúti, kotfľiati sa, múčiti, mrzieti : mrzeti, povrbie, chieti, drúzľati, blsknúti, mrieti : mreti, chieslo, povrieslo, povetrie, ráta : ratá, rániam, rýhlopis, rún, rúlia, sáti : siati, sádka, sádry, siatie, stájnia, státi, sud : súd, svízal, táti : tiati : tiaz, tnúti, tvar : tvar, ufádati, unúvati, vřzľati : vřzľnúti, vrásky, vráz, vrzdím, vřfňiati, vymieniti, vykrúľati, zámky, zahúbiti, zakúvati, zakrnieti : zakrneti, zámienka : záminka, mlieti : mleti, zaniadrie, -ia, zanárati sa, zarieti, chlienky, koľúr.

Rus. Kostiju (-tiu), рецју (-цју), semija (= semia), semiji (-ii), bsljě (bsliě) : -ije, platije, kopijě, sudija (sudia) -iu, bratija, družija, ruzijě : ruzije : ruzija, derevija, krylija, peria, ustije, ustija, kolsnija, bozija (= bozia), bozije (= bozie), boziu, dubijě : dubije, dijak, dijabol, zitijě : zitije, riju, rjeб, Darija, oseniju, biju, bjeбi, lju, ljeбi, litie : litie, frudiju, pitije.

D.-luz. (žěd, žľe, psěg, jěž, lěto, lěši, gnězdo, žěto, lěše, dvě, zvíře : žfebe, žěše, šěžčejšej, plěsc, mrěš, ksěš, žělaš, jěš, jěsc, věžes, zněš, blědnuš, grěš, klěš, plěš, trěš, žrěš, prěš). Etymol.: děd, jědi, lěti, dělo, vědieti, dětie.

Г.-luz. (Džělaš, rěkam, drěma, džěd : džečel, lěpju, klepam, klětki, khlěw, lěčo, městno, věč, věrič : vječerje : vjerch, žně).

ČSl., P., L., Mr. Dól, sôli, kôni, lôj, Bôl, dvôr, rôze, Janô, Petrô, môč (môc = módz), slôj, nôbe, nôl, Irôza, pôvod, povôd, vôz, pôsobiti, psô, stôl, dôm, ôkno, vôlia, bôli, slôv, brôd, vyrôb, Irôm, zvôn, Livôn, nôs, plôt, dôba, kôs, kôt, Iôr, ôvca, tvôj, môj, pôčiti, drôbky, flôd, flôs, flôl, fôlic, kôzle, môst, klôs, môtká, nôč, rôzk, бмриôk, piôro, piôl, plôče, plôtno, pokôj, pôl, polôf, prôtie, vôd, vôl, viniôvka, môr, trôjzab, thôri, stôj, Miniôvka, strôz, rosôl, rôl, rôd, znôj, bôtvieti, Iôrie, hlôd, hôd, hvôj, tvôr, kryjôvka, krôli, lôdi (lôdz), lôt, çôrka (dçôrka), çôlno, Matejô, diôb (dziôb), Irôd, klôti, krôj, hôde (chúze), mlôdi, mlôdka, môli, obôd, trôn, kôrka, vječôr, komôrki, klôtnia, kôstka.

Rus. -oro-, -olo- = [-râ-, -lâ-].

Původní slabika -ra- a -la- u středu slov mezi souhláskami přešla v ruském jazyku v -oro- a -olo-, na př.: slov. brada = rus. boroda, klas = rus. kolos, irad = rus. forod atd.

Kdo by takováto slova ruská psal dle dosud vyvozených pravidel, dopouštěl by se dvojí chyby, jednak s hlediska rychlého psaní, jednak s hlediska shody u psaní slov slovanských. Pro tyto dva důležité důvody píšeme takováto slova ruská po způsobu dlouhého á a v příkladech označujeme je vzhledem na ostatní Slovany jako -râ- a -lâ-. Tohoto způsobu těsnopisného psaní

Подлинная группа -ра- и -ла- в серединѣ словъ между согласными переѣнилась въ русскомъ языкѣ въ -оро- и -оло-, на пр. слав. brada = рус. борода, klas = рус. колось, irad = рус. городъ и т. д.

Писать эти русскія слова по приведеннымъ доселѣ правиламъ, значило бы двоякую ошибку: съ точки зрѣнія скорописи и съ точки единенія славянскихъ правописаний. По причинѣ этихъ двухъ важныхъ поводовъ пишемъ такія русскія слова на подобіе долгаго á, въ примѣрахъ же угождая Русскимъ и другимъ Славянамъ обо- значаемъ ихъ какъ -râ- и -lâ-. Этотъ

možno proto užiti bez změtení, ježto ruské slabiky nejsou dlouze pronášeny.

образъ стенографического обозначения можно примѣнить безъ всякой путаницы, т. к. русскія гласныя никогда не произносятся съ чешской долготою.

Viz tab. 19. Příklady :

См. таб. 19. Примѣры :

R. Bráda, brána, klás, řád, řádiba, vlásku, mládi, dláto, mlátka, flás, práh, dráf, zdráv, králi, žláto, mlát, flád, brániiti, žláb, brázdkas, vráziti, vrátiti, řáh, prám, kráva, práfu, hlád, hlástezi (ě), vlákno, plátno, flávas, sláms, bláto, vlák, kláti : kolo, hládno, nráv, vrábej : vrábja (= vorobja), slávej, vrábka : vorovka, vráni, vráľati, krásteli, krátie, mlákosos, mládizna, mráz, pláti : poloti, plámeni : polom, skovráda, zavránki.

Rus. -ere-, -ele- = [-rě-, -lě-].

Totěž, co v ruských nářečích stalo se s »a« po r a l ve středu slov, přiházívá se v těchto nářečích i s pův. ř, avšak zde tato samohláska rozkládá se ve dvě e, obstupující souhlásky r a l, na př. pův. plána rozpadlo se v pelena, prsd zase v pered atd. Proto z těchto slov ruská vidu řečeného v těsnopise tomto jako dlouhé s (ś) a v příkladech přepisujeme je jako -rě- = -ere-, -lě- = -ele- vzhledem na ostatní Slovany, kteří tvarů těchto nemají. Jest tedy dlužno čísti tímto těsnopisem napsané slovo dle toho kterého nářečí slovanského.

То-же, что произошло въ русскихъ нарѣчяхъ съ гласной »а« послѣ р и л въ серединѣ словъ, происходитъ въ нихъ и съ подлиннымъ ř, но здѣсь эта гласная распадается въ два e, окружающія согласную р и л, на пр. подлинное plána распалось въ pelena, prědъ въ peredъ и т. д. По этой причинѣ, какъ при râ и lâ, пишемъ русскія слова приведеннаго вида въ этой стенографіи какъ долгое s (ś), въ примѣрахъ же переписываемъ ихъ -rě- = -ere-, -lě- = -ele-, угождая другимъ Славянамъ, у которыхъ нѣтъ этихъ формъ. Слѣдовательно нужно читать слово писанное этой стенографіей въ отвѣчающемъ славянскомъ нарѣчии.

Viz tab. 19. Příklady :

См. таб. 19. Примѣры :

R. Plěna, slězenka (ě), slěznia, slědka (: selědka), zlěza (: zelsza), vrěd, brěza, mrěza, strěfu, srěbro, zrěbia, umrěti, drěvnia, drěvia (= drěvija), drěn, vrěsk, brěskled, vrězľa, vrědiбi, vrěvka, vrěteji, vrěteno, brězi, brězki, mrěčitsa, mlěn, oprěti, trěbliu, trěti, çrěva, očrědi, çrěmuľa, çrěnie (-nije), çrěp, zrěbej, tetrěv.

[-râ- : -rě-, -lâ- : -lě-].

Sem pod tento vzorec patří ta slova, v jichž středu jest r neb l, obstoupeno jsouc v dřevním jazyku slovanském s obou stran dvěma, třemi i čtyřmi souhláskami.

Къ этой формулѣ принадлежатъ слова, въ серединѣ которыхъ встрѣчается р или л, окруженное въ древнемъ языкѣ съ обѣихъ сторонъ двумя, тремя, даже четырьмя согласными.

Později kladeno ъ neb њ bud před nebo za r neb l, povíce však za těmito souhláskami. Řídili se písčící patrně svou výslovností nebo svým nářečím.

V novodobých jaz. slov. zmizelo značně toto jerování či jeřování v takovýchto slovech i nastoupily místo ъ neb њ ty samohlásky (zde z předu, onde vzadu r neb l), jež charakterisují ten či onen jazyk slovanský. Běží o to, psáti takto rozrůzněná slova slovanská alespoň v těsnopise jednotně, pokud jen lze! Avšak i z důvodu rychlopsaní z valné části takto psáti prospěšno, zejména pro jazyky, ve kterých jerování a jeřování toto úplně vymizelo, kde téměř vždy první ъ neb њ nahrazeno samohláskou, kdežto druhé beze sledu vyhynulo. Všeobecně odpovídá ъ v ruském jazyku hlásce o (pouze po měkkých druhého stupně přichází psané sice e, ale zní namnoze jako o [ě]), њ pak odpovídá hlásce e. V jazyku českém bud oba jery nebo jeře vypadly nebo zaměněny jsou hláskou u, (ou), e, v pol. jazyku přichází však a, ia, o, ó, i, e, ie, v srbochr. pak -ѣ- přešlo v -u- a -ѣ- přiše se jen -r- atd. Slov tohoto druhu jest značná síla ve slovanštinách. Píšeme je těsnopisně dle pravidla o psaní ъ: њ u spojení s pravidly o psaní složek s r a l, tedy píšeme je těsnopisně dle cyrilského pravopisu.*)

Čteme tudíž slovo рѣлн (aneb dle pozdějšího psaní рѣлн) v ruském jazyku jako рѣлн ≡ полн, což jest týž tvar slovín. полн a luž. полны,

*) Opětně podotýká se, že možno psáti i normálně. Stať tato týče se těch, kdož chtějí takto psáti. Píšící tak, mají z toho z valné části vlastní prospěch: pohodlnější a rychlejší psaní, při čemž si lépe uvědomují jednotu slovanských jazykův.

Zatímž stavili ъ и њ или передъ р и л, или — чаще всего — за этими согласными — видно, пишущие такъ руководились своимъ произноше́ніемъ или нарѣчіемъ.

Въ нынѣшнихъ слав. язз. это примѣненіе ъ и њ въ такихъ словахъ значительно уменьшилось, т.к. ъ и њ замѣщены (впередѣ или сзади р и л) тѣми гласными, которыя даютъ характеръ отвѣчающему славянскому языку. Дѣло идетъ о томъ, чтобы писать, по крайней мѣрѣ въ стенографіи, различныя такимъ образомъ славянскія слова одинаково, насколько это возможно! Но и въ пользу скорописи по большей части лучше писать такимъ образомъ, особенно въ языкахъ, въ которыхъ это примѣненіе ъ и њ совсѣмъ исчезло, гдѣ почти всегда первое ъ или њ замѣщено гласной, второе же исчезло безъ слѣда. Въ русскомъ языкѣ ъ повсюду отвѣчаетъ гласной о (лишь послѣ мягкихъ второй степени встрѣчаемъ е, которое однако почти всегда произносится ѣ), — њ отвѣчаетъ гласной е. Въ чешскомъ яз. исчезли или оба ъ (ь), или замѣщены гласной u, (ou), e. Но въ поль. языкѣ встрѣчаемъ a, ia, o, ó, i, e, ie, въ сербохорв. -ѣ- перешло въ -u-, и -ѣ- пишется лишь -r- и т. д. Этого рода словъ въ слав. язз. встрѣчается масса. Въ стенографіи пишемъ ихъ по правилу о ъ: њ вмѣстѣ съ правилами о группахъ съ р и л, слѣдовательно согласно съ правописаніемъ кириллицы.*)

Слово рѣлн (или новѣйшее рѣлн) читаемъ слѣдовательно въ русскомъ языкѣ какъ рѣлн ≡ полн (пол(о)нѣ), въ словинскомъ полн,

*) Замѣчаемъ снова, что можно писать и нормально. Эта статья касается тѣхъ, которые хотятъ писать сказ. здѣсь образомъ, что принесетъ имъ пользу. Они будутъ удобнѣе и быстрѣе стенографировать, узнавая все больше и больше единство славянскихъ языковъ.

pol. pełn(y), srch. pun(i), čes. pln(ý). Rus. polk, molva a j. ve psaní těsnopisném jest pak takto téměř shodné s pravidelně psaným českým pluk, mluva a j., lišíc se jen velikostí. Jisté obtíže skytá polský jazyk se slovy tohoto druhu v tom, že velmi nepravidelně nahrazuje onano ъ a њ hláskami a, ia, o, ó, i, e, ie, měkče při tom i r v ri (ř) v dosti velkém počtu slov při vzorci -ѣ- . Jak se tato slova v duchu všeslovanském pišou těsnopisně, o tom později. Srbochorvaté budou pak napsaná slova slovanská čísti výslovností svou, tedy puk, pun, muva atd.

Пříklady: (Dlužno si mysliti místo o: ъ a místo e: њ.) Viz tab. 19. a 20.

R. Molnija (Molnia), polno (pəlno), polzu: polizu, polsti, Volfa, molknuti, molva, volfnuti, polk, volk, dolf, tolpa, tolst, tolka, stolp, dolbiti, molčaj, solnce, volhvj, solnybko, boltati, dolzno, dolfo, dolbez, holm, polniti, zelna,*) zelto,*) zelci,*) vertati, merznuti, deru, serna, čern, versta, tern, mertvo, tverd, derzati, terpati, stervo, serdce, Serb, serp, zerdi, черpati, зѣрно, борѣ, черта, чертоf, vertep, forsti, vorchati, borzo, torf, forb, forlo, hort, kormlia, borti, vertlo, vertel, verstati, vernuti sa, vorsiti, fordsti, korzno, kormoviče, mors, morz, morkovi, cerkovi, portiti, portiče, portno, porhnuti, porbeni.

V jazyku českém dlužno čísti takovátá slova bez samohlásek. Slova pak, v nichž před r a l přichází e, pišou se bez ohledu, zda původní ъ nebo њ, vždy dle pravidla jeřového. Změnilo-li se e do í, píše se ještě délka dle pravidla o délkách hlásek. Psáti možno takto i cizí slova, jako nerv a t. p.

Viz tab. 20. Příklady:

Ч. Терч, zerdi, zert, zertva, verb, nerv, zernov, chert, cherv, červení, černí, черноh, berdo, berla, Berlín, belfati, mermo, církev, perla, perleti, berm.

*) Píšeme dle vzoru -ѣ- vzhledem na e resp. ě, i odchylujeme se vědomě od historického vzoru -ь-.

луж. ропн, поль. репн(y), сербохорв. руп(i), чеш. рпн(ý). Русское полкъ = polk, молва = molva и т. п. писанные стенографически дѣлаются такимъ образомъ почти схожими съ чешскими словами pluk, mluva и др., отличаясь лишь величиною. Нѣкоторыя затрудненія встрѣчаются тутъ въ польскомъ языкѣ, который въ словахъ этого рода замѣщаетъ очень неправильно приведенныя ъ и њ гласными a, ia, o, ó, i, e, ie, при чемъ г смягчается въ ri (ř = rz) въ многихъ словахъ, принадлежащихъ образцу -ѣ-. Впослѣдствіи скажемъ, какъ писать такія слова въ всеславянскомъ духѣ. Сербохорваты же будутъ написанныя славянскія слова читать по своему произношенію, слѣдовательно рук, руп, мува и т. д.

Примѣры: (Надо предполагать о вм. ъ, e вм. њ.) См. таб. 19 и 20.

Въ чешскомъ языкѣ нужно такія слова читать безъ гласныхъ. Слова же, въ которыхъ передъ r и l встрѣчается e, пишутся безъ различія, если оно отвѣчаетъ подлинному ъ или њ, всегда по правилу о ерь. Если e перемѣнилось въ í, то обозначается тоже эта долгота согласно правилу о долготѣ гласныхъ. Такимъ образомъ можно писать и чужія слова какъ nerv и т. п.

См. таб. 20. Примѣры:

*) Пишемъ на формулѣ -ѣ- въ отношеніи къ e или же ě, уклоняясь сознательно отъ исторического образца -ь-.

Bulh. Бѣрк, (-ѣ), бѣрлоѣ, Бѣрно, бѣрст, (-ѣ), вѣрба, вѣрлѣ, дѣрво, дѣрт, ѣрб, ѣрд, Гѣрк, ѣрм, ѣрбет, ѣрчка, ѣрск, (-ѣ), кѣрт, (-ѣ), Кѣрѣ, кѣрч, кѣрѣск, (-ѣ), Кѣрк, кѣрви, мѣрк, (-ѣ), мѣртѣв, (-ѣ), мѣрзѣлѣ, прѣт, прѣст, рѣзен, скѣрби, скѣрбен, сѣрдце, сѣрна, сѣрп, тѣрбулѣ, стрѣк, стрѣм, (-ѣ), стрѣн, вѣртно : вретено, обѣрт : обрет, ѣрѣм(-ѣ), ѣрѣм(-ѣ), прѣшен : прѣсен, трѣн, твѣрд.

Pozn. Slova bulharská, psaná tu a tam s ѣ, píší se podobně, jen hlavní tah se sesiluje. Jsou to téměř všechna slova, jaká jsou v příkladech ruských uvedena, i dlužno je čísti s ѣ v jazyku bulharském.

Příklady slovní pro srbštinu jsou téhož druhu a psaní jako v bulharském resp. českém a slovenském jazyku. Slovinština pak spravuje se dle ruských slov (*poln*).

V jazyku polském vyznačí se slova tohoto druhu takto. (Viz tab. 20.):

a) Slabiky s -el- (-el-) píšou se tence, s -il- (-il-) tlustě pomocný tah, s -ol- (-ol-) vydutím hlavního tahu, s -ôl- (-ôl-) vydutím hlavního i pomocného tahu, vše jinak dle pravidla jerového či jeřového a složkového. Takto možno psát i cizí slova.

Příklady:

P. -el- (-el-): velna, velnianski, pelne, pelno, pelzne, pelznaŭ; -il- (-il-): pilnŭ, pilnsni, vilifa, vilifne, vilifnaŭ, vilik, viliki, vilifoti, vilizeti, milikne, miliknaŭ; -ol- (-ol-): zolna, -ie, -a, choln; -ôl-: zôlte, zôlŭ, pôlk.*)

b) Slabiky s -ar- píšou se slabě oba tahy, s -ur- vydutím tahu pomocného, s -er- tlustě hlavní tah, s -ier- tlustě tah pomocný, s -ier- oba silně.

Příklady:

P. -ar-: tarn, varsta, -a, varkati, barzo, vartam, tvarde, martve, barfieli, marzne, darn, tarŭ, tarlati, tarkot, sarna, charne, farb : fribie (grzbie), farlo, fardo, farsti, hart, pokarm; -er-: serce, zerdi, черпам; -ier-: vieriba, -a, vierŭ; -ier-: pierwo, piersi, mierziti, dierzeti (dzierzec), tierpieti, stierw (ścierw), sierp, tierni, vierce, tierde; -ur-: kurp, furknaŭ, turkot.

*) Píše se sic piuk.

Примѣч. Болгарскія слова, писанныя иногда съ ѣ, пишутся подобнымъ образомъ, но главный знакъ утолщается. Это почти всѣ, въ русскихъ примѣрахъ обозначенныя слова, которыя надо читать съ ѣ въ болг. языкѣ.

Примѣры словъ для сербскаго языка того-же рода и пишутся какъ въ болгарскомъ, чешскомъ и словацкомъ языкахъ. Въ словинскомъ языкѣ руководятся русскими словами (*poln*).

Въ польскомъ языкѣ слова этого рода обозначаются слѣдующимъ образомъ. (См. таб. 20.):

a) Слоги съ -el- (-el-) пишутся тонко, съ -il- (-il-) съ утолщениемъ вспомогательнаго знака, съ -ol- (-ol-) округлениемъ главнаго знака, съ -ôl- (-ôl-) округлениемъ главнаго и вспомогательнаго знака, впрочемъ все по правилу о ерь или ерь и о группахъ. Такъ же можно писать и иностранныя слова.

Примѣры:

b) Въ слогахъ съ -ar- оба знака пишутся тонко, съ -ur- округлениемъ вспомогательнаго знака, съ -er- главный знакъ съ утолщениемъ, съ -ier- вспомогат. знакъ съ утолщениемъ, съ -ier- оба знака съ утолщениемъ.

Примѣры:

*) Хотя пишутъ piuk.

HLAVA II.

O krácení slov.

Dle dosavadních pravidel možno napsati každé slovo slovanské mnohem rychleji nežli písmem obyčejným. Aby se větší dostihlo rychlosti, utíká se rychlopis ke krácení slov a vypouštění těch částí jich, jež lze si ze smyslu věty domysliť. Krácení toto záleží hlavně v jednodušším způsobu psaní mnohých částí slov, jež se často vyskytují, jako: předpony, předložky, koncovky, ba i kmeny.

Řídí pak se krácení slovní: 1. tím, že se vypnechávají písmena, jež jsou ve slově méně důležitá; 2. tím, že se ke kmeni připojí jen některá část koncovky; 3. tím, že mnohé tyto části mají své zvláštní osobité znaky; 4. na základě krácení větného.

Předložky a předpony.

[S, Sѣ : З, Зѣ].*)

Předložky a předpony tyto ve slovanštinách stále se matou. Etym. s [sѣ] píše a vyslovuje se před slabými souhláskami jako з (z), ba i z (ž).

*) Přemnoho příkladů uvedeno bylo v hlavě I. a psáno zvukově místo etymologicky, což není sice náležité, ale dovoleno, zejména píše-li se slovo zručněji.

ГЛАВА II.

O сокращении словъ.

По предыдущимъ правиламъ можно каждое славянское слово писать гораздо быстрее, чѣмъ обычнымъ письмомъ. Чтобы достигнуть большей скорости, скоропись пользуется сокращениемъ словъ и пропущениемъ такихъ частей словъ, которыя можно по смыслу рѣчи (предложенія) угадать. Это сокращение основывается главнымъ образомъ на болѣе простомъ обозначении многихъ частей словъ, чаще всего встречающихся, вродѣ: приставокъ, предлоговъ, окончаний (флексій), даже корней.

Сокращение словъ руководится тѣмъ, что: 1) пропускаются менѣе важныя въ словѣ буквы; 2) къ корню присоединяются лишь нѣкоторыя части окончанія; 3) многія эти части имѣютъ свои особые знаки; 4) сюда принадлежатъ правила сокращенія предложеній.

Предлоги и приставки.

Эти предлоги и приставки въ славянскихъ языкахъ постоянно путаются. Этим. s [sѣ] пишутъ и произносятся передъ нѣкоторыми согласными какъ з (z), даже z (ž).

*) Въ I-ой главѣ приведено много примѣровъ, которые писаны не по этимологии, а фонетически; это не исправно, но дозволяется въ особенности тамъ, гдѣ это въ скорописи удобнѣе.

Čes. shoda, hned schoda, hned zhoda vyslovuje se; čes. s ním, pol. z nim, slovin. ž njim atd. V stenografii této píše se toto sš zkráceně, zš pak týž znak sesíleně (tlustě). Následuje-li však souhláskové nebo jotované písmě, tvoří s ním v každém případě nerozlučnou slitou složku, jež se vždy považuje za jedno písmě, a platí pak pro tuto složku všechna pravidla dosud vyvozená. Přejímá na sebe často i délku, při čemž se píše zvětšeně, nelze-li psáti znak délky na hlavním písmeni.

Pronáší se, psáno dle pravidel o psaní samohlásek, čes. se, rus. so, srb. sa, bulh. sš. Psáno pod řádkou, čte se č. sou, slov. su (sú), pol. sa atd. Viz tab. 20. a 21.

Poznámka. Mnohdykrátě stane se při rychlém řeči psaní, že nelze vždy hned rozhodnouti, co jest předponou a co patří ke kmeni. V tom případě píšeme vždy tak, jak u této předpony, tak i u ostatních předpon vlastními samoznaků opatřených, aby zvuk té které řeči slovanské byl vystižen správně, třeba že i etymologicky a tím i těsnopisně nenáležitě. Tam však, kde způsob psaní etymologického jest zdlouhavější nebo nepřekněšší, jest dovoleno psáti normálně, t. j. dle zvuku.

Příklady:

Ч. Sejíti : sjíti : sjeti, sejmu, sním, sečísti : sčísti, sebrati, sbor : zbor, sbǎri : zǎri, setkati : stkáti, setřú, sepíbe : spis, sestup, sesype, stlí : setlí, spor, seznam, setrvá, sedřiti : zedřiti, slon, slánika, sládeti, slřnúti, slřny, shází, shóde (schúze), sfoda, slřniti, slřtne, shodiye, skáči, sklad, sklídem, sklon, skřýb, sladiti : s-laditi, sleva : slévá, slízati, smír : smǎr, smysl, smyblénka, smeká, smáčí, smřeti, smráká, smutno, snábeti, sněsti : snese, snóбка, spád, spála, spodky, spodobniti, spojka, sponka, sporno, spriez, sprostie, správa : zpráva, spriálnúti : 3- —, sráz, srovnej, ssáti, ssedlina, sesedne, ssutina, srósti, stáčí : stáči, stiat : stát : stát, stéči, stiezej, stísniiti,

Чешское shoda произносится schoda и zhoda; ч. s ním, п. z nim, словин. ž njim и т. д. Въ этой стенографіи это sš пишется сокращено, zš же тѣмъ-же знакомъ съ отгѣненіемъ. Если-же послѣ sš (zš) слѣдуетъ буква-согласная или йотованная, то этотъ предлогъ образуетъ съ ней непремѣнно неразлучную слитную группу, которая всегда считается однимъ знакомъ, руководясь всѣми до сихъ поръ сказанными правилами. Онъ воспринимаетъ зачастую и долготу, при чемъ пишется увеличено, если нельзя эту долготу обозначить на главномъ знакѣ.

Писанное по правиламъ объ обозначеніи гласныхъ это sš произносится: по чешски se, по русски со, серб. са, болг. sš; писанное подъ линіей оно читается по чешски sou, слов. su (sú), поль. sa и т. д. См. таб. 20 и 21.

Примѣчаніе. Въ скорописи часто случается, что нельзя всегда сразу рѣшить, что составляетъ приставку и что принадлежитъ корню. Въ такомъ случаѣ пишемъ всегда эту приставку и всѣ прочія, обозначаемаыя собственными сигналами (значками) такъ, чтобы надлежащимъ образомъ назначить звукъ отвѣчающей славянской рѣчи, хоть и не совсѣмъ точно въ отношеніи этимологіи и стенографіи. Но тамъ, гдѣ этимологическій образъ письма является замедлительнымъ или некрасивымъ, позволено писать нормально, т. е. по звуку.

Примѣры:

strava, stóčka, stul : stól, stvôry, styk : stydsti, stvorí, svaz : svatynie, svod, svôdce, svôdnie, svrhu, svolá, svléči, szírati : sezirá, spūç (spoušf), stířá, stlúçi, sebit : sôit, seblé, zjidiiti, sestaví, sezelená, sezeni, zsiná, zemřiti, smrti, sprha, zdvíneb, zcelí, zlomí, zláká, znova, zemdliti : zmdliti : semliti, semkne, zmatne, smanka : zmasna; sused, sûtaska, sũçit, sũllas, sũstava, sũdobnie.

Pro : prô.

Предложка а предпона тато мá svúj zvláštní znak z pomocného r utvořený, jehož používá se i pro neslovanské »pro«. Prô jest utvořeno vyduťím samoznaku »pro« dle pravidla o psaní dé ek.

Viz tab. 21. Příklady:

Ч. Pro, prodej, promyslí : prômysl, proteče, prôvan, prôtok, proflízí, probere, prôbsí, probířá, proçitne, prôšled, pronik, prôduh, prodhnut, prôhod, prôjezd, propoví : prôpovědi, prôsmyk, provoz : prôvoz, prohâdeti se, prořyb, prodletí, prodrati se, prořrâti : projednati, prodsilky, prostor, prostrç : prostrçí, prozkum, prôliv, prôkop, prořřil, prostířá, prôzor, probedivati, prozeni, proçipe, pročte : prôchelí, promlçí, prodlí; profese, prognosa, profit, proces, profeta, prosodie.

[Prs] = pre : prě.

Tato předložka i předpona [prs] zaměňuje v polském, slov. a luž. jazyku předložku pro, i má tudíž v těsnopise tomto týž znak jako pro, jen že na něm vyznačena měkkost. Sluší čísti samoznak tento česky pře, pol. prze (= pře), v rus., slov., jihoslov. pre, bulh. prs, dluz. pse, hluz. pře (= pše). Předpona v rus., nr. pere (= prě) a slovenská prie píšou se s vyduťím. Tohoto samoznaku užívá se i pro cizí slova (pre : prae).

Viz tab. 21. Příklady:

Ч. Prsšled, prszene, prslánika, prsřrada, prsřâdeti, prsvod, prsklad, prshod, prsskoc, prsmoçi, prspis, prsnâbeti, prspriâfne, prspřtati se, prspřyh, prsnehá, prsnos, prsnoçi, prsorie, prstne, prsrývá, prssedl, prslehne, prsstup, prstrpsti, prsvěsti, prsvléçi, prsdslá, prsvrat, prszvděti, prsvoz, prsbíiti, prszije, prschin, prschte, prsleze, (Přemysl), prskoná, prsrôsti, predikat, president, prestiz.

Этотъ предлогъ и приставка имѣють свой особый знакъ, произведенный изъ вспомогательнаго r, которое примѣняется и для не-славянскаго pro. Prô (prû) произведено закругленіемъ значка »pro« по правилу объ обозначеніи долготы.

См. таб. 21. Примѣры:

См. таб. 21. Примѣры:

P. Prieçutiti (przecucić), prietiał (przeciag), priehôd, priehôv, priedeł, priedeće, priechos, prietiętie (przecięcie), prieliad, prielub, prielaj, priejma, priekiplieti, prieliot, prielom, priemlôiti, priemiany, priepelniati, priepelznati, priepôj, priesaç, prierinați, prieryti, priesieç, prierebli, prietrvoniti, priestvôr, priestrôj, prievôz, prietvôr, priezornie, prieor.

R. Prevodati, prestarati, prepona, preodolsti, prepojaska, predsl, premudro, predati : peressoriti, peresasti, peretiafa, perecherkati, perechet (ë), pereprava, pereplyti, perepoloskati [prêplâskati], pereprodati, perenesti, pereboj, [prêvlâk].

[Roz-, rozσ-; raz-, razσ-].

Tato předpona zní v západoslov. jaz. a malorus. jako roz-, ve východo- a jihoslovanských jazycích jako raz-. Před silnými souhláskami jako rosa ras- a mnohdy se tak píše. V příkladech psána jest etymologicky správně, buď roz- nebo raz-, dle toho kterého nářečí. Ježto se vyskytuje buď jen v tom, buď jen v onom tvaru v jednotlivých jazycích slovanských (vyjímaje několik slov velkoruských s neústrojným roz-, ros-), píše se v těsnopise tomto jednoduše jako ovál s pravé strany k levé, vyplňující celou mezeru.

Následuje-li po této předponě samohláska odpovídající původnímu ŷ, může se vynechat. Chce-li ji však kdo vyznačiti, oddělí předponu od kmene slov a čte zastupující hlásku ŷ.

Pozn. Kdož by však přece chtěl v ruském jazyku roz-, ros- vyznačiti, dá znak pro raz- o něco pod základnu.

Příklady:

Ч. Rozdsl : rozdíł, rozlñati : rozefñati, rozmysli, rozjitrí, roztrfej, rozllobí, rozpor, rozmoçi, rozezñati, roztrídí, rozjeti, rozjasní, roz-um, rozzuríti se.

P. Rozlon, rozlñati, rozlrom, rozdeće, rozčunu, rozdroze, rozdôł, roztięch (rozcięcz), rozhôd, rozbiôr, rozbiti, rozdvôj, rozlôł, rozmiati, rozpiętie, rozsadku, rozçer, rozeslati, rozstęp, rozęjm, rozvôj.

R. Razvsvati, razbitie, razvivka, razvrat, razvodky, razlñosti sia, razdu-mati, razræz, razolorçati, razsol, razkajati sia, razpria, razpros, raztrępa, razolrsvati, razospati sia, razrubiti : (rozkazni, rozkobi, rozpisi, rozpuholi, rozpusk, rozdyh, rozvaleni).

Эта приставка звучитъ въ западославянскихъ и въ малорусскомъ языкахъ roz-, въ восточно- и югославянскихъ raz-. Передъ глухими (отзвучными, твердыми: п, к, х и т. д.) ros- и ras-, и ее часто такъ пишутъ. Въ примѣрахъ ее пишутъ точно по этимологii, или roz- или raz- согласно нарѣчію. Т. к. она встрѣчается лишь въ одной формѣ, той или другой, въ отдѣльныхъ славянскихъ языкахъ (за исключеніемъ немногихъ великорусскихъ словъ съ неорганическимъ roz-, ros-), то мы ее пишемъ въ этой стенографii одинаково на подобіе овала съ правой стороны на лѣвую, выполняя все междулинiе.

Если послѣ этой приставки слѣдуетъ гласная, отвѣчающая подлинному ŷ, то ее можно пропустить, но если желательно ее отмѣтить, то надо лишь отдѣлить приставку отъ корня словъ и читать гласную, замѣщающую ŷ.

Примѣч. Желаящие непременно отмѣтить въ русскомъ языкѣ roz-, ros-, должны знакъ raz- понизить немного подъ основную линiю.

Примѣры:

[Чræz, præz, skvozi.]

Предpony nebo předložky tyto rozešly se ve slovanštinách značně, jak tvarem, tak i z části pojmem. V některých jazycích převládá buď ta či ona, ba některé i vyhynuly.

Přibližnost významovou dlužno i těsnopisně vyjádřiti přibuzností tvorou, proto dáno za rus. чрез neb чrêz (= cherez), bulh. чræz, slov. cez neb cez, slovin. cez neb chrez, znak v tab. 22., 1. a 2. označený. Za čes. přes = pol. przez = dluž. psez = hl. přez = slov. pres (prez) = bulh. præz položen znak 3.

Za rus. skvozi = čes. skrz, -e = sl. skrz = slovin. skózi = srb. kroz znak 4. Znak 3. tvoře ovál shora psaný (začíná p!), nespojuje se s následujícím slovem, kdežto znaky 1. a 2. spojují se dolem.

Pozn. V jazyku ruském, jak se rozumí samo sebou, píšeme hlavně tvar 1. místo 2., a jen tam, kde záleží na rozdílu, píše se tvar 2. V tab. 22. však psáno náležitě.

Příklady:

R. Чrêзвучаюно, чрêзмærно. Ч. прæс час, прæс поле, прæс пропасти. P. priez sie, priez lias. Dl. (psez gólu, psez póst, psez móc). Ч. skrz les, skrz vás.

Na, nad(σ), paj-, ne*), nσ*), ni*).

Znaky pro tyto předpony, předložky a negativní částici utvořeny jsou vesměs z pomocného tahu pro n. Píše se pak »na« delší vlnou (1), »nad« vyšší (2), »paj« sesílením tohoto znaku (3), »ne« pak samotný

*) Uvádíme již zde, ač nejsou předponami, ale v začátku slov přicházejí.

Эти приставки или предлоги разошлись въ слав. языкахъ значительно, не только по формѣ, но отчасти и по значенiю. Въ нѣкоторыхъ языкахъ преобладаетъ одна или другая, нѣкоторыя даже исчезли.

Приблизительное сходство значенiй надо выразить и въ стенографii сходствомъ формы. Поэтому получило русское чрез или чrêz (= cherez), болг. чræz, слов. cez или cez, словин. cez или chrez знакъ въ таб. 22-ой обозначенный, 1-й и 2-й. Для чешскаго přes = поль. przez = н.-луж. psez = в.-луж. přez = слов. pres (prez) = болг. прæз назначенъ сигль 3-й.

Русское skvozi = чеш. skrz, -e = слов. skrz = словин. skózi = серб. kroz получило знакъ 4-й. Знакъ 3-й, образующий овалъ, писанный сверху (начинается съ p!), не соединяется съ слѣдующимъ словомъ, между тѣмъ какъ знаки 1-й и 2-й соединяются внизу.

Примѣч. Разумѣется само собою, что въ русскомъ языкѣ пишемъ 1-ю форму вмѣсто 2-ой, и только когда надо различать, пишемъ форму 2-ю. Въ таб. 22-ой писано точно.

Примѣры:

Знаки для этой приставки и отрицательной частицы произведены всецѣло изъ вспомогательнаго знака для n. Пишемъ: »na« продолговатой волнообразной черточкой, см. таб. (1), »nad« высшей

*) Приводимъ сейчасъ здѣсь, хотя эти приставки не предлоги, но встрѣчаются въ началѣ словъ.

tah pomocný (4), »ns« sesílený (5) a »ni« delší vlna silná (6).

Těsnoписný znak pro naj- čte se v jazyku polském naj, česky nāj = nej, slovin. nar, dluž. nej (vydutý nejž), hluž. naj, rus. sam(yj, -aja...) a vydutý naji. Znak pro »ne« čte se pol. nie, rus. a slov. ne (= nie), dluž. ñe, hluž. nje.

Viz tab. 22. Příklady:

Ч. Najiti, nauku, nádvorí, námst, namíriti, náfoda, najati, nápoj, nápis, na-dhnutí, nastíni, nadpis, nadbytku, nadbsíne, nadzeneb, nad Prahu, nad-saditi, nejsírie, nejsépe, nejsírive, nejsíride, nemilé, nemístnie, nemíti, nezíti, nebíju, nefyne, nezlyneb, neslybí, nevíti se, nenehá, násilí, nad síly, nej-méme, neprónásledujte, nebetrnie, nerozstónie se, nenadsaduj, nevsné, narídí, nesmrtné, neusmíri, naderíbe : nadpíbe, nácht, náchtky, neprohlídneb, nenallízi, nad míru, nadskok.

P. Natiaľ (-cia-), nahôd, natieç (naciec), natisk (-ci-), nadatki, naddiad (-dzia-), nadeçtie, nadeslati : nadsylati, nadôl, nadrieti, nadrviti sie, nadviędnati, nadaçi, nadzieja (nadzieja), nafniotka, najętie, naklad, namysl, namioç, napodiv, napôl, napiętie, naprôzno, nadvaçliati, nadejstie, naddartie, mienacko, niemiara, niemoç, nieliada, niebavnie, niecnie, niecnotki, niedomiar, niedavno, niediela (-dzie), nielaska, niepriestannie, nierozum, niestety, nievôd.

Ob(σ), Od(σ) = [Ot(σ)].

Předložky tyto píšou se zvláštními znaky, utvořenými z o : ob (1). Ob vyplňuje na levé straně celou mezeru, kdežto od = ot (2) jest výšky písmene o, avšak délky dvojnásobné.

Znak 1. čte se v jaz. hluž. jako wob = vob, t. j. věduje se, a znak 2. jako wot, e, (-a). V jaz. dluž. čte se 1. znak jako hob, -e, -o, kdežto 2. jako wót. Totéž s tímto znakem 2. v maloruském jazyku, kde zní jako ôt = fonet. vit. V ruském, bulharském, srbsko-chorvatském jazyku zní jako ot, v ostatních mimo jme-pované jako od, -e.

такой же черточкой (2), paj утолщениемъ этого знака (3), не самостоятельнымъ вспомогатель. знакомъ (4), пѣ тѣмъ-же утолщеннымъ (5), пі продолжительной утолщенной волнистой черточкой (6).

Стенографический знакъ для paj- читаемъ въ польскомъ языкѣ пāj, въ чешскомъ nāj (= nej), словин. nar, н.-луж. nej (округленный nejž), в.-луж. naj, рус. sam(yj, -aja...) и округленный naji. Знакъ для ne читаемъ по польски nie, по русски и слов. ne (= nie), н.-луж. ñe, в.-луж. nje.

См. таб. 22. Примѣры:

Эти предлоги пишутся особыми знаками, образованными изъ o : ob (1). Об занимает на лѣвой сторонѣ все междулиніе, между тѣмъ какъ od = ot (2) достигаетъ только высоты буквы o, но тянется въ два раза длиннѣе.

Знакъ 1-й читается въ в.-луж. яз. какъ wob = vob, т. е. съ предыдущей буквой в („вѣдуется“), знакъ 2-й произносится wot, -e, (-a). Въ н.-луж. яз. читаютъ знакъ 1-й hob, -e, -o, но 2-й какъ wót. Тоже самое съ этимъ знакомъ 2-мъ въ малорусскомъ языкѣ, гдѣ онъ звучитъ ôt = фонет. vit. Въ русскомъ, болгарскомъ, сербо-хорватскомъ языкахъ звучитъ ot, въ прочихъ, кромѣ приведенныхъ, od, -e.

Viz tab. 23. Příklady:

См. таб. 23. Примѣры:

Ч. Obma, obnos, obdiv, oblicej, obleva, objízdička, obejiti, období, obmýbleti, obmysliti, obriad, obezditi, obřivka, obvod, obzivi, obstati; odbyť, oddeh, odčiditi, odbor, odepriti, ofiad, odepibe : odpibe, oddavky, odčitá, odlesk, odjeti, odliv, odmršiti, odpros, odstrci, odčipne, odvlęci, odvěsti, odznak, odvrçi, odumřiti, odtęci.

HL. (wotjęc, wottorhnyç, wotsyc (y), wotamkaç, wotevrju; wobsadziç, wobzamknyç, wobćeze, wobkradnu).

DL. (wótfac(y) se, wót(h)ucys(ti) se, wótcyniś, wótchysiś, wótzeleniś, wótyżyweś, hobojrnieś, hobeldgaś, hobbronis).

Mr. Ôtpust, ôtsvsziti, ôtdati.

R. Otblesk, otbozitiśia, otvodka, otvrãiti, otvst, otmetati, otmeli, ototkntu, otoblebi, otpusk; oblova, oblom, obnovka, obomliti, oblyfati, obodvor.

P. Odstãpiti, odsep, odtrutka, odçep, odviniętie, odvôz, odzev, odziomka, odzyviti, oddial (-dzia-), odzvięk, odephnati; ofilos; obsiasti, obbar, obumartie, obzynki.

[Pri, prsd(σ)]

vyznaçují se příçnou çárou s levé k pravé straně, vyplňující mezeru. Pri píše se slabě (1), prsd(σ) tlustě (2) a čtou se: čes. a hluž. při, před(e), pol. przy, przed(e), rus. pri, pred(o), pered(o), dluž. pši, pšed(e), bulh. pri, prsd, jsl. pri, pred. Viz tab. 23.

значатся поперечной чертой съ лѣвой стороны къ правой, занимающей междулиніе. Pri пишется тонко (1), prsd(σ) съ утолщениемъ (2) и произносится: по чеш. и в.-луж. při, před(e), по польски przy, przed(e), по русски при, пред(o), перед(o), н.-луж. pši, pšed(e), болг. при, prsd, югослав. pri, pred. См. таб. 23.

Pozn. Rusky pered(o) píše se, chce-li se vyznaçiti rozdíl od pred(o), s průpisem. (Viz tab. 23., 3.) Rovněž v jazyku českém u při a při po vůli délka.

Примѣч. Русское pered(o) пишемъ — когда желательно отличить его отъ pred(o) — скрещиваниемъ. (См. таб. 23, 3.) Такъ-же и въ чеш. языкѣ při и při.

Příklady:

Примѣры:

Ч. Příbš, příçina, pridati, prídeh, pridruziti se, prihádi, príllábka, prífoda, príroda, príhutu, príjem, přijiti, přijmúti, příkaz, príkrm, prímas, prímorí, prinálezeti, prílofa, prípovsdi, prípriez, príshne, prístav, prístroj : pristroj, príçe, prítmí, prítrž, prítlúçi, prívoz, prívítati, príznak; prsdmst, prsdnábka, prsdmluva, prsdseða, prsdpis, prsdprodej, prsdpoklad, prsdvoj, prsdtuha, prsdstúpne, prsdplatné, prsdjeti : prsdejati, prsdeslati, prsdeira.

R. Pripiska, primysl, prikloniti, pridirki, pridu, pridti (priiti), privoditi, priton, prisiadki, prijisk; predvidst, predpologiti, predprijatie (-tje), predpleçie, predteca.

P. Priedšorie, priedeznivku, priedmiestie, priedviecor, priedmiot, priiati (-cia-), pritisk (-ci-), pričolka, prihód, pribiti, prikliask, prikasku, prijimka, prífôrka, príçdati, príneçati, príriati, prískarié, prísiek.

[v : v̄, v̄z : v̄z̄ : v̄z̄].

Předložky a předpony tyto píšou se zdola taženou čárou, a to: 1. »v« rovno, 2. v̄ poněkud vydutou, 3. v̄z vypouklou, 4. v̄z̄ vypoukřejší, 5. v̄z̄̄ dle v̄z, avšak v začátku o něco tlustěji psanou. Časem dlužno předložky nebo předpony před nimi jsoucí oddělití, zejména před tahem v̄z, v̄z̄ a v̄z̄̄.

V̄ čte se dle toho kterého nářečí jako ve, vo, va, v̄(v). V̄z̄ jako vze, vzo, vza, v̄z̄. V̄z̄̄ obdobně jako vez, voz, vaz, v̄z̄̄. Tento znak, jsa samostatný, čte se srb. uz (уз).

Všecky tyto tahy mohou býti psány dle okolností také od řádky hlavní; především dlužno hleděti k tomu, aby byly velikostí alespoň dvou mezer.

Náslovnou slabiku, obsahující u (i), e (ie), možno po předponě nebo předložce »v« psáti na hlavní řádce, při čemž znak »v« píše se s větším sklonem.

Pozn. Dle fonetického pravopisu píšou Slované také vos, va za náležitější voz, vaz. V příkladech našich psáno etymologicky. Některé příklady z jazyka ruského stačí. Viz tab. 24.

R. Vvalitisia, vverhu, vdoli, vvesti, vdruť, vnovi, vskok, vmiť, vprobsi, vlszati, vtařiti, vstupiti, vziatie, vslasti, vskochiti, vřhod, vmoťati, vvoz, vprêd (vperedí), vřjiti : vřjti, vřobraziti, vřpros, vřsnutie, vřvremia, vřmčati, vřoru-zati, vřzduh, vřzleci, vřzdsti, vřdor, vřzostriti, vřzkormiti, vřzprãti, vřzati, vřzmu, vřzmiti, vřznařraditi, vřvitisia, vřzlomka, vřzderfnuti, vřzřiad, vřzdsti, vřzmař, vřzmet (ë), vřzvodka, vřzřjti, vřzřrsti, vřzřfnati : vřzřfnati, vřzřiatie (tje), vřznos, vřzřtok, vřzřpleskati, vřzřkipsti, vřzřtori, vřzřprijeti, vřzřprosterti, vřzřřhod, vřzřřiti, vřzřpitati, vřzřysk (vz + isk), vřvřzřřhoditi, vřvřzřřjti; v zims, v zizni, vřpitisia, v čistots, vřiti.

[īz : īz̄]

píšou se zvláštním splynulým znakem z i + z, a čtou se: slabě psaný

Эти предлоги и приставки пишутся выходящей снизу чертой (линией), а именно: 1) v — прямой, 2) v̄ — нѣсколько округленной, 3) v̄z — округленной (выпуклой), 4) v̄z̄ — болѣе выпуклой, 5) v̄z̄̄ какъ v̄z, но сначала съ нѣкоторымъ утолщениемъ. Иногда надо предыдущіе предлоги или приставки писать отдѣльно, особенно передъ v̄z, v̄z̄ и v̄z̄̄.

V̄ читается по отвѣчающему нарѣчію какъ ve, vo, va, v̄(v); v̄z̄ — vze, vzo, vza, v̄z̄; v̄z̄̄ аналогически vez, voz, vaz, v̄z̄̄. Этотъ самостоятельный знакъ читаютъ въ сербскомъ языкѣ — uz (уз).

Всѣ эти знаки можно, смотря по обстоятельствамъ, писать и отъ основной линіи; прежде всего надо соблюдать ихъ величину: она должна быть по крайней мѣрѣ съ 2 междулінія.

Начальный слогъ, въ которомъ встрѣчается: у (i), e (ie), можно писать послѣ приставки или предлога »v« на основной линіи, при чемъ знакъ »v« пишутъ съ болѣшимъ наклономъ.

Прим. По фонетической орѳографіи пишутъ нѣкоторые Славяне тоже vos, va вмѣсто исправнаго voz, vaz. Въ примѣрахъ пишемъ этимологически. Достаточно нѣсколько примѣровъ изъ русскаго языка. См. таб. 24.

пишутся особымъ знакомъ возникшимъ слитно изъ i + z и про-

znak jako iz (= fonet. is), tlustě psaný jako iz̄ (t. j. izo, izā...).

износятся: тонкій знакъ iz (= фонет. is), утолщенный знакъ iz̄ (т. е. izo, izā...).

Viz tab. 24. Příklady:

См. таб. 24. Примѣры:

R. Izbrati, izbiti, izřbiju, izvestka (ë), izvinite, izvod, izvraçati, izřrad, izřfnuti, izdavna, izlomi, izdsvka, izzevati, iznutri, iznoski, izmiati, izřmnu, izřbilie, izřjti, izřsina, izřrdka, izřbiti, izřřbiju, izřzegnuti, izřumiti, vřzřsçi, izřskati, izřjaviti, izřjati, izřkosa (is-), izřklãti, izřkluçajte, izřřřti, izřřtru, izřtraty, izřtok, izřtkati, izřřhod.

Ostatní.

1. Pod(σ) : 2. pôd(σ). Liší se od sebe průpísem. Pôd(σ) přichází v ma-loruském a d.-luž. jazyku. Samozna-ky utvořeny jsou zvětšením o. 3. Čes. mezi, rus. межъ, pol. między (správně między), m.-rus. межи, sl. medzi, h.-luž. mjez, d.-luž. mjazy, srb. међи, bulh. между píše se kry-cím ð. 4. Rus. между, h.-luž. mjeze, slovin. med píše se druhým krycím ð. 5. Rus. промежь, 6. bulh. по-между, pol. pomiędzy. 7. H.-luž. bjez, d.-luž. bžez, slovin. brez, ost. j. bez píše se prodlouženým b dolů, vyplňuje obě mezery. (Bjeze, bez[σ]) může se vystihnouti, když se před-ložka nebo předpona tato oddělí od následujících hlásek. 8. Česko-slov. proti, rus. a srb. protiv(σ), pol. przeci-wo, h.-luž. pęciwo, d.-luž. pęcsiwo píše se zvláštním samoznakem, z p utvořeným, nahoře ztupeným. 9. R. protivu. 10. P. przeciwo. 11. P. na-przeciwo, č. naproti, h.-l. napřeco, d.-l. napęsiwo. 12. Čes. oproti. 13. Rus. a srb. [radi], jsou významem téměř shodno s »pro«, píše se jako pro, avšak nad řádkou (přicházíť »i«). 14. Bulh. [poradi], 15. [zaradi]. 16. Mimo, h.-luž. nimo, 17. pomimo, 18. (krom, -ë), m.-rus. [krôm, -ë]. 19. Pol. a srb. okrom, r. [okromia] utvo-řeny jsou podobně vyduťím hořej-šího tahu m, jsouce téměř téhož vý-znamu. 20. Kolo, kol, 21. (h, w)oko-lo, 22. naokolo, u naokolo, 23. kolem, 24. koldokola, 25. [vôkol], 26. kolkolem. 27. Rus. [vôkruf], 28. Rus. [krufom]. 29. Rus. a srb. [posla] (e), bulh. podir s jinoslov. »po« při-blížné. 30. Bulh. [slãd], d.-luž. [slãz,

Прочія.

1) pod(σ) : 2) pôd(σ). Отличают-ся другъ отъ друга переkreщи-ваниемъ. Pôd(σ) встрѣчается въ м.-р. и н.-луж. язз. Значки образо-ваны увеличениемъ o, 3) чеш. mezi, рус. межъ, поль. między, м.-р. межи, сл. medzi, в.-луж. mjez, н.-л. mjazy, серб. међи, б. между пишемъ че-резъ кроющее (замѣщающее) ð, 4) рус. между, в.-луж. mjeze, крань-ское med пишемъ черезъ ð болѣе наклонное, 5) рус. промежь, 6) б. помежду, поль. pomiędzy, 7) в.-луж. bjez, н.-луж. bžez, крань. brez, въ осталъ. язз. безъ обозначается че-резъ b удлинненное внизъ и зани-маетъ оба междулінія; (bjeze, bez[σ]) можно обозначить, если отдѣлить предлогъ или приставку отъ слѣ-дующихъ буквъ, 8) чешскослав. proti, рус. и серб. против(ъ), поль. przeciwo, в.-луж. pęciwo, н.-луж. pęcsiwo пишутся особымъ зна-комъ, образованнымъ изъ p, от-тѣннаго вверху, 9) рус. противу, 10) поль. przeciwo, 11) поль. na-przeciwo, ч. naproti, в.-луж. napřeco, н.-луж. napęsiwo, 12) ч. oproti, 13) р., серб. ради почти одинаковаго значенія какъ pro, пишется какъ pro, но надъ линіей, 14) б. [poradi], 15) б. [zaradi], 16) mimo, в.-л. nimo, 17) pomimo, 18) krom, -ë, м.-рус. [krôm, -ë], 19) поль. и серб. okrom, рус. [okromia], образованы подоб-нымъ образомъ черезъ округление верхней линіи знака m; имѣютъ почти одинаковое значеніе, 20) kolo, kol, 21) (h, w)okolo, 22) na-okolo, u naokolo, 23) kolem, 24) kol-dokola, 25) [vôkol], 26) kolkolem, 27)

-y]. 31. Čes. následkem. 32. Rus. [v sledstviji]. 33. Bulh. [posläd]. 34. Bulh. [sräd], h.-luž. (srjedz). 35. Srb. usred. 36. Čes. (prostřed). 37. Pol. (wśród). 38. Čes. (v prostředí, uprostřed). 39. R. [posredi]. 40. C. (dle), pol. (dla), rus. [dla]. 41. Čes. (vedle), r. vozls. 42. Luž. (pla, pola). 43. Rus. podls, čes.-pol. (podle), l. (pódlä), bulh. [spored]. 44. Pol. (podług). 45. (według). 46. Pol. (podłuż), 47. Pol. (wzdłuż), 48. Č. (podél). 49. K: [kø] (= ku, ko, kø(m)) : ke. 50. Pol. (gwoi), čes. (k vůli). 51. [Mästo], (místo, mesto, miasto). 52. Pol. (zamiast). 53. Čes. (namísto : na místě). 54. Rus. [vmssto], srb. (u mesto), 55. Čes. (vzhledem), pol. (względem), 56. (vzhledem k, — na). 57. Čes. (vstříc), rus. [navsträcu], bul. [sräcu]. 58. [Pokraj : kraj], 59. [izkraj]. 60. Bulh. [osvän], srb. osim, pol. [prôč]. 61. Pol. [oprôč]. 62. Čes. (vnitř), pol. (wewnątrz), rus. (vnutri) (i). 63. Čes. (uvnitř), srb. unutra. 64. Čes. (zevnitř), pol. (zewnątrz). 65. Rus. [snaruzu]. 66. Pol. obok, m.-rus. [robôč]. 67. Č. (příč, napříč). 68. Srb. preko, popreko. 69. Rus. [poperek], pol. (poprzek).

Jich skládání.

Předložky zpravidla se s následujícím slovem spojují. Jde-li více předpon za sebou, spojují se rovněž, zejména platí to o předponách a předložkách, jež mají svůj zvláštní samoznak. Po předložkách po, pò, do, dô, za atd. dlužno časem spojovací čárku přerušiti.

Viz tab. 25. Příklady:

Dopri-, doprsd-, do näj-, doprs, dopro : dro, prsdpo-, popri-, nadpo-, ponad, poroz-, podpo-, od [t] po-, rozpro-, rood-, rozpræ (-pře...), neporoz-, pripo-, pripod-, poprsd, podpro-, podpræ, pou- (poñu-), upo-, vupro-, povupro-, skrz na skrz, v nad-, u nad-, v pod-, v ne-, v nena-, nad roz-, näjroz-, ponaroz-, u pri-, u pod-, uprs-, udo-, vdo-, u dô-, v dô-, prsd pod-, zpod-, præ pod-, proiz-, proizæ-, pro prô-, prsd nad-, zpro-, raziz-, prëu, nau-, näju, vzpro-, vzpræ-, vzpod-, vzu-, væ prsd-, ot (d) v-, ot væ-, neotpo-, neprsdpo- atd.

рус. вокругъ, 28) рус. кругомъ, 29) рус. и серб. послѣ (е), болг. podir сродное съ »ро« въ другихъ слав. язз., 30) болг. [släd], н.-луж. [slæz], -у, 31) ч. následkem, 32) р. вслѣдствіи, 33) б. [posläd], 34) болг. [sräd], в.-л. srjedz, 35) серб. usred, 36) ч. prostřed, 37) поль. wśród, 38) ч. v prostředí, uprostřed, 39) рус. посреди, 40) ч. dle, поль. dla, р. для [dla], 41) ч. vedle, рус. [vozls] возлѣ, 42) л. pla, pola, 43) рус. подлѣ, чп. podle, л. pódlä, болг. [spored], 44) поль. podług, 45) według, 46) podłuż, 47) п. vzdłuż, 48) ч. podél, 49) k : [kø] 50) п. gwoli, ч. k vůli, 51) [mästo], místo, mesto, miasto, 52) п. zamiast, 53) ч. namísto : na místě, 54) рус. вмѣсто, серб. u mesto, 55) чеш. vzhledem, п. względem, 56) vzhledem k, — na, 57) чеш. vstříc, рус. навстрѣчу [navsträcu], болг. [sräcu], 58) pokraj, 59) [izkraj], 60) болг. [osvän], серб. [osim], поль. [prôč], 61) поль. [oprôč], 62) ч. vnitř, поль. wewnątrz, рус. внутри (ь), 63) ч. uvnitř, серб. unutra, 64) ч. zevnitř, п. zewnątrz, 65) р. снаружу, 66) п. obok, м.-р. [robôč], 67) ч. příč, napříč, 68) серб. preko, popreko, 69) рус. поперекъ, п. poprzek.

Соединение предлоговъ.

Предлоги соединяются обыкновенно съ слѣдующимъ словомъ. Если слѣдуетъ больше приставокъ другъ за другомъ (совокупно), то онѣ тоже соединяются, особенно предлоги и приставки, имѣющие свой особый значокъ. Послѣ предлоговъ po, pò, do, dô, za и т. д. надо иногда прервать соединительную черточку.

См. таб. 25. Примѣры:

Předpony cizí.

Tab. 25.

1. ab-, a-, 2. apo-, 3. circa-, 4. circum-, 5. kon = con = ko-, 6. contra-, 7. contre-, 8. contro-, 9. dia-, 10. dis-, 11. ex-, 12. extra-, 13. entre-, 14. hypo-, 15. inter-, 16. intro-, 17. kata-, 18. ob-, 19. per-, peri, 20. prae-, 21. para-, 22. sub- (sous-), 23. trans-, 24. ultra-, 25. uni-, 26. tele-, 27. proto-, 28. in-, 29. hetero-, 30. arci-, 31. archi-, arch-, 32. auto-, 33. kara-.

Пříklady:

Ablativ, absolutnie, apostat, apostrofa, apóbtol, circumflex, koncept, koncesse, konvent, kontra(k)t, konnexe, kontrabas, kontroverse, diadem, diametr, diskusse, disponent, extra(k)t, exempl, entrevue (-vy), entreprise, hypotéka (th), hypothese, hypohondr, interdi(k)t, introdu(k)ce, introit, katakomba, katedra, katafalk, objekt, persekuce, perifraxe, periferie, praedikát, praejudic, subjekt, substrat, subtilnie, transport, ultramarin, ultramontan, uniforma, universita, telefon, teleskop, parafraxe, prototyp, institut, instrument, intendant, heteronom, heterogenese, arcibiskup, arhite(k)t, arhaniel, autonom, automobil, automat.

Koncovky.

Koncovky ohýbací (skloňovací, časovací) a především odvozovací jmen podstatných, přídavných a sloves opatřeny jsou buď vlastními znaky, buď přišou se symbolicky, anebo vynechává se hlavní pramen odlišností jazyků slovanských, ъ а ъ, т. j. v novověkých slovanštinách samohlásky je zastupující, a to vše za tím účelem, aby se jednak docílilo větší u psaní rychlosti a pružnosti, jednak aby se setřely různosti jazyků slovanských při naprostém jich šetření.

K tomu slouží koncovky dvojího druhu vzhledem na stenografii tuto:

a) Ty, které jsou na řádce nebo z části pod řádkou hlavní, jež se spravují zcela pravidlem složkovým, t. j. předcházející hlavní

Иностранная приставки.

Tab. 25.

1) аб-, а-, 2) апо-, 3) цирку-, 4) циркум-, 5) кон = ко, 6) контра-, 7) контре-, 8) контро-, 9) диа-, 10) дис-, 11) экс-, 12) экстра-, 13) антре-, 14) ипо-, 15) интер-, 16) интро-, 17) ката-, 18) об-, 19) пер-, пери-, 20) пре-, 21) пара-, 22) суб-, су-, 23) транс-, 24) ультра-, 25) уни-, 26) теле-, 27) прото-, 28) ин-, 29) гетеро-, 30) арци-, 31) архи-, арх-, 32) авто-, 33) кара-.

Примѣры:

Окончания.

Флексии (склонений, спряжений) и прежде всего окончания, происходящая отъ существительныхъ и прилагательныхъ именъ и глаголовъ, имѣютъ въ стенографіи или свои особые знаки, или обозначаются символически, или пропускается главный источникъ различности славянскихъ языковъ ъ и ъ, т. е. гласныя, замѣщающія въ современныхъ слав. языкахъ эти два знака; всё это дѣлается съ той цѣлью, чтобы достигнуть большей скорости и упругости письма и чтобы, щадя особенно славянскихъ языковъ вмѣстѣ съ тѣмъ и стушевывать эти особенности.

Для того служатъ въ этой стенографіи окончания двухъ родовъ:

a) Такія, которыя помѣщены на основной линіи, или отчасти подъ линіей, руководятся всецѣло правиломъ о группахъ,

znak (tah, písmě) před koncovkami odvozovacími jest nositelem koncovky ohýbací, kdežto odvozovací koncovky opatřeny jsou ponejvíce znaky svými. Hlavní tah s jednou nebo i více koncovkami odvozovacími tvoří jaksi složku stenografickou. Viz př. -ecek, -ník, -stvo a j. Tab. 27., 28. a 33.

b) Ty, které jsou nad řádkou a jež se řídí zvláštním pravidlem novým, takovým totiž, že koncovky na prvním, druhém a třetím stupni pravidelného psaní označují koncovky ohýbací (e), a, o, a psány jsouce ležatěji, resp. vzdáleněji od hlavního tahu, vyznačují y, u, ô (ou). Viz př. -anie, -teli, -ďlo a j. v. Tab. 30. a 34.

Tam pak, kde před osobitou koncovkou přichází písmě j, jež samo o sobě nepřipouští psaní dle způsobu a), vyznačuje se j na způsob y na řádce hlavní, aneb za hlavní myšlené (v relativné výši od spodku hlavního písmene); píše se tudíž staročesky.

Takto píšíce koncovky, vyhneme se obtížnému a zdoluhavému vypisování jich, docilujeme při tom jednoduše ve psaní a vyhýbáme se nedůslednosti z vypisování plynoucí, neboť koncovky vypisované dlužno by bylo čísti ne jako -a, -u, -o atd., nýbrž -ea, -eu, -eo atd.

Mnohdy stane se, že možno psáti koncovky několikerým způsobem. V tom případě dává se přednost těm, jež jsou rychlejší a etymologicky správnější. Psaní toto nabádá více si všimati tvarů slov (tvarosloví).

t. e. hlavní znak (черта, буква) предыдущий производным окончаніямъ отражаетъ флексію, между тѣмъ какъ производныя окончанія имѣють по большей части свои особые знаки. Главный знакъ съ однимъ, или съ нѣсколькими отвлеченными окончаніями образуетъ такъ сказать стенографическую группу („созначіе“). См. прим. -ecek, -ník, -stvo и др. Tab. 27, 28 и 33.

b) Такія, которыя помѣщены надъ линіей и руководятся особымъ, новымъ правиломъ, а именно: окончанія на первой, второй и третьей степени правильного письма обозначаютъ флексіи (e), a, o, тѣ, которыя пишутся болѣе наклонно (на откосъ), или въ большемъ отдаленіи отъ главнаго знака, обозначаютъ y, u, ô (ou). См. прим. -anie, -teli, -ďlo и др. Tab. 30 и 34.

Если-же послѣ особаго окончанія слѣдуетъ буква j, которая сама собою не дозволяетъ писать образомъ, назначеннымъ подъ a), то j пишется какъ y на основной линіи, или же на линіи, которую представляютъ себѣ основною (въ релативной высотѣ снизу главной буквы), слѣдовательно пишется по старочешски.

Обозначая окончанія такимъ образомъ, избѣгаемъ медленнаго и затруднительнаго выписыванія оныхъ, достигаемъ одинаковаго образа письма и не впадаемъ въ непослѣдовательности, вытекающія изъ выписыванія, т. к. выписываемыя окончанія произносились бы не -a, -u, -o и т. д., а -ea -eu, -eo и т. д.

Часто случается, что окончанія можно писать на нѣсколько ладовъ. Въ такомъ случаѣ предпочитаемъ тотъ способъ, который является скорѣйшимъ и болѣе правильнымъ по этимологіи. Такое обозначеніе побуждаетъ обращать больше вниманія на формы словъ (морфологію).

Pozn. Začátečnicku bude se zdáti tato část stenografie poněkud obtížnou a nezvyklou, nicméně vnikna v ducha tohoto krácení slovního či lépe zkráceného psaní koncovek, osvojí si je brzo a na svůj prospěch bude ho jako rychlejšího a zřetelnějšího vždy používatí.

Ale i když není někde větší rychlosti pro některý jazyk slovanský (jako při psaní přičestí a j. v.), bude tohoto způsobu používatí z toho důvodu, že jest to způsob jednotného slovanského psaní a že jest písmo ohebnější, jsouc pisatelnější.

Jméno podstatné.

V koncovkách skloňovacích liší se jazyk český nejvíce ode všech ostatních řečí slovanských svými přehláskami. Těsnopis tento píše koncovky přehlasované tak, že podkládá příslušnou hlásku původní, označuje přehlasování kratinkou vodorovnou čárkou na způsob e.

Ale možno, a jest dovoleno psáti i zvukově. My v písmě (příkladech) píšeme přehlásky ty dvoutečkami a dlouhé dvoučárkami.

Viz tab. 26. a). Příklady:

Ч. Vônie : vônia : vonia, rôze : rôzä : roza, duďä : duďe, duďü : duďí, nõbä, pozä : poze, mečä : meče, mečü : meči, práčä : práče, tônia : tônia, tôniaü : tônia, nadsjä : nadsje, ědä : ěde, ědü : ědi, medä : mede, medü : medi : medü, nõdä : nõde, nõdü : nõdi, piestuü, zdiü, myslüü, kostüü ...

Pozn. Táž vlasová, skoro vodorovná kratinká čárka zprědu slabik obsahujících u, iu značí přehlásku ü, na př. : liüd, üt, liüté, klüč, briüho, jünoh, júha, üdé, jütro, liübiti, jüi, liübo, riütiti (p. rzucic), plüče, üka a t. d.

b) Sedmý pád muž. a střed. rodu jednot. čísla -em, -om píše se pouze

Примѣч. Эта часть стенографіи можетъ показаться начинающимъ затруднительной и непривычной, но понявъ духъ этого сокращенія словъ, т. е. сокращеннаго письма окончаній, они вскорѣ усвоятъ себѣ оное и будутъ пользоваться имъ.

Даже тогда, когда для нѣкоторыхъ слав. языковъ этотъ способъ не является большей скорости (на прим. при причастіяхъ), тѣмъ не менѣе будемъ примѣнять этотъ способъ потому, что это образъ одинаковаго славянскаго письма, и что это письмо болѣе упруго и удобописательно.

Имя существительное.

Во флексіяхъ чешскій языкъ отличается отъ всѣхъ остальныхъ славянскихъ языковъ своими перегласовками. Эта стенографія пишетъ перегласованная окончанія такимъ образомъ, что употребляя подлинной гласной или согласной обозначаетъ перегласовку коротенькой горизонтальной черточкой на подобіе e.

Но можно и позволено писать и фонетически. Въ письменныхъ примѣрахъ обозначаемъ перегласовки двумя точками, длинныя же двумя черточками.

См. таб. 26 a). Примѣры:

Примѣч. Та-же тонкая, почти горизонтальная черточка впереди слоговъ, содержащихъ u, iu, значить перегласовку ü, на пр. liüd, üt, liüté, klüč, briüho, jünoh, júha, üdé, jütro, liübiti, jüi, liübo, riütiti (п. rzucic), plüče, üka и т. д.

b) Флексіи творительнаго падежа един. ч. -em и -om пишутся

-m. Je-li předcházející souhláska měkká, vyznačí se měkkost na ní, resp. na hlavním tahu. M řídí se složkovým pravidlem.

Viz tab. 26. b). Příklady:

Ч. Мечем, о́нiем, медем, ледем, носем, піскем, смркem, пасем, jelenem, дітетem, пїпiетem, млїнем, пістем, блїнем, овчїнем, стoлем, stolкem, прадmатem, pulsем, podzimкem, прѣломem, pod vrhем, rozlїdem atd. R. Amiantom, anonimom, carem (ě), bezduбіem, putěm, borцem, bratom, vzjěmom, vєzduhьom itd.

c) Třetí pád množ. čísla všech rodův píše se podobně, jen s tím rozdílem, že se horní díl znaku m vyduje. Čte se dle toho kterého nářečí jako -em, -om, -om, -am, (-ám), a je-li hlavní tah sesílen jako -ím. Jinými slovy: vypouští se samohláska rozlišovací.

Sedmý pád množ. čísla, pokud zakončen na -ami, -mi, píše se jako 7. pád jedn. čísla, jenže m jest sesíleno. Koncovka -ama, srb. -ima, luž. -omaj píšou se stejně, jen m se v horní části tahu vyduje.

Šestý pád množ. čísla končící se na (-ech, -och, -ach, (-ách)) píše se pomocí h dle složkového pravidla. Všude tam pak, kde předchází měkkost, dlužno ji na hlavním tahu vyznačiti. České (-ích) možno psáti sesíleným h.

Sedmý pád jednotného čísla ženského rodu srb. -om, rus. -oj, čes. ů (=ou), pol. ą vyznačuje se po způsobu psaní nosovky ą = ů (u). Rus. -oju (-oю) píše se nad to vydutě, resp. prűpisem.

Viz tab. 26. c). Příklady:

Ч. Zenŭ = r. zenoj = sr. zenom = p. zena : r. zenoju, zenam (ā), zenah, zenami : zenama = sr. zenima = l. zenomaj, ч. dubom (um) = r. dubam ..., ч. -eh = r. -ah, r. -ami, ч. dubih, ч. foru = r. foroj : foroju, foram, forah, forami = forama, ч. polim = r. poliam = p. poliom, ч. polih = r., p. poliah, r. poliami = sl. polimi, ч. částmi : r. chastiami, ч. částeh : r. chastiah, ч. částem : r. chastiam, ч. zdmi : ч. zdiemi, ч. priestem, -eh : -ih, -mi, p. baniom, -iah, -iami, rybom, -ah, -ami, p. aniolem : -om, -ah, -ami, p. lostimi, konimi, kijmi, p. dietimi, domeh : domih, sloveh : slovih atd.

лишь -m. Если предыдущая согласная мягка, то мягкость обозначается на ней, т. е. на основном ея знаке. M руководится правилом о группах.

См. таб. 26 b). Примѣры:

c) Дательный падеж множ. ч. всѣхъ родовъ пишется подобнымъ образомъ, съ той только разницей, что верхняя часть знака m округляется. Его читаютъ по отвѣчающему нарѣчію -em, -om, -om, -am, (-ám), если-же знакъ отгнень, читаютъ -im. Однимъ словомъ: разрозняющій суффиксъ пропускается.

Творительный падежъ множ. ч., съ окончаніями -ami, -mi, пишется вродѣ творит. падежа един. числа, лишь съ отгненнымъ m. Окончанія -ama и серб. -ima, луж. -omaj пишутся одинаково, но m округляется въ верхней своей части.

Предложный падежъ множ. ч. съ окончаніемъ [-eh, -oh, -ah, (-áh)] пишется черезъ h по правилу о группахъ. Вездѣ, гдѣ предшествуетъ мягкость, надо ее обозначить на главномъ знаке. Чешское [-ih] (-ích) можно писать черезъ отгненное h.

Творительный падежъ един. ч. жен. р., серб. -om, рус. -ой, чеш. ů (=ou), поль. ą обозначается какъ носовая ą = ů (u). Рус. -oju (-oю) пишется съ округленіемъ или прекрещеніемъ.

См. таб. 26 c). Примѣры:

d) Druhý pád množ. čísla muž. rodu slovansky -ov, -ov (-ův, -ów) a srb. â píše se nad řádkou hlavní znakem na způsob y. Je-li -ev, sesiluje se hlavní tah předchozí.

Viz tab. 26. d). Příklady:

Ч. Lesôv : r. lšov : p. liasov, muzev : muzôv, lomov = lomôv, r. pozarov = ч. pozárôv, duhôv, korienôv, kvstôv : cvstôv, synôv, snôv, koniôv, рпiôv, psôv, sűsedôv.

e) Předchází-li této koncovce j, splývá znak j se znakem -ov (-ôv, -ev) v jeden společný a čte se pak slabě psaný jako -jov (j + ov = ôv) (-jěv), silně psaný jako -jev.

Znaků těchto užívá se všude tam, kde třeba rozeznávatí -jěv od -jev. Oba tyto znaky, jsou-li genitivní koncovkou, po níž nejde jiná, avšak již předchází samohláska, kladou se na řádku, a předchází-li jim souhláska, kladou se o něco hlouběji, řídíce se přirozeně dle pravidla složkového. Jestliže jest koncovka -jev neb -jěv nominativní (pro vlastní jména, hlavně ruská), dlužno ji klásti nad řádku a řídí se psaní koncovek skloňovacích dle pravidla o koncovkách nad řádkou.

Viz tab. 26. a 27. e). Příklady:

R. Обычаев : ч. обычєjôv, r. случаетев, дзjôv (dziejów), r. краев : ч. krajôv, bojôv, prodejôv, Alexejev : Alexejev, а, и, Mendeljev ...

Розн. Тého koncovky používati lze také pro slova (ruská), jež končí v genitivu dle tohoto vzorce -xev, kdež x značí některou souhlásku. Ovšem možno psáti i normálně.

Viz tab. 27. e). Příklady:

Muzijev, suchjev, hlorijev, kamenijev, bratijev, komijev, Muravijev, а, и...: m(u)ravijev, klinijev, loskutijev, drěvijev : drěvijev, povodijev, diadijev ...

d) Родительный падежъ мн. ч. муж. рода славянское -ov, -ôv (-ův, -ów) и сербское â пишется надъ основной линіей знакомъ на подобіе [y]. Окончаніе -ev обозначается черезъ отгнень главногo предыдущаго знака.

См. таб. 26 d). Примѣры:

e) Если-же передъ этимъ окончаніемъ является j, то знакъ j сливается со знакомъ -ov (-ôv, -ev) въ одинъ общій знакъ и его читаютъ -jov (j + ov = ôv) (-jěv), отгненный -jev.

Эти знаки примѣняются вездѣ, гдѣ надо различать -jěv отъ -jev. Оба эти знака — когда они обозначаютъ флексію родительнаго падежа, послѣ которой не слѣдуетъ другая, но которой предшествуетъ гласная — помѣщаются на линіи, если-же предшествуетъ согласная, то помѣщаются нѣсколько ниже, руководясь правиломъ о группахъ. Окончаніе -jev и -jěv именительнаго падежа собственныхъ именъ (русск.) помѣщается надъ линіей; флексіи же пишутся по правилу объ окончаніяхъ надъ линіей.

См. таб. 26 и 27 e). Примѣры:

Примѣч. Это окончаніе можно употреблять и для тѣхъ (русскихъ) словъ, которыя въ родит. падежѣ оканчиваются по этому образцу -xev, (x значить любую согласную). Конечно можно писать и нормально.

См. таб. 27 e). Примѣры:

f) Koncovku 1. pádu množ. č. -ové, -oviya atd. možno psáti buďto přírostkově pomocí -ov (-ev), anebo symbolicky tím, že se k písmeni, vyznačujícímu o, připiše krátká ležatá čárka.

Viz tab. 27 f). Příklady:

Synové = r. synoviya, kumoviya (kumovej, synovej), ч. zettové = r. ziateviya, Чехové, muzové, pánové, Божовé, dšdové, zivlové, drufové, snové...

[-ok : -ok, -okok : -okok]

vyznačuje se pomocným k. Při tom normálně psané pomocné k čte se dle toho kterého jazyka slovanského jako -k, -ek, -ok, -ak, -ok, a prodloužený tah pomocný na hlavní řádce (nebo za hlavní myšlené) jako -ok s příslušnými samohláskami, zastupujícími ъ a ь. — Je-li tah hlavní zesílen, vyznačí se -ok, resp. -ok. Sem patří tedy slova jako jsou: domek, domeček, kletečka, děvečka, pivečko atd.

Pozn. Je-li třeba rozlišovati po těchto koncovkách samoznaků opatřených koncovkou ohýbací -ích : -ách téhož slova, piše se -ích jako ѣ zesílené. Viz v př.: chlapečích : chlapečkách.

Viz tab. 27 a). Příklady:

Ч. Domek : domeček, domku : domečku, domkem : domečkem, domky : domečky, domkôv : domečkôv, domkô : domečkô, domkôm : domečkôm, domkáh : domečkáh, domcîh : domečkîh, vsnечек, -u, -em, -y, -ôv, -ô, -ôm, -áh, -(c)îh, paleček..., dšdek : dšdech..., stariček..., hларечек..., rámeček..., stoleček..., párek : páreček..., zúbek : zúbечек..., lгnek : lгнечек..., koreček..., krátek : krámeček..., dílek : díleček..., súdek : súdeček..., dšvečka, -y, -u, -û, -, -ám, -áh, -amî, kletečka..., vbetечka*), kadečka..., sádečka..., drívko : drivečko..., místечko..., kolečko..., pivko : pivečko..., brúbek : brúбечек..., lájечек, -a, -u, -y.

b) Pozn. Dativní a lokální koncovka -ovi se piše buď zkráceně

*) Možno psáti i etym. : (vbe)-тъчка.

f) Флексію именительного падежа множ. ч. -ové, -oviya и т. д. можно писать или наращением помощью -ov (-ev), или символически такъ, что къ буквѣ, обозначающей »о« приписывается коротенькая горизонтальная черточка.

См. таб. 27 f). Примѣры:

обозначается вспомогательнымъ k. Нормально писанное вспомогательное k читаютъ по отвѣчающему славянскому языку -k, -ek, -ok, -ak, ok, удлинённый же вспомогательный знакъ на основной линіи (или на линіи, которую представляемъ себѣ основною) какъ -ok съ соотвѣтственными гласными, замѣщающими ъ и ь. Если же главный знакъ отгъненъ, то это обозначаетъ -ok или -ok. Сюда относятся слова въ родѣ: domek, domeček, děvečka, pivečko и т. д.

Примѣч. Если же надо различать послѣ этихъ окончаній, обозначенныхъ сиглами, флексію -ích : -ách того же слова, то -ích пишемъ какъ отгъненное ѣ. См. въ прим. chlapečích : chlapečkách.

Таб. 27 a). Примѣры:

b) Примѣч. Флексія дательного и предложного падежей -ovi

*) Можно писать и этим. : (vbe)-тъчка.

vynecháním vi, aneb lépe symbolicky ≡ u s připojením znaku pro y (i), nebo normálně -ovi, o čemž později. Koncovka ženského rodu ie = e = ě po těchto koncovkách samoznaků může se psáti jako ě resp. e. Tedy myblence ≡ myblenkie, dšvečke po způsobu slovensko-ruském.

Viz tab. 27 b). Příklady:

Plarečkovi, dšdechkovi, staričekovi, vbetечkovi, Kletečkovi; myblence, dšvečke, kadečke, sádečke.

c) Pozn. Slova na -ok (-okok), při nichž při ohýbání o se nevysoouvá, pišou se zpravidla hořejší koncovkou a způsobem.

Viz tab. 27 c). Příklady:

Česnek, -u, znatok, -a, svádok, -om.

[-ak, -ach, -achok]

pišou se rozměněným pomocným k, a to -ak (-ák) jako předložka kol, -ach (-ách) zesílením téhož tahu, -ach (-ách) otgъněnímъ того же знака, -ach (-ách) какъ kolem. Vše jinak jako při předchozí koncovce -ok. Délku, chce-li se, možno psáti.

Viz tab. 27. Příklady:

Rszák, -ách, -áček, pták, -a, -u, -ovi, ptáček, -a, Kľofáč, -e, -i, -ovi, zobák, -áček, cediák : cedák, sivák, pšhovávach, shovávachka, junák..., novák..., rodák..., flupák..., flídač..., tesák..., opletachy..., koráč..., -ek..., znamenáček..., lednáček..., mазач..., Prazák..., tlampach..., Potochniak..., bodlák..., -áček..., bodláčí..., prodavach..., plehách..., uhách..., orách..., mrgzák..., -áček..., padák..., svrák, sírnovachy, prosévachy, rozmělnovach, pasachka : pasáčka, drzák, -áček, trkach, lúskáček, pšhovachka, odrfovachy, dojachka, -y, -u.

[-nik, -nica]

pišou se dlouhým pomocným p na řádce, a to : -nik slabě, -nic(a, e, ia) tlustě.

Viz tab. 28. Příklady:

пишется или въ сокращённомъ видѣ черезъ пропущеніе vi, или лучше символически ≡ u прибавляя знакъ для y (i), или нормально -ovi, чего каснемся послѣ. Окончаніе женскаго рода ie = e = ě послѣ этихъ окончаній можно писать какъ ě или e. Слѣдовательно: myblence ≡ myblenkie, dšvečke на словацко-русскій ладъ.

См. таб. 27 b). Примѣры:

c) Прим. Слова на -ok (-okok), у которыхъ это o во флексіяхъ не является бѣглымъ, пишутся обыкновенно черезъ вышеприведённое окончаніе.

См. таб. 27 c). Примѣры:

См. таб. 27. Примѣры:

пишутся черезъ длинное вспомогательное p на линіи, а именно: -nik слабо, -nic(a, e, ia) отгъненно.

См. таб. 28. Примѣры:

Násilník..., básník..., setník... [sětník], četník..., nákolník..., dšlník..., půtník, hodník, vstrník, podílník, závistník, vsstník, nosník, plícník, sūperník, dezník..., řemeslník..., klevetník..., medník..., dvorník..., nájemník..., dšlnice, -e..., trznice..., konnica, vesnice..., vieznice..., Růdnice..., dluznice..., klevetnice..., silnice, Irsbnica, fornica..., fostinnica..., bezsbnica..., lšstnica..., jezucnica..., jitrnice, padůcnice, Shodnica, -a, -e, podvodnice, protivnice; žbđjník, -y, -i, -áh, -ih.

[-ničok, -nička].

Zdrobnělá na -niček, -nička přišou se připojením koncovky -ek, -ka. Rovněž tak -ačník, -ničník připojením -ník ke znaku pro -ač, -nic(e, a, ia) atd.

Viz tab. 28. Příklady:

Zákolníček..., misníček..., půtníček, -a, -u, -em, -y, -ô, -ôv, -ôm, -ih, -áh, podílavníček..., vstrníček..., flavníčka, -y, -e, -u, -ů (a), Studníčka, -oví, náterpníčky, kůtnička..., vesnička, -y, -e, -ů, -, -ám, -áh, -ami, -ama, setřvačnick..., tabáčník..., ptáčnick..., baráčnick... : dřváčník, zelezničnick; trojníček, -u, -y...

[-ik, -ičok]

přišou se pomocným k nad řádkou základní nebo za základní myšlenou, a to: -ičok delším tahem nežli -ik. Měkkost vyznačuje se na tahu hlavním. K + ov (ôv) slučuje se obyčejně v jeden tah.

Viz tab. 28. a 29. Příklady:

Vstřík, -a, -u, -em, -y, -ô, -ôv, -ôm, -ih, -áh : vstríček..., nádeník*): nádenník, dník : dníček : denníček : deníček*), бемík..., oslík : oslíček..., muzík : muzíček, vodík, sodík : Kamýk, pláteník, slovíčko : víčko, masíčko, matička, tetička, rukavičky, dštíčky, lidíčky, бvestička, -ů (a), písnička (=), sestřička, sudíčka, -y, -ů..., sklenička, -e, -y, -u, -ů, -, -ám, -áh, -ami, -ama.

[-čik (čik), -čuk]

přišou se pomocným k, prodlouženým a zesíleným na řádce, a to:

*) Dle úředního pravopisu českého, ač s ním nelze souhlasit. Pokud však chce kdo tak psát, měž si v tom vůli.

Уменьшительные имена оканчивающія на -ничек, -ничка пишутся съ прибавленіемъ (наращеніемъ) окончанія -ек, -ка. Также и -ачник, -ничник съ прибавленіемъ -ник къ знаку для -ач, -nic(e, a, ia) и т. д.

См. таб. 28. Примѣры:

пишутся черезъ вспомогательное k надъ дѣйствительной или предполагаемой основной линіей, а именно: -ичек знакомъ болѣе длиннымъ чѣмъ -ik. Мягкость обозначается на главномъ знакѣ. K + ov (ôv) сливаются обыкновенно въ одинъ знакъ.

См. таб. 28 и 29. Примѣры:

пишутся черезъ вспомогательное k удлинненное и отгъненное на ли-

*) Согласно официальному чешскому правописанию, съ которымъ нельзя согласиться. Но пусть такъ пишетъ, кто хочетъ.

-čik (čik) pravidelně, -čuk u velikosti mezery.

Viz tab. 29. Příklady:

Кончик, кузн(е)чик, купчик, дворянчик, стулчик, черчик, грѣpletčik (ě), podřiadčik, převodčik, otvstčik, izvozčik, kamenčik, kroveličik, časovčik, postavčik, naborčik, pomstčik, tancovčik, ulolčik, pokurčik, zelenčik; bevčuk, kravčuk, Ostarčuk, kovalčuk.

Rozn. Chtěl-li by kdo rozeznávatí mezi -čik (i) a -čik (щикъ), nezbyvá, než aby psal -čik poněkud sniženě pod řádku, předchází-li souhláska, jinak dlužno -čik vypisovati dle ч + ik.

Příklady:

Denčik, jamčik, kamenčik, izvočik, pomstčik.

ни, а именно: -čik (čik) правильно, -чuk величиною междулинія.

См. таб. 29. Примѣры:

Примѣч. Если кто хочетъ различать -čik (i) и -čik (щикъ), то нельзя писать -čik иначе, какъ немножко подъ линіей, когда предшествуетъ согласная; впрочемъ пришлось бы выписывать это -čik по образцу ч + ik.

Примѣры:

[-uk, -iuk]

píše se tak, že -u neb -iu vyznačí se symbolicky dle pravidla o psaní u a pomocné k povýší se nad řádku.

Viz tab. 29. Příklady:

Dstuk, konuk, tkachuka, psiuk, Stasiuk.

пишутся такъ, что -u или -iu обозначены символически по правилу о вспомогательномъ u, вспомогательное k пишется надъ линіей.

См. таб. 29. Примѣры:

[-ic(-e, -a, -ia), -ičk(a...), -ubk(a...)]

vyznačí se na způsob e nad řádkou, -iček pak pomocným tahem k, jenž jest zesílený, rovněž nad řádkou. Se slabě psaným hlavním tahem značí tento prodloužený tah -ubk(a...).

Viz tab. 29. Příklady:

Plavice, -a, (-ä), -u, -ů, -i, (-ü), -ím, -ih, -ema : flavička, -y, -u, -ů, -am, -áh, -ami; flavučka..., slepice..., slepička, řadice, lasice, lasička, básniček, Jínonice, Godkovičky, Budějovice, samice, samička, babička : babuška, matice, matička : matuška, zenuška, dšvica : dšvuška : dšvička : dšvččka, lodnice : lodica : lodička : lodččka.

Rozn. Polské -ę při tomto druhu koncovek píše se na rozlišenou od -u jako české -ü.

Příklady:

Samice, samičke, dievice (dziewice), lasice atd.

обозначаются на подобіе e надъ линіей, -iček же черезъ вспомогательный знакъ k, отгъненный тоже надъ линіей. Вмѣстѣ съ главнымъ, слабо обозначеннымъ знакомъ этотъ удлинненный знакъ значить -ubk(a...).

См. таб. 29. Примѣры:

Примѣч. Польское -ę какъ флексія этого рода окончаній пишется для различія отъ -u какъ чешское -ü.

Примѣры:

[ar : ari]

píšou se pomocným r v pravo točeným, a to: -ar slabě, -ari silně. Koncovky probrané přidávají se dle toho kterého pravidla o psaní koncovek.

Viz tab. 29. a 30. Příklady:

Sadari, -e, -a, (-ä), -i, -ovi, -u, (-ü), -em, -ôv = ov, -ô, -ôm = -om = -am, -ih, -ami, -ama; pekarí..., kuřarí..., kuřarík, -a..., kuřaríček..., kuřarčuk..., mlynarčík..., masarčík..., masarík: Masaryk, komínarí..., kovář..., -ík..., -íček..., písař, písař, písařik (řk), kovář, důvčarí..., stolár..., foliar..., lskarí..., -ka, -y, -u, -ú, vináren, -rna, -rnie, -rnu, -rnú, -áh, -ami, vinárník..., -a, -nice..., -níčka..., vodárna..., -u, Pekárek, plynárna... : diáři.

пишутся через вспомогательное r закругленное вправо: -ar слабо, -ari отгънено. Указанныя окончания прибавляются по отвѣчающему правилу объ обозначеніи окончаній.

См. таб. 29 и 30. Примѣры:

[-ír, -ýr (-éri) : -írí, -ýrí (-éri)]

vyznačuje se na způsob koncovky -ar : ari, avšak nad hlavní řádkou, a to tak, že -ír píše se základním tahem tlustým a s pomocným slabým, -ýr se základním i pomocným tahem slabým, -ér, pokud přichází, nad to dle pravidel o psaní délek, -ýri a -írí jako -ýr a -ír, jen se pomocný tah sesílí. Slova na -ír, -ýr, -ér jsou větším dílem cizího původu.

Viz tab. 30. Příklady:

Papír, -u, -e, -em, -y, -ô, -ôv, -ôm, papírna..., papírník..., papírnice..., konírna..., brusírna..., centnýr..., halér, montér..., mšýr, ruhyr, ružur, benkýr, mečír, pryskyr, řnčír, basnířka, -y, -e, -u, -ú, -áh, -ám, -ami, malírky, -o, -u, malírú, -ôv, -ô (ú), pastýr, pastýřka, kacír, tiezíř, pryskyřník, pranýr, vsjír, frejířka.

обозначаются на подобие окончания -ar : ari, но надъ основной линіей, такъ, что -ír пишется черезъ главный отгъненный и вспомогательный тонкій знакъ, -ýr черезъ тонкіе оба знака, -ér (на сколько оно встрѣчается) также съ примѣненіемъ правилъ объ обозначеніи долготы, -ýri и -írí какъ -ýr и -ír, но съ утолщеніемъ вспомогательнаго знака. Слова на -ír, -ýr, -ér по большей части иностранныя.

См. таб. 30. Примѣры:

(-dlo, -lo) ≡ [-ďlo].

Tato koncovka velice častá čte se u jihovýchodních Slovanův jako -lo, u západních jako -dlo. Tak jako v příkladech píšeme ji i těsnopisně zvláštním znakem. Je-li před touto koncovkou -i a nelze-li je vyznačiti normálním způsobem, putno znak pro -ďlo nahore vydoti.

Это часто встрѣчающееся окончание читаютъ юговосточные Славяне какъ -lo, западные же какъ -dlo. Въ примѣрахъ и стенографіи пишемъ его особымъ знакомъ. Если этому окончанію предшествуетъ -i и если его нельзя обозначить нормальнымъ образомъ, то для -ďlo надо сдѣлать наверху округление.

Pozn. Předchází-li této koncovce slabika opětovací (o)va, jež nepatří ke kmeni, možno -va- vypustiti.

Viz tab. 30. Příklady:

Sáďlo, -a, -u, -em, bídlo..., síďlo... : sáďlo..., mýďlo, sudíďlo, kadiďlo, vrtíďlo, kovaďlo, práďlo, práďla : priáďla, praďlena : praďelna, priaďlák, seďlák, pátraďlo, ч. zrcadlo = r. (zrkalo), zrcadélko, ředlo (ч. hrdlo = r. горло), ředélko, masňadlo (masňajlo), srážedlo, spúvedlo, Napájedly, braďla, boďlo, mřídlo, drzaďlo, pojidlo, vzdýmadlo, trvídlo, kovaďlina, seďlačina, zara-lo(va)ďlo, umývadlo..., kolo(va)ďla, projímadlo, divaďlo, -, -a, -u, -y, -em, -eh, -ôm.

Pozn. Sudiďlo, kadiďlo, vrtíďlo, udiďlo, muciďlo, mýďlo...

Примѣч. Если-же этому [ďlo] предшествуетъ слогъ (o)va (при словахъ многократнаго вида), не принадлежащій къ корню, — то этотъ слогъ можно пропустить. См. таб. 30. Примѣры:

[-teli, -telik(a...),...]

Koncovka tato píše se zcela obdobně jako předešlá, jen že se sesílí. Předchází-li jí i, jež nelze pravidelným způsobem vyznačiti, dlužno znak pro [-teli] nahore zakulatiti.

Předchází-li jí slabika (o)va, jež ke kmeni nepatří, možno psaní -va- vypustiti. Čte se dle toho kterého jazyka slovanského, pol. -ciel, čes. -tel, rus. -тель atd.

Viz tab. 30. a 31. Příklady:

Kazateli, -na, pskladateli, badateli, psdčiteli, -e, -a (ä), -ovi, -ôm, -i, -u (ü), -em, -ô, -ôv, -ih (-áh), -mi, osnovateli, -ka, -y, -u, -ú, -áh, -ami, trýzniteli..., držiteli, -ka, -kynie, učiteli, -ka, -ú, utěbiteli..., trpiteli (těpiteli)..., vyhovateli..., obyvateli..., obetrio(va)teli, -kú, pozoro(va)teli, udržo(va)teli, příteli : prijateli, přítelíček, přátelé : prijateli, utlačo(va)teli..., utisko(va)teli..., plniteli..., vyplnio(va)teli..., ředitel..., -na, sestavo(va)teli, pisateli : spiso(va)teli..., robkodo(va)teli, kadiďelnice : kaditelnice, -i, -u, -ú, přítelikynie, -a, -u, -i, pojiřo(va)teli..., fajitel..., podnřo(va)teli..., staviteli..., zřitelnic, -e, -i..., krititelnice...

Это окончание пишется совершенно такъ, какъ предыдущее, лишь съ утолщеніемъ. Если ему предшествуетъ -i, и нельзя ли его обозначить нормальнымъ образомъ, то надо знакъ [-teli] наверху округлить.

Если этому окончанію предшествуетъ слогъ (o)va, не принадлежащій къ корню, то можно -va- пропустить. Читаемъ по соотвѣтственному славянскому языку, п. -ciel, чеш. -tel, рус. -тель и т. д.

См. таб. 30 и 31. Примѣры:

[-nije (-nie) : -nije (-nye)].

Koncovka tato stáhla se v jazyku českém v -ní, u Poláků zní -nie, d. luž. -ne, rus. -nie, h. luž. -nje, bulh. -nie atd. Píše se nad základnou jako dlouhé n pomocné. K vyznačení rozdílného rus. -nije od -nije píše se

Это окончание слилось въ чеш. языкѣ въ -ní, у Поляковъ звучитъ -nie, н. луж. -ne, рус. -nie, в. луж. -nje, болг. -ние и т. д. Пишется на подобие длиннаго вспомогательнаго n надъ линіей. Чтобы обо-

-nje tahem sesíleným. Slabiku opě-
tovací -va-, předchází-li jí o neb y,
jež nepatří ke kmeni, možno vy-
nechat. České -ní : -ně možno roz-
lišovati i etymologicky, chce-li se.
(V. речení: реченě.)

значитъ разницу между русскимъ
-нѣ : -нѣ, пишемъ -нѣ отгѣнено.
Слогъ многократнаго вида -ва-
можно пропустить, если пред-
шествуетъ о или у, не принадле-
жация къ корню. Кому угодно,
тотъ можетъ различать этимоло-
гически чеш. -ní : -ně (ч. речení:
реченě).

См. таб. 31. Примѣры:

Viz tab. 31. Příklady:

Zaměnění : zaměnio(vá)ní, -m : -m, -ih, -mi, drnčení..., plýtvání..., usne-
sení..., omezení : omeđo(vá)ní..., sedení : sedsní..., vedení : vedsní...,
klamání..., psaní..., pletení..., opatro(vá)ní: opatriování, vstrání..., smřzení,
smýblení, речо(vá)ní, vznábení..., pronásledo(vá)ní..., vyházení..., nebe-
trnění..., roztridio(vá)ní..., umlčo(vá)ní..., čtení..., tvrzení..., mrsní, trsní:
trní, utrpení : trpsní : trspení..., zavěbo(vá)ní..., lyzdění, sřromázdnění...,
padání, mlo(vá)ní, roztrubo(vá)ní, zboznio(vá)ní, rozmslnio(vá)ní, praço(vá)ní,
vyplnio(vá)ní, umrtvo(vá)ní, lnojení..., psaníčko..., роčteníčko..., učite-
liování..., podslko(vá)ní, kramariení, přátelení, bratříčko(vá)ní..., nádenní-
čení..., речení: речение, snídání : snídanie.

R. Probenije, -a, -u, -i, -m, -, -am, -ah, -ami, polozenie..., mřáčenje...,
zelanije..., plavanije..., vlijanije..., sijanije..., sřzdanie..., volnenije...,
viazanije, otčajanije..., vřечатlsnije, pamřrenije..., udarenije... : kubanije,
mazanije... : mазanije..., tkanije (ě), spanije (ě), rvanije (ě).

[-nosti (-nôsti), -telnosti, -achnosti ..., ...]

Koncovka tato jest v českém pí-
semném jazyku (nyní) tvrdá, právě
tak jako v jihoslovanských řečích.
V ostatních slov. jazycích jest vždy
měkká. Píšeme ji jednotejně, ne-
rozeznávajíce ani v jazyku českém
dvojí výslovnost, ježto jen jeden
tvar může býti náležitý. Zdali to
bude historický či lidový, rozhodne
budoucnost. Píše se pomocným ta-
hem, utvořeným z n na způsob před-
ložky nad.

Это окончание въ современ-
номъ чешскомъ литературномъ
языкѣ твердо, также и въ юго-
славянскихъ языкахъ. Въ осталь-
ныхъ славянскихъ языкахъ оно
всегда мягко. Мы пишемъ его оди-
наково, не различая ни въ чеш.
языкѣ двоякаго произношенія, т.к.
лишь одна форма можетъ быть
исправна, — историческая ли, народ-
ная ли — покажетъ будущее. Это
окончание пишется вспомога-
тельнымъ знакомъ, произведеннымъ
изъ n на подобіе предлога над.

См. таб. 31 и 32. Примѣры:

Viz tab. 31. a 32. Příklady:

Podrobnost(i) : podrobenost(i), velebnosti, vschnosti, netecnosti, výteč-
nosti, sřđenosti : sřdnosti, dovednosti, -i, -í, prsdnosti, prostradnosti, voli-
nosti : volenosti, váznosti : vázenosti, pilnosti, úplnosti, marnosti, svornosti,
opatrnosti, dvornosti, tvárnosti : utvárienosti : tvárnosti, zivnosti, slavnosti,
řutnosti, udatnosti, бpatnosti : spletenosti, neblehetnosti : neblehtnosti,
úmřtnosti, smřtnosti, bytnosti, neomylnosti, cennosti, statnosti, sklonnosti,
rovnosti, jsřpnosti, ctnosti : cnosti, matnosti : pomatenosti, zmietenosti,
skromnosti, odpornosti, řojnosti, jemnosti, slovesnosti, nábozности, spra-

vednosti, pofodnosti. Prozřtelnosti, smřtelnosti, neviditelnosti, voliteli-
nosti, nedotknutelnosti, pohřpitelnosti, pravidelnosti, potutelnosti : potul-
nosti; r. prinuditelnosti, -i, -ju, udivitelnosti; ч. setřvachnosti, pozřvachnosti,
pohřbovachnosti, prostradnichnosti; drobnôstka, -y, -e, -u, -ř (a).... : kôstku,
řodnostáři, -i, náboznôstkářiek, -a, -y, zivnostník, -nice, elementárnosti,
parlamentárnosti, magnetisachnosti.

[-schnosti (ô), -ichnosti, -in(n)osti].

První dvě píšou se sesíleným
-nosti (ô), -in(n)osti pak slabě; -schno-
sti dle -nosti podle složkového pra-
vidla, -ichnosti a -innosti nad řádkou
jako písmeno pomocné dle pravidla
o koncovkách.

Первые два окончания пишутся
черезъ утолщенье -nosti (ô), -innosti
пишется слабо; -schnosti какъ -nosti
(по правилу о группахъ), -ichnosti
и -innosti надъ линіей вродѣ вспо-
могательнаго знака согласно пра-
вилу о окончаніяхъ.

Viz tab. 32. Příklady:

См. таб. 32. Примѣры:

Statšchnosti, poriadšchnosti, skutšchnosti, uzitšchnosti, látšchnosti, zmatš-
chnosti, zbyřšchnosti, spolšchnosti, svátšchnosti; ele(k)tričchnosti, magnetičchnosti,
plastičchnosti, pragmatičchnosti, elastičchnosti, drastičchnosti, eliptičchnosti, tragičchnosti,
dřdřčchnosti : ličchnosti : ličenosti, dřtinnosti, slezinnosti.

[-osti (-ôsti) : -esti]

píše se zvláštním znakem, který splý-
vá s předcházejícím písmenem hlav-
ním neb pomocným (-kosti, -ovosti),
-estu píše se sesílením tahu hlavního.

пишутся особымъ знакомъ, сли-
вающимся съ предыдущимъ глав-
нымъ или вспомога-
тельнымъ зна-
комъ (-kosti, -ovosti); -esti пишется
отгѣнениемъ главнаго знака.

Viz tab. 32. Příklady:

См. таб. 32. Примѣры:

Milosti, dutosti, sváivosti, spojitosti, bytosti, radosti, tvrdosti, přimosti,
lakomosti, skřposti, řlřposti, zivnosti, planosti, ubolesti, hřtrosti, mřdřosti :
betrnosti, mřtřvosti, čerřstřvosti, záležitosti, bolesti, svzřesti : i, ručesti, přř-
křosti, řarosti, řyřdosti (ž), podlosti, vyhřřtřlosti, řtřlosti, přřhřlosti, otrřlosti, po-
trřřlosti, vazkosti, (jakosti), řonkosti, řidskosti, křřřřkosti, mřekkosti, vřřkosti,
českosti, řotřvosti, slřřtovnosti, obřřstřvosti, řladovosti, suřřvosti, řekřvosti,
milřvosti, milřstnosti.

[-ivnosti, -avnosti, -tivnosti, -tativnosti]

píšou se pomocným -osti, a to:
-ivosti jako -osti prodloužené, při
čemž hlavní tah jest nositelem měk-
kosti (i), -avosti pak týmž tahem
-osti, při němž hlavní tah jest slabě
psán; -tivnosti a -tativnosti obdobně
vloženiím »v« smyčkou do t.

пишутся вспомога-
тельнымъ -osti,
а именно : -ivosti какъ удлинненное
-osti, при чемъ мягкость отражает-
ся на главномъ знакѣ (i), -avosti
также черезъ -osti, главный знакъ
котораго остается тонкимъ, -tivno-
sti и -tativnosti аналогически вцѣп-
ляя в вѣ t на подобіе петли.

Viz tab. 32. Příklady:

См. таб. 32. Примѣры:

Poctivosti, obětivosti, snětivosti, pravdivosti, hřtivosti, bedlivosti, marnivost, forlivosti, uřlivosti, vřnřlivosti, spravřdivosti, starostlivosti, řzkostlivosti, prřřlivosti, hřmtivosti, pozorlivosti, klamlivosti, zřvdavosti, vřtkavosti, křsavosti, řřtavosti, hřvřstivosti, koktavosti, breptivosti, obřstavosti, klamavosti, kvantřtivnosti, positřvnosti, negativnosti, aktivnosti, subje(k)tivnosti, ostentativnosti, uřřlivostřkřri.

(-stvo : -stvi (je)).

Oboje přřou se ovřlem, utvořřenřm z řřsnopisnřho s, tak jako latřnskř o, avřak s prava na levo o nřco pod hlavnř lřniř, přřchřzř-li souhlřska, jinak n a hlavnř lřniř, přřchřzř-li slabika xř, kde x znařř křroukoli souhlřsku, a n a d hlavnř lřniř, přřchřzř-li kterřkoli samohlřska kmenovř.

Tak na přř. [ř. muzstvo = ř. muzřstvo] = (p. mřřstvo) přřou se kařřdř svřm zpřřsobem, prvni dvř dle slořkovřho pravidla, třřtř slovo dle pravidla o koncovkřch nad řřdkou.

Kdyř by vřak psalo se polsky [mřřzstvo], resp. [muzstvo], spadne psani takovřchto slov pod řřskř [muzstvo]. Obř koncovky -stvo i -stvie (-stvije) rozlřřujř se tlouřtkou, prvni přře se slabř, druhř tluřř. Koncovky sklořovaci vyznařřujř se na hlavnřm tahu i pro přřpad rus. -xřstvo.

S nřkterřmi koncovkami (-ař, -ak, -ar, -arř...) m o h o u tvořřti jeden znak splynulř, kterř se pak řře -ařstvo, -ařtvo, -ařřtvo... S koncovkami -nřk, -(n)ostnřk atd. tvořř nerozluřnř slořku, jeř sluřř řřsti jako -nřctvo, -nřřtvo, -nřřtvo atd.

V mnohřch slovech -stvo, -stvie s přřchřzř souhlřskou k, t, ř... splynulo ve -ctvo, -ctvie [prorocřtvo = prorok-(řř-)stvo], kterřř, řřtřř-li se vyjřdřřti, přřou se tahem zvratřnřm. Nřkdy s prospřchem vynechřvatř v a j přřed -stvo, -stvie.

Viz tab. 33. Přřklady:

Оба пишутся оваломъ, произведеннымъ изъ стенографическаго s, какъ латинское o, но съ правой стороны на лѣвую и немного подъ основной линіей, если предшествуетъ согласная, иначе на основной линіи, если предшествуетъ слогъ хъ (гдѣ х значить любую гласную), надъ линіей же, если предшествуетъ любая коренная согласная.

Такъ на пр. [ř. muzstvo = рус. muzřstvo] = (п. mřřtvo) пишутся kařřdое своимъ образомъ, первая два по правилу o группяхъ, третьє по правилу обř окончанићхъ надъ линіей.

Если -же писать по польски [mřřzstvo], т. е. [muzstvo], то образъ письма такихъ словъ совпадаетъ съ чешскимъ образомъ [muzstvo]. Оба окончанић -stvo и -stvie (-stvije) различаются толщиной, первое пишется тонко, второе отгřнено. Флексии обозначаются на главномъ знакѣ, даже для рус. -xřstvo.

Съ нřкоторми окончаниями (-ař, -ak, -ar, -arř...) они могутъ слитно образовать обřщїй знакъ, которїй произносится -ařtvo, -ařtvo, -arřtvo... Съ окончаниями -nřk, -(n)ostnřk и т. д. они образуютъ неразлуřнря группы, которря произносятся -nřctvo, -nřřtvo, -nřřtvo и т. д.

Въ многихъ словахъ -stvo, -stvie слилось съ предыдущей согласной k, t, ř... въ -ctvo, -ctvie [prorocřtvo = prorok-(řř-)stvo]; ихъ можно обозначать возвратнымъ знакомъ. Иногда полезно пропускать v и j пєредъ -stvo, -stvie.

См. таб. 33. Прїмѣры:

Dřtstvo, -a, -u, -ie, -em, lodistev, -stva, -řm, -eh, družstvo..., muzstvo: ř. muzřstvo : p. mřřtvo, bratřstvo... : -ř, panřstvo : -ř, ř. bořstvo : bořstvi, p. bořtva, -ev, -u, -em, jřnořstvi, manřelřtvi, tvorřstvo, prorocřtvi, uřřitelřtvi : -stvo, obyvateľstvo, vyřovateľstvi, dřřnřctvo, nřmectvo, poplatnřctvo, prořřdřnřctvi, řřnřctvi, nřmorřnřctvi, kovřřstvi, kamnřřstvi, udenřřstvi, sadarřstvo, peřnřřstvi, kupectvo : -ř, sladovnřctvo, -ctvi, řřenřřstvo, udavayřtvi, zebřřctvo, zřvnostnřctvo, prřmřřnřctvo, řřpřřctvo : řřpřřtvo, mřřřřtvi; ř. dřřstvie, -a, -u, -i, sřpřnřctvo..., poddanřstvo, přřjanřstvo, koldovřstvo, nevřzřstvo, prorocřstvo, volbřbřstvo, carřstvo, řřvřstvo, břřřtvo, naslřřstvo, řřodřstvo, ubřřstvo, junobřstvo, suřřstvo, torřstvo, kumovřstvo : vdovřstvo, břřstvije, slřřstvije, privřstvie, mobjennřctvo, -(en)-; pol. mębřezpřřchenřstv, přřestępstv, -a.

Pozn. 1. V jihoslov. jazycřch přřřeme třmto znakem pro -stvo vlastnř -tvo, přřchřzř-li souhlřska, jako na přř. junactvo, druřtvo atd.

Pozn. 2. Přřed -stvo, -stvie stojřři -an-, -in-, -im-, -en- mořřno vynechřvatř, ale pak přře se znak pro -stvo, -stvie na hlavnř řřdce na znamenř, řř vsuvnř -an-, -in-, -im-, -en- se vynechalo.

Přřklady:

Boř(an)stvo, prorocř(an)stvo, bratř(in)stvo, křřřstř(an)stvo : -stvi, mřřř(an)stvo : -stvi, dřřtř(in)stvo : -stvi : dřřstvi, dvorřanřstvo, pobratř(im)stvo atd.

[-iř : -iř, -oviř : -oviř, -evřř : -evřř]

přřou se hlavnřm řř (ř, p. ř, rus. ř, sch. ř = ř), kterřř s přřrostkovřm -ov- (-ev-) srřřstř v jeden znak. Liřř se v řřchto koncovkřch řř od řř třm, řř řř se kolmřř, t. j. s leva na pravo; -iř (-iř) se vlastnř vypřřuje, toliko po b, ř, z, ř..., t. j. po přřmenech dolř jdoucřch m usř se vynechřvatř i, a přř tom dluřno sesřřřti i tyto souhlřsky na znamenř vyruřřtřnřho i; -evřř (ř) liřř se od -oviř (ř) obyvřkle tlouřtkou přřchřzřejřřho přřmene souhlřskovřho (jeř se řře nřleřřitř řřsky -io-).

Viz tab. 33. Přřklady:

Прїмѣч. 1. Въ югославянскихъ языкахъ этимъ знакомъ для -stvo, собственно говоря, пишется -tvo, если предшествуетъ согласная, на пр. junactvo, druřtvo и т. д.

Прїмѣч. 2. -an-, -in-, -im-, -en- пєредъ -stvo, -stvie mořřno пропускать, но тогда пишемъ знакъ -stvo, -stvie на основной линіи, обозначая такимъ образомъ, что вставленное -an-, -in-, -im-, -en- выпало.

Прїмѣры:

пишутся черезъ главный знакъ řř (ř, п. ř, ř, с.-х. ř = ř), сливающейся съ наращениемъ -ov- (-ev-) въ обřщїй знакъ. Въ этихъ окончанияхъ řř отличается отъ řř třmъ, что řř пишутъ болřе отвřсно, т. е. съ лřвой на правую сторону; -iř (-iř), собственно говоря, выпřřвается; лишь послř b, ř, z, ř..., т. е. послř буквъ писанныхъ внизъ должно пропускать i, при чемъ нужно отгřнřвать даже эти согласныя, обозначая такимъ образомъ пропускание i; -evřř (ř) отличается отъ -oviř (ř) обыкновенно отгřнřниемъ предыдущей буквы согласной (которую по чешски произносятся -io-).

См. таб. 33. Прїмѣры:

Sr. Zubij, -a, -u, pënij, ptij, cvstij, kolij, kozlij : nozij, -a, -u, bozij, Karazij, Rabij : Radij, ч. dsdij, panij, královij, kovárovij, mlynárovij, zámečníkovij, Medakovij, -a, Stojanovij, -u, Milovanovij : Mickievij, Petručkievij, r. Budilovij, ч. Kovarovijovi : -ô, -ôv, r. car(i)evij, -a, -u, -em = ч. cárovij, r. Nemirovij : ч. -ovij, Radičevij, Dmitrijevij, Mitrofanovij.

[-всв, -оввсв : -еввсв, -се (ë), -са].

Hlavní znak c splývá s předchozí souhláskou svým horním dílem tak, že zbývá pod řádkou jen tah zmenšeného s. Čte se dle toho kterého jazyka slovanského jako -ec, -esi, -iesi, -ac, -ies, -c; -оввса utvořeno z -ov- + této koncovky -вс splutím.

Главный знак ц сливается с предыдущей согласной верхней своей частью так, что остается подъ линией только знак уменьшенного s. Его читаютъ на отвѣчающемъ слав. языкѣ -ес, -еси, -iesi, -ac, -ies, -c; -оввса произведенное слитно изъ -ov- + этого окончания -вс.

Viz tab. 33. Příklady:

См. таб. 33. Примѣры:

Курвс, ħларвс, братвс, ħлсвс, vince, дрвс, stolвс, kijвс, starвс, Hradвс, рупенвс, дворвс-, -e, Tvôrce (ä), plátence (ë), dřevce (ë), krilce, slovce, správce, -ovi, -i, -ô, -ôv, otвс, otcí, -ovi, -ôv, Vrboвс, Budovвс, ħladovвс, -ce, -ovi, -ih, jalovвс, Královвс, Celovвс, synovвс, bratrovci, Prámyslovвс, -ô, -ôv, kamnovcem, trǎfovвс (trǎovвс), jezеввс : jezovвс, -vci.

-ovk(a...), -ovn(a...), -ovin(a...)

anebo také -ôvk(a...), -ôvn(a...) možno psáti vedle normálního způsobu také pomocí -ov- a koncověk -k(a...), -n(a...). Ponechává se zcela na vůli, jak se chce psáti.

или тоже -ôvk(a...), -ôvn(a...) можно писать кроме нормального образа тоже помощью -ov- и окончаний -k(a...), -n(a...). Тутъ можетъ каждый писать, какъ ему угодно.

Viz tab. 34. Příklady:

См. таб. 34. Примѣры:

Vičmovka, -u, -û, snimovna, -y, -u, -û, -o, -ie, sladovna..., zidovka, borôvka, cárovna = r. carevna, -y, -û, -o, Bukovina, sklovina, dřnovina, -û, ħnojôvka, močôvka, řájovna, Ivanovna, -y, -s, -oj : -oju, Klamovka, úzovka, Čertovka, čertovina, -y, -ie, -u, -û.

[-ij(e...), -ovij(e)], -isk(o...), -ovisk(o...)

Koncovka -ij(e...) píše se normálně dle základních pravidel. Je pom po písmenech dlouhých dolů jdoucích vypnechává se -i-, při čemž dlužno tato písmena sesílití na znamení, že -i- vypuštěno.

Окончание -ij(e...) пишется нормально согласно основнымъ правиламъ; только послѣ длинныхъ, стремящихся внизъ буквъ, пропускается -i-, при чемъ нужно отгѣнить эти знаки, обозначая такимъ образомъ, что тутъ -i- пропущено.

Koncovka -ovij(e...) píše se složená z -ov- + ij(e...), při čemž -ov- s -č- splývá v jeden znak.

Окончание -ovij(e...) пишется слитно изъ -ov- + ij(e...), при чемъ -ov- сливается съ -ч- въ общій знакъ.

Koncovku -isk(o...) dlužno psáti pomocným k u velikosti mezery nad řádkou, -ovisk(o...) s přirostkem -ov-. Sem patří i ruská slova na -ibk(o...).

Окончание -isk(o...) надо писать черезъ вспомогательное k величиною 1-го междулиня, -ovisk(o...) съ наращениемъ -ov-. Это встрѣчается въ рус. языкѣ у ишк(o...).

Viz tab. 34. Příklady:

См. таб. 34. Примѣры:

Muziçe, -a, -u, -em, liçiçe, vǎlçiçe, pletiçe, reçiça, saniçi; ħlarçisk, -a, domiǎko, -a, -u, dǎliǎko, dřevniǎko, sǎlnyǎko, zernyǎko, -, očysko (očisko), zamčisko, babisko; skalisko, -a, -, -u, lozisko, -, -a, krovisk, -a, -o, -u, bičisko, biçiçe, -i, koriçe, zitniçe, -i, smetiçe, vrǎsiçe, vrǎsoviçe, -ovisko, -a, -, -u, strniçe, -isko, stanoviçe, staveniçe, spǎleniçe.

[-čin(a...), -čizn(a...), -čín(a...), -čtín(a...)]

píšou se zvláštními znaky sobě podobnými, a to: -čin(a...) slabě, -čizn(a...) vydatě, -čín(a...) silně, -čtín(a...) slabě, dole však ztupeně, řídíce se pravidlem složkovým, předchází-li jim souhláska.

пишутся особ., одинъ на другого походими знаками, а именно: -čin(a...) тонко, -čizn(a...) съ округлениемъ, -čín(a...) отгѣнено, -čtín(a...) тонко, но съ притуплениемъ внизу; когда предшествуетъ согласная, то эти окончания руководятся правиломъ о группахъ.

Viz tab. 34. Příklady:

См. таб. 34. Примѣры:

Skupčina, -y, -ie, -u, -û, kurčina, -y..., otčina, pǎmčina, -û, frančina: frančtina, riečtina, sedlačina, buničina, ruřačevčina, buntovčina, otročina, muzičina : muzčina, zenčina, ručina, (rusčina), -û.

-ovsk(o...), -ovick(o...)

píšou se zvláštním znakem z -o- vytvořeným nad řádkou základnou, a to: -ovsk(o...) slabě, -ovick(o...) silně.

пишутся особымъ знакомъ, произведеннымъ изъ -o- надъ основной линией: -ovsk(o...) тонко, -ovick(o...) отгѣнено.

Viz tab. 34. Příklady:

См. таб. 34. Примѣры:

Ч. Gorovsko : Gorovicko, -ovska : -ovicka, -ovsku : -ovicku, -ovskem : -ovickem, Budějovicko : -ovsko, Klatovsko, -ovsku, Mirešovsko, -ovicko, Benešovsko : -ovicko, -em, Krumlovsko, Prostějovsko, Milevsko, Jílovsko, Zvástovsko, Godkovsko : -ovicko, Rodovsko, na Komutovsku, před Gronovskem, Janovicko, Katovicko, Kovarivsko, Krivšúdvsko, Lobkovicko, Slavkovsko : -ovicko, Slavonivicko, Trutnovsko, Votvovicko...

-ick(o...)

пише se tahem splynulým z koncovky -ic(a...) + k pomocného.

пишется слитнымъ знакомъ изъ окончанія -ic(a...) + k (вспомогательнаго).

Viz tab. 35. Příklady:

См. таб. 35. Примѣры:

Trasbenicko, -a, -u, -em, Domazlicko, gemesnicko-, Jilemnicko, Pardubicko, Prieuzicko, -em, fornicko-...

-or, -oir, -ur(a...), -orium, -arium

пíшou se zvratným pomocným r nad řádkou, a to: -or slabě, -oir (-oar) silně, -ur(a...) vydutím -or; -orium, -arium připsáním -um k -ori, resp. k -ari.

пишутся черезъ возвратное вспомогательное r надъ линіей, а именно: -or тонко, -oir (-oar) отгънено, -ur(a...) черезъ округленіе -or; -orium, -arium приписывая -um къ -ori или -ari.

Viz tab. 35. Příklady:

См. таб. 35. Примѣры:

Profesor, -a, -ovi, -u, -em, -i: -y, -ô, do(k)tor, kvestor, autor, ekvator (= aequator), auditor, lektor (lector), comptoir, memoir(e), repertoire, boudoir, trottoir, lavoir, pissoir, profesura, le(k)tura, montur, kreatur, natura, lit(e)ratura, auditorium, moratorium, territorium, laboratorium, kalendarium, herbarium, diarium; Portartur, purpur, -a, -y, tortur, Turnov.

-graf, -gram(m)

пíшou se z g a f splynutím, druhé jenom g.

пишутся первое изъ g и f, которыя сливаются, второе только какъ g.

Viz tab. 35. Příklady:

См. таб. 35. Примѣры:

Autograf, -a, -u, -em, autogram(m), -u, -em, stenograf, stenogram, monogram, geograf, fotograf, telegraf, telegram, biograf, telegrafia (= fia), -fie, -fii, -fiu, autografie, -ia, -iu, -ii, stenografie, -ia, -ii, -iu, biografie, -ia atd.

-ion (-e, -ya), -ation, -ution, -ition (-ce, -cya), -ktion (-kce, -kcya...)

пíшou se na způsob koncovky -osti, avšak nad řádkou, -ktion (-ction) zvláštním znakem ze vzpříčeného c a této koncovky.

пишутся на подобіе окончанія -osti, но надъ линіей; -ktion (-ction) особымъ знакомъ изъ поперечнаго [c] и онаго окончанія.

Viz tab. 35. Příklady:

См. таб. 35. Примѣры:

Diskussion, koncession, konnexion, diffusion, centralisacion, mobilisation, civilisation, stilisation, transsubstanciace, konstitution, instruktion, infektion, lektion, purefaction, subtraktion, protektion, nation, profanation, inspektion, diction, auktion.

Jméno přídavné.

a) Koncovky skloňovací jména přídavného opatřeny jsou jednak vlastními znaky, jednak píšou se symbolicky. Symbolickému či obraznému označení dlužno dáti přednost před vypisováním, kteréžto lze připustiti jen v tom případě, je-li buď psaní pohodlnější a kratší, anebo při psaní dle zvuku.

Při koncovkách odvozených (b) jména přídavného, jež jsou vlastními znaky opatřeny, dlužno psáti obrazně již z podstaty této soustavy rychlopisné.

Tento způsob, jak se uvidí, vede k značné, ne-li svrchované rychlosti u psaní, ja při tom takový, že zahrnuje přerozmanité tvary a výslovnosti koncovek jména přídavného: jest všeslovanský a při tom přísně určitý.

Tak na př. č. nová, p. nowa, r. novaja, b. nova-ta píšou se jednotejně, právě tak jako množné číslo č. noví, r. novyje atd. Č. krátcí a r. korotkije stejně jako č. kupecký = r. kupčeskij, č. kupečtí = r. kupčeskije atd. A tak tomu se všemi ostatními koncovkami.

ч. -ý, -á, -é, г. -yj, -aja, -oje...

Tyto koncovky skloňovací charakterisovány jsou přímou kratičkou čárkou vzhůru taženou. Na prvním stupni čtou se, jsou-li na základně, č. -ý (-i), г. -yj (-ij), p. -y (-i) atd., na druhém stupni čtou se č. -á (-i), г. -aja (-aja), p. -a (-ia) atd., na třetím stupni č. -é (-i), г. -oje (-eje), p. -e (-ie), srb. -o, b. -o-to atd.

Pozn. Č. -é, p. -e možno ovšem psáti i zvukově, právě tak jako č. -í pro všecky rody (na př. dnební...) dle pravidla o psaní měkkých.

Viz tab. 35. a 36. Příklady:

Имя прилагательное.

a) Флексии прилагательнаго имени имѣють отчасти свои собственные знаки или пишутся символически. Символическое обозначение надо предпочесть обыкновенному письму (выписыванию), которое умѣстно лишь тогда, когда оно является болѣе удобнымъ и краткимъ, или когда пишется по звуку.

Производныя окончанія (b) прилагательныхъ именъ, имѣющія собственные знаки, надо писать символически, т. к. это отвѣчаетъ сущности этой скорописной системы.

Впослѣдствіи будетъ показано, что такимъ образомъ достигается значительной скорости письма; въ составъ нашей системы вошли всевозможныя формы и произношенія окончаній прилагательнаго имени: она является всеславянской, но вмѣстѣ съ тѣмъ точно опредѣленной.

Такъ на пр.: ч. nová, п. nowa, р. новая, б. нова-та пишутся одинаково, также въ мн. чис. ч. noví, р. новые и т. д. Чеш. krátcí и р. korotkie, равно какъ ч. kupecký = р. купеческій, ч. kupečtí = р. купеческіе и т. д. То-же является и при остальныхъ окончаніяхъ.

Эти флексии характеризованы прямой коротенькой черточкой, стремящейся вверхъ. На первой степени читаемъ ихъ, если онѣ на основной линіи, ч. -ý (-i), р. -yj (-ij), п. -y (-i) и т. д., на второй степени читаемъ ихъ ч. -á (-i), р. -aja (-aja), п. -a (-ia) и т. д., на третьей степени ч. -é (-i), р. -oje (-eje), п. -e (-ie), серб. -o, болг. -o-to и т. д.

Примѣч. Ч. -é, п. -e конечно писать тоже фонетически, также и ч. -í для всѣхъ родовъ (на пр. днебні...) по правилу о письмѣ мягкихъ.

См. таб. 35 и 36. Примѣры:

Ч. Český, -á, -é, bodrý, -á, -é, silný, -á, -é, mstský, -á, -é, zlý, -á, -é, známý, -á, -é, bídný, -á, -é, ctný, -á, -é, tihý, -á, -é, tvrdý, -á, -é, podivný, -á, -é, mrzký, -á, -é, hytrý, -á, -é, vinný, -á, -é, psedblý, -á, -é, neomylný, -á, -é, slavný, -á, -é, nový, -á, -é, milý, -á, -é, jasný, -á, -é, prhlý, -á, -é, fluhý, -á, -é; dnební, -í, -í, psbí, -í, -í, vlčí, -í, -í, páví, oslí, чебті, г. niznij, -aja, -eje, svszij...

Pozn. Rus. -yj, t. j. -yj přízvukné, čtené -oj, chce-li se zvlášť vyznačiti, píše se nadto ještě s vyduťím neb prúpisem vztýčeně.

Viz tab. 36. Příklady:

Nsmýj, fluhýj, slspýj, skupýj, živýj, zlýj, чудýj, donskij, lsnýj.

ч. -і, (-é), -é, -á, г. -ује, -уја, -уја...

Koncovky množného čísla píšou se obrazně, a tím všeslovansky, jako koncovky jednotného čísla, jen s tím rozdílem, že se koncová souhláska povýší o 1/2 stupně nad základnou linií.

Čte je každý Slovan dle svého. V těch slovanštinách, ve kterých u životných vychází přídavné jméno v množném čísle mužského rodu na -і (-i) a u neživotných na -é (-e), děje se rozeznávání přirozeně sesílením základního písmene. Při písmenech б, ч, з... platí pravidla pro y: i.

Viz tab. 36. Příklady:

Ч. Знámí (známé), známé, známá, vsrni (-é), -é, -á, smutní (-é), -é, -á, nsmí (-é), -é, -á, noví (-é), -é, -á, krátci (krátké), -é, -á, vinní (-é), -é, -á, rubní (-é), -é, -á, tríbní (-é), -é, -á, útlí (-é), -é, -á, dnební (-í), -í, -í, prhlí (-é), -é, -á, praví (-é), -é, -á, vschní (-é), -é, -á, zbozní (-é), -é, -á, mrqni (-é), -é, -á.

Pozn. Takové jest psaní všeslovanské tohoto těsnopisu jakožto písma mezislovanského. Rozumí se samo sebou, že možno psát i zvukově, a pak tvary jako: vschní, -é, -á jsou shodny s tvary napsanými v jednotném čísle.

Viz tab. 36. Příklady:

Vschní, -é, -á, mrqni, -é, -á, prhlí, -é, -á, tríbní, -é, -á atd.

Примѣч. Рус. -yj, т. е. -yj съ ударениемъ = -ой, можно обозначать, если угодно, закруглениемъ или перекрещиваниемъ.

См. таб. 36. Примѣры:

Окончания множ. чис. изображаются символически и такимъ образомъ всеславянски, какъ окончания един. ч. съ той только разницей, что согласная въ концѣ слова возвысится на полъ степени надъ основною линіей.

Каждый Славянинъ читаетъ тутъ по своему. Въ тѣхъ языкахъ, въ которыхъ въ мн. ч. м. р. прил. имена одушевленныхъ оканчиваются на -і (-i) и неодушевленныхъ на -é (-e), различаемъ естественно отъбнениемъ основной буквы. При буквахъ б, ч, з... примѣнимы правила для y: i.

См. таб. 36. Примѣры:

Примѣч. Таково всеславянское письмо этой стенографии, долженствующей быть междуславянскимъ общимъ письмомъ. Разумѣется, что можно писать тоже фонетично, такъ что формы vschní, -é, -á сходны съ отвѣчающими формами единственного числа.

См. таб. 36. Примѣры:

ч. -ého, р. -ego, г. -ago, к. -ega, sr. -oga...

Druhý pád muž. a střed. rodu č. -ého, г. -ago (vysl. avo), mr. -ogo (vysl. oho), р. -ego, srchr. -oga, slov. -ega atd. píše se zvláštním znakem utvořeným ze slov. f.

Je-li zakončení měkké, vkládá se měkkostní znak do předcházejícího písmene a pak se čte tato koncovka č. -iho, г. -iago, р. -iego atd. V následujícím čti každý dle svého.

Viz tab. 36. Příklady:

Ч. Nsméfo, miléfo, poslubnéfo, mylnéfo, potupnéfo, skúpéfo, nemístnéfo, zléfo, osudnéfo, mstskéfo, horéfo, promannéfo, otrléfo, nemoqnéfo, qastnéfo, prsnéfo, príméfo, rudifo, dnebnífo, psbífo, nevrléfo, lodnéfo, svtléfo, vznebenéfo.

Pozn. Rus. -ofo, srb. -og' píšou se týmž tahem, avšak poněkud vztýčeným.

Příklady:

Nsmofo, skupofo, fluhfo, živofo, чудfo..., srb. milof', lepo', zito' (= žutog).

ч. -ému, р. -emu, г. -ому...

Tato dativní koncovka mužského a středního rodu jednotného čísla píše se zvláštním znakem z m utvořeným, jdoucím až ku dolní dotaznici, resp. jsoucím délky dvou mezer. Je-li předcházející písmě hlavní silně psáno, čte se pak čes. -ímu, р. -iemu, г. -emu atd.

Viz tab. 36. Příklady:

Ч. Mladému, fezkému, prudkému, divému, kladnému, forlivému, sivému, trapnému, tvrdému, suhému, lnsdému, nsmému, horému, prhlému, mekkému, bofatému, mstskému, froznému, snadnému, vznslivému, slavnému; psbímu, vszímú, rudiúmu, чудímu, dnebnímu, pávímu, vlčímu, pracímu, strojnímu...

Pozn. Srbské dativní -ome vyznačí se tak, že se ke znaku dativnímu připíše e, a dat. -om' píše se

Родительный падежъ муж. и средняго рода ч. -ého, р. -ago (произн. аво), mr. -ого (пр. oho), п. -его, сербохорв. -oga, слов. -ega и т. д. пишутся особымъ знакомъ происшедшимъ изъ славянскаго f.

Если флексія мягка, то знакъ мягкости отражается въ предыдущей буквѣ, вслѣдствии чего она произносится въ чеш. яз. -iho, р. -iago, п. -iego и т. д. Слѣдующіе прим. читаетъ каждый по своему.

См. таб. 36. Примѣры:

Примѣч. Рус. -ого, серб. -og' пишутся тѣмъ же знакомъ, но стремящимся однако нѣсколько вверхъ.

Примѣры:

Эта флексія дательнаго падежа муж. и сред. рода. един. чис. обозначается особымъ знакомъ, образованнымъ изъ m, достигающимъ до нижней дописной линіи третьяго (исподняго) междулінія, который слѣдовательно имѣетъ длину въ 2 междулінія. Если же предыдущая главная буква писана съ отъбнениемъ, то читается по чеш. -ímu, п. -iemu, р. -emu и т. д.

См. таб. 36. Примѣры:

Примѣч. Серб. -ome дательнаго падежа обозначается такимъ образомъ, что къ знаку этого па-

tak, že se k onomu znaku připíše znak přídatného jména, t. j. čárka vztyčená.

дежа приписывается е, между тѣмъ флексія дат. падежа -омъ пишется такъ, что къ сказанному знаку приписывается знакъ прилагательнаго имени, т. е. стремящаяся вверхъ черточка.

Viz tab. 36. a 37. Příklady:

См. таб. 36 и 37. Примѣры:

Zlтому : zltome : zltom', pravому : pravome : pravom', chestому : chestome : chestom', lepому : lepome : lepom', lrebnому : lrebnome : lrebnom', llasnomu : llasnome : llasnom'.

(ч. -ém, р. -ém (-ym), г. -om ...)

píše se stejným znakem, avšak slabě psaným. Jinak vše jako u znaku předchozího pro -omu.

обозначаются одинаковымъ знакомъ, который однако пишется тонко. Впрочемъ все тутъ какъ у предыдущаго знака для -ому.

Viz tab. 37. Příklady:

См. таб. 37. Примѣры:

Ч. Českém, lrubém, lprímém, lmrtvém, lznalém, lsnadném, lútlém, lmlém, ldrafém, lfodném, lhytrém, lzbozném, lopatrném, lbetrném, lskladném, lteplém, lcherném, lvszdnatém, lunylém, lnadrozemském, lzivém, lnsmém, lnovém, lnemístném, lctném; lprsdhozím, ldnebním, lmladbím, lsnadbím, ltrpším, lrabím.

Pozn. Srbské lokální -ome příše se tak, že se ke znaku lokálnímu přidá e.

Примѣч. Сербское -ome предложнаго падежа пишется такъ, что къ знаку флексии предлож. падежа присовокупляется е.

Příklady:

Примѣры:

Zltome, mlome, drafome, hldnome, belome, novome, starome ...

(ч. -ým, р. -ým, г. -ym, sh. -im ...)

píše se jako předešlá koncovka, avšak o 1/2 stupně výše. Je-li hlavní znak před touto koncovkou silně psán, čte se -ím, -im.

пишутся какъ предыдущая флексія, но на половину степени выше. Если-же главный знакъ, предшествующій этой флексии, написанъ съ отгѣненіемъ, то читаемъ -ím, -im.

Viz tab. 37. Příklady:

См. таб. 37. Примѣры:

Ч. Hladným, lčinným, lnevinným, lklamným, lmrzutým, ltufým, lmstským, losudným, lmrtvým, lmýtným, lsytým, lfustým, lpravým, ldsným, lprhlým, lkřívým, lmastným; llesním, ldnebním, vlčím.

Pozn. Srb. -ijem příše se týmž tahem, ale nahoře vydutým.

Примѣч. Серб. -ijem пишется тѣмъ же знакомъ, закругленнымъ вверху.

Příklady:

Примѣры:

Zltijem, novijem, vernijem, svetijem, zlatijem.

(ч. -ýh, р. -ýh, г. -yh, sr. -ih ...)

píše se znakem ze slov. h utvořeným. Jinak vše jako při koncovce [ofo].

пишутся знакомъ, образованнымъ изъ слав. h. Впрочемъ все тутъ какъ при флексии [ofo].

Viz tab. 37. Příklady:

См. таб. 37. Примѣры:

Ч. Snadnýh, lpilnýh, lútrpnýh, lútlýh, ltvrdýh, lkletýh, lusedlýh, lnovýh, lsetýh, lstýh, lmladýh, lvstrnýh, lsuhýh; lvručíh, ldnebníh, lpracíh, lčúdíh, lrabíh. llesníh, lforníh, vlčíh, lpávíh, lmístníh.

Pozn. Srb. -ijeh příše se tímž tahem, avšak nahoře vydutým.

Примѣч. Серб. -ijeh пишется тѣмъ же знакомъ, закругленнымъ вверху.

Příklady:

Примѣры:

Zltijeh, novijeh, vernijeh, starijeh, mlilijeh, svetlijeh, zlatijeh.

(ч. -ými, г. -ymi, sr. -ima ...)

píše se znakem utvořeným z m na způsob znaku -ým, který však jest sesílený. Měkkost vyznačí se na tahu předchozím, i čte se pak koncovka tato -ími.

пишутся знакомъ, произведеннымъ изъ m на подобіе знака -ým, но съ отгѣненіемъ. Мягкость обозначается на предыдущемъ знакъ, чѣмъ получается -ími.

Viz tab. 37. Příklady:

См. таб. 37. Примѣры:

Ч. Nsmými, ltvrdými, lsmrtnými, lklamnými, lfríbnými, lčeskými, lshudlými, ldravienými, ltsnopisnými, lnemočnými; lnajlorbími, ldnebními, lpsími, lpilnými, lvýtvarnými, lrozsmarnými atd.

Pozn. 1. Srb. -ijema příše se tahem nahoře vydutým.

Прим. 1. Серб. -ijema пишется знакомъ, закругленнымъ наверху.

Příklady:

Примѣры:

Zltijema, zlatijema, vernijema, lepijema, drafijema.

Pozn. 2. Touto koncovkou příše se i č. i luž. duální koncovka -ýma (-íma).

Прим. 2. Черезъ этотъ знакъ обозначается тоже флексія двойственного числа въ чеш. и луж. языкахъ -ýma (-íma).

Příklady:

Примѣры:

Milýma, jinýma, podvodnýma : vodníma, fovníma, útlýma.

(ч. -ou, р. -а, г. -ој : -оју, ср. -ом ...)

jakožto ohýbací koncovka 7. pádu rodu ženského, piše se jako polské а = českému ou. Ruské -оју nadto se znakem jména přídavného, t. j. krátkou vzhůru taženou čárkou.

флексии творитель. падежа жен. рода, пишутся какъ польское а = чеш. ou. Русское -оју получаетъ кромѣ того знакъ прилагательнаго имени, т. е. коротенькую, стремящуюся вверхъ черточку.

Viz tab. 37. Příklady:

См. таб. 37. Примѣры:

Ч. Правѹ, ср. pravom = г. pravoј : pravoју, ч. hlasnŭ = ср. hlasnom = г. hlasnoj : hlasnoју, ср. freбnom = г. freбnoj : -оју, lustom = г. lustoj : lustoју, ср. dragom, г. дрáој : -оју, malom = maloј : maloју, ср. skorom = skoroј : skoroју, ср. silnom = г. silnoj : silnoју, г. strastnoj : -оју, г. serditoј : -оју, vsrnoj : vsrnoју.

(ч. -ou, р. -а, г. -ују, ср. -и ...)

Chce-li se rozlišovati tvar 4. pádu žen. rodu od tvaru 7. pádu téhož rodu v jazyku českém a polském, možno psáti všeslovanský tvar s u se znakem jména přídavného. Tento všeslovanský tvar dlužno však psáti v ruštině a srbštině.

Кто хочетъ различать форму винительнаго падежа жен. р. отъ формы творитель. пад. того же рода въ чеш. и поль. язз., тотъ можетъ по всеславянскому писать знакъ съ -и, отмѣтивъ характеръ прилаг. имени. Такой всеславянскій знакъ необходимо писать въ рус. и серб. языкахъ.

Viz tab. 38. Příklady:

См. таб. 38. Примѣры:

R. Dráfuју, vsrnuју, tvrduју, osnovnuју, rǎdkuju, miasnuју, živuju, џudnuју, hǎdnuју, ľornuju, drǎvianuju, slámanuju, чебскују (чesкују), maluju, krátkuju, ľustuju = р. ľesta, mláduју, smutnuју, zláтују, tanuju, ľerduју, prokľatuју.

(ч. -é (-í), р. -ej, г. -ој ...)

Tato genitivní a dativní koncovka jména přídavného rodu žen. v jedn. čísle může se ovšem psáti zvukově, ale pro mezoslovanské psaní dlužno ji psáti jedinstevně, jak z příkladů vidno.

Эту флексію родительнаго и дательнаго падежей прилагательныхъ именъ жен. р. ед. ч. можно конечно писать по звуку, но для междуславянскаго письма ее надо писать одинаково, какъ покажутъ примѣры.

Viz tab. 38. Příklady:

См. таб. 38. Примѣры:

Ч. Milé, г. miloj, ч. podivné, kruté, psmé, tvrdé, pilné, nové, mrzké, vschné, chestné, útlé, mylné, dnební, rǎbí, џůdí = г. џudoј, ч. mladé = г. mládoј, teplé, ľoriké, sladké, rozlíčné.

b) Koncovky odvozovací mají své znaky odvozené z koncovek jména podstat. a slovesného. Přidá-li se k těmto znak koncovky ohýbací jména přídavného, jest pak písmem zobrazeno jméno přídavné.

б) Производныя окончанія имѣють свои знаки, происходящія отъ окончаній существитель. именъ и глаголовъ. Если же къ этимъ именамъ прибавляется знакъ флексии прилагательнаго имени, то получается графическое обозначеніе прилагатель. имени.

V následujícím uvádí se jen málo příkladů s tou či onou koncovkou ohýbací, i jest na učícím se, aby všechny tvary sám nacvičil — až do nemyšlení.

Ставя лишь нѣсколько примѣровъ съ той или другой флексіей, совѣтуемъ учащимся, упражняться (изучивъ всѣ формы) по этой части такъ, чтобъ не приходилось думать отдѣльно о каждой формѣ.

Koncovky tyto jsou zase dvojhо způsobu. Jedny jsou na hlavní linii nebo z části pod ní, a spravují se obdobně dle těchže pravidel o koncovkách jména podstatného. Druhé jsou nad základnou, řídíce se pravidlem o koncovkách jmen podst., jež jsou psány nad řádkou. U těchto symbolisuje se mnohočet povýšením nad základnu hlavního písmene předcházejícího bezprostředně před koncovkou odvozovací jména přídavného.

И эти окончанія двухъ родовъ: однѣ, на основной линіи или отчасти подъ ней, руководятся аналогически тѣми же правилами о флексіяхъ существительнаго имени, другія надъ основной линіей, руководятся правиломъ о флексіяхъ существительныхъ именъ, писанныхъ надъ линіей. У нихъ множественное число обозначается символически помѣщеніемъ отвѣч. знака надъ основной линіей предыдущаго главнаго знака, непосредственно передъ производнымъ окончаніемъ прилагательнаго имени.

(ч. -nický ..., г. -nicheskij ... atd.)

K znaku pro -nik připiše se znak symbolický jména přídavného nebo koncovky ohýbací, i čte se dle toho kterého jazyka slovanského.

Къ знаку для -nik приписывается символическій знакъ прилагательнаго имени или флексии, который произносится въ отвѣчающемъ славянскомъ языкѣ.

Viz tab. 38. Příklady:

См. таб. 38. Примѣры:

Ч. Setnický, -á, -é, -éfo, -ému, -ém, -ým, -ýh, -ými, -čí, (-é), -é, -á, (setnickýh), ľornický... : -čí, dǎlnický..., osadnický..., prǎrodnický..., drǎbeznický..., rǎznický..., četnický... -ů, zlatnická..., rǎvnický... : -čí..., hutnické..., tajemnický..., tehnický..., lodnický..., námořnický... : -ů, vinárnický... : -čí, lékárnický..., tabáchnický...

[ч. -ničí ..., г. -ničij ... atd.]

Sesílí se předcházející znak.

Предыдущій знакъ пишется съ отгъненіемъ.

Viz tab. 38. Příklady:

См. таб. 38. Примѣры:

Ч. Panovníčí ..., oĥotníčí ..., pŭstevníčí ...

[-níčný ..., -níční ...]

K znaku pro -nic(ä) připojí se pomocný znak -ný, resp. -ní.

Къ знаку для -nic(ä) присовокупляется вспомогательное -ný или -ní.

Viz tab. 38. Příklady:

См. таб. 38. Примѣры:

Ч. Zelezníčný, -í, ..., radniční, -ý, -á, -é, ..., pokladniční, -ý, ..., postradniční ..., studničný ... : -í.

[-ariský ..., -arský ...]

K znaku pro -ář, -ár připojí se znak jména přídavného.

Къ знаку для -ář, -ár присовокупляется знакъ прилаг. имени.

Viz tab. 38. Příklady:

См. таб. 38. Примѣры:

Ч. Pekariský ..., kotláriský ..., nitáriský ..., řudlariský ..., perníkáriský ..., pílníkáriský ..., gospodariský ...*), sadariský ..., mědiariský ..., tšzariský ..., mostariský ..., maďariský ..., kramáriský ...

(-árný ...)

Po znaku pro -ar příše se pomocné n se znakem jména přídavného.

Послѣ знака для -ar пишется вспомогательное n со знакомъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 39. Příklady:

См. таб. 39. Примѣры:

Ч. Gospodárný ...*), parlamentární ..., plynární ...

(-árenský ...)

Po znaku pro -ar příše se hlavní n se znakem jména přídavného.

Послѣ знака для -ar пишется главное n со знакомъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 39. Příklady:

См. таб. 39. Примѣры:

Ч. Kavárenský ..., vodárenský ..., ele(k)trárenský ..., zelezárenský ..., plynárenský ... : plynární.

(-acký ...)

K znaku pro -ak přidá se znak jména přídavného.

Къ знаку -ak присовокупляется знакъ прилагательнаго имени.

Viz znak 39. Příklady:

См. таб. 39. Примѣры:

Ч. Uúďacký ..., kuriácký ..., zebrácký ..., zácký ..., skotácký ..., nezdvonácký ..., mudrácký ...

*) Sameznak!

*) Значокъ (сигль)!

[-áčský ...]

K znaku pro -áč připíše se znak jména přídavného.

Къ знаку для -áč прибавляется знакъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 39. Příklady:

См. таб. 39. Примѣры:

Ч. Gaďacký ..., řáčský ..., romaľacký ..., podavacký ..., udavacký ..., pletacký ..., pokrývacký ..., řlídačský : -ě, tlamračský ...

[-ičský ..., -ečský ...]

Koncovky -ič a -eč opatřené znakem jména přídavného.

Окончанія -ич и -еч со знакомъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 39. Příklady:

См. таб. 39. Примѣры:

Ч. Gasičský ..., Halíčský ..., paličský ...; kladečský ..., budečský ..., ledečský ..., lupičský ..., sudičský ...

[-ocký ...] : r. (-ečeskij ...)

Přísou se shodně pomocí koncovky [-oc], kteráž pro ruský jazyk se sesiluje a čte se -ečeskij ..., přidá-li se znak jména přídavného.

Пишутся сходно помощью окончанія [-oc], которое въ р. яз. отгѣняется и, присовокупивъ знакъ прилагательнаго имени, произносится -ečeskij ...

Viz tab. 39. Příklady:

См. таб. 39. Примѣры:

Ч. Otečský ... : r. otečeskij ..., nětěcký ..., kupěcký : r. kupěčeskij ..., plavečský ..., vsěčský ..., řudečský ..., r. mláďeckij ..., vsěčský ..., záměcký ...

(-tebný ...)

Může se psát bez -te.

Можно писать безъ -те.

Viz tab. 39. Příklady:

См. таб. 39. Примѣры:

Ч. řvalitebný ..., modlitební ... : platebný.

(-ostný ..., -nostný ..., -kostný ...)

K znakům pro -ost, -nost, -kost připíše se znak jména přídavného.

Къ знакамъ -ost, -nost, -kost прибавляется знакъ прилаг. имени.

Viz tab. 39. Příklady:

См. таб. 39. Примѣры:

Ч. Radostný ..., milostný ..., boľestný ..., cnostný ..., slavnostný ..., bezrečnostný ..., jakostný ..., miekkostní ...

(-ostenský..., -nostenský...)

K znakům pro -ost, -nost připiše se znak -ný, pomocný neb hlavní, čímž vzniká nový znak pro nade-psané koncovky jména přídavného.

Къ знакамъ -ost, -nost прибавляется знакъ -ný, вспомогательный или главный, такъ что получается новый знакъ для приведенныхъ окончаний прилаг. имени.

Viz tab. 39. Příklady:

См. таб. 39. Примѣры:

Ч. Zivnostenský..., vrĥnostenský..., starostenský...

(-istvý...)

Píše se tak, že se ke znaku jména podstatného -stv(o...) přidá znak jména přídavného.

Пишется такъ, что къ знаку существительнаго имени -stv(o...) прибавляется знакъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 40. Příklady:

См. таб. 40. Примѣры:

Ч. Celistvý..., mladistvý, plodistvý...

ч. (-(en)stevn(í, ý))..., г. (-stvennyj...)

Píšou se znakem pro -stv(o) a koncovkou -ní, resp. -ný. Je-li třeba, možno -en-, -in-, -an- vsunouti.

Пишутся знакомъ для -stv(o) и окончаниемъ -ní, или -ný. Если нужно, то можно вставить -en-, -in-, -an-.

Viz tab. 40. Příklady:

См. таб. 40. Примѣры:

Ч. Společenstevní (ý)..., družstevní..., г. sootvŕstven(n)yj..., řosudarstven(n)yj..., putebestven(n)yj...

(-ovitý...)

Utvořeno z koncovky -ov- a slabiky -tý, piše se těsně.

Произведено изъ окончания -ov- и слога -tý; оба знака пишутся вмѣстѣ (совокупно).

Viz tab. 40. Příklady:

См. таб. 40. Примѣры:

Ч. Pánovitý..., pračovitý..., ledovitý..., sklovitý..., celkovitý...

[-овѣcký...]

K znaku -овѣc připiše se znak jména přídavného.

Къ знаку -овѣc приписывается знакъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 40. Příklady:

См. таб. 40. Примѣры:

Ч. Budovѣcký..., sr. kralovѣcki..., jezevѣcký...

ч. (-ický...), г. (-ičeskij...)

Píšou se na způsob koncovky -ík se znakem jména přídavného.

Пишутся на подобіе окончания -ík со знакомъ прилаг. имени.

Viz tab. 40. Příklady:

См. таб. 40. Примѣры:

Ч. Mladický, -á, -é, -éfo, -ému, -ém, -ým, mladičtí (г. -ičeskije), mladické, -é, -á, -ýh, -ými, ťeoretický..., votický..., poetický, г. poetičeskij..., atlantický...

ч. (-ičký...), ...

Píše se dle znaku pro -ičk(...) se znakem jména přídavného.

Пишется какъ -ičk(...) со знакомъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 40. Příklady:

См. таб. 40. Примѣры:

Ч. Mladičký..., staričký..., maličký..., prostičký..., Miličký..., křatičký...

ч. (-ový...), ...

Píše se tak, že se opět ke znaku -ov přidá znak jména přídavného.

Пишется такъ, что къ знаку -ov прибавляется знакъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 40. Příklady:

См. таб. 40. Примѣры:

Ч. Sosnový..., voskový..., řladový..., medový..., р. jasioпovу..., ч. řsbniový..., řotový...

(-ovsk(ý...): -evsk(ý...))

Ke znaku jména podstatného připojí se znak jména příd. Je-li hlavní písmeno sesíleno, čte se -evsk(...), (v jaz. čes. pouze po l(i)).

Къ знаку существительнаго имени прибавляется знакъ прилагательнаго имени. Если главная буква отгѣнена, читается -evsk(...), (въ чеш. яз. только послѣ l(i)).

Viz tab. 40. Příklady:

См. таб. 40. Примѣры:

Ч. Ťevcovský..., otcovský..., řotrovský..., synovský..., zidovský..., klatovský..., mřlevský..., řotrovský..., mřrebovský...

(-ovický...)

Píše se jako předcházející, avšak sesíleně.

Пишется какъ предыдущее, но съ отгѣненіемъ.

Viz tab. 40. Příklady:

См. таб. 40. Примѣры:

Ч. Petrovický..., mřrovický..., řotrovický..., mřbkovický..., mřtrovický..., budřjovický..., řolebovický..., vřbovický..., řořlovický...

-ičn(ý...), ...

Ke znaku pro -ic(ä), sesílenému, přidá se znak jména přídavného.

Къ знаку для -ic(ä) отгъненно-му прибавляется знакъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 40. Příklady:

См. таб. 40. Примѣры:

Ч. Матичнý..., станичнý..., логичнý..., дѣдичнý..., slabичнý...

[-teliský...], ...

Se znakem pro -teli spojený znak jména příd. tvoří tuto koncovku.

Со знакомъ -teli соединяется знакъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 41. Příklady:

См. таб. 41. Примѣры:

Ч. Učitelský, -á, -é, -éfo, -ému, -ém, -ým, učitelští, -ské, -á, -ýh, -ými, meditelský, -ští, kazatelský..., obětivo(va)telský..., velitelský..., jednatelský..., vyhovatelskú (7. p.) : (4. p.), přátelský : přátelští.

(-telný...)

Přidá-li se ke znaku -tel znak -ný, pomocný nebo hlavní, jest zobrazena tato koncovka.

Къ знаку -tel присоединяется главный или вспомог. знакъ -ný.

Viz tab. 41. Příklady:

См. таб. 41. Примѣры:

Ч. Nesnesitelný..., pohopitelnéfo, zfojitelný..., smrtelný..., -í : nesmrtelní, neodolatelný..., viditelnýh.

Розп. Předchází-li této koncovce -u, dlužno psáti vždy hlavní -n-

Примѣч. Если-же этому окончанию предшествуетъ -u, то надо писать всегда главный знакъ -n-

Příklady:

Примѣры:

Ч. Nevyfnutelný, -é..., potutelný..., nedotknutelný... : -í.

ч. -delný..., г. -lny]..., ...

píšou se tak, že se ke znaku pro [-dl(o)] resp. (-l(o)) připíše koncovka -ný.

пишутся соединениемъ знаковъ [-dl(o)] или (-l(o)) и знака окончания -ný.

Viz tab. 41. Příklady:

См. таб. 41. Примѣры:

Ч. Pravidelný, -á, -é, -éfo, -ému, -ém, -ým, -ými, -ýh, -ní, -é, -á, zrcadelný : г. зоркалы, divadelní, řadelný, -á, -é : -í, -é, -á.

Розп. Slovo poslední, tak jako »smrtelný« a pod., dlužno pro vy-

Примѣч. Последнее слово, равно какъ »smrtelný« и под. нуж-

značení množného čísla při užití pomocného tahu psáti s předražnou čárkou. Při upotřebení hlavního tahu odpadá tato čárka.

но въ мн. ч. начинать коротенькой горизонтальной черточкой. Эта черточка становится лишней когда применяемъ главный знакъ.

-orský..., -urný..., -urský...

vyznačí se, když se přidá ke znaku jména podstatného přímět jména přídavného, resp. -ný.

обозначаются, когда къ знаку существитель. имени прибавляемъ знакъ прилаг. имени -ný.

Viz tab. 41. Příklady:

См. таб. 41. Примѣры:

Ч. Profesorský..., doktorská..., auditorské..., autorský... : autorští, lit(e)rurný..., bravurný..., silurský...

Různé. — Разныя.

c) Koncovky složené píšou se, jak již bylo viděti z několika příkladův, dle všech dosud vyložených pravidel, vždy buď dle skupiny a) nebo b).

c) Сложныя окончания пишутся, какъ показано уже нѣсколько разъ, по всѣмъ до сихъ поръ приведеннымъ правиламъ, всегда или по группѣ a) или b).

Viz tab. 41. Příklady:

См. таб. 41. Примѣры:

Ч. Divadelnický, -á, -é, -ýh, kobíkarický..., rukavičkářskéfo, příadelnickéfo, prozratelnostní..., sr. dílničarský..., panovníčí..., domovnícký..., papírnický..., rytířský..., pastýřský..., kopaničarský..., bořatýřský..., zákovský..., Čelakovský..., učitlivostkářský..., tajemnostkářský, -é, -ští, čarodějnický..., zbrojnický : -čí, starostenský..., akcionářský..., kolejnicový..., důstojnický..., písničkářský..., humoristický...

d) U mnohých jmen přídavných možno krátiti, vyplývá-li to jinak ze smyslu věty či lépe ze samého slova, tím, že se vynechává koncovka -ský... a píše se přímět jména přídavného.

d) Многя прилагательныя имена можно сокращать, когда онѣ угадываются по смыслу предложения или лучше всего, когда сокращенное слово само дополняется, пропуская окончание -ský... и пишемъ только знакъ прилагательнаго имени.

Viz tab. 41. Příklady:

См. таб. 41. Примѣры:

Ч. Měšťanský (měšfanský)..., dvorianský, kolínský, prazský, moravský, diábský, slezský, forský, zemský, školský, zemědělský, lonický, чеbský : český, vlabský...

e) Koncovky skloňovací druhého a třetího stupně jména přídavného se celkem vypisují. Před zvláštními znaky (-ího, -ím atd.), psanými dolů, vynechává se však slabika -bí-, resp.

e) Флексии второй и третьей степени прилагательнаго имени выписываются. Передъ особыми знаками (-ího, -ím и т. д.), стремящимися внизъ, пропускается слогъ -bí- или

-бе-. Kde jí není, píše se komparativ a superlativ jako jméno přídavné. Sem patří komparativy srbské převážným dílem.

Viz tab. 41. Příklady:

Ч. Bodniejбі, -, -, -ifo, -ímu, -ím, -ím, mnoz. ч.: -, -, -, -ih, -ími, snesitelniejбі..., lodniejбі..., milejбіfo..., známiejбіmi, starбіfo, snadniejбі: snadbі, forчі..., р. piękniejbefo, tvrdбі..., priateľbtiejбі, trudniejбіh, mrzutiejбіmi, nājvngniejбі..., nājnepřístupniejбіh, nājtrpчі, nājtezбіmi, nājuzitecnejбіfo, nājūtliviejбіmi, nājhytriejбіh, nājmoцnejбіh, nājbofatiejбіmu.

f) Sem patří koncovkami i slovesná jména přídavná (přičestí přítomného času). Tato, pokud vycházejí na čes. -jící, sl. -júci, pol. -jący, rus. -ющий atd., píšou se bez rozlišovací samohlásky po j. V jazyku ruském třeba rozlišovati mezi (ч) a (щ), což se děje rychlopisně tím, že [ч] píše se např. položeným [ч], při čemž dovoleno, chce-li kdo, nesesilovati. Viz: Текущий [tekučij] : текучий [tekučij].

Viz tab. 42. Příklady:

Знающий, текущий (щ) : текущий (ч), трепачий : treskučij, дремлющий : дремуčij, бслюющий : бслуčij, vonяющий : vonючij, ходящий : ходячij, сидящий : сидячij, стоящий : стоячij, падающий : -ije, -ih..., ч. замснюйчі [jčij], рібічій, потсбуйчі, іраїчі, немилуїчі, обетриуїчі, боюїчі, очковаці : очкуїчі, cestujчі, svstélkujчіmi.

Sloveso.

Zvláštními tvary lze obdařit jen některé koncovky slovesné. Děje se tak hlavně z důvodu jednotného písma. Proberme je postupně.

A, a) Přičestí minulého času. Toto v jednotném čísle muž. rodu píše jen srbochorvatština jako -o, kdežto ostatní jazyky slovanské mají náležitě -l (p. -l, r. -ль*). V příkladech

*) Mnozí píšou toto l maloruské jako v (=v), což jest nesprávné, a svádí jen druhé Slovanů k chybné výslovnosti f (=ф). Ani u nevystihuje zvuku toho, jak se někdy píše. Proto jest lépe psát l (nebo třeba l), jež kryje výslovnosti maloruského jazyka lépe, než kterékoliv rozlišovací písmeno.

-бе-. Гдѣ его нѣтъ, пишется сравнительная и превосходная степень безразлично какъ прилагатимя. Сюда принадлежатъ по большей части сербскіе компаративы.

См. таб. 41. Примѣры:

f) Флексии прилагательныхъ имени, происходящихъ отъ глаголь (причастіе настоящего времени) чеш. -jící, словац. -júci, поль. -jący, рус. -ющий и т. д. пишутся безъ разрозняющей гласной, слѣдующей за j. Въ русскомъ языкѣ надо различать лишь ч и щ, въ скорописи достигаемъ этого обозначая ч поперечнымъ ц (при чемъ не надо отгнѣять, если не угодно). См.: текущий (ч) : текучий (ц).

См. таб. 42. Примѣры:

Глаголь.

Особыми знаками можно обозначать лишь некоторые окончания глаголовъ, главнымъ образомъ съ цѣлью единения письма. Вотъ онѣ по очереди:

A, a) Причастіе прошедшего времени. Въ единственномъ чис. муж. рода имѣетъ во всѣхъ славянскихъ языкахъ окончание -l (п. -l, рус. -ль*), только въ сербо-

*) Многие пишутъ это малорусское l какъ v (=v), но это неточно и поэтому другие Славяне произносятъ такое „в“ ошибочно какъ „ф“. Иногда пишутъ и (=y), но и этотъ звукъ не отвѣчаетъ русскому ль. Слѣдовательно лучше всего писать l (если нужно l). Малороссы хо-

píšeme jen l pro všechny jazyky slovanské stejně. V druhých rodech jednotného čísla není rozdíl, za to množné číslo vykazuje již rozvrát značný. Píšice zvukově, nenabylí bychom jednoty písma, proto jest nutna symbolisace.

Těsnopisně dociluje se této jednoty užitím pomocného -l na l. až 3. stupni, jež tence psáno značí jednotné číslo, a silně psáno množné, ovšem jen pokud znaku pro -l předchází samohláska. Je-li třeba však rozlišovati na př. české -li od -ly, např. se slabiky tyto zvukově, t. j. vzdáleně od hlavního znaku na prvním stupni od hlavní základny, po případě od nové základny myšlené.

Pozn. V rychlém řeči psaní nelze nijak žádati, aby se psalo všeslovansky, i jest pak dovoleno psátí — ovšem jen v množ. čísle a pomocným l — dle zvuku té které řeči, na př. české »byla« jedn. č. žen. r. = »byla« množ. č. střed. r. V mezoslovanském písmě píše se však jinak, a liší se od sebe tloušťkou i výškou. Nechť čte každý Slovan dle svého následující příklady.

Viz tab. 42. Příklady:

Ч. Priál, -a, -o, (-i : -y) = ~, priály, -a, msl, -a, -o, (-i : -y) = ~ -y, -a, umyl..., plodil..., nosil..., hodil..., dul, -a, -o, -y, usnul, váznul, trpěl = rus. trpěl, nahádel, zamсно(va)l, працо(va)l, принул, помýбел, vsnoval, shvátíl, spokojíl, snáбел, бел : sl. biel, zaloval, stal : stál : stál (sníl) : stal (flavu), дал : dál : dál(e), umlchel, umlchoval, бtval, розсновоval, прсноцоval, strkal, omedoval, propil, рұқел, končil, lovíl, meбkal, гвбіл, smгқіл = smгқіл, r. sprabi(va)l, umerlo : umrlo.

Pozn. Následuje-li zvrátne [sa], (sebe...) nebo si, sobě, možno je psátí zvrátным tahem u velikosti hlavních písmen.

Malorusi měli by tak psátí a směřovati raději k jednotě jazyka i pravopisu, kteroužto jednotu pokročili a rozumní národové západní dovedli si zachovati.

хорват. языкѣ пишется (фонетически) -o. Въ примѣрахъ пишемъ для всѣхъ языковъ одинаково -l. Въ жен. и сред. р. един. ч. нѣтъ различія, но за то въ мн. ч. являетсѣ значительная разрозненность. Фонетикой нельзя добиться одинаковаго письма — слѣдовательно необходима символизация.

Въ стенографіи достигаемъ единства примѣняя вспомогательное l на первой, второй и третьей степени; тонкое значить ед. ч., отгнѣненное множ. чис., конечно только тогда, когда знаку l предшествуетъ гласная. Но когда нужно различать на пр. чешское -li отъ -ly, пишемъ сказанные слоги по звуку, т. е. въ отдаленіи отъ главнаго знака на первой степени отъ основной линіи, или отъ новой представляемой основ. линіи.

Примѣч. Въ скорописи нельзя требовать точной всеславянской орѳографіи; слѣд. позволено писать — конечно лишь въ мн. ч. черезъ вспомогательное l — по звуку отвѣчающей рѣчи, на пр. чеш. »byla« ед. ч. ж. р. = »byla« мн. ч. ср. р. Но въ междуславянскомъ письмѣ дѣлаемъ должное различіе отгнѣненіемъ и высотой. Каждый Славянинъ читаетъ слѣдующіе примѣры по своему.

См. таб. 42. Примѣры:

Примѣч. Когда слѣдуетъ зовратное [sa], (sebe...) или si, sobě, можно писать ихъ зоврат. знакомъ величиною главныхъ буквъ.

рошо бы сдѣлали, еслибы такъ писали и стремились такимъ образомъ къ единенію письма и правописанія, которое сумѣли достигнуть и сохраняютъ западоевропейскіе народы.

Liší se tyto tahy flouštkou a vydutím: [Sa]: sebe: si: sobě = slabě: slabě vydutím: silně: silně vydutím.

Příklady:

Dal se: dal si: dal sobie: dal sebe, priál si, kál se, stal se, drál se, umoril se, vlnilo se, r. vlnovalosi, odsál se, — si, zvykl si, naríkal si, — sobie.

b) Slova ze jmen podstatných odvozená vyznačují se týmž prvkem grafickým pro -l připojením jeho k odvozovacímu znaku jména podstatného, při čemž o(va) u znaků zobrazených nad hlavní řádkou zpravidla se vynechává, u znaků pak na hlavní řádce psaných možno je vynechatí.

Příklady:

Gospodstvoval, carstvoval, sčotvststvoval, řrdílil = řrdílil, učiteloval, nádeničil, pekaril, fornčil, udenaril, vladaril, priátelil se, načalstvoval, hodaťstv(ova)l.

Pozn. 1. Sleduje-li za přičestím minulého času pomocné byl, -a, -o, ..., připojí se zkráceně ještě jedno pomocné l, jež se v množ. čísle píše všeslovansky stínově.

Viz tab. 42. A, b). Příklady:

Zil - byl, zila - byla, zilo - bylo, (zily - byly, zili - byli) ~, dal byl, dala byla, dalo bylo (dali byli: daly byly) = ~, daly byly, dala byla, pravil byl, dsl byl...

Pozn. 2. Tvary ve slováckém nářečí na -ol, slovin. -el vycházející, možno sice psáti dle zvuku, po hořejším pravidlu, na př. padol, ale přes to jest lépe vynechávati o, a psáti slovanštěji původní padl, mohl atd.

B, a) Přičestí minulého času trpného rodu. To píše se zcela obdobně v rychloipse tomto, jen dlužno místo

Эти знаки различаются крупностью и закруглением: [Sa]: себе: si: sobě = тонко: тонко съ закруглением: крупно: крупно съ закруглениемъ.

Примѣры:

b) Слова, произведенные от существительных именъ, обозначаются тѣмъ же графическимъ элементомъ для -l, который прибавляется къ производному знаку существительнаго имени, при чѣмъ o(va) у знаковъ изображенныхъ надъ главной линіей обыкновенно пропускается, у знаковъ же писанныхъ на основной линіи можно его пропустить.

Примѣры:

Примѣч. 1. Если послѣ причастія прошедшаго времени слѣдуетъ вспомогательное byl, -a, -o..., присоединяется въ сокращенномъ видѣ еще одно вспомогательное l, которое въ мн. ч. пишется всеславянски отгѣнено.

См. таб. 42 A, b). Примѣры:

Примѣч. 2. Словацкія формы на -ol, словин. на -el хоть и можно писать по звуку (согл. вышеприведенному правилу, на пр. padol), но все-таки лучше пропускать o и писать болѣе въ славянскомъ духѣ подлинное padl, mohl и т. д.

B, a) Причастіе прошедшаго времени страдат. залога. Пишется совершенно аналогически; конеч-

помощного l psáti pomocné p, všeshora řečené o l zůstává v platnosti i pro p.

Viz tab. 42. B, a). Příklady:

Zameden, -a, -o, (-i: -y) = ~, -y, -a, dotčen, dslán, poben, nesen, bojováno, vezeno, spríbuznieno, veden, -a, -o, (-i: -y) = ~: vedení (podst. jm.), принуčen: r. принуčen: (ě), meten: (ě), zzen: (ě), brězen: (ě), strizen, tluchen: tšluchen, r. najden: (ě), uzavrieno, prisúden: r. prisúden: (ě), r. svden: (ě), r. řraden (= горожень) = ч. řraden, r. vráčen (ворочень) = ч. vráčen, r. uběděn: (e), obofačen, r. pořičen, izpečen: (ě), vtíčen, prštraben, bičován, smybleno: smýbleno, dán: Dán: dan = dən.

Pozn. 1. Polské -on(y...) patří psáti shodně s předchozí koncovkou, pokud se vynechává určitý východ (-y, -a, -e...). Chce-li se však vypisovati, řídí se koncovkami jména přídavného, čehož užívá se i u ostatních jazyků slovanských.

Koncovka ta s přímětem jména přídavného značí v jazyku ruském -nnyj, jinde -ný, -ny, -ni. Tohoto způsobu možno užiti náležitě jen u přídavných, jež jsou odvozeny ze sloves, zřídka jinde.

Viz tab. 42. B, a) 1. Příklady:

P. Плацон (-y, -a, -e...), niesion(y...), d(і)viŋnĕn(y...), ч. nesen(ý...), vozen(ý...), речен(ý...), r. izvščen(ny...), mláčenу (молоченный), nesené, nesenému, neseném, nesenými atd.

Pozn. 2. Následuje-li po neurčitém tvaru pomocné byl, -a, -o..., připíše se obdobně na tom kterém stupni pomocného -n.

Viz tab. 42. B, a) 2. Příklady:

Odmsnien byl, očičena byla, usneseno bylo, (dáni byli: dány byly) = ~ vyhována byla, osnován byl..., zastršlen byl, oħuden byl..., omedeno bylo, obdivováno bylo.

Pozn. 3. Jména přídavná z přičestí minulého činného odvozená, mohou se také psáti zcela dle pozn.

но пишемъ вмѣсто вспомогательнаго l вспомогательное p. Все вышеупомянутое о l имѣеть силу и для p.

См. таб. 42 B, a). Примѣры:

Примѣч. 1. Поль. -on(y...) слѣдуетъ писать сходно съ предыдущимъ окончаниемъ, если пропускается окончательная гласная (-y, -a, -e...). Но если хотятъ его выписывать, то оно руководится окончаниями прилагатель. имени, равно какъ и у другихъ славянскихъ языковъ.

Это окончание со знакомъ прилагательнаго имени значить въ рус. языкѣ -нный, въ другихъ языкахъ -нѹ, -нѹ, -нѹ. Этотъ способъ можно примѣнить лишь къ прилагательнымъ именамъ, произведеннымъ отъ глаголовъ, рѣдко къ другимъ.

См. таб. 42 B, a) 1. Примѣры:

Примѣч. 2. Если слѣдуетъ послѣ неопредѣленной формы вспомогательное byl, -a, -o..., то оно приписывается аналогически на отвѣчающей степени вспомогательнаго -n.

См. таб. 42 B, a) 2. Примѣры:

Примѣч. 3. Прилагательныя имена, произведенныя отъ причастія прошедшаго времени дѣй-

B 1. s přímětem jména přídavného ve všech pádech k pomocnému I.

ствительнаго залога, можно писать вполнѣ согласно примѣч. B 1) присоединяя знакъ прилаг. имени во всѣхъ падежахъ къ вспомога- тельному I.

Viz tab. 43. B, a) 3. Příklady:

См. таб. 43 B, a) 3. Примѣры:

Vrsly, -á, -é, -í, -ě, -á..., dbaly..., znalýh.

utkvsly, ustály, smslý, otrslý, otrlý,

Pozn. 4. Připojí-li se ke znaku přičestí minulého znak jména pod- statného, jest vývoj odvozování toho graficky znázorněn.

Примѣч. 4. Если къ знаку при- частія прошедшаго времени при- соединить знакъ существительна- го имени, то такимъ образомъ графически обозначается возник- новение производства.

Viz tab. 43. B, a) 4. Příklady:

См. таб. 43 B, a) 4. Примѣры:

Vrslosti, -i, -í, -eh), -em, události, utkvslosti, pozůstalosti, trpělivosti, vstrsls, čítalnice.

dbalosti, bdslosti, smslosti, znalosti, snábelivosti, znalс, umslс, -ký, -ýh,

C) Čas přítomný celkem, jak se vidělo na mnohých již příkladech, vypisuje se. Poznává se, že kon- covka druhé osoby jedn. čísla -b nepíše se těsnopisně nikdy měkce (jak v příkladech uvedeno bylo), ježto tou dobou jest jen tvrdou, ač jí píšou Rusové dosud шь = би, kterýžto způsob psaní měl by od- padnouti.

C) Настоящее время пишется цѣликомъ безъ сокращеній; это показано уже на многихъ примѣ- рахъ. Окончание второго лица единственнаго числа: -б въ стено- графии никогда не пишется мягко (какъ его писали въ примѣрахъ), т. к. теперь оно твердое, хотя русскіе пишутъ его до сихъ поръ шь = би; это б слѣдовало бы от- бросить.

a) V 1. osobě jedn. čísla jsou tou dobou koncovky, vzniklé z bý- valé nosovky, tyto: u, i, e, m. Píšíce tudíž těsnopisně nosovku џ, vystí- hujeme všesky tyto tvary. Ovšem jest také zcela správný způsob psaní dle pravopisů. V příkladech uvedeny všesky způsoby na slově: vsnuju, ríbu.

a) Въ 1-омъ лицѣ един. числа встрѣчаются теперь окончания, возникшія изъ носовой гласной, слѣдующія: u, i, e, m. Итакъ сте- нографируя носовую џ, изобража- емъ всѣ эти формы. Конечно и тутъ можно писать по право- писаніямъ. Въ примѣрахъ примѣ- нены всѣ способы на словѣ: vs- нуju, ríbu.

Viz tab. 43. C, a). Příklady:

См. таб. 43 C, a). Примѣры:

Vsnuju : (-ü) : -i : -u (e) : (-ü), pracuju, bojuju, zůstavuju, oħuduju, ora- triuju, prinuĉuju; ríbu : ríbuĉ : ríbuü : ríbuĵ : ríbí, pobu : pobĉ, rszu : -ĉ, probu : probĉ, sprbu, snabzu, vídu : vídu, slybu : slybuĉ.

Pozn. 1. Následují-li koncovky [-uju] po měkkých druhého stupně,

Примѣч. 1. Если окончания [-uju] слѣдуютъ послѣ мягкихъ

lze ušetřiti průpisu tím, že se [-ju] položí pod řádku.

второй степени, то не надо пе- рекрещивать, вм. того окончания [-ju] помѣщаются подъ линіей.

Viz tab. 43. C, a) 1. Příklady:

См. таб. 43 C, a) 1. Примѣры:

Utsbuju, -u, -i, osočuju, osvščuju, proflabuju, udržuju, síromazduju, речuju : -i : -u, -ü, -ü,

b) Třetí osoba jedn. i množ. čísla píše se celkem pravidelně. Tam pak, kde tvar končí na -je, jemuž před- chází kterákoliv samohláska, píše se toto -je dlouhou, takměř vodorovnou čárkou, při čemž po měkkých dru- hého stupně [b, c, z...] k označení u klade se tato čárka pod základnu. V ruském jazyku nadto vynechává se vždy koncové -t. Podle tohoto tvaru řídí se i přechodník přítom- něho času muž. rodu v jazyku čes- kém při psaní zvukovém.

b) Окончания третьяго лица ед. и мн. ч. въ общемъ пишутся пра- вильно. При окончанияхъ на -je съ предыдущей любой согласной, пишется это -je черезъ длинную, почти горизонтальную черточку, при чемъ послѣ мягкихъ второй степени [б, ч, z...] для обозна- чения и эта черточка помѣщается подъ основной линіей. Въ рус- комъ языкѣ кромѣ того всегда пропускается окончание флексіи -тъ. По этой формѣ пишется дѣ- причастіе настоящаго времени м. р. въ чеш. языкѣ при звуковомъ обо- значеніи.

Viz tab. 43. C, b). Příklady:

См. таб. 43 C, b). Примѣры:

Graje : frá : fra, kaje, r. znajet, msnajet, dajet, padajet, pачинаjet, lajet, mojet, pojet, krojet, ч. myje, kryje, tyje, ryje : bije, lije, zije, bije, čije, buduje, pluje, smščujuje, labkuje, uvazuje, zboznuje, zrádcuje, obetriuje, meje, leje, vsje, dsje, smšje, hvšje, nadsje, diekuje, očičuje, r. lelsjet, ršdsjet, čujet, radujet, bsdnsjet, zelensjet, počujet, bjet, ljet.

Pozn. Dle tohoto tvaru možno v rychlém písmě psáti i jména pod- statná, jako : dveřeje, naděje, thuje, sluje, láje, kroje, loje, kyje atd.

Примѣч. Въ этой формѣ мож- но (въ скорописи) писать и суще- ствительныя имена, на пр. dveřeje, naděje, thuje, sluje, láje, kroje, loje, kyje и т. д.

c) Třetí osoba množného čísla píše se dle zvuku, resp. dle pravo- pisů. V ruském jazyku vynechává se t, a slabika -jut píše se jako -jŷ.

c) Третье лицо множ. числа пи- шется по звуку или же по право- писаніямъ. Въ русскомъ яз. про- пускаютъ t (-тъ) и слогъ -jut (-ють) пишутъ какъ -jŷ.

Viz tab. 43. C, c). Příklady:

См. таб. 43 C, c). Примѣры:

Znajut : znajú : znají, msbajut, dsłajut, černsjut, radujut : radujú : radují, shádejí, vsjí : vsjŷ, dsjí : dsjŷ, usnadnují : -ü, uvazují : -ü, utsbují : -ü, kupují : kupujŷ.

d) V ostatních osobách přítom- něho času, totiž v 2. jednotného, v 1. a 2. množného čísla možno slabiku -je- vypouštěti, zejména po a. U kon-

d) Въ прочихъ лицахъ настоя- щаго времени, а именно: во вто- ромъ лицѣ ед. ч. и въ первомъ и второмъ мн. ч. можно пропускать

covek -уеб, -уем(е, у, о, ъ) а -ујете
можно vedle normálního psaní užití
i způsobu zkráceného, tak sice, že
-б, -м (е, ...), -те kladou se pod řádku
a vzdáleně.

Viz tab. 43. C, d). Příklady:

Знаеб, -м, -те, дслаеб, -м, -те, бсфajeб, -м, -те, смсјеб, -м, -те, блсд-
најеб, -м, -те, опатрујеб, -ме, -те : опатрујме : -јте, възпъцјеб, -ме, -те,
увазујеб, -ме, -те, осочујеб, -ме, -те, потсбујеб, -ме, -те, кралујеб, -ме,
-те, задрзујеб, -ме, -те, милујеб, -ме, -те : милујме : -јте, залујеб, -ме, -те.

Pozn. 1. Polské a lužické -my
píše se všude tam, kde přijde pod
řádku, jen bez -y. Není zmatku se
obávati, ježto slovesa na -ујемy mají
v první osobě jednot. č. -ује [-ују].
Jinak tomu u sloves na -амy, kdež
dlužno u vypisovati normálně, ježto
1. osoba jednot. čísla má tvar -am
(działam : działamy). Jihoslovanská
koncovka 1. osoby množ. čísla -mo
píše se vyduťím dolní části m.

Pozn. 2. Co se týče koncovky
duální v přítomném čase, d.-luž. -mej,
-tej, -tej, vypisuje se, kdežto horno-
luž. -moj píše se s malým m dole
vyduťím, a -taj (-tej) vypisuje se.

D) Přejchodník času minulého na
-, -бі, -бе, po případě -v, vбі, -vбе,
se vypisuje tak, že písmě pro б
uzavře se pokud možno pod čarou,
i čte se toto б za -vбе, silně psané
s toužé podmínkou čte se -vбі.

Viz tab. 43. D). Příklady:

Ч. Pad, -бі, -бе, nes, -бі, -бе, ěodiv, -бі, -бе, usľubev, -бі, -бе, uľorsv,
-бі, -бе, ľetsv ..., zbudivбі, zamľcevбі, usnuvбі, -бе, utrziv, -бі, -бе, kľes,
-бі, -бе : kľesnuv, -бі, -бе, rus. vsqavбі, pytavбі, vľavivбі, lomivбі.

E) Přejchodník přítomného času
možno psáti buď všeslovansky dle
vzorce [-ују], resp. [-уј(і)], aneb podle
hlásek, jež zastoupily [-у-]. Zpravidla

слогъ -је-, особенно послѣ а. При
окончанияхъ -уеб, -уем(е, у, о, ъ)
и -ујете можно кромѣ нормальна-
го письма примѣнить также сокра-
щенную форму, помѣщая -б, -м(е.),
-те подъ основной линіей и съ раз-
становкой.

См. таб. 43 C, d). Примѣры:

Примѣч. 1. Польское и лужиц-
кое -ту пишется вездѣ тамъ, гдѣ
оно попадаетъ подъ линію, лишь
безъ -у. Путаницы тутъ нечего
боятся, т. к. глаголы на -ујемy
имѣютъ въ 1-омъ лицѣ ед. ч. -ује
[-ују]. Другое дѣло у глаголовъ
на -амy; тутъ надо писать -у нор-
мально, т. к. 1-ое лицо ед. числа
имѣетъ форму -am (działam : dzie-
łamy). Югославянское окончание
перваго лица мн. ч. -мо пишется
помощью округленія нижней час-
ти буквы m.

Примѣч. 2. Что касается ду-
ального окончанія въ настоящемъ
времени н.-луж. -mej, -tej, -tej, пи-
шется сполна, между тѣмъ какъ
в.-луж. -moj пишется помощью
маленькаго, внизу округленнаго
m, -taj (-tej) же пишется безъ со-
кращенія.

D) Дѣепричастіе прошедшаго
времени на -, -бі, -бе или же -v, -vбі,
-vбе, пишется сполна такъ, что
буква для б каптируется (закроет-
ся) поскольку можно подъ ли-
ніей и читается это б какъ -vбе,
то же отгѣненное читается -vбі.

См. таб. 43 D). Примѣры:

E) Дѣепричастіе настоящаго
времени можно писать или все-
славянски по образцу [-ују] или
же [-уј(і)], или же по гласнымъ,

vypouští se -i a píše se -i. Tam, kde
třeba rozeznávatí oba tvary, vyzna-
čuje se i=1, na př. české nesouc :
† nesoucí. Po -j- vypouští se oby-
čejně hláska [-у-].

Viz tab. 43. E). Příklady:

Nesûu : † nesûci, p. (niosąc, chodząc), pasûu, vedûu, padajûu, dslajûu,
sľubûu, pekûu, bojujûu, kolujûu..., mr. vertajûu, visajûu, łogujûu, zelenvajûu,
umajûu, dujûu, czytajûu, prosajûu...

F) Bulharský, srbský, dolno- a
hornolužický jazyky zachovaly dosud
i v lidové i ve spisovné mluvě polo-
minulý čas (imperfekt) i aorist. Z toho
důvodu jest nutno, aby tvary tyto,
minulost vyjadřující, psány byly tak,
aby i druzí Slované, kteří tvarův
těchto již nemají, četli náhradné tvary
své a tak porozuměli čtenému.

Rozumí se při tom samo sebou,
že onino Slované pro sebe pouze
píšice, mohou, ale nemusí jich psáti
všeslovansky. V písmě však mezo-
slovanském nelze od nucenosti ustou-
piti. Píšice tak, spojujeme téměř
v jedno, na př. h.-luž. kupovachmy
s českým kupovali jsme, b. ковахте
s českým kovali jste.

Koncovky imperfektní a aoristní
píšou se na způsob minulého pří-
čestí činného, avšak tak, že znak
minulosti [-l-] propíše vzhůru taže-
nou čárku. Přidá-li se k němu -e,
čte se -be, s prohnutou čárkou -bo,
s přidáním -m -my, resp. -me, pak
s -t -te, resp. -će atd. Koncovka [-hу]
píše se ve výšce u.

Viz tab. 44. F). Příklady:

DL. (Nasech, nasešo, nasechmej, naseštej, nasechmy, naseščo, nasechu,
'ukněch..., splešech, -chmej, -štej, -chmy, -ščo, -chu, zělach..., pšestach...,
zach..., mšech..., wzech..., zakľojch..., gasnuch..., gasovach.)

замѣстившимъ [-у-]. Обыкновенно
пропускаютъ -i и пишутъ -i. Гдѣ
нужно различать обѣ формы, обо-
значаютъ i=1, на пр. чешское пе-
souc : † pesoucí. Послѣ -j- гласная
[-у-] обыкновенно пропускается.

См. таб. 43 E). Примѣры:

F) Болгарский, сербский, нижне-
и верхне-лужицкий языки сохрани-
ли до сихъ поръ въ литературной
и народной рѣчи полупрошедшее
время (imperfekt) и аористъ. По
этой причинѣ нужно писать эти
формы, обозначающія прошлое
время, такъ, чтобы и другіе Сла-
вяне, у которыхъ онѣ не уцѣлѣли,
читали свои замѣстительныя фор-
мы, и такимъ образомъ понимали
читанное.

Разумѣется само собою, что Бол-
гаре, Сербы итд., стенографирую-
щіе для своей надобности, могутъ,
но не должны писать ихъ всесла-
вянски. Но въ междуславянскомъ
письмѣ нельзя уступить отъ обя-
зательнаго ихъ обозначенія. Сте-
нографируя назначеннымъ обра-
зомъ мы такъ сказать соединяемъ
въ одно в.-луж. kupovachmy съ
чешскимъ kupovali jsme, болг. ко-
вахте съ чешскимъ kovali jste.

Окончанія имперфекта и аори-
ста пишутся въ родѣ дѣйств. при-
частія прошлаго времени, однако
такъ, что знакъ прошлаго [-l-] про-
писывается черточкой писанной
вверхъ. Если къ нему прибавить
-e, читаютъ -be, съ изогнутой чер-
точкой -bo, съ прибавленіемъ -m
-tu или -me, съ -t -te или -će ит. д.
Окончание [-hу] пишется наравнѣ
съ u.

См. таб. 44 F). Примѣры:

HL. (Kupovach, -še, -chmoj, -štaj, -štej, -chmy, -šče, -chu, pjesech, -še, -chmoj, -štaj, -ej, -chmy, -šče, -chu, doběžach, -chmoj..., doběžachmy, doběžěšče, -achu, wzach..., napjach..., pasech..., bodžech..., bolach..., zamknych..., rjeknych..., sadžich..., džakowach...)

B. Kovah, -hme, -hte, -hu, mrsh, -be, -hme, -hte, -hu, vortsh..., hodih..., ubih..., bodsh..., linsih..., dojdoh..., orah..., orsh..., bajah, sūdih, finuh.

Číslovky.

Píšou-li se čísla arabskými číslicemi, píšou se celkem mnohem rychleji, než kteroukoli stenografií. Číslic nelze již zjednodušiti, leda při psaní 5 tím, že vypustí se hořejší čárka nebo háček: 5. — 7 a 0 psaná se nepropisují. Číslice píšou se ve velikosti libovolné a v stenogramu se pokud jen možná spojují a zkulacují.

Na rychlosti lze značněji ušetřiti při číslicích okrouhlých, neboť u těchto jednak není kdy psáti obyčejným způsobem všechny nicky (nully), jež se nevyslovují, jednak při větší rychlosti snadno možno některou nullu přidati nebo i vynechat, čímž může vzniknouti značný omyl.

Proto stenograficky píšeme čísla okrouhlá zkráceně. Viz tab. 44.

1. Desítky píšou se malou nulou na základně: 10 = 1_o, 50 = 5_o, 70 = 7_o.

2. Stovky píšou se malou nullou nad základnou: 100 = 1°, 300 = 3°, 900 = 9°.

3. Tisíce píšou se malou čárkou nad základnou shora dolů, dole se sílenou (na způsob zkráceného těsnopisného θ Θ), na př. 6000 = 6', 8000 = 8', 5000 = 5'.

4. Desetitisíce píšou se splynule se znakem (nullou) pro desítky (na způsob řeckého ς) na základně, na př. 10000 = 1_p, 30000 = 3_p, 70000 = 7_p.

5. Státisíce píšou se se splynulým znakem pro sta + tisíce nad základnou, na př. 500000 = 5^p, 100000 = 1^p = ^p.

Числительныя.

Обозначая числительныя имена арабскими цифрами достигаем гораздо большей скорости, чѣмъ въ какой бы то ни было стенографической системѣ. Цифры же нельзя писать еще проще (развѣ только 5, отбрасывая верхнюю черточку — 5; 7 и 0 безъ перечеркиванія). Цифры пишуть любой величины соединяя и округляя ихъ по возможности въ стенограммѣ.

При округленныхъ цифрахъ можно сберечь время, т. к. тутъ иногда некогда писать обыкновеннымъ образомъ всѣ нули (которые не произносятся) да и легко ошибиться въ ихъ числѣ.

По этой причинѣ пишемъ округленные цифры въ сокращенномъ видѣ. См. таб. 44.

1) Десятки пишуться съ маленькимъ нулемъ на основной линіи: 10 = 1_o, 50 = 5_o, 70 = 7_o.

2) Сотни пишуться съ маленькимъ нулемъ надъ основной линіей: 100 = 1°, 300 = 3°, 900 = 9°.

3) Тысячи пишуться черезъ маленькую черточку надъ основной линіей отгнѣнной по направлѣніи сверху внизъ (на подобіе сокращ. стеногр. θ Θ), на пр. 6000 = 6', 8000 = 8', 5000 = 5'.

4) Десятки тысячъ пишуться слитно со знакомъ (нулемъ) для десятковъ (на подобіе греческаго ς) на основ. линіи, на пр. 10000 = 1_p, 30000 = 3_p, 70000 = 7_p.

5) Сотни тысячъ пишуться слитнымъ знакомъ для сотенъ + тысячъ надъ основной линіей, на пр. 500000 = 5^p, 100000 = 1^p = ^p.

6. Million vyznačí se odsuvníkem nad hlavní čarou, billion dvěma odsuvníky atd., na př. 3000000 = 3', 9000000 = 9', 9'' = devět billionů a t. d.

Pozn. 1. Léta běžícího století píšou se tak, že se první dvě číslice vynechávají, a před poslední dvě píše se odsuvník. Je-li první ze zbylých nickou, vynechává se i ta, na př. 1907 = '7, 1910 = '1_o. Téhož způsobu užívá se také pro léta století známého, na př.: Napoleon narodil se r. 1769 = '69. Císař František Josef nastoupil na trůn r. 1848 = '48.

Pozn. 2. Procenta a promille píšou se rovněž kratším způsobem; $\frac{o}{o} = \frac{o}{o}$, $\frac{oo}{oo} = \frac{oo}{oo}$, na př.: Řeka má spád $\frac{2oo}{oo} = 2^{oo}$.

Pozn. 3. Zlomky, v nichž jest čísel jednotkou, píšou se bez čísel, na př. $\frac{1}{2} = \frac{1}{2}$, $\frac{1}{5} = \frac{1}{5}$, $\frac{1}{10} = \frac{1}{10}$, $\frac{1}{200} = \frac{1}{200}$, $\frac{1}{7000} = \frac{1}{7000}$, $\frac{1}{1000000} = \frac{1}{1000000}$ a t. d.

Pozn. 4. Opakuje-li se některá číslice, podtrhává se tolikrát, kolik takovýchto číslic po ní následuje, na př. 33 = 3, 333 = 3, 4222 = 42.

Pozn. 5. Má-li se čísti číslovka jako řadová, píše se nad ní ležatá čárka, na př. 2. neb 2^y = 2, 4. = 4, osmý = 8, dvacátý pátý = 25. Roku 1526 může se čísti buď: tisíc pět set dvacátého šestého, a píše se 1526 anebo tisícího pětistého dvacátého šestého, a píše se pak '1526. Tisíc devět set sedmého roku = '7 atd.

Pozn. 6. Násobnost vyjádřená slovy (podstatnými) -krát (-kratno), -króc..., -raz (-a, -y). -put -pót, -ždy,

6) Милліонъ обозначается апострофомъ надъ основной линіей, билліонъ двумя апострофами и т. д., на пр. 3000000 = 3', 9000000 = 9', 9'' = девять билліонівъ и т. д.

Примѣч. 1. Годы текущаго столѣтія пишуться такъ, что первая двѣ цифры пропускаются и передъ двумя послѣдними пишеться апострофъ. Но и тутъ еще можно пропустить нуль, когда встрѣтится въ ряду десятокъ, на пр. 1907 = '7, 1910 = '1_o. Такъ же обозначаются годы извѣстнаго столѣтія, на пр.: Наполеонъ родился въ 1769 г. = '69, Императоръ Францъ Іосифъ вступилъ на престолъ 1848 г. = '48.

Примѣч. 2. Проценты и промилли пишуться тоже проще: $\frac{o}{o} = \frac{o}{o}$, $\frac{oo}{oo} = \frac{oo}{oo}$, на пр. Rška má spád $\frac{2oo}{oo} = 2^{oo}$.

Примѣч. 3. Дроби, числитель которыхъ единица, пишуться безъ числителя, на пр. $\frac{1}{2} = \frac{1}{2}$, $\frac{1}{5} = \frac{1}{5}$, $\frac{1}{10} = \frac{1}{10}$, $\frac{1}{200} = \frac{1}{200}$, $\frac{1}{7000} = \frac{1}{7000}$, $\frac{1}{1000000} = \frac{1}{1000000}$ и т. д.

Примѣч. 4. Если какое-нибудь числительное повторяется, то его подчеркиваютъ столько разъ, сколько такихъ цифръ слѣдуетъ послѣ него, на пр. 33 = 3, 333 = 3, 4222 = 42.

Примѣч. 5. Если числительную слѣдуетъ читать какъ порядковую, то надъ нею пишуть горизонтальную черточку, на прим. второй (-ая, -ое, -ые, -ья) или 2^я = 2, четвертый (-ая, -ое, -ые, -ья) = 4, восьмой или 8^я (8^я, 8ое, 8ые) = 8, двадцатый пятый (25^я, 25ая) = 25. — „Тысяча пять сотъ двадцать шестого года“ пишуть '1526, „Тысяча девять сотъ седьмого года“ = '7 и т. д.

Примѣч. 6. Кратность числительныхъ обозначенная существитель. именами -разъ (-а, -ы), -жды,

-násob možno psáti pomocí arithmetického znaménka (\times) aneb matematického (\cdot), položených vedle číslice, na př. dvakrát = dvakratno = dva raza = dvaput = dvaždy = $2 \times = 2$.

Tot způsob vpravdě všeslovanský a i passigrafický, který si čte každý Slovan dle svého. Chce-li se však významněti zvuk přesně, nutno sáhnouti k tomuto prostředku: -krát píše se tečkou pod číslicí, -raz tečkou nad číslicí, -put, -rát písmenem [u], [-zdy], [či] písmenem y, resp. i nad číslicí, -násob písmenem »o« nad číslicí.

Na př.: dvakrát, dva raza, dva put, dvaždy, třiždy, odnaždy, třikrát, stokrát, tisíckrát, millionkrát, odin raz, tri raza, čtyre raza, piati raz, sto raz, odnokratno, trikratno atd.

Ostatní číslovky rázu jména přídatného, jakož i ty, jež mají svůj způsob psaní všeslovanského těsnopisem, zahrnuty jsou v dalším článku o samoznacích. Jsou to slova: jeden, jediný, první, druhý atd.

Samoznaky.

Slova, jež stále tímž předepsaným způsobem krátíme, jež tudíž nemají se jinak psáti, nazýváme samoznaky nebo značkami.

Samoznakův užívá se proto v první řadě pro slova nejčastěji přicházející z důvodu rychlosti, v druhé řadě pro slova poněkud nezručně se píšící, a v třetí řadě pro slova v jednotlivých slovanštinách odchýlená z důvodu jednotného psaní. Tento důvod vyvolal proto i samoznaky pro slova, jež v tom či onom jazyku slovanském jsou řídká a jež bez tohoto ohledu bylo by možno vypisovati.

-krát (-kratno), -króc, -put, -rát, -násob možno psáti při pomoci arithmetického znaku (\times) ili matematického (\cdot), poměšenných rydomъ съ цифрой, na př. dva raza = dvakrát = dvakratno = dvaput = дважды = $2 \times = 2$.

Это въ самомъ дѣлѣ всеславянскій да и пассиграфическій способъ; каждый Славянинъ читаетъ по своему. Если же надо точно различать, то -krát пишемъ точкой подъ цифрой, разъ (-a) точкой надъ цифрой, -put, -rát буквой [u], [-zdy], [чи] буквой y, или i надъ цифрой, -násob буквой »o« надъ цифрой.

На пр.: dvakrát, два raza, dva put, дважды, трижды, однажды, třikrát, stokrát, tisíckrát, milionkrát, odinъ razъ, три raza, четыре raza, пять razъ, сто razъ, odnokratno, trikratno и т. д.

Прочія числительныя, имѣющія характеръ прилагательнаго имени, равно какъ и такія, которыя своеобразно пишутся во всеславянской стенографіи, находятся въ слѣдующей главѣ о значкахъ. Это слова: одинъ, единый, первый, другой и т. д.

Значки („сиглы“).

Слова, сокращаемыя постоянно однимъ и тѣмъ же назначеннымъ образомъ, которыя слѣдовательно не позволено писать иначе, называются значками.

Значки примѣняются прежде всего для часто встрѣчающихся словъ, на второмъ планѣ для неудобописательныхъ словъ, на третьемъ планѣ для нѣкоторыхъ такихъ словъ, которыя въ отдѣльныхъ слав. языкахъ разрознены — чтобы писать одинаково. По этой причинѣ возникли значки и для такихъ словъ, которыя лишь рѣдко встрѣчаются въ томъ или другомъ слав. языкѣ и которыя можно совѣмъ не сокращать, еслибы не было назначеннаго взаимнаго отношенія.

Samoznakův není v zásadě tak mnoho, jak se na první pohled zdá. Jest základní tvar — dřík slova — před nějž a k němuž se přepisují předpony a přípony jmen podstatných, přídavných, slovesných a číselných. Pouze pro příslovce odvozené (adverbia) jakožto neměnitelné částice slovné, užívá se zde onde ještě kratšího způsobu psaní.

Způsob tvorby samoznakův jest v této stenografii velmi rozmanitý, právě z ohledu na požadavek všeslovanskosti: bylo nutno prohledati k společným písmenům, a kde tento způsob nestačil, zvoliti tvar jiný, ale takový, který by rychlostí nezadal psaní pravidelnému.

Tyto způsoby znázorněny na př. na slovech: který, co, cokoliv. Pro č. který, p. który, r. kotoryj, d.-luž. kótary, hl. kotry, sl. ktorý, slovin. kateri bylo nutno vzhledem k druhým znakům zvoliti pouze -r a psáti [-ry].

Pro č., p., dl. co, r. что, mr. бчо (= що), sl. чо (чо), slovin. kaj, če, sch. бта (= шта), b., hl. бто (= що) zvolen vzhledem na nemožnost volby společného písmene znak nový, jež hož modifikace připouští rozeznávaní i kaj od че, (што) = бто od бта, pokud toho zapotřebí.

Pro čes. cokoliv, sch. štogod, sl. karbodi, r. что(ни)будь, jež mají samoznaky takřka stejné, dociluje se překvapující jednoty, ale i neobvyčejné stručnosti a při tom zřetelnosti a rázovitosti písma.

V následujícím uvedeny jsou samoznaky sloves, jmen podstatných, přídavných, číslovek a těch zájmen, jež vycházejí v koncovky určitého

Число значковъ въ принципѣ не таково, какъ кажется на первый взглядъ. Оно объясняется тѣмъ, что къ основнымъ, кореннымъ значкамъ присоединяются спереди и сзади слитные предлоги и окончания существительныхъ и прилагательныхъ отглагольныхъ и числительныхъ именъ. Лишь для производныхъ нарѣчий, которыя являются неизмѣнными частями рѣчи, пишутся иногда въ еще болѣе сокращенномъ видѣ.

Способъ составленія значковъ въ этой стенографіи очень разнообразенъ, т. к. надо было постоянно имѣть въ виду нужды всеславянской системы, надо было прибѣгнуть къ общимъ буквамъ и гдѣ этотъ методъ не удовлетворилъ, пришлось избрать другой знакъ, не уступающій по отношеніи скорости правильному письму.

Эти способы изображены на прим. на словахъ: который, что, что(ни)будь. Для ч. který, p. który, r. kotoryj, н.-л. kótary, в.-л. kotry, сл. ktorý, slovin. kateri надо было, смотря на другіе знаки, избрать лишь -r и писать [-ry].

Для ч., п., н.-л. co, p. что, м.-р. бчо (= що), сл. чо (чо), slovin. kaj, če, с.-х. бта (= шта), болг. и в.-л. бто (= що) избранъ по невозможности общей буквы новый знакъ, приспособленіе (модификація) котораго дѣлаетъ возможнымъ различать kaj отъ че и бто (= што) отъ шта, насколько это нужно.

Для ч. cokoliv, с.-х. štogod, сл. karbodi, p. что(ни)будь, имѣющихъ почти одинаковые знаки, достигается поразительное единство, но и необыкновенная краткость и вмѣстѣ съ тѣмъ разборчивость и четкость письма.

Въ слѣдующемъ помѣщены значки отглагольныхъ, существительныхъ, прилагательныхъ и числительныхъ именъ и такихъ мѣ-

jména přídavného, jako jsou na př.: který, jaký atd.

Samoznaky tyto jsou buď na linii hlavní, buď nad nebo pod ní. Přichází-li po samoznaku vypisování samohlásek, nečte se před nimi hláska »e«.

Záhodno všimnouti si bedlivě, že lze vedle nutného vypisování (po znacích odvozovacích) samohlásek užití i symbolisace jich, při čemž e, y, ie, i píšou se nad řádkou s předražnou, skoro vodorovnou čárkou, jako by byly v násloví, u, ů, u, iů nad řádkou s předražnou čárkou ve směru písma.

Pozn. V příkladech nejsou uvedeny všechny tvary všech spisovných nářečí slovanských z důvodu krátkosti. Z jednotlivých tvarův toho kterého slova pozná již každý Slovan svoje, a dle zásad o koncovkách, po příp. příponách, napíše si správně odvozené samoznaky. Pro větší přehled udávají číslice příslušné samoznaky v tab.

Viz tab. 44. A). Příklady:

A) 1. Býti : nebyti. 2. Jsem (jestem, sam, sym, som), jsi (sy...): jesteš, je : jest(i), jsme : jestešmy : smo, jste : jestešcie, jsou (su, sa, суть...): Jesam, ješ, jest, jesmo, jeste, jesu. 4. Nejsm (niejestem...), nejsi, není (ni, нѣтъ...): nije..., nejsme : nismo : nejestešmy, nejste : nejestešcie, nejsou (nisu). 5. Nesam (najesam), nesi, neje, nesmo, neste, nesu. 6. Byl (bio, był, byv...), -a, -o (: bul, -a, -o), byli (bili), byly (bile), byla (byly : byli). 7. Nebyl, -a, -o, nebyli, -y, -a (nebyly : nebyli) : nebul, -o. 8. Byl jsem (bylem), byl jsi : byl's (byleš), byl, byl je : byl jest, byli jsme : bylismy : bili smo, byli jste : bylišcie, byli jsú. 9. Byla's, -o's. 10. Jsem byl, jsi byl, je byl, jsme byli, jste byli, jsou byli. 11. Byla jsem (bylam), bylo jsem (bylom). 12. Jsa, jsú, -e, nejsa, nejsú, -e. 13. Byh, bys, by, byhom, byste : abyh, abys, aby, abyhom, abyste : byhti, byhomti, byti. 14. Kdybyh, -bys, -by, -byhom, -byste. 15. Bŭdu, -eб, -e, -eme, -ete, -ŭ. 16. Nebudu, -eб, -e, -eme, -ete, -ŭ. 17. Buda, budŭ, -e : budŭci : -ŭi. 18. Bŭdi, -me, -te, nebŭdi, -me, -te. 19. Jsem nebyl : jsme nebyli, jsi nebyl, jste nebyli. 20. Nebyl byh, — bys, — by, nebyli byhom, nebyli byste, — by. 21. Byh nebyl, bys —, by —, byhom nebyli : bysme —, byste —, by —. 22. Byh byl, bys —, by —, byhom byli, byste —, by — : abyh byl, aby —, abyhom byli, abyste —, aby — atd. 23. Nabyh, -a, -o, zbyh, -a, -o, ~ (zbyly : i), pozbyh, pribyl, -y, odbyh, odbylo,

стоимений, которыя имѣють окончанія полныхъ прилагательныхъ именъ, на прим.: который, какой и т. д.

Эти значки помѣщаются или на основной линии, или надъ, или подъ ней. Если послѣ значка надо выписывать гласныя, то передъ ними буква »e« не произносится.

Надо хорошо замѣтить, что кромѣ необходимаго выписыванія (послѣ производныхъ знаковъ) гласныхъ, можно примѣнить и ихъ символизацию, при чѣмъ e, y, ie, i пишутся надъ линіей съ представленной почти горизонтальной черточкой, какъ будто онѣ находились въ началѣ слова, u, ŭ, u, iŭ надъ линіей съ представленной черточкой по начертательному направлению.

Примѣч. Для краткости въ примѣрахъ не находятъ всѣ формы всѣхъ литературныхъ языковъ. По отдѣльнымъ формамъ соответствующаго слова каждый Славянинъ разсмотритъ уже свое и по правиламъ объ окончаніяхъ, представкахъ и т. д. напишетъ исправно соответствующіе значки. Для большей назидательности отвѣчающіе значки въ таб. обозначены порядковыми цифрами.

См. таб. 44 A). Примѣры:

pršbyl, -a, -o, ubyl, -a, -o, zabyh (zapomněl), vybyh, dobyh, zbyti, nezbyti, zbude, nezbude, odbyh jsem, odbyli jsme, dobude, odbudeб, pribyli jsme, ubude, nepozbyli jsme, nenabudete, dobyl's, nabyh's, nabyh byl, nabyli byhom atd. 24. Byh (buch), bysmo (buchmy), byste (bušćo), biše (buchu, buchmej, buštej). 25. Bejah (běch), bejaše (běšo), bejasmo (běchmy), bejaste (běšćo), bejahu (běchu, běchniej, běštej, běchmy byli, běšćo byli) atd.

1. Bŭvati : nebŭvati, 2. bŭvám, -б, -, -me : -my, -te, -vaji, 3. bŭvaje, -jic, -jice, -jici, 4. bŭvej, -me, -te, 5. byv, -би, -бе, 6. nebŭvám..., 7. nebŭvej..., 8. dobyvám, nabŭvá, nezbyvá, odbyval, přebŭvám, přebŭvali jsme, ubŭvá, zabŭváte se atd.

1. Htati : htati, nehtati (не хотѣть), nehtati, 2. hŭi (hci) : (хочу), hŭeб, hŭe, hŭeme, hŭete, hti : htaji : (хотимъ : хотите : хотятъ), 3. htal jsem, — jsi : htal's, htala's, htalo's, htali jsme, — jste, htali (y) = (-y : -i), 4. htalti, -ati, -oti, 5. htš, htš, -e : htšje, -jic, -e, 6. htš, -me, -te, 7. htšv, -bi, -be, 8. nehtati (nehcii) : (нехочу), nehtati, nehtati, -me : (нехотимъ), nehtati : (нехотите), nehtati : nehtati = (нехотятъ). 9. nehtal jsem, -li jsme, nebŭdu htati, nebŭdeб —, nebŭde — atd.

1. Mofu = (môzu : morem : mohu), môzeб, môze, -me, -te, mofu, 2. moll jsem, — jsi, moll's, molla's, mollo's, molli jsme, — jste, —, (molli : -y), 3. molli, molli, molli, 4. mofa, -ŭ, -ŭje, -i, 5. mol, -bi, -be, 6. nemofu, -eб..., 7. nemoll jsem, — jsi..., 8. moll byl, — bys, -i byhom, — byste, 9. vymôzeб, pršmôze, vymoll jsem, pršmolli, pomoz : pomoli atd.

1. -mafati, 2. vymáhám, -áb, pršmafá, namáfame, pomáfate, zmáfaji, odpomáfá, namáfali jsme, domáfajte, vymáfajij... atd.

1. (Trebati, morati, dyrbjeć) (stč. drbiti), 2. dyrbju : moram, dyrbiб = moraб, 3. moral, trebil, -a, -o, -i, 4. — sem..., 5. upotršbiti, 6. upotršbij, 7. upotršbivbi, 8. potršbovati, 9. potršbuju, -jeб, -je, -jeme : -jme, -uj, -uj, 10. potršboval..., 11. — jsem, 12. -jij.

1. Museti (musieć) : musiti, 2. musím : muб, -ib, -i, -ime : -imy, -ite, musej : (musza), 3. muse, -i, 4. musiv, -bi, 5. nemuseti : -iti, 6. nemusím : (niemusze)..., 7. nemusil : -el, 8. — jsme atd.

1. Govoriti, 2. lovorim : lovoriu, -ib, -i(t), -ime, -ite, -ia(t), 3. lovoril, -a, -i, 4. — jsem, — jsi, —'s, — jsme, — jste, 5. otlovoril, vy—, za—, iz—, prš— atd.

1. Skazati = rikati, 2. skazu, -eб, -e(t), -eme, -ete, -u(t), 3. rikám, -áb, -á, -áme, -áte, -aji, 4. skazal, rikal, -a, -o, -i, 5. rikal jsem, 6. skazyvati = rikavati, 7. rikávám : skazyvaju, -ajeб = -áb, -á : -ajet, 8. rikal jsem, — jsi : -'s..., 9. skazyval = rikával, 10. skazav, -vbi, -vbe, 11. narikal..., prš—, zarikal, od— atd.

1. Pôsobiti, 2. pôsobím, -ib..., 3. pôsobil..., 4. — jsem..., 5. pôsobie, -i, 6. -iv, -bi, 7. spôsobovati, 8. spôsobuju, -eб, -je; -jete : -jte, 9. spôsobiv..., spôsobme, -te.

Pozn. Přichází-li jihoslovanské (ću) = cu = [hŭ], resp. [hŭ], (češ, če) atd. po infinitivu, jest vyjádřen rojem budoucnosti, tedy na př. pisaću = [pisat(i) hŭ] ≡ pisati budu.

Примѣч. Когда югославянское (ću) = cu = [hŭ] или [hŭ], (češ, če) и т. д. слѣдуетъ послѣ неопредѣленнаго наклоненія, то это обозначаетъ будущее время, на пр. pisaću = [pisat(i) hŭ] ≡ pisati budu.

Toto tvoření budoucího času znázorňuje se obyčejně těsnopisně tak, že se (ču) píše k infinitivní koncovce [-ti] jako u neb џ, (češ) píše se průpisem znaku pro [-ti] hlavního tahu z б, (če) o málo níže jako e koncové, -mo jako m, -ete průpisem vodorovným. Třetí osobu -e možno vedle normálního psaní pak psáti také na rozdíl od jednotného čísla všeslov. jako џ.

Tohoto způsobu možno pak užiti i u druhých Slovanů k vyjádření budoucnosti jako u Malorusů pro (j)mu..., meб atd., u Čechův a druhých pro budú, рсті budu..., vidsti budu., u Velkorusů: стану, станеб..

Viz tab. 46. Pozn. Příklady:

Pisaџu, -eб, -e, -emo, -ete, -e, даџу..., љтеџу [= љтсти љоџу], (biču) = [byti љџу]..., milovati budu, -eб, -e, -eme, -ete, -ů, sedsti budu..., pôsobiti budu..., drzeti budu..., klanieti są budu..., vzpomínati si budu..., stiezovati si budu... atd.

Viz tab. 46. B). Příklady:

B) 1. Ч., р. Чловѣк, г. чelovѣk, sh. чovek, b. чovѣk, dl. cłowѣk, -a, -u, -ovi, -e, -om (-em), 2. чловічек, г. чelovѣчек..., -a, -u, -ovi, -em, 3. чловѣчина, -y, -ѣ, -u, -ů..., 4. чловѣctví..., 5. чловѣctvo, -a, -u, -em (-om), 6. чловѣчepctvo, -a, -u, 7. чловѣckost, -i, 8. чловѣkôv, -ova, -ovo, -ovi(y), 9. чловѣчі..., 10. ч. чловѣcký : г. чelovѣчeskij..., 11. ч. чловѣчenský..., 12. счловѣчил, 13. р. (człek)!

1. Господ : fospodi, 2. fospodeni, -nia, -nie, 3. fospodstvo, -a, -u, -em..., 4. Gospodin, -a, -u, -e, -em (-om), 5. fospoda, -am..., 6. Gospodinôv, -a, -o, 7. fospodári, -e, -a, ..., -ovo..., 8. fospodáriský : -btí, 9. fospodský..., 10. fospodariti, -ím, -íb..., 11. fospodstvovati, -uju, -ujeб, -uje, -ujem, -ujete, -ujut, -i, -la, -lo..., 12. fospodarčik..., 13. fospodynja, -e..., 14. fospoda (госпожа), -i, -ѣ..., 15. fospodárisko, 16. fospodárný... atd.

1. Говор, -a, -u, -om (-em), -y, -ô, -ôv, -ôm (-am), -eh (-ah), -ami, 2. говorný... : -ní, -né, 3. razgovor..., priřovor, vyřovor, otřovor, 4. говorení, 5. говornja..., 6. говорѣk, -kom, 7. говорuni atd.

1. Národ, -a, -u, -e, -ѣ, -om (-em), -eh, (-ah), (-ami), 2. [Narôdъk] : [narôdъчек], -a, -u, 3. národnosti, -i, -i, -ů, -eh, 4. národovѣc, 5. národní : -ý, -ilo : -ěfo..., 6. národnostní..., 7. znárodnienie, odnárodnienie..., 8. odnárodnien byl, odnárodnil se, 9. národo-(pisný) atd.

1. Strana : г. strâna : (сторона), -y, -ѣ, -u, -ů (-om, -oju...) 2. stranník : straník, 3. strannický : stranický..., 4. strannickosti : stranickosti, 5. strannictví :

Это возникновение будущего времени изображено въ стенографіи обыкновенно такимъ образомъ, что къ окончанію неопредѣл. накл. [-ti] присовокупляется (чу) въ формѣ и или џ, (češ) пишется перекрещеніемъ знака [-ti] главнымъ знакомъ изъ б, (če) пишется немного ниже нежели е въ окончаніи, -mo какъ m, -ete горизонтальнымъ перекрещеніемъ. Третье лицо -e можно кромѣ нормального образа обозначать тоже — въ различіе отъ един. числа — всеслав. какъ џ.

Этого способъ можно примѣнить и у другихъ Славянъ для обозначенія будущего какъ у Малороссовъ для (j)mu..., meб и т. д., у Чеховъ и др. для budú, рсті budu..., vidsti budu..., у Русскихъ стану, станешь...

См. таб. 46. Pozn. Примѣры:

-nn-, 6. -ctvo : -nn-, 7. jinostranec, postranní..., ústraní..., stránka..., stránička..., 8. straniť se, stranil jsem se, odstranenie, odstranien byl, -a, -o, 9. stranný, -ýh, -í atd.

1. Obec, -e, -i, -i, -emi, -ih, 2. obecnstvo = г. общество..., 3. obecní : obecný.

1. Dobro, -a, -u, -em..., 2. dobrotа, -y, -ѣ..., 3. dobrotivosti, -i, -i, -ů, 4. dobrý, -á, -é : dobrí, -é, -é (fem.), 5. dobrák..., 6. dobrácký..., 7. dobrotivý..., 8. dobrodiní atd.

1. -stroj- : -e, -i, -em, -ih..., 2. ústroj, ná—, při—, 3. ustrojení, pri—, 4. odstrojiti se, odstrojím, -íb..., 5. odstrojovati, 6. ústrojí, ústrojnosti : -i, 7. strojitelstvo, 8. strôjce : -i, 9. strojník : -ci, 10. —nický, 11. —ariský, —stvi, —stvo, 12. strojárna, 13. strojný, -á, -é : strojní, -é, -é, 14. ústrojný atd.

1. Ч. (Štěstí), г. (счастіе), р. (szczęście), fl. (zbože), jsl. (sreča...), dl. (gluka), -a, -u, -em, 2. [uřastiel], 3. uřastny(i), -a, -e : -ní, -é, -é, -á, -ěfo, -ými : -ém, -ýh, 4. (счастливый), -aja, -oje..., -afo, -yh, -ymi, 5. (счастливост) : -i, -ju, 6. obuřastnienie, 7. obuřastniti, prsuřastný, năjuřastniejbi, -ih, 9. (štěstěna), 10. (štěstičko...), 11. (srečka, -y, -u), 12. (srečkanje...) atd.

C) 1. Veliký : velký, wulki..., -á, -é; -i : -é, -é, -á, -ěfo, -ému, -ém, -ým, -ýh, -ými, 2. velikost : velikost : -i, -i, -ju, -ů, 3. zveličenie, 4. zveličiti, -ím, -íb..., 5. zveličovati, -uju, -ujeб, -uje..., 6. veliče(n)stvo...

1. Malý..., 2. malost, -i, -i..., 3. maličkost..., -i, -i, -eh, 4. maličký : -ctí.

1. [Vъџбі], ч. (věčší), 2. [vъџbina], -y, -ѣ, -ů..., 3. [najvъџbij]..., 4. [zъџbiti], zъџbím, -íb...

1. [Мѣнбі]..., 2. [mѣnбіna], -y, -ѣ, -u, -ů..., 3. [najmѣnбі], 4. umѣnbiti, zменbiti, zменbili jsme...

1. [Uđij : џuđy], -á, -é, -i : -é, -é, -á, -ěfo, -ému, -ém, -ým, -ýh, -ými, 2. џüđota, -y, -ѣ, -u..., 3. џüđák, -a, -u, -y..., 4. џüđácký..., 5. џüđinecký..., 6. zъüđenie, otъüđenie.

1. [Dslly], ч. (dlouhý), sl. dlhy..., -á, -é, -i : -é, -é, -á, -ěfo, -ýh, -ém, -ů (-uju), -ů (-oj), 2. delbí, nejdělbi, -ími, -i (≡ ů), 3. dlúfatanský...

1. [Mozny], -á, -é, -i : -é, -é, -á, -ěfo, -ému, -ýh, -ů (-uju), -ů, 2. moznosti, -i, -i, -ju, -ů, umožniti, umožniovati.

1. [Lsp(n)y], -á..., -i : -e..., -ěfo..., -uju : -oju, 2. lsp(n)ost, -i, -i, -ju, -ů.

1. [Časty], -á..., 2. častota, -y...

1. [Mno[y]], l. (mlogi...), -á, -é, 2. mnozstvie : mnozstvo, mnozestvo...

1. [Bofaty], -á..., 2. najbofatъbij : najbofatbij, 3. [bofatъc]..., 4. obofačenie, bofatnutie, 5. bofatstvo, -u...

1. [Обучајny] : ..., ч. obučejný : -i, 2. (zwyčajny), (черезвычайный).

1. (Обыкновен(n)y).

1. (Jediný, -yny), -é, -i, -uju, -oju, 2. jedinenie..., 3. sьjedinajeб..., 4. prissъjediniti...

1. [Drufy], -á..., -i : -é..., 2. drufoťný...

1. [Zádny], -á..., 2. nizádný...

1. [Kazdy]..., -i : -é..., 2. (každický)...

1. [Pervy] : pervnij (prěni) : pervbij].... 2. najpervnsъbij..., 3. (prvotný).

1. [Kъtery], -á..., -i : -é..., -ěfo..., -ů..., 2. [nskъtery]..., 3. (některý)..., 4. (kteraký)...

1. [Jaký], -á..., -í : -é..., -éfo..., 2. jakosti, -i..., 3. nějaký : nijaký : nikakije : nijací.

(Kakšen, -a, -o).

[Jakovy], -á, -é...]

[Taky]..., -í : -é..., -éfo..., -ú...

[Takovy]..., -í : -é..., -éfo..., -ú...

1. [Toliky]..., -í : -é..., -yh..., -ú..., 2. tolikátý..., -é, -í, -yh, 3. tolikery : -í, -ú...

1. [Koliky]..., 2. kolikátý..., 3. kolikery..., 4. kolikosti, -i..., 5. kolikostní..., 6. nskolikátý..., 7. nskolikerý...

1. [Члї...] (čí, чей, чья, чье..., ceji..., czyj...), 2. [нчлї...]..., 3. [пчлї]...

1. [Копечнұ...]..., 2. [не—]..., 3. konečnosti, -i..., не—.

(zvláštní : osobennyj...), 2. (zvláštnosť : osoben(n)osti...)

D) (V. tab. 49.) 1. (Jeden, odin, jedan, jedyn), -a, -o, -i (-i : -y), -y, -a, -ofo, -omu, -om, jednym : jedním, jedněh : odněh, jedněm, jednu, -ú, 2. не—, noben..., nejedno, nobeno..., 3. jednočenie, jednota, -u..., 4. jednak, jednaký..., 5. jednosti, -i, 6. odin raz, jedenkrát, jedin puťi, odnazdy atd.

1. [Vesı] = (ves, veš, vas, sav...), vsia, vse (wšo), vbefo, vbemu, vbim, vbeh, vbem, vbemi, vbi : vsiu, 2. vbehen (wšen) : vbesek = wszystek... : vbeseken, -a, -o, -u, -i (-i : -y) : -y : -a..., vbehnsh, vbecknsh, vdistkyh, vbehnsm, vbehnsmi, 3. vbeliký... : 4. vbelijaký..., 5. vbelikerý... : 6. vobkerý..., 7. vsiak = svak = vbak, vbaký, -á, -é... : 8. vsiachieski.

E) (V. tab. 49.) 1. R. Kto, p. gdo, ч., sl. kdo, mr., dl. hto, srh. (t)ko, b. koj, П. što..., 2. [nskto], 3. [ne kto], 4. [nikto] = p. nikt, dl. nihTEN.

1. (Co, čo, что, що, što, шта, kaj) : ча, 2. не—, 3. ні— = ч. nic = (k. nihče)..., 4. не—.

1. Leckdo : kojekto, 2. lecco : kojечто..., 3. ledakdo : ledaco, 4. leckaký : kojekakij : ledajaký, 5. leckterý... : ledakterý..., 6. leckí... : ledací...

1. [Kdskto : kdskto] = (kde kdo : kde co = gdjetko : gdješto = dexTO : дешто...), 2. kdekterý : -í..., 3. kdejaký...

1. Marsikdo : —kaj, 2. —kteri..., 3. —kaki..., 4. mašto, 5. makakav, 6. itko : išto.

1. [Ktokoli : ctokolı]..., 2. (kdokoliv : cokoliv...), 3. (kdokolivěk : cokolivěk)..., 4. (kdožkoli : cožko'i), 5. (кто любо = ktokoliv), 6. kto(ni)budi = (gdo badž) : 7. tkogod = kdorbodı : 8. tkogoděr, 9. (что(ni)budi = cobadž), 10. (štogod = karbodı).

F) (V. tab. 50.) 1. [Ktosı : ktosı], 2. (cos : cosi), 3. (jakýs : jakýsi...), 4. (kterýs : kтерýsi...), 5. (jakýkoli, -v, -věk...), 6. (jaký(ni)budi = jakıbadž), 7. (kterýkoli, -v, -věk...), 8. (ktorybadž...), 9. kojigoděr..., 10. (чейнибудь = čijigoděr) : (czyjkolwiek) : (číkoli), 11. (ki = kenž = ký), 12. (jenž) [= иже], [jáz, jez : jiz, jez], 13. (jenžto), jázto...

1. [Kto : ktoz] = (kdor) : ktosı : ktosı], 2. kofo : kofoz(r) : kofosı : -i, 3. komu : komuz(r) : komus(i : i), 4. kom (kim...), 5. kým... : ksm.

1. (Co, что, kaj...), (což, чтоz, kar...) : (cos(i : i)...), 2. čefo (čega, čoho...), čefoz : česa : (česar) : čefos(i : i), 3. čemu : čemuz : čemus(i : i), 4. čem... : čemz : čems(i : i), 5. čim (čsm) : čimz : čims(i : i).

1. (Který) : —z, —zto : kтерýs(i : i), 2. kтерéfo, —éfoz, —éfozto, —éfos(i : i), 3. kтерému : —z, —zto, —s(i : i), 4. kтерém, —z, —zto, —s(i : i), 5. kтерým : —z : —zto : —s(i : i), 6. kтерá : —z : —zto : —s(i : i), 7. kтерé (= kтерej, kторoj...), —z : —zto : —s(i : i), 8. kтерů (kтороju) : —z : —zto, —s(i : i), 9. kтерů (kтороju) : —z : —zto : —s(i : i), 10. kтерé (kтороje) : —z : —zto : —s(i : i), 11. kтері (kторыje) : —z : —zto : —s(i : i), 12. kтерé (muž. r.) : —z : —zto : —s(i : i), 13. (žen. r.) : —z : —zto : —s(i : i), 14. (stř. r.) : —z : —zto : —s(i : i), 15. kтерýh : —z : —zto : —s(i : i), 16. kтерými : —z : —zto : —s(i : i).

Jaký, kaki, kakoj... : jakýz : jakýzto : jakýs : jakýsi atd. Чis(i : i) = (czyjś)... atd.

Ostatní zájmena. — Прочія мѣстоименія.

1. (Ja, já, jaz, аз, азъ), 2. (mne, mene : mně, mnje, mňo, menja), 3. (mně, mně, meně, mně, mně : meni : mni), 4. (mnoi, menoј, mni, mna, mnom, мною) : (meno = mano : manoј), 5. (my, mi) : (ni : niy : nie), 6. (mej, midva, medve), 7. námi, 8. nama, 9. naju.

1. (Ty, ti, ты, ти), 2. (tebe : tebe, tebe, siebie, teбja), 3. (tobě, tobie, тобѣ : tebi : тебѣ : tebe), 4. (tebou : teboј, tobu, тобою, tebom, toба) : (tebo = tabo : taboј), 5. (vy, vi), 6. (vej, vidva, vedve), 7. vámi, wami, 8. vama, 9. waju.

1. (Sebe : siebie, sebe, seбje, ceбja), 2. (sobě, sobie, собѣ : sebi : ceбja : sebe), 3. (sebou, soba, seboј, soboju).

1. (On, wónъ, ón, wón), 2. (ono, wóno), 3. jefo (ero, jego, jogo, johо...), (něho = njega...), 4. jemu (emu, jomu...) : (němu = njemu...), 5. jej : (něj), 6. fo (go, ga...), 7. je : (ně), 8. jem : (něm, njem, ъом, немъ...), 9. jím : (nim, ъом...)

1. (Ona, wóna), 2. (jeje, jí, eя, jej, jěj...), 3. jí : jej : joј..., 4. ji : ju : jejě : ja : jeju : jo, 5. njej, nejju : jeju : neю, nja = njom = njo.

1. (Oni, wóni), 2. ony : oně : one, 3. ona, 4. woneј..., 5. jih : nih..., 6. jím : nim..., 7. je : ně, 8. jimi : nimi...

1. Moј : mōj, tvoј : tvōj, svoj : svōj, 2. mojefo : moјfo : méfo, tvojefo : tvoјfo : tvěfo, svojefo : svoјfo : svěfo, 3. moјemu : moјmu : mému, tvoјemu : tvoјmu : tvěmu, svoјemu : svoјmu : svěmu, 4. moјem : méм, tvoјem : tvěm, svoјem : svěm, 5. moјim : mým, tvoјim : tvým, svoјim : svým atd.

1. Moja = má : moje (ä), tvoja = tvá : tvoje, svoja = svá : svoje, 2. mojeje = moјej : moјí, tvojeje = tvoјej : tvoјí, svojeje = svoјej : svoјí, 3. moju = mou..., tvoju = tvou, svoju : svou..., 4. moјeju = mou..., tvoјeju = tvou, svoјeju = svou...

1. Moje : mé, tvoje : tvé, svoje : své, 2. moјi, tvoјi, svoјi, 3. moјih : mýh, tvoјih : tvýh, svoјih : svýh, 4. moјim : mým, tvoјim : tvým, svoјim : svým, 5. moje : mé, tvoje : tvé, svoje : své, 6. moјimi : mými, tvoјimi : tvými, svoјimi : svými.

1. Náб, váб, 2. наба (ä), ваба (ä), 3. набе, вабе, 4. набі (nasi), вабі (vasi), 5. набеfo, вабеfo : (nášho : vášho), 6. набему, вабему : (nášmu, vášmu), 7. набем, вабем, 8. набім, вабім, 9. набіh, вабіh, 10. набіmi, вабіmi.

1. Naбін = najin, -a, -o..., 2. вабін = vajin, -a, -o..., 3. (jejny) : jejın : (njejin = njezin), -a, -o..., 4. (njen, -a, -o...), 5. (njun, -a, -o...), 6. (njegov, -a, -o..., -ega...), 7. (njihov, -a, -o...), 8. ихній, -a, -e..., 9. тѣхный, 10. její, -fo, -mu..., jejíh : jejih : jih.

1. Onen, ona(no), ono(no), onofo, onomu, oním : oným, oněh, onem, onsmi, onu, oné, onů. (Ony, -aja, -oje)...

1. Ōv (:ova), ova, ovo, ovefo, ovemu..., 2. (ovy, -aja, -oje)...

1. (Ten, tot, taj, ta...), 2. ta, 3. to, 4. ti : ty : ts, 5. tofo (tego...), 6. tomu, 7. tom, 8. tím : tym : tsm, 9. tsj : tyj, 10. tsm : tym, 11. tsmi : tymi, 12. té, 13. tu, 14. tů, 15. tento, tato, toto, tito...

(Etot, eta, eto, eti, etofo, etomu, etom, etim, etoj, etu, etoju, eti, etimi).

(Sjen) : sej, sija, sije, sefo, sim, semu, sem, sih, simi, sej, siju, seju.

1. [Týz, táz, téz, tíz : téz, téz, táz, téfoz, témuz, týmz, týhz, týmiz, tůz]. 2. [Tentýz, tatáz, totéz, titíz, tytéz, tatáz, tofotéfoz, tomutémuz...]

Pozn. Následuje-li po kterékoliv předložce některé zájmeno ze vztažných, ukazovacích, tázacích atd., jichž samoznaky jsou utvořeny z písmen hlavních a neuzavřených, možno v případě takovému prodloužení dotyčný samoznak až k spodní dotaznici (velikost písmen б, з, ч...), při čemž značí slabě psaný jednotné a a tlustě psaný množné číslo.

Při zájmeně což, čehož... píše se tvar vratný pro »co« poněkud rozšířenější se všemi jinak zvláštnostmi dosud probranými. Přímet jmen přídavných zpravidla může odpadnouti.

Při zájmeně »onen« vypouští se pak o, při tento ≡ etot vypouští se »to«, a znak na odlišenou od ten : tot píše se o něco níže.

Takto nabývá tato stenografie nových svérázných samoznakův, jež jsou nejen v nejvyšší míře rychlopisné, nýbrž i na mezi možnosti sblížení všeslovanského.

Příkl. : 1. Na kter(ý, -ů, -éfo, -é) : na kter(é, -ýh), ot kter(éfo, -é) : ot kter(ýh), nad —, kroms —, pro —, u —, prsz —, s —, z —, pri —, prsd —, za —, do —, kš —, dlā —, podlé —, v — : vš —, mimo —, 2. na kter(ýz, -ůz, -éfoz, -éz) : na kter(éz, -ýhz), ot —, u —, pri —, do —, pod —, za —... 3. za kter(ýzto...) : za kter(éztto...), u —, ot —, prsz —, kroms —, pro —, pri —, prsd —, dla —, nad —, kš —, pod —, 4. na kter(ý(s:i)...) : na kter(és(t:i)...), nad —, u —, pri —, v — : vš —, prsd —, prsz —, mimo —, kroms —, pro —, s — : sš —, 3 —, do —..., 5. na jak(ý...) : na jak(é...), 6. na jak(ýz...) : na jak(éz...) : 7. na jak(ýzto...) : na jak(éztto...) : 8. na jak(ýs(t:i)...) : na jak(és(t:i)...) : ot —, pri —, prsz —, pro —, nad —, u —, v — : vš —, dla —, mimo — atd.

Примѣч. Если послѣ любого предлога слѣдуетъ возвратное, указательное, вопросительное и п. мѣстоименіе, значки которыхъ образованы изъ главныхъ и незамкнутыхъ („некаптивныхъ“) буквъ, то въ такомъ случаѣ можно протянуть соответствующій значокъ до самой нижней дописной линіи (величина буквъ б, з, ч...), при чемъ един. число пишется слабо, множественное же съ нажимомъ тѣни.

При мѣстоименіи což, чehož... пишется возвратная черта для »co« немножко въ ширину со всѣми упомянутыми уже особенностями. Знакъ прилагатель. именъ можно обыкновенно пропустить.

При мѣстоименіи onen пропускается o, при tento ≡ etot пропускается to; знакъ различающій tep и тотъ пишутъ нѣсколько ниже.

Такимъ образомъ приобрѣтаетъ эта стенографія новые типичные значки, которые не только въ высшей степени скорописны, но и достигаютъ крайней возможности всеславянскаго сближенія.

9. na nskter(ý...) : na nskter(é...), pri —, u —, pro —, v —, mimo —, kroms — : do —, za —, 10. na nsjak(ý...) : na nsjak(é...), pri —, u —, prsd —, v —..., 11. na (ten, taj, tot..., tofo, tu, to) : na (ty, ta, tsj...), 12. na tento ≡ na etot : na tyto : na eti, u — : —, pri —, prsd —, nad —, vš —, po —, za —, do —, prsz —, pod —, 13. na (týz...) : na (tyze...), prsd —, pri —, u —, pod —, pro —..., 14. na (tentýz...) : na (tytéz...), u —, ot —, k —, pro —, nad —, 15. na (onen...) : na (ony...), u —, pri —, pro —, mimo —, 16. na tak(ý...) : na takov(ý...) : na tak(é...) : na takov(é...), prsd —, kroms —, za —...

1. Na (co,...) : 2. na (coz,...) : 3. na (cos,...) : 4. na (cosi,...) : 5. na(č,...) : na(čez,...), pro co, coz, cos, cosi, proč, procez, pod (co...) : pod (čím...) : pod (čímz...) : mimo (co...) : mimo (čeho...) : u (čeho...) : u (čefoz), k (čemu...) : k (čemu...) : kroms (čeho...) : kroms (čefoz...), v (co...) : [všč] : v (čems...), za (co...) : za(č...) : za(čez...), do (čeho...) : do (čefoz), dla (čeho...) : čefodla, 6. o (co...) : o (cos...) : o(č...) : 7. na (nšco...) : na (nščí...) : 8. o (ničem...) : o (ničemz...) : pod (ničím...) : pod (ničímz...) : v (nic) : v (ničem...) : v (ničemz), [nivšč] : (ни во что), k (ničemu...) : k (ničemuz), dla (ničeho...) : ni dla(čeho...), 9. ničefo (ничего) : nic(o).

Пřislovky. — Нарѣчія.*)

A) (V. tab. 52.) 1. kdy, gdy, hdy, 2. kda, gda, ga, kad, когда, 3. kada, 4. kieđy, 5. kdaj.

1. nskdy, něgdy, niegdy, 2. někda, něgda, něga, nekda, нѣкогда : не когда, 3. nekada, 4. niekieđy.

1. nikdy, nigdy, nihdy, 2. nikda, nikad, никогда, 3. nikada, 4. nikdaj : 5. nekđaj.

1. koli (коли) : kolı = kulı : kula, 2. nekolı, 3. ldekolı, 4. когда нибудь, 5. нїколи : нїколь : nikula.

1. teđdy, tegdy, wtedy, tadaj, 2. tehda, teda, tada, 3. тогдѣ (тогдї), 4. tehđáž, 5. tehđaj.

1. ondy, 2. ongi, онодї (онодѣ), 3. onda, onomadne, 4. onehdy, onekdy, onegdy, onegđaj, 5. onđaj, 6. onekda.

1. jindy, indy, 2. инодѣ (инодї), 3. jında, иногда, 4. въ другое время.

1. druđdy, 2. drugda, druđa, 3. drugaš, 4. drugoč.

1. kdysi = когдато, 2. kiedyš, 3. kolisi (колись) : когдась, 4. ikada, 5. kedaj.

1. leckdy, 2. leckda, 3. ledakdy, 4. mnohdy, 5. mnohdykrát.

1. dnes, dnesı, dziš, днесь, žins, džens, 2. danes, danas, dzisiaj, žinsa, džensa, 3. dneska, 4. dnesky, 5. сегодня.

1. nupı, нынѣ, ninı (нынѣ), 2. nupıčko, 3. нынече.

1. teprv, stoprv, stoprvo, 2. teprve : stoper, 3. stoprav, teprva, doperva, 4. dopiero.

1. za prvé : po prv(é, o), 2. po pierwsze, 3. во первыхъ : въ перве, 4. за prvi put, 5. prvič.

1. zítra, jutro, zavtra, sjutra, sutra, jutri, 2. jutre : 3. jutře, 4. witše (= witře).

1. pozajtrı, pojutrze : 2. pozajtri, pozavtra, 3. pozajtre, 4. posls zavtra, 5. zajutřišim, 6. pšezwitše, 7. preksutra.

*) Proložená česká slova psána společným písmem.

*) Проложенныя чешскія слова писаны общимъ письмомъ (шрифтомъ).

1. včera, вчера, wčera, cora, jučer, 2. wczoraj, včeraj.

1. (předevčirem), передвчера, predvčeraj, předcorajšem, 2. zawčerawšim, 3. rozawczoraj, 4. prekjuče(r), 5. третьяго дня.

1. loni, lani, 2. lani, 3. prošle godine, прошлаго года, 4. w przeszłym r., 5. v prešlem l., 6. předešlého roku : předešlý r.

1. v čas, 2. zawczasu, zawcasu, 3. wczesnie, (v)časně, 4. вовремя : u vrijeme, 5. в пору (б. včas : во время).

1. denně, codziennie : ежедневно, dněvno, 2. що день, 3. vsedenj, 4. vsak dan : svaki dan, 5. dnevice.

1. tylko co, только что, тільки що, 2. právě, właś(t)nie, гавно, 3. гавнокар.

1. stále, stale, 2. ciągle : wciąż, 3. postojanno, 4. безпрестанно, 5. безнастанно, 6. все, 7. vedno, 8. jednako, 9. svedjer.

1. zaraz, 2. вдругъ, 3. тотчасъ, 4. сейчасъ, 5. na tych miast.

1. dosud, dosad, dosels, 2. досіль, dosle, 3. do sih dob = до сихъ поръ, 4. dozday.

B) (V. tab. 53.) 1. kde, (r)де, 2. gdzie, hdže, гдѣ, gdje, dje (kje), 3. зо, 4. hdžež : 5. kdež.

1. nekde, nekde : ne kde, 2. nigdzie, něhdže, нѣгдѣ, negdje, nekje.

1. nikde, 2. nigdzie, nihdže, нигдѣ, nigdje, nikje, 3. nikdež.

1. leckde : 2. коездѣ, 3. ledakde : ladagdzie, 4. kjerkoli, 5. gdjegdje, 6. где будь, 7. zožlem.

1. jinde : 2. indzie, индѣ, indje, 3. иноді, (4. инодѣ), 5. drugdje, 6. drugde : drugdi, 7. въ другомъ мѣстѣ.

1. onde, онде, 2. owdzie, ondje, 3. ondi, 4. ondeka.

1. tam, 2. tamka, tamkor, 3. tamhle, tamle.

1. kdesi, (r)десъ, гдѣ-то, zosi, 2. igdje.

1. tu, tuť, 2. tutaj, tukaj, 3. tutka, 4. tule, tuhle, 5. tude, tuder, 6. tudy, 7. tady.

1. zde, 2. здѣсь, 3. осьде, 4. ovdje, 5. how, 6. howko.

1. w bude, 2. wszędzie, вездѣ, svagdje, všudže, 3. všudy, povsodi, всюды, (w)šudy, 4. (w)šuži, 5. всюду, povsod, 6. všudzom, 7. všudež, (w)šuder, 8. všudyž, 9. všuderkanjo.

1. (vnitř), wnątrz, nutř (nutš), внутри, potri, 2. vevnitř, wewnątrz, 3. vnutra : unutra, 4. nutšikach.

1. (vně), внѣ, 2. vne, vani, won, wune, 3. venku, wonka, 4. izvan, 5. на дворѣ, parolju = на полю, 6. wence.

1. vrgdu, 2. na przodzie : 3. na předu : на переду, 4. впереди, 5. predi, 6. spredi, 7. predaj, 8. napried, parřed, 9. předem...

C) (V. tab. 54.) 1. kudy, kedy, куды, kodi, 2. kude, 3. kuda, kod, 4. kady, 5. ktoredu.

1. tudy, tedy, туды, todi, 2. туда, tuda, tod, 3. tudoju, 4. tady, 5. owedy, onudy, 6. ovuda, 7. opamo.

1. tamtudy, tamtedy : вотъ туда, 2. onuda, onod, 3. onudije, 4. onudaj.

1. w budy, wszędy, всюды, povsodi, 2. всюду, svud, povsod, 3. вездѣ, 4. na sve strane, na vse strany.

1. nekudy (: nekady), niekiedy, nekodik, 2. kuda nibudi, 3. nekuda, nekod, 4. гдекуды : 5. nikudy : nikady.

1. onady : onudy = owedy, 2. onuda = ondod, 3. тѣмъ путемъ.

1. jinudy, inedy, инуды : jinady, 2. inąd, inud, inod, 3. drugud, drugod, 4. другимъ путемъ.

D) (V. tab. 54.) 1. kam, куда, kamo, kandy, куды, 2. gdzie, 3. kuda : kamo.

1. nekam (: nikam), nekamo, nekam, 2. gdzieś tam, 3. кудато, 4. кудысь, 5. nekuda.

1. sem, sam, simo, 2. semkaj, 3. сюда, 4. сюды, 5. amo, 6. ovam(o).

1. tam, tamo, tja, tuda, 2. tjale, tamhle, 3. do onąd, 4. opam, opamo, 5. tamka.

1. jinam, inam, inamo, 2. gdzieindziej : 3. (r)де инде, 4. drugam, drugamo, 5. въ другое мѣсто, 6. въ иное мѣсто.

1. kamkoli, kamorkoli, куда либо, 2. куда нибудь, 3. kudagod, kamogod, 4. makud, 5. gdziekolwiek.

1. dolō, dolōv, dole, dol, doloj, dele, 2. na dōl, на дōль, navdol, 3. внизъ : niz, 4. nizdoli, 5. spodaj.

1. ven, vonь, van, vun, 2. на дворъ : na dwōr, 3. на polje.

1. domō, domu, domoj, domōv : 2. do domu, 3. domov, 4. kući.

1. primo, прямо : 2. prosto, на впростецъ, upravo, naravnost.

1. wzgōru, wzgōrę, 2. nahoru, на гору, na gōrę, 3. gōrej, horje, gōrą, gore, gor, 4. на верхъ, 5. naviše, 6. kvišku.

E) (V. tab. 54.) 1. pokud, pokąd, pokuda, 2. poki, 3. dokud, dokod, 4. dokle.

1. odkud, otkuda, odkod : wōtkи, 2. zkąd, 3. odakle.

1. dokad, dokada, 2. dopōkiž, 3. dokoli, доколѣ, 4. dokle, doklej, 5. dolgo-li.

1. odkdy, 2. odkiedy, 3. odkad, 4. odklej, 5. odkąd, 6. отколѣ : otkoli, 7. съ какихъ поръ.

1. odsud, odsod, 2. отсюда, 3. ztąd, 4. odtąd, 5. odovud, odovod, 6. odovdje.

1. odtamtud, 2. odtud, odtąd, оттуду, odtod, oттоль, 3. zowąd, 4. istad, 5. odonda, 6. odondod.

1. od nyni, 2. od tąd, 3. od dzisiaj, 4. otseli, отселѣ, odsele, odslej, 5. od sada, od zdaj, 6. съ сихъ поръ.

1. dosavad : dosad, 2. doseli, 3. doslije, doslej, 4. до сихъ поръ = do sih dob, 5. do tąd, 6. pōty, 7. до нынѣ.

1. odtedy, oтъ тогда, 2. odtąd, odtada, odtlej, oттолѣ, oттоля, 3. съ тѣхъ поръ, 4. od tēch čas, 5. od tega času.

1. odevbad, oda svud, od vsakod, отовсюду, oдусюдь, 2. zewsząd,

1. od jinud, odinod, 2. z inąd, 3. инуди, 4. od drugod, 5. съ другого мѣста, 6. s druge strane.

1. od nikud, od nikod, oтникуда, 2. ni zkąd, 3. ni otkuda.

1. z venku, 2. izvanka, 3. iz vuna, 4. izvni, 5. zewnątrz, 6. z dworu, 7. z поля, s polja, 8. снаружи.

1. az do, аж до, čak do, tjakaj do, 2. aż na... : 3. aż k..., 4. sve do...

F) 1. jak, как, kako, якъ, 2. какимъ образомъ, 3. na koji paćin, 4. kterak, 5. jakym : kterakym způsobem.

1. tak, tako, 2. siak, сякъ, осьякъ, 3. ovak, ovako, 4. ovače.
 1. opak, opako, 2. owak, овакъ, 3. oto tak, вотъ такъ.
 1. v obče, v obče, w ogóle, 2. во обще, 3. u obče.
 1. zároveň, 2. wraz, vred, 3. u red, 4. на раз, 5. вмѣстѣ, 6. zajedno.
 1. arci, 2. rzeczywiście, 3. i owszem, 4. конечно, 5. zaista, 6. tako i jest.
 1. rōzno, po rōznu, pojedynczo, osobnie, poroznъ, wroznъ, wrōzъ, одиноко, ронаособ, poseb, posamič.
 G) 1. kolik, ile, сколько, кѣлько, koliko, 2. několik, нѣсколько, nekoliko, 3. kilka, гдѣдѣлька, 4. nekaj.
 1. tolik, tyle, столько, тѣлько, toliko, 2. tolikanj.
 1. mnogo, młogo, mnogo : 2. bogato, 3. wiele, 4. veliko, 5. dužo : duže, 6. zelo.
 1. příliš, слишкомъ, pśeliś, 2. черезъ чуръ, 3. za nadto, 4. надъ то, 5. nader, 6. за богато, 7. preveč, preveć, 8. odveć, 9. suviše.
 1. do cela : z cela, 2. całkiem, 3. вовсе, 4. совсѣмъ, sasvim, 5. вполнѣ, 6. porolnoma, 7. до волі, dovolně, 8. цѣло.
 1. więc, več, вячь : více : więcej, 2. болѣе : больше, бѣльше, bolj.
 1. zase : zaś, 2. opet : опять : opet, 3. spet : зорет, 4. znów : 5. znova : снова : на novo, 6. drugoć, 7. powtore : повторительно.
 1. trochu, trochę, троха, 2. немного, 3. (r)дещо, 4. nješta, nekaj.
 1. jedva, едва : 2. ledva : ledwie, ледви, 3. sotva.
 (1. aspoň : alespoň, 2. przynajmniej, 3. по крайней мѣрѣ) = barem = vsaj.
 1. asi : as, 2. prawie, 3. около, 4. přibližně, приблизительно, 5. skoro, 6. троха не, 7. po riłici, 8. почти.
 1. snad : snadź, 2. знать, 3. może, може, 4. możebiti, morebiti, 5. možda, 6. liboni.
 1. naposledy, на послѣдокъ, 2. ostatni, 3. na koniec, на koniec, парокон, 4. rōd koniec, 5. koniec konców(v), въ концѣ концовъ, конецъ-концемъ, 6. końcnie, kоначно, 7. na resztę.

- H) 1. (nejvíс, -e, -ěj) [najvāj], 2. méně : míň : nejméně : nejmíň, 3. dlužno, должно, 4. dlouho, dłho, долго, dłujko, dołho.
 1. nejlépe : najlěpje : nejlíp : nejlepší : najbolj, 2. лучше всего.
 [Часто] = (často, često, często...)
 1. (dobře), deře, derje : 2. dobro : 3. хорошо [hřábo].
 1. na mnoze : 2. málo.
 1. zvlášt, zwłaszcza : 2. zvláště, szczególnie : 3. osobito, osobeno.
 1. dost, dosta, dostatečno... : 2. dosti, dosć, dosyć, довольно.
 1. brzy : 2. brzo, skoro, борзо : 3. brzicko.
 1. velmi, vrlo, весьма, bardzo : 2. velice, очень, wiele.
 1. jen, le, lem : 2. jenom, 3. jenomže, 4. nejen, 5. nejenom, 6. nejenomže.

Сројку. — Союзы.

1. (V. tab. 55.) Že, iž, что, da, че (če), až, те, та, 2. aby, чтоб(ы), щоб(ъ), da(bi)..., щото.
 1. a : 2. al', ama : 3. ale : 4. ali (: slk. ali), 5. však, однако, wszelako, 6. однакоже, 7. avšak, атрак, 8. впрочемъ, опроче.

1. ili : 2. ili, čili.
 1. -li : 2. li [hstsl-li : hstsl-lo-li, dal-li : dali-li : dal byl].
 (1. a = da = ta), 2. i (≡ y), 3. tak, tako, 4. také, также, 5. taky, 6. taktěž, 7. takže.
 1. neb, 2. nebř, lub, 3. nebo, bo, ibo, ибо, 4. lubo, neboř, 5. aneb, 6. anebo, albo, 7. albowiem, 8. по, нъ, 9. nýbrž.
 1. (přese), preca, przecie, все-таки, прецѣ(нъ), 2. jednak, zawsze, однако, ipak, pa vendar, 3. все-же.
 1. rak, pa, 1. totiž, 2. jmenovitě, именно, 3. mianowicie, 4. именоже.
 1. (vždyť), vendar : 2. вѣдь.
 1. dílem, 2. deloma, 3. częściа, частью, z části, odčesti.
 1. sice, inaczéj, иначе, drugače, scer, 2. drugčije, sicer.
 1. jestli, jeśli, ježli, ежели, 2. pakli, 3. kdyby, когда-бы..., 4. развѣ только, 5. kdyžby, 6. jen kdyby.
 1. tudíž, tudzież, аджеж, 2. tudyž.
 1. ач, хочъ, хотъ, premda, makar, 2. аčkoli, 3. аčkoliv, 4. аczkolwiek, 5. хотя, jakkolwiek, 6. chociaź, 7. akoprem, 8. preмако.
 (1. čím — tím, čím — тим, чѣмъ — тѣмъ) = 2. im — tém, 3. čím více, im więcej...
 1. dříve (stč. příze), прежде, prije, 2. dříve než, прежде чѣмъ, prije nego, prej nego, prede po.
 1. než, чѣмъ, nego, niż, 2. nežli, нежели, 3. hač.
 1. jakoby, кобы, koby, 2. jakby, какъ будто, як будто.
 1. ječe, jeszcze, еще, hušći, ešte, hišće, 2. још, še, 3. јоште.
 1. zda, або, aby, аза, развѣ, 2. zdali, 3. zdaž, азаž.
 1. (poněvadž), 2. понежели, 3. protože : proto, že : protož, 4. jelikož, pojeliku, јер, 5. dokelž, ježto...
 1. neħ, nek : puskaј, 2. nechť, pusti, 3. neka, nechaj, 4. nechaf.

Samoznaky geometrické.

a) Mnohdy lze psáti rychleji, upotřebí-li se znamének geometrických pro samoznaky. Některé již byly uvedeny, аč jest možno považovati je za vyvozené také z příslušných hlásek ve slovech obsažených, jak tomu při samoznaku pro velmi : velice, -krát (raz), [v6s6], jež utvořeny z i, a, s.

Zde stůjtež další: Viz tab. 56.

1. [vājčij] = věcbí, большій..., 2. více, больше..., 3. věcbína, -y, -ě..., 4. majorita, -y, -ě..., 5. большинство, -a...

1. menší..., 2. méně, míň..., 3. menšína, -y..., 4. minorita..., 5. меньшинство...

1. více méně, 2. věcbí menší (měrou), 3. věcbím dílem, 4. paralelně..., 5. -ný..., 6. paralela..., 7. rovnost, 8. rovně, -o, 9. rovný : rovná se...,

Геометрические значки.

a) Иногда можно писать скорѣе, если примѣнить геометрические знаки для значковъ. Нѣкоторые уже приведены, хотя можно считать ихъ также произведенными изъ находящихся въ нихъ гласныхъ, на пр. значокъ velmi : velice, -krát (raz), [v6s6], которые образованы изъ i, a, s.

Прочіе въ слѣдующемъ: См. таб. 56.

10. rovnosť..., 11. ravnica..., 12. nerovný..., 13. nerovnosť, 14. kolmý, -o, 15. kolmý, 16. kolmosť, 17. бікмо, 18. бікмý... : на бікмé ploбе, 19. súčet, 20. úhrnem, dohromady, sumou, 21. rozділ, 22. difference atd.

b) Vedle toho užiti lze i znamének pro interpunkci, a to:

1. dvoutečky pro pojem (význam): říkati, сказати, говорити atd.;

2. vykřičníku za oslovení, a to α) silně psaného pro: pánové, rapowie, господа..., β) slabě psaného pro oslovení shromáždění; v dopišech pak za celou titulaturu: velectěný pane, slovutný pane, Милостивый Государь...;

3. otazníku pro význam: ptáti se, pytati sa, спросити, спрашивать;

4. rovnítko krátkého pro opakování některého slova, delšího pro opakování více slov;

5. pomlčky protažené pro část věty (řeči) známé stenografu, neb obecně známé, jako jsou přísloví, úsloví, sentence atd. v té které řeči.

Zkratky.

Zkratky tvoří se povíce dle zkrácení písma obyčejného. Nejsou závažné, jak tomu jest u samoznakův.

Viz tab. 56. Příklady:

1. Měsíc, мѣсяць..., leden, únor, březep, duben atd. январь, февраль и т. д.

2. Metr = m, kilometr = km, decimetr = dm, centimetr = cm, millimetr = mm, myriametr, 2 km², 10 cm², hektar = ha, ar = a, 20 dm³, 400 m³, hl, l, dl, cl, tuna, (metrický cent) = q, kg, dkg, g, dg, cg, mg.

3. atd. = итд., a p., a t. p., ku př., na př(iklad) = на пр(имѣръ) etc., a j., a j. v., a j. ř., c. a k., c. k., c. kr., cí. král., zl., kr., K, h, r. m., p., kop....

4. Dr, JUDr, MUDr, PhDr, IngDr., Prof., Prof. Dr., ThDr, JUC, MUC, PhC, IngC., Ing.

O jiných zkratkách, debatných, promluveno bude v hlavě III. při krácení větém.

b) Крімъ того можно примѣнить и знаки препинанія, а именно:

1) двоєточіє для значенія (выраженія): říkati, сказати, говорити и т. д.;

2) знакъ восклицанія для обращенія въ разговорѣ, а именно: α) съ нажимомъ тѣни для: рáповé, rapowie, господа..., β) волосного для обращеній къ собраніямъ; въ письмахъ же вмѣсто цѣлыхъ титуловъ: velectěný pane, slovutný pane, Милостивый Государь;

3) вопросительный знакъ для значенія: ptáti se, pytati sa, спросити, спрашивать...;

4) короткий знакъ равенія для повторенія какого-либо слова; тотъ же знакъ удлиненный для повторенія нѣсколькихъ словъ;

5) удлиненой паузы для части предложенія (рѣчи) знакомаго stenografu или общеизвѣстнаго въ томъ или другомъ языкѣ вродѣ пословиць, фразъ, сентенцій и т. д.

Сокращения.

Сокращения образуются по большей части по сокращеніямъ простого письма. Они не обязательны, какъ значки.

См. таб. 56. Примѣры:

О другихъ, дебатныхъ, сокращеніяхъ будетъ упомянуто въ III-ей главѣ при сокращеніи предложений.

Cizí a vlastní jména.

a) Cizí a vlastní slova píšou se pravopisně, přepisuje se tedy písmeno za písmenem z latinky do písma stenografického, všude tam, kde toho vyžaduje zřetelnost. U známých jmen může stenograf psáti i dle zvuku.

Viz tab. 56. Příklady:

Aberdeen, Plymouth, Oxford, Jemen = Zemen, Lloyd; Thomson, Newton, Hugo, Corneille, Shakespeare.

b) Přehlásky cizího původu ä, ö, ü mohou se psáti pro přesné čtení průpisem obloučkovým po písmenech nepřipouštějících zakulacení, jinak se píšou průpisem rovným, při čemž se dotyčné písmeno vyduje. Au, äu, eu píšou se jako slov. ou ≡ a, aj a u.

Kde však píšou se stenograficky jména známá, mohou se přehlásky označiti dle pravidla měkkostního.

Příklady:

Göthe, Heger : Häger : Höger, Müller : Miller, Dürich, Dörfler, Häussler, Börne : Björnson, Fügner, Rückert.

c) Jména slovanská, jakož i cizí po slovansku psaná, píšou se těsnopisně jako kterékolí jméno slovanské.

Příklady:

Sojka : Soyka : Soýka, Raýman, Moýš : Moysš : Mojš, Grégr, Гончаров, Гогол, Novotný, Чехов, Petru = Petrô, Karadjordjević.

Pozn. Opakuje-li se vlastní jméno několikráte ve větě, píše se jen začátečné písmeno nebo složka a obyčejně se podtrhuje. Koncovku píšou se nad řádkou.

Иностранные слова и собственные имена.

a) Иностранные слова и собственные имена пишутъ по орѳографіи, слѣдовательно списываютъ букву за буквой съ латиницы на стенографическое письмо, вездѣ, гдѣ это нужно для четкости. Извѣстныя имена стенографируютъ тоже по слуху.

См. таб. 56. Примѣры:

b) Перегласовки иностраннаго происхожденія ä, ö, ü можно писать, чтобы точно читать ихъ, овальнымъ перекрещеніемъ послѣ неокруглимыхъ буквъ, иначе ихъ пишутъ прямымъ перекрещеніемъ, при чемъ отвѣчающая буква пишется выпукло. Au, äu, eu пишутся на подобіе слав. ou ≡ a, aj и u.

Когда же стенографируютъ извѣстныя имена, то перегласовки можно обозначить по правилу о мягкостяхъ.

Примѣры:

c) Славянскія, равно какъ и иностранныя, по славянски писанныя имена стенографируютъ вродѣ любого славянскаго имени.

Примѣры:

Прим. Если собственное имя въ предложеніи нѣсколько разъ повторяется, то пишутъ лишь начальную букву или созвучіє (группу) и обыкновенно подчеркиваютъ. Окончанія пишутъ надъ линіей.

Вypouštění hlásek a koncovek.

Vypouštění hlásek ve slovech, tedy krácení slovní z domyslu slova, a vypouštění koncovek ohýbacích, vlastně již krácení větné, jsou prostředky značně rychlopisné a svrchovaně všeslovanské. Jimi možno psáti celé věty, jež každý Slovan čte svým jazykem.

Vypouštění hlásek děje se však také hlavně proto, aby se nabylo zručnějšího a pohodlnějšího písma, jakož i aby se některé hlásky, jež se dobou do toho kterého jazyka neprávem vetřely, jež jsou tedy nepřátelště s hlediska všeslovanského, mohly vymýtit. To v těsnopise vždy dovoleno, v obyčejném však písmě z úzkého stanoviska nářečového snaha taková — bohužel — kaceřována.

V následujících příkladech uvedena jsou jen některá slova častější.

Viz tab. 57. Příklady:

a) J(a)zyk = j(e)zyk = j(e)zik, zaj(i)c, zaj(a)c, taj(e)mník, boj(a)zn, p(ò)vod : p(o)vòd, d(ò)vod : d(o)vòd, d(o)volení, pol(e)dne, pol(u)noc, příteli = prí(ja)tel; pra(v)da, kri(v)da...

b) Dal(è)kij, div(o)ký : dívky, zest(o)kosti, vys(o)ký : vísky, flub(o)ký, bír(o)ký...

c) Vet(a)r, hřab(a)r, zlat(a)n, ver(a)n, praved(a)n, vred(a)n, provid(a)n, bol(a)n, postoj(a)n, smut(è)n, tez(a)k...

d) Pís(e)ni, zíd(e)ni, váb(e)ni, báž(e)ni...

e) Pечл(i)vý = pečlivý, прсмýбл(i)vý, váбн(i)vý = vábnivý, дрáзд(i)vý, праб(i)vý, ніч(i)vý, плачт(i)vý, спраб(i)вaje(t), клад(y)вaje(t).

f) За(г)мúчен, (г)мут, с(г)рúбро, с(г)роfý, с(г)гúдати, с(г)гúрака, с(г)гúрумєн.

g) Vzduh(o)lodi, par(o)lodi, par(o)brod, kisl(o)rod, sam(o)var, skot(o)vodstvo, ryb(o)lovstvo, par(o)vòž.

h) (S)trsmħa, (s)trsp, (s)trúda, (s)trsvíc, (s)trsnka.

ch) Blafo-, bofo-, malo-, veliko-: velko-: vele-, dobro-, samo-; blaforodý, blafođati, bofoúfodnyj, malomyslnosti, velikoduбnosti, velectiený, dobromyslný, samostatný, samovolný...

i) Od tvéfo otce, набí dšdovè : náб dšd : u набíh прádkòv, мноfo ryb = mnoho рыбы = mlogo ryb = mnoho рибах, ро вбєh бвєh = по всѣмъ швамъ, рíєт junákòv = пять юнаковъ = рєт junakáh, deset rápòv =

Пропусканіє гласныхъ и окончаній.

Пропусканіє гласныхъ въ словахъ, слѣдовательно сокращеніє словъ, по смыслу (угадыванію) слова и отбрасываніє флексій, собственно говоря, сокращеніє предложеній, являются средствами значительно скорописными и въ высшей степени всеславянскими. Этими средствами можно писать цѣлыя предложенія, которыя всякій Славянинъ будетъ читать своимъ языкомъ.

Однако, буквы пропускаются иногда и потому, чтобы ловче и удобнѣе писать, или чтобы устранить нѣкоторыя буквы, вошедшія въ теченіи времени неправильно въ составъ иного языка, которыя слѣдовательно съ всеславянской точки зрѣнія неумѣстны. Въ стенографіи это всегда полагается, между тѣмъ какъ такое стремленіє въ обыкновеномъ письмѣ къ сожалѣнію презирается.

Въ слѣдующихъ примѣрахъ помѣщены лишь нѣкоторыя чаще встрѣчающіяся слова.

См. таб. 57. Примѣры:

dziesięciu panów = десять господъ, prodej tvrdéfo ovoce, obhod smíbeným zbožím, eto znacít, mnoho rščí, málo skutkòv, ubíma slybíme, očíma vidíme; české díte patří do české bkoly, lidé prohádejí se v sadeh, na vsky vskòv, za vskom vsk; spi, dštíátko, spi, čtí kazdý po svém.

Дорі́ьку. — Дополненія.

Nejlerbí, najiluchbíj, samuj lubeznuj, samuj vьrnuj, samuj bořatu, samuj pechalnuj, samuj príleznuj, samuj zloroluchnъbíj, samuj vaznъbíh, samuj flubokij, samuj ufodnyh : najvfođnъbíh.

Пруч = проч = precz, vlastní : sobstven(n)uj = lasni, -afo, -om, -yh : vlastníh, sobstvennyje; philosophie, -a; lze : nelze, (льзя : нельзя)...

Čtení všeslovanské.

Uvádí se zde několik příkladův, jednak k nacvičení samoznakův, jednak aby se ukázalo, jak možno zblížití slovanské jazyky všeslovanským těsnopisem. Doporučuje se nejprve čísti stenogram a teprve po přečtení srovnati s textem.

Viz tab. 57. Příklady:

(1. Dnes mně, zítra tobě. 2. Ni nesreče brez sreče. 3. Danas smo, sutra nismo. 4. Mlynk by mlěl, hdyby wjetša woda byla. 5. Wzmiče kòždy swoje wěsu. Шель до тѣхъ поръ, пока не усталъ. 6. Я скажу тебѣ начисто, что ты поступилъ нехорошо. 7. Въ нѣкоторомъ царствѣ, въ нѣкоторомъ государствѣ жилъ-былъ одинъ царь. 8. То, что вы говорите, очень важно. 9. Дѣлай добро, и не бойся никого. 10. Ничто его не тѣшитъ, ничего онъ не желаетъ и ничѣмъ онъ не дорожитъ. 11. Kdo chce kam, pomozme mu tam. 12. Я хочу туда идти. 13. Nie sądzcie, abyście nie byli sążeni. 14. Tych pieniędzy jest mało. 15. Kar tebi ni drago, ne čini drugemu. 16. Jaz hočem nekaj kupiti, prodal sem nekaj žita. 17. Kakoršna sětva, taka žětva. 18. Kdysi žil člověk šťastněji nežli nyní.)

Общеславянское чтение.

Вотъ нѣсколько примѣровъ, отчасти для упражненія въ изученіи значковъ, отчасти для того, чтобы показать, какъ можно сблизить славянскіє языки всеславянской стенографіей. Совѣтуютъ читать прежде всего стенограмму а только послѣ сравнить съ печатнымъ текстомъ.

См. таб. 57. Примѣры:

Пříklady pro čtení a psaní. — Примѣры для чтения и писанія.

Ruské — Русскіє:

1. Пятигорскъ.

Пятигорскъ такъ называется отъ того, что онъ стоитъ на горѣ Бешъ-Тау. А Бешъ по татарски значитъ пять, Тау — гора. Изъ этой горы течетъ горячая сѣрная вода. Она горяча, какъ кипятокъ, и надъ мѣстомъ, гдѣ идетъ вода изъ горы, всегда стоитъ паръ, какъ надъ самоваромъ. Все мѣсто, гдѣ стоитъ городъ, очень веселое. Изъ горъ текутъ горячіє родники (источники), подъ горой течетъ рѣчка Под-

кумокъ. По горѣ лѣса, кругомъ поля, а вдалькѣ всегда видны большія Кавказскія горы. На этихъ горахъ снѣгъ никогда не таетъ, и онѣ всегда бѣлыя какъ сахаръ. Одна большая гора Эльбрусъ, какъ сахарная бѣлая голова, видна отовсюду, когда ясная погода. На горячіе ключи прѣзжаютъ лѣчиться, и надъ ключами сдѣланы бесѣдки, навѣсы, кругомъ разбиты сады и дорожки. По утрамъ играетъ музыка и народъ пьетъ воду, или купается и гуляетъ. Самый городъ стоитъ на горѣ, а подъ горой есть слобода.

2. Два друга.

Шли по лѣсу два друга. Вдругъ бросился на нихъ медвѣдь. Одинъ другъ взлѣзъ на дерево, другой бросился на землю и притворился мертвымъ. Обнюхиваетъ медвѣдь лежащаго на землѣ, а онъ и не дышетъ. „Мертвецъ лежитъ,“ подумалъ медвѣдь и пошелъ прочь. Только въ это время слѣзъ первый другъ съ дерева. „Что тебѣ говорилъ медвѣдь на ухо?“ спрашиваетъ онъ у лежащаго. — „Приказалъ не дружить съ тобою“, отвѣтилъ тотъ.

3. Бѣлка и волкъ.

Бѣлка прыгала съ вѣтки на вѣтку и упала прямо на соннаго волка. Волкъ вскочилъ и хотѣлъ ее съѣсть. Бѣлка стала просить: „Пусти меня.“ Волкъ сказалъ: „Хорошо, я пушу тебя, только ты скажи мнѣ, отчего вы, бѣлки, такъ веселы. Мнѣ всегда скучно, а на васъ смотрѣть, вы тамъ вверху все играете и прыгаете.“ Бѣлка сказала: „Пусти меня прежде на дерево, я оттуда тебѣ скажу, а то я боюсь тебя.“ Волкъ пустилъ, а бѣлка ушла на дерево и оттуда сказала: „Тебѣ оттого скучно, что ты золь. Тебѣ злость сердце жжетъ. А мы веселы оттого, что мы добры и никому зла не дѣлаемъ.“

4. Худой разумъ.

Въ народѣ ходитъ сказка о томъ, какъ мужикъ отвѣчалъ хорошо царю Ивану Васильевичу. Сказка эта называется Горшеня. — Сколько худа на свѣтѣ, Горшеня? спросилъ царь. — На свѣтѣ три худа, Государь, отвѣчалъ Горшеня. — А какія три? — Первое худо, худой сосѣдъ; другое худо — худая жена; третье худо, худой разумъ. — А какое хуже всѣхъ? — Отъ худого сосѣда уйду, сказалъ Горшеня; отъ худой жены также, коли съ дѣтьми жить станешь; а отъ худого разума не уйдешь, все при тебѣ, а ты при немъ.

5. Сѣнокосъ.

Пришло время сѣнокоса. Его начали за недѣлю до Петрова дня. Эта работа, одна изъ всѣхъ крестьянскихъ полевыхъ работъ понравилась мнѣ больше всѣхъ. Въ прекрасный день, когда солнечные лучи давно уже поглотили ночную свѣжесть, подѣзжали мы съ отцемъ къ такъ называемому „Потаенному колку“, состоящему по большей части изъ молодыхъ и уже довольно толстыхъ, какъ сосна прямыхъ, липъ, — колку, давно заповѣданному и сберегаемому съ особенною

строгостью. Лишь только поднялись мы къ лѣсу изъ оврага, сталъ долетать до моего слуха глухой, необыкновенный шумъ: то какой-то отрывистый и мѣрный шорохъ на мгновеніе перемежающійся, и вновь возникающій, то какое-то звонкое металлическое шарканіе. Я сейчасъ спросилъ: „Что это такое?“ „А вотъ увидишь!“ отвѣчалъ отецъ улыбаясь. Но за порослью молодого и частаго осинника ничего не было видно; когда же мы обогнули его — чудное зрѣлище поразило мои глаза. Человѣкъ сорокъ крестьянъ косили, выстроясь въ одну линію, какъ по ниткѣ: ярко блестя на солнцѣ, взлетали косы, и стройными рядами ложилась срѣзанная густая трава. Пройдя длинный рядъ, вдругъ косцы остановились и принялись чѣмъ-то точить свои косы, весело перебрасываясь между собою шутливыми рѣчами, какъ можно было догадываться по громкому смѣху; разслышать словъ было еще невозможно. Металлическіе звуки происходили отъ точенія кость деревянными лопаточками, обмазанными глиною съ пескомъ. Когда мы подѣхали близко, и отецъ мой сказалъ обыкновенное привѣтствіе: „Богъ помощь“ или „Богъ на помощь!“ громкое: „благодарствуйте, батюшка Алексѣй Степанычъ!“ огласило поляну, отозвалось въ оврагѣ, и снова крестьяне продолжали широко, ловко, легко и свободно размахивать косами.

Какой легкой воздухъ, какой чудесный запахъ разносился отъ близкаго лѣса и скошенной еще рано утромъ травы, изобиловавшей множествомъ душистыхъ цвѣтовъ, которые отъ знойнаго солнца уже начали вянуть и издавать особенный пріятный душистый запахъ! Нетронутая трава стояла стѣной, въ поясъ вышиною, и крестьяне говорили: „Что за трава! медвѣдь-медвѣдемъ!“ По зеленымъ высокимъ рядамъ скошенной травы уже ходили галки и вороны, налетѣвшія изъ лѣса, гдѣ находились ихъ гнѣзда. Онѣ подбирали разныхъ букашекъ, козявокъ и червяковъ, которые прежде скрывались въ густой травѣ, а теперь бѣгали на виду по опрокинутымъ стеблямъ растений и по обнаженной землѣ. (С. Аксаковъ.)

6. Волкъ и волченокъ.

Волченка волкъ, начавъ помалу приучать Отцовскимъ промысломъ питаться, Послалъ его опушкой прогуляться; А между тѣмъ велѣлъ прилежнѣй примѣчать, Нельзя ль гдѣ счастья имъ отвѣдать, Хоть захвата грѣха, На счетъ бы пастуха Позавтракать иль пообѣдать. Приходитъ ученикъ домой И говоритъ: „Пойдемъ скорѣй со мной! Обѣдъ готовъ; ничто не можетъ быть вѣрнѣе: Тамъ подъ горой Пасутъ овецъ, одна другой жирнѣе; Любую стѣдить лишь унести и съѣсть А стадо таково, что трудно перечесть.“ — „Постой-ка,“ волкъ сказалъ: „сперва мнѣ вѣдать надо, Каковъ пастухъ у стада?“ — „Хоть говорятъ, что онъ Не плохъ, заботливъ и уменъ;

Однако стадо я обшелъ со всѣхъ сторонъ
 И высмотрѣлъ собакъ: онѣ со всѣмъ не жирны
 И плохи, кажется, и смиренны.
 — „Меня такъ этотъ слухъ,
 Волкъ старій говоритъ, „не очень къ стаду манить
 Коль подлинно не плохъ пастухъ,
 Такъ онѣ плохихъ собакъ держать не станеть.
 Тутъ тотчасъ попадешъ въ бѣду!
 Пойдемъ-ка, я тебя на стадо наведу,
 Гдѣ сбережемъ вѣрнѣй мы наши шкуры:
 Хотя при стадѣ томъ и множество собакъ,
 Да самъ пастухъ дуракъ;
 А гдѣ пастухъ дуракъ, тамъ и собаки дуры.“

(И. А. Крыловъ.)

7. Пѣсня пахаря.

Ну! тащися, сивка,
 Пашней десятиной!
 Выбѣлимъ желѣзо
 О сырую землю.

Пашенку мы рано
 Сивкою распашемъ,
 Зернышку сготовимъ
 Колыбель святую.

Красавица зорька
 Въ небѣ загорѣлась;
 Изъ большого лѣса
 Солнышко выходитъ.

Его вспоить, вскормить
 Мать земля сырая;
 Выйдетъ въ полѣ травка...
 Ну! тащися, сивка!

Весело на пашнѣ...
 Ну, тащися сивка!
 Я самъ другъ съ тобою,
 Слуга и хозяинъ.

Выйдетъ въ полѣ травка...
 Выростеть и колось,
 Станеть спѣть, рядиться
 Въ золотыя ткани.

Весело я лажу
 Борону и соху,
 Телѣгу готовлю,
 Зерна насыпаю.

Заблеститъ нашъ серпъ здѣсь,
 Зазвенятъ здѣсь косы;
 Сладокъ будетъ отдыхъ
 На снопахъ тяжелыхъ!

Весело гляжу я
 На гумно, на скирды,
 Молочу и вѣю...
 Ну! тащися, сивка!

Ну! тащися, сивка!
 Накормлю досыта,
 Напою водою
 Водой ключевою.

Съ тихою молитвой
 я вспашу, посѣю:
 Уроди мнѣ, Боже,
 Хлѣбъ — мое богатство!

(А. В. Кольцовъ.)

Maloruské — Малорусские:

8. Початокъ свѣта.

Коли не було свѣта, тогды не було неба, нй землѣ, ано лемъ
 було синое море а середъ моря зеленый явѣръ, на яворойку три
 голубоньки; три голубоньки радоньку радятъ, радоньку радятъ, якъ

свѣтъ сновати: „Та спустиме ся на дно до моря, та дѣстанеме дрѣб-
 ного пѣску, дрѣбный пѣсочекъ посѣеме мы, та намъ ся стане чорна
 земля; та дѣстанеме золотый камѣнь, золотый камѣнь посѣеме мы,
 та намъ ся стане небойко, ясенъ мѣсячѣкъ, ясна зѣрница, ясна
 зѣрница, дрѣбнии звѣздочки.“

9. Зеленіи свята.

Нема надъ зеленіи свята. Годѣ описати, якъ красно, якъ любо
 тогда у насъ. Выйдешъ на поле, — рай! земля пристроена въ цвѣты,
 красуется, мовъ въ вѣнцѣ ѳдданиця гожа, а лѣсы зеленѣють ся, якъ
 бы въ святочныхъ ризахъ; поля засѣяніи золотымъ зерномъ выпу-
 скають первый колось надѣи, а въ садахъ деревина обляна воннымъ
 молокомъ ажъ тягне въ свѣй холодочекъ. Чистое и теплое небо палае,
 грѣе и любо усмѣхаеся до тебе: а весела птица щебетаетъ своимъ ажъ
 носить дубровою. А прійдешъ до села, якій тамъ новый видъ, яка
 тамъ нова радѣсть? хаты всѣ побѣленіи и вычищеніи, и на кождѣмъ
 подвѣрью гай. То клиновіи, то липовіи галузки стоятъ и на воротахъ
 и на подѣвнью, сторчатъ въ оконцяхъ, выглядаетъ зо стрѣхи, и
 всюда, що ажъ челоуѣкови здаеся, що въ якѣмъ лѣсочку. А люди
 повбираниі въ святочнѣмъ строю, то волнуютъ по улицяхъ, то си-
 дятъ попѣдъ хаты, або гомонятъ по садочкахъ. Тамъ купка госпо-
 дарей поспиравшися коло новыхъ плотовъ розповѣдаютъ собѣ за
 ярмарки, за худѣбку, за пригоды; ту зновъ кѣлька бабочокъ посѣ-
 давши на воротахъ пригадуютъ собѣ молодіи лѣта, сватанки, обзо-
 рины; а тамъ хлопцѣ водятся съ музыкою, граютъ, танцюютъ; а ту
 зновъ купка дѣвчатъ спѣвае собѣ красніи пѣсенки. Ахъ якъ любо,
 якъ красно у насъ на зеленіи свята!

Уривокъ изъ оповѣданя Николая Устыановича
 „Местъ верховинья“. (Михаель Митрофановичъ.)

10. Образъ стародавнего Галича.

(Уривокъ „Скитъ Манявскій.)

Тогдышній Галичъ, великій, богатый, обѣймалъ пространъ на пять
 годинъ ходу, вбиралъ ся въ краснй золотіи шаты, богатствомъ тканй
 зъ горы ажъ до споду. Тутъ то сіяли церкви и палаты, и тверда
 крѣпость князѣвского роду, и Владимирка двѣрь озолоченый, — при
 нѣмъ гремѣли вѣчевй соборы. Храброй дружины полкъ вооруженый
 подпиралъ сильно ажъ Угорскй горы! Столъ Осьмомысла золотоко-
 ваннй помѣщаль раду пресвѣтлыхъ бояръ; переговоры и мира и
 брани, и всякъ домашній тихомириль сваръ! Его торговлю, нѣбы
 густй хмары вкрывали купцѣ зъ розличныхъ сторѣнъ, переполняли
 богатствомъ базары и несли мѣсту золотый полонъ! До его княгинъ
 пріѣздили сваты ѳдъ царѣвъ можныхъ, и несли поклѣнъ; послы да-
 лекй и римскй легаты гостили часто середъ его стѣнъ! Твердымъ
 желѣзомъ покрытй рицарѣ: своимъ заслѣна а ворогамъ страхъ! Роз-
 полошили супостатовъ хмары, били Салтанѣвъ въ далекихъ земляхъ!
 Землѣ столица, щитъ межи мѣстами, сіялъ прекрасно якъ поранна
 зоря, подпиралъ сильныхъ князѣвъ раменами, владѣлъ землями ѳдъ
 Сяна до моря.

Антоній Могильницкій (Митрофановичъ).

11. Веснóвка.

Цвѣтка дрóбная
молила неньку,
весну раненьку:
„Нене рóдная!
Вволи ми волю,
Дай мѣнѣ долю,
Щобъ я зацвѣла,
Весь лугъ скрасила
Щобы я була
Якъ солнце ясна,
Якъ зоря красна
Щобымъ сгорнула
Весь свѣтъ до себе.“

„Доню, голубко
Жаль мѣнѣ тебе.
Гарная любко!
Бо вихоръ свисне
Морозъ потисне,
Буря загуде...
Краса змарнѣ
Личко зчорнѣ
Головоньку склонишь
Листоньки зронишь —
Жаль сердцю буде.“

М. Шашкевичъ.

Polské — Польские:

12. Deszcz.

Pewien zacny kupiec wracał konno z jarmarku do domu. Na koniu był przymocowany do siodła tłumoczek, w którym znajdowało się kilkanaście tysięcy złotych. Deszcz lał potokiem i kupiec przemókszy do kości, żalił się w duszy, że Bóg zesłał mu taką niepogodę na samą podróż.

Droga ciągnęła się przez rozległe pola i bardzo gęsty las. Zaledwie kupiec wjechał między drzewa, spostrzegł z przerażeniem rozbojnika, który ukrywając się w połowie za grubą pień dębowy, wymierzył na niego strzelbę i chciał dać ognia. Podróżny był by niechybnie zginął, gdyby proch nie był zamókł od deszczu. Kurek kłapnął, lecz na panewce proch się nie zajął i tym sposobem życie kupca zostało ocalone; podróżny podciawszy konia, wyjechał galopem z lasu.

Deszcz, na który szemrał, ocalił mu życie i majątek.

13. Myśli.

Ojczyzna jest matką; czemuż wszystkie jej dzieci nie miałyby się kochać jak bracia? Człowiek, który wszędzie widzi ojczyznę, gdzie chleb mieć może, jest jak ptak, przenoszący się z gniazdem lub wędrujący do obcych krajów, ale nie jest istotą, rozumem i czuciem obdarzoną. Stać się użytecznym własnej ojczyźnie, przyłożyć się do oświaty, do ulepszenia rodaków, jest to jedna z najmiłszych rozkoszy, jakich serce człowieka na tej ziemi doznać może.

14. Łgarze.

Stańczyk powiadał, że nie masz większych łgarzów w Polsce, jeno arcybiskup Gamrat, a Maciejowski, biskup krakowski. Bo ów powiadał wszystko: »Wiem« — a niewiedział nic; ten zaś mówił rad: »Wiele nie wiem« — a wszystko wiedział.

15. Potrawy nieprzyrodzone.

Polak jeden jechawszy na naukę do Włoch nie był tam jeno przez lato, a na zimę przyjechał zaś do domu. Kiedy go ojciec pytał, czemu tak rychło przyjechał, powiedział: że mię tam przez wszystko lato trawą karmiono, tak żem się bał, żeby mnie zimie — siana nie dawano.

16. Szczęście.

Trwale szczęście nie jest ludzkim przeznaczeniem; zaledwie go nam kiedy zakosztować wolno; jest ono błyskawicą wśród nawałności życia, krótkim spoczynkiem w trudnej podróży, którą od kolebki do grobu odbywamy. Nie jest to żadna sztuka, po rodzicach odziedziczyć majątek i godności; ale dojść do nich uczciwą pracą i cnotliwym życiem, to jest chlubą, to prawdziwym zaszczytem. Nigdy nikt nie był prawdziwie szanowanym i kochanym dla samych pieniędzy, albowiem i góry czińczy potrzeba, dla tego, że złoto w swych wnętrznościach mają. Bogacz znajdzie kilku podłych pochlebców; ale całe bogactwo jego nieprzeszkodzi prawdzie, żeby wad i występków jego wykryć nie miała; cały majątek nie zmusi jednego serca, żeby go kochało; wszystkie skarby nie zniewolą ust żadnych, żeby szczerą pochwałą jego wyrzkiły; niedoła lub zgon jego jednej łyżki z niczyjego nie wyciśnie oka, jeżeli bogactw duszy z bogactwami fortuny nie złączy. Przeciwnie cnota, choć uboga, zjedna sobie dobre imię, powszechny szacunek i miłość wielu.

Przestawaj na tém, co masz a bylebyś chciał, choć i w czupłej mierzności, będziesz miał wszystko, czego ci potrzeba. Złoto nasycić nie może i owszem pragnienie zwiększa; pocóż to gromadzić, czego nigdy dosyć mieć nie można. Ten, który się rozumem nie rządzi, szczęścia i nieszczęścia znieść nie potrafi. Najdoskonalszy człowiek jest ten, którego mądrość prowadzi w każdym działaniu i kroku, który wprzód uważa, niż działa.

17. Pieśń żniwiarska.

Jak las wysokie żyto się udało,
Oj będzie za to pieniędzy nie mało.
A pszenica na zagonie,
Złocistemi kłosy płonie.
Jęczmień i owies błyska barwą świetną
Wszystko, to, wszystko sierpy nasze zetną;

A pracowne nasze woły,
Wszystko zwiozą do stodoły;
Po tém wymłócim a czeladka pańska,
W galerach z szyprem powiezie do Gdańska.

Piękne zboże się udało,
Będzie pieniędzy nie mało.
Więc chłopcy, dziewczki żywo sierpem żywo,
Skończmy co prędzej rozpoczęte żniwo.

Gdy skończymi rażni, żwawi,
Pan dożynki nam wyprawi.
Dziewoja, która przodowała w żniwa,
Wesołą piosnkę przed dworem zaśpiewa,

I wianek z kłosów pleciony,
Wstążeczkami ukraszony,
Strojny kaliną i połnemi głogi,
Złoży z podarkiem przed pańskimi progi.

České — Чешские:

18. Účinnost práce.

Říman jeden, který dodělal se na políčku svém hojnější žně, nežli sousedé jeho na rozsáhlých pozemcích svých, byl pohnán na soud. Žalovali na něj, že pomocí čarův převádí na svoje pole úrodu jiných. Když den líčení přišel, přinesl na veřejnost rolnické nástroje své, železné náčiní pečlivě pořázené, těžké radlice, přivedl silné otroky své čistě a pěkně oděné, voly své dobře živěné. »Slavný soude,« řekl, »hle, zde jsou moje čáry, a jaké neštěstí pro mne, že nemohu přinést i svoje námahy, své bdění a svůj znoj.«

19. Západnictví.

Úryvek z Národního Obzoru: Pohledy do světa.

Indický inteligent Bab Bharati pobýv delší dobu v Londýně a Americe, napsal o naší civilizaci velmi zajímavý soud: »Plémě lidské mající nejvyšší, nejušlechtlejší ideály života, je denně znemravňováno vlivem surové a umělé mravouky i myšlenek, jimž se říká civilizace. Ta zažírá se do útrob prazdroje veškerého zušlechtění a kultury starého i nového světa. Toto slovo nepotřebuje rozčilovati přívržence západní civilizace — jeť to pravý obraz a pravé ocenění účinku jejího na Orient. Odpověď Východu stala se nevyhnutelnou. Duše Východu, z hlubiny svého srdce, musí odpověděti slovy moudrosti a laskavého protestu. — Co jest ona civilizace Západu? Prožil jsem ve čtyřech hlavních střediscích jejích asi pět let. Po tu dobu studoval jsem onu civilizaci pomocí světla, jímž byl jsem obdařen, zrodiv se jako Brahman. A musím vyznati se, že trpěl jsem hluboko skutečnostmi, jež mi moje studium odhalilo. Tato vychvalovaná civilizace zničila v praxi ideu lidské duše, denně snižuje božskou lidskost v nestoudnou zvířecnost, povznesla sobectví na vyznání náboženské! Mamon na trůn boží, falšování na vědu, podvod na umění. Vytiskla všecku opravdovost ze života a změnila jej v pouhou hračku. Sobství jest její dech, svémyslnost její zákon, domýšlivost její podstata, sebešálení její filosofie. Tato civilizace vytvořila umělé potřeby člověka, učinila jej otrokem práce, a aby je mohl ukojiti, oloupila ho navždy o klid vně i vnitř, obrala ho o volnou chvíli, jedinou přítelkyni vysokých myšlenek. Odtud on nezná pokoje, a proto nezná ani sebe sama, ani opravdového účelu svého v životě. Učinila z něho pouhý dýchající, pohybující se, tlačící se, bojující, předoucí stroj — který bez přestání pracuje, nikdy neodpočívá, nikdy nepozná ani osvěžujícího odpočinku zdravého spánku. Učinila z něho pouhý pytel živých nervů, bez ustání napínaných na vysoký stupeň; naučila jej nazývati libovůli svobodou, rušení společenských zákonův a obcházení závazkův nezávislostí, otrocké poddanství své vlastní nezrocené vůli volností; ze smyslnosti udělala mu božství, obestřela slavozaří hmotářství, vykráslila mu hřích; roztříštila lidské společnosti v atomy, rodiny v jednotlivé členy, kteří bojují druh s druhem. Podkopala základy života v domácnosti, a teď, když kmen jest oderván od kořenů, koruna stromu hrozí pádem, otrávena každým vánkem. Sprostý její shon a záliba v sensaci už zaplavují i oblast náboženství; vychvalované její vědecké vynálezy způsobily nejlepším a trvalým zájmům člověčenstva více zla než dobra; slouží toliko povrchnímu životu, jež jediný přívrženci jeho žijí a znají. Tato civilizace bez ostychu otevřeně navrhuje ubíjeti lidi chronicky nemocné a starší šedesáti let. Pokora po jejím soudu jest ohavna, domýšlivost a hrubá síla činí její povýšenou individualitu;

ona zničila uctivost, hloubku povahy, skutečnou geniálnost, skutečnou poesii a skutečnou filosofii. V této době ustanovuje za zločin jinou barvu pleť, jiný jazyk a chudobu. Lichometnictví jest jí mizou života, neupřímnost podstatou dvornosti. Mravnost je jí pouze citem, cit pouze slabostí, stálost a cudnost zastaralou pošetilostí. Cenu má jen to, co poskytuje okamžitou rozkoš, za bezcennou pokládá se radost, na niž nutno čekati. Hrubý, hmotný požitek — toť její nebe blaženosti, toť její ideální spasení.«

20. Slovanská idea.

(Adolfu Černému Jaromír Borecký.)

Je Slovanstvo jak obr neznalý své síly,
co sval, to kámen tvrdý, ale mysl měkká
se skutečností činu v trpném snění léká,
radš snáší křivdu, zadumá se, nezakvílí.

Ni vlastní údy v souhlas přivést nepopílí,
jim přeje, ať jich zvůle, kam chce, různě téká,
jak v množství chabých ramen tříští se řeka,
nechť rvou se mezi sebou, škorpi, drobí v díly.

Vždy časem přijde, v hrudi svatý plapol reka
vztrást obrem tupým, kdo dost pružné cítí žíly,
dost krve v srdci, by ji líné hmotě vlily.

Vše spojit na bedra jme, budí, marně čeká,
že příklad pohne — zbude sám, zmdlen, leda chvílí,
jak Atlas na ramě že s ramene tíž smeká.

21. Podzim je zde!

Podzim je zde a krátký den,
svět jak by k spaní byl odstrojen.
Již širý kraj zhnědnul a hory jsou
jak holé zdě,
a vzpomenuv jara nevíš víc,
nač bylo zde.

Zkouším si myslet jaro zpět —
těžký je myšlének zpětný let!
Kdo uhoď by němém tom o lese,
že zpěvem zněl,
kdo o nahém keři trnovém,
že růže měl?

Zimavá třesoucí se zář
pobíhá přes země ztichlou tvář.
Já sleduju zrakem ty záchvěvy
a dychám chlad,
a duší mou chvěje otázka:
byl jsem já mlád?

Jan Neruda.

Čechoslovenské — Чехословенские (словацкие):

22. Bača a šiarkan.

Bol jeden bača; a keď bol bačom, musel bývať aj vysoko na horách na salaši. Keď odvaril sýr a žinčicu do komory odpratál a zamkol, prepustil tak niekedy kolibu dajednomu z ovčiarov varovať, a sám si ešte zašiel za ovcami zapísať si na písťal'ke, podívať sa okolo po holách i dolách, i po tom širokom belastom nebi.

Raz — bolo to tak v jaseňi, keď idú hadi do zeme spať — zastál si milý bača jedla, podoprel sa na vatrál, a zahl'adel sa pred seba, dolu do hustej hory. Tu div dobre že nepodlomily sa mu kolená! Síla hadov hrnula sa zo všetkých strán a priliezali všetci ku zápole, milému bačovi zrovna pred oči. Keď k zápole doliežli, vzal každý had na jazyk akúsi zelinku, čo tam rástla, dotknul sa zelinkou skaly, — a tá otvorila sa mu sama od seba. Hadi, jeden po druhom, mizli v tej skale, len akoby boli prepadali sa.

Bača hútal — hútal, čo by to bolo, až i sám rozhútal sa na volač. Prikázal psu Dunajovi, aby ovce zavracaľ, a sám poď k zápole: »Musím ja,« rečie si, »vyzkúsiť, čo to za zelinka a kde to tí hadovia lezú.« Zelinka bola ako zelinka — neznal jaká; keď ju ale otrhnuť a dotknul sa ňou skaly, skala otvorila sa i jemu. Vošiel dnu — a tu jaskyňa priestranná, jejž steny len tak ligotaly sa od zlata a striebra, ako čoby to bolo hviezdami posiato. Na prostred jaskyni stál zlatý stôl, na stole ležal pokrútený veľikánsky starý had; ostatní hadovia takže ležali okolo stolu a po jaskyni. Spali už všetci, ani nehnuli sa, keď bača vnišiel.

Bačovi páčila sa jaskyňa, nuž poobzeral si ju zo všetkých strán. Potom ale pomyslel si aj na ovce a na salaš. »Eh,« rečie, »videl som, čo som chcel, idem nazpak.« Bolo mu ľahko riečť »idem«; ale ako von? Zápol'a zavrela sa i za ním, jako i za hadmi, a on veru nevedel, čo robiť, aby otvorila sa mu. Milý vtáčik v klepci probúval i tak i tak, ale skala bola neústupná.

»Nuž čože? Keď nemôžem von, budem i ja spať!« rozmyslel sa konečne, ukrútil sa do širice, ktorú na šťastie sebou vzal, ľahol si a usnul. — Nezdalo sa mu, že by dlho bol spal, keď ho tu akýsi šust a šumot prebudil. Strhol sa, kým čert mu to po kolibe šustí; bo nazdal sa, že si spí v kolibe na salaši. Ale keď oči pretrel, zasvitlo mu, kde je. Zaligotaly sa mu steny jaskyne a na prostriedku zlatý stôl, a tu i tu zasypeli: »Či už čas?« Starý had ten počúva jich sypenie, až i sám zdvihne pomaly hlavu a povie: »Už čas!«

Ako to vypovedal, natiahol sa od hlavy do chvostu jako prut, zliezol zo stolu na zem a poberal sa von. Všetci hadi lezli za ním. Bača tiež rozťahnul sa ako bol dlhý, stačil si pár razí ešte aj zívnuť, a tak pobral sa za hadmi, mysliac sebe: »Kadiaľ oni pôjdu, pôjdem i ja.« Ľahko riečť »pôjdem i ja«, — len ako? Starý had dotknul sa skaly, tá otvorila sa a hadi vylezli von. Za posledným chcel aj bača, ale zápol'a zavalila sa pred ním, len mu tak v očiach mrklo. A starý had zvonku hvízdajúcim hlasom zasyčal: »Eh, človečku, musíš ostať tu!« atd.

Srbochrvatoslovenské — Сербохорватословенские:

23. Krstno ime.

Svaki Srblin ima pò jedan dan u lodini, koji slavi, a to se zove krstno ime (blať-dan). Domaćin se stara i pripravlja celu lodinu, kako i čim će proslaviti krstno ime. U oči krstnoća imena pod večer izade jedan iz kuće po sedlu i po zove na krstno ime sve sedliake, koji to krstno ime ne slave.

— Kad zvanice dolaze s večera u kuću, obično ovako govore: »Dobar večer i čestito ti sveto! Slaviš ja mnogo mnogo letâ i lodinâ u zdravlju i veselju!« A prijatelji iz družih sedlâ dođu i nezvani. Pa tu svi večeraju, piju, razgovaraju se i pevaju do neko doba noći. Po tom sedlaci otiđu svaki svojoj kući; prijatelji već ovde i ostanu. Sjutradan dođu rano na doručak, pa malo dočnije na ručak. Treba da dođe i pop da prekadi i da otčita koliivo. Okoľ pola ručka zapale sveću, donesu kadidla i vina, te ustanu u slavu: mole se Boľu, jedu koliivo, obrede se vinom napivajući i lome domaćin s popom krstni kolač, pri tom pevaju dva i dva: »Tko pije vino...« Tako slave tri dana... I najfori siromaň treba da proslavi svoje krstno ime, makar prodať kakovo zivince ili drufo što iz kuće.

(Vlk St. Karazić.)

24. Vučica.

(Dialekticky.)

Bil je jedan zakleti melin, da v njem nigdo ne je mogel ostati, ar je v njega navek jedna vučica dohajala. Došel jeden soldat jeden put v melin spavat. On naloži ogenj v hiži pa ide na nahiže, pa si zvrta jednu luknju svedrom, pa dole gleda v hižu. Dojde jedna vučica, išče po melinu, gde bi kaj god našla za jesti. Ne je nikaj našla, pa ide tam k ognju pa veli: »Koža dole, koža dole, koža dole!« Ona se stepe i koža pade dole; ona prime kožu pa ju metne na klin, a iz ove vučice postane jedna cura. Ta cura ide k ognju i tam zaspi. A ov zide z nahižja, pa zeme kožu pa ju pribije na melinsko kolo čvrsto, pa dojde v melin pa zakriči nad njum pa reče: »Dobro jutro, devojko, kako je?« A ona stane vikati: »Koža na me, koža na me, koža na me!« A koža nemore dole, ar je bribita bila. Ovi dva zdaju se i imeli su dvoje dece. Gda je vre stareši sin doznaľ, da je njegova mati vučica, pa ji reče: »Ej mama, mama; ja sem čul da ste vi vučica.« A mati mu odgovori: »Kaj brbljaš, kak to moreš govoriti da sem ja vučica?« Otec ovih dečkov išel je jeden put na polje orat, a njegov sin veli: »Japa, idem i ja z vami.« Otec veli: »Hodi.« Kak su došli na polje, pita sin otca: »Japa, jeli je to istina, da je naša mati vučica?« Otec veli: »Je istina.« »A gde je ta koža?« pita sin otca. Otec veli: »Tam je na melinskom kolu.« Kak je sin komaj došel dimo, reče odmah materi: »Mama, mama! vi ste vučica, ja znam, gde je vaša koža.« Zapita ga mati: »Gde je moja koža?« Veli on: »Tam na melinskom kolu.« A mati mu veli: »Hvala ti, sinek, da si me odkupil.« Pa je odišla, da ji nigda ni glasa ne je bilo.

25. Ustanavljanje goratanskih vojvod.

Goratanski vojvode so se ustanavljali pod Krnsko goro blizu cerkve svetega Petra. Tam je stal kamen, na katerem je sedel prostorjen kmet. Z eno roko je držal marogastega bika, z drugo pa enake barve kobilo. Ne daleč od njega je stal vojvoda v sivej suknji in v kmetskih črevljih z deželno zastavo sredi svojih žlahtnikov in vitezov. Ko se približa vojvoda, na palico naslonjen, kmetu na kamenu, povpraša ga kmet v slovenskem jeziku: »Kdo se tam približuje?« — Na to odgovore vsi okoli sedeči: »To je deželni knez.« Kmet dalje povpraša: »Ali bode pravičen sodnik, ki išče srečo domovine? Ali je prostorjen? Ali je prijazen varh prave vere?« — Na to vsi odgovore: »Je in vselej bode.« — »Pa — po katerej pravici,« reče kmet, »more me pregnati z mojega sedeža?« Vsi odgovore: »Dobiš šestdeset beličev, marogastega bika, kobilo in obleko, katero zdaj knez nosi, in prosta bode tvoja hiša vseh davkov.«

Zdaj kmet kneza rahlo v lice udari, opominjaje ga, naj bode pravičen sodnik; potem odstopi in odpelje živinčeti. Knez pa stopi na uborni, neokinčani kamen, potegne meč, mahne ž njim na vse štiri vetrove in se zaroti vsem biti sodnik po dolžnosti in pravici.

Bulharské — Болгарские:

26. Къ Ефесяномъ послание на апостола Павла.

Павелъ съ волж-тж Божиж апостолъ Исусъ Христовъ до святи-тѣ които сж въ Ефесъ, и вѣрны-тѣ въ Христа Исуса; Благодать вамъ и миръ отъ Бога Отца нашего, и Господа Исуса Христа.

Благословенъ Богъ и Отецъ на Господа нашего Исуса Христа, който е благословилъ насъ всяко духовно благословение въ небесно блаженство въ Христа: Както е избралъ насъ въ него прѣди създание мѣра, да бждемъ святи и непорочни прѣдъ него въ любовь: Като ни е прѣдопрѣдѣлилъ да бждемъ усыновени нему чрѣзъ Исуса Христа, по благоволение-то на свож-тж волж, за похвалж на славнж-тж си благодать, съ кож-то е обдарилъ пасъ чрѣзъ Възлюбленнаго си; Въ когото имамы искупование-то чрѣзъ кръвь-тж му, прощение-то на прѣгрѣшения-та, по богатство-то на неговж-тж благодать; Кож-то е прѣмножилъ въ насъ съ всякж прѣмудрость и разумъ; Като ни обади тайнж-тж на свож-тж волж по свое-то благоволение, което е отъ по напрѣдъ положилъ въ него си; Въ устроение на испълнение-то на врѣмена-та, да съвокупи въ Христа всичко, и което е на небеса-та и което е на земѣж-тж — итд.

Hornolužické — Верхнелужицкіе:

27. Hordy porst.

Prěni porst při palcu běše sebi zloty pjeršćen z drohimi kamjenjemi a parlemi wusadzany tyknyl. Te blyskotachu so kaž slónco na wodze. Duž bu tón porst hordy a nochcyše z tymi druhimi porstami ničo wjacy činić měč a džeše: »Ja sym wosebniši hač wy wšitke.« Jako to tamne porsty slyšachu, rozhněwachu so na njeho a palc džeše: »Njechaš-li so ty wjacy k nam znać, dha tež so my wjacy k tebi njeznajemy, našeho přecelstwa je kónc!« Tak wostachu tři dny w překorje. Na štwórty dzeń pak chcyše sebi tón hordžak kwětku wušćipnyć; ale palc džeše: »Ja ći njepomham, dokelž sy tak naduwaty!« Duž dyrbješe tu kwětku stejo wostajić. Potom chcyše sebi třěšnju wotšćipnyć, ale žadyn druhi porst njepomhaše jemu, dokelž bě hordy. Duž dyrbješe sebi tež tu třěšnju z myslow stajić. Na to chcyše sebi štrympički štrykować; ale te druhe jemu zaso nochcechu pomhać, dokelž bě je zacpiwał. Duž spózna, zo bjez tamnych porstow ničo započec njemóžeše, a bě jemu žel, zo bě tak hordy přeciwo swojim bratram byl, a běše jara zrudny a prošeše jich wo wodaće. Jako ći to widžichu, zdobrichu so zaso z nim a pomhachu jemu kaž hdy prjedy, a njejsu so ženje wjacy z nim překorili.

Dolnolužické — Нижнелужицкіе (ř = š = 6 = ш):

28. Słyńco a bomy.

Raz wobšěžkowachu se bomy w lěsu na słyńco, wosebne duby, lipy, chójce, klony, wiwy, wólše, jasyeny, brjaze, škrjoki, wjerby a lomy, a gro-

njachu na njo rozgniwane: Ty, kralowka njebjja, wobswěsujoš rědnie žywe města, šiche wsy a płodne póla, na kótrychž se blyšći zlotokłosata pšenica, chwejate žyto, tucna jarica a zernaty jacmjeň rólnikow; na twójich šoplych prugach wjasele, a raduju se tež zelene łuki, bogate winice, a góte górkki, kótrež se až do mrokawow znosuju, jano lěsa, z bomami wobroscone, wóstawijoš w tužnej šamnosći, w mokroši a w chłodnem senju. Słyńco ze swójeje wyšyny bomam na taku skjaržbu wótroni: »Pogľědajšo jano raz krađu wokoło se, a namakajšo a dogľědajšo se, až wy sami gľowna a nejwětša wina na tom wšom sćo, cogoždla mě něto přeskjaržujoš, a nic ja; přeto ja by zawěšće z wjelikej radosću w lětnem a zymskem casu na was swěšilo, ale wy wobarašo z wašymi tľustymi pjeńkami, šyrokimi gaľuzami a gustym listom mójim prugam, až jich swětlo do wašogo lěsa se přesišćaš njamožo.«

Starocírkevněslovanské — z Miklosičova vydání:

Древнецерковнославянские — изъ изда- ния Миклосича:

29. Evangelium sancti Matthaei.

Исусоу же рождшоу са въ Вифле- емѣ иудействѣмъ въ дѣни Прода цѣсаря, се влѣсви отъ вѣстока приидоша въ Иероусалимъ глаголюще: вѣде есте рождий са цѣсарь иудейскъ;

Видѣхомъ бо вѣздѣхъ исто на вѣстоцѣ, и приидохомъ поклонити са ему, оуслышавъ же Прода цѣсаря съмате са, и въсь Иероусалимъ съ иишъ, и събравъ въсь архиереи и кѣнижники людскыи въпрашааше я, вѣде Христосъ раждаеть са. Они же рекоша ему: въ Вифлеемѣ иудействѣмъ. Тако бо писано есть пророкомъ и ты Вифлееме земліе иудова, ииуимъже мѣньши иеси въ влѣдывахъ иудовахъ изъ тебе бо изидеть вождь, иже оупасеть люди мои Израилѣи.

Iisusu ze roděbu sa wě Biŕleems iudejstssmě wě dēni Iroda cēsaria, se vlēsvi otě wēstoka priidoḃa wě Ijerusalimě glafoliuce: kēde jeste rodij sa cēsare iudejskě?

Vidšhomš bo wēzdy jefo na wēstocě, i priidoḃomš poklonitš sa jemu, uslyḃawš ze Irodš cēsari sēma- te sa, i wēsē Ijerusalimš sš nimš, i sšbravš wēsā arḃijerejā i kōnizēniki luděskujā, wēprabaabe ja, kēde Fri- stosš radajetš sa? Oni ze rekoḃa je- mu: wě Biŕleems iudejstssmě. Tako bo pisano jestě prorokomē: i ty Biŕleeme, zemlie iudowa, ničimēze mēnēbi jesi wě vladykahš iudowahš: izš tebe bo izidētš wōḃ, ize upasetš ludi mojā Izrailha.

Novoslovanské dle prof. H. Hoška. Hrazankou — Гражданкою.

Новославянские по проф. Г. Гошку. Společným písmem — Общимъ письмомъ.

30. Чари.

Жил стари козак Задорожко се женоу (виправовала кедиси бабичка). Дал jim Бог виховати себи сина jako сокола. Такови козак виростол зе нього krásni! Дожил века своего стари Задорожко, позвал го Бог ку себи. Поблагословил он сина и жену, приказал, аби нежалостили, krásno го поховали, а уснул на веки.

30. Чари.

Zil stari kozak Zadrážko se ženŭ (vipravovala kedisi babička). Dal jim Boŭ vihovati sebi sina jako sokola. Takovi kozak virostol ze niego krásni! Dozil veka svojeŭ stari Zadrážko, pozval ŭo Boŭ ku sebi. Poblaŭoslovlil on sina i ženu, prikázal, abi neza- lostili, krásno ŭo poḃovali, a usnul na vekŭ.

„Престаните плакати,“ домлúvá Тимош старей матке, „тим Бога гневáте.“

„Дётко моје коханé! як бисом слези заставила, кед сами зе очí са ринú? Прожила сом весели млади век се нýм тихо а лубо, а гле! на старá лета пришло ми осирети. Камколи са розгледнем по хате, буд на сáдке, буд на дворе, везди си го везпомéнам... Аtd.

»Prestanite plakati,« domlúvá Timob starej matke, »tim Boŕa ŕneváte.«

»Détko moje koŕané! jak bisom slezi zastavila, ked sami ze očí sa rinú? Prozila som veseli mladi vek se ným tiŕo a lubo, a fle! na stará leta príblo mi osireti. Kamkoli sa rozŕlednem po hate, bud na sádke, bud na dvore, vezdi si ŕo vezpoménám. Atd.

HLAVA III.

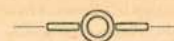
Krácení větné.

Krácení větné bude probráno zvláště. Spočívá na zásadách »Těsnopisu Českého«, ale připouští krácení v značné míře nepřerývané, aniž zřetelnost odčítu trpí, díky zřetelným předponám a koncovkám. Jest vždy jasně viděti, co jest zkráceno a co nikoli, tak jak se při každé těsnopisné soustavě žádati musí.

ГЛАВА III.

Сокращение предложений.

Сокращение предложений будет изложено отдельно. Оно зиждется на началах »Чешской Стенографии«, но допускает в большой степени непрерывное сокращение, при чем однако читают разборчиво, благодаря четким, типичным приставкам и окончаниям. Тут всегда ясно различаются сокращенные слова, что необходимо требовать при всякой стенографической системѣ.

DOSLOV.

Dílko toto pro nepředvídané překážky dostalo se do tisku teprve koncem r. 1907, ačkoliv mělo již vyjít r. 1906.

Skončiv je, mám za svou milou povinnost poděkovati p. A. Vampolovi, prvnímu svému žáku, jenž s velikou péčí obstaral práce grafické, a p. B. Welzovi, kterýž svědomitě podjal se překladu na ruský jazyk.

Práci tuto měli ztíženu oba tím, že první nebyl takřka těsnopisec, znaje sotva prvky soustavy gabelsbérské, a druhý neznal soustavy této při překládání svém, i bylo mu zápoliti o mnohý výraz, jehož ruský jazyk pro tuto novou věc postrádá. Neníť názevnictví těsnopisné u ruského jazyka dosud řádně vytvořeno, nadtož ustáleno.

Další, kdož mají zásluhu, že toto dílko vůbec vyšlo, jsou moji sousrozenci Terezie a Josef, kteří hmotně zabezpečili jeho vydání. Jim z plna srdce moje díky, a to tím více, uvážíš-li, že nakladatele nenajdeš — neníť zajištěného odbytu.

A pomoc některých sborův českých? — O tom psáno na věčnou paměť v »Těsnopisných Listech« r. 1906, a půjde z historie do historie

ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

По непредвидѣннымъ препятствіямъ книжка эта поступила въ печать только въ концѣ 1907-го г., хотя ея изданіе предусмтрѣно въ 1906 г.

Кончивъ ее, считаю своимъ долгомъ отблагодарить г. А. Ф. Вамполя, перваго своего ученика, который съ большою прилежностью исполнилъ графической трудъ, и г. Б. Б. Вельца, который добросовѣстно перевелъ ее на русскій языкъ.

Эта работа представляла для обоихъ значительныя затрудненія, т. к. первый изъ нихъ не былъ, такъ сказать, стенографомъ, ознакомившись лишь съ началами системы Габельсбергера, второй же не зналъ настоящей системы и долженъ былъ хлопотливо углубляться въ суть дѣла, отыскивая съ трудомъ не одно выраженіе, котораго въ русскомъ языкѣ для этого новаго дѣла нѣтъ, т. к. стенографическая терминологія въ русскомъ языкѣ до сихъ поръ не совсѣмъ выработана.

Кромѣ того изданіе этой книжки есть заслугою моихъ сродниковъ Терезіи и Юсифа, которые матеріально обезпечили появленіе оной. Сердечное имъ спасибо за это, тѣмъ болѣе, что издателя нельзя было бы найти, т. к. сбытъ книги никакъ не обезпечень!

Что же касается вспомошествованія извѣстныхъ чешскихъ корпорацій, о томъ упомянуто на вѣчную память въ сборникѣ »Тѣсно-

těsnopisu slovanského zpráva o tom, jaké to bylo přispění hmotné a mravní jiným vynikajícím pracovníkům českým na poli těsnopisu slovanského.

Plné uznání moje i knihtiskárně »Politiky«, na jejíž sazeče a oprávece kladeny zvýšené požadavky, jednak tím, že text jest dvoujazyčný, jednak, že přerozmanité pravopisy jazyků slovanských v tisku přicházejí a že sazba ztížena byla ještě mým úmyslným požadavkem společného písma slovanského. Když přes to celé stránky korektury byly bez nejmenší chybičky, svědčí to o zdatnosti závodu.

Umělecký polygrafický ústav Farského svou krásnou reprodukcí písma potvrzuje jen dobrou svojí pověst a ukazuje druhým Slovanům, že není potřebí s pracemi tohoto druhu utíkat se do neslovanské ciziny.

Dlužno zmíniti se mi na konec o tom, proč dílko psáno dvoujazyčně a proč tabulky jenom jednojazyčně nadepisovány. Máje totiž právě polovinu tabulek v r. 1906 napsaných, rozhodl jsem se vydati dílo to i rusky, jazykem mezoslovanským, z důvodů pochopitelných. Tak se stalo, že tabulky jsou s nápisy jen českými ve všeslovanském pravopisu. Myslím však, že to studujícímu Slovanu nikterak nebude na závadu.

Mnohého zarazí nezvyklý způsob, že příklady v textu tištěny a v tabulkách psány jsou jenom písmem latinským, o některá nová pís-

pisné Listy« 1906 г. — история же славянской стенографии запомнить о томъ, какую нравственную и материальную поддержку оказали эти корпорации другимъ выдающимся труженникамъ на поприщѣ славянской стенографии.

Я долженъ высказать свою признательность тоже типографіи »Politika«, наборщикъ и корректоръ которой должны были удовлетворить увеличенные требования, отчасти оттого, что все содержание книги печатано на двухъ языкахъ, отчасти оттого, что въ контекстѣ встрѣчаются разнообразныя правописанія славянскихъ языковъ, и что пришлось удовлетворить умышленное мое требование общаго славянскаго письма. Но не смотря на это, цѣлыя страницы корректуры не выказывали ни одной ошибки, что свидѣтельствуеетъ о дѣльности сказаннаго заведенія.

Художественное полиграфическое заведение Фарскаго подтверждаетъ прекрасной репродукціей письма свою извѣстность, и показываетъ другимъ Славянамъ, что для воспроизведенія такого рода работъ не надо обращаться въ неславянскую чужбину.

Подъ конецъ должно напомнить о томъ, почему эта книжка писана на двухъ языкахъ и зачѣмъ заглавія таблицъ обозначены лишь однимъ языкомъ. Когда въ 1906 г. половина таблицъ была уже написана, я рѣшилъ — легко понятно, почему — издать мой трудъ и на русскомъ, т. е. междуславянскомъ языкѣ. Такимъ образомъ таблицы получили лишь чешскія по все-славянской орѳографіи писанныя заглавія; однако полагаю, что это никакъ не помѣшаетъ другимъ Славянамъ, изучающимъ мою систему.

Иныхъ поразитъ непривычный способъ, согласно которому примѣры въ текстѣ печатаны, въ таблицахъ же писаны лишь латини-

мена дополненным. Усудитъ, же се vlastně chtějí řešiti dva úkoly současně: Úkol přesného těsnopisu slovanského a úkol společného písma obyčejného. Jeden příznivě, druhý nepříznivě vyjádří se o prvním neb o druhém směru novotářském, dle svého hlediska, se kterého dívá se na otázku slovanskou. Ať tomu tak či onak, mám pevně za to, že doba — ovšem že daleká — rozřeší oba tyto úkoly ve smyslu sblížení až splynutí obojích písem latinky a hrazanky.

Práce tato jest jen malým podnětem k tomu. A kdyby nic jiného nezpůsobila, než že by o krůček přispěla k sblížení Slovanův na poli písma jednotného, třeba jen v tom smyslu, že by zmizel postupem času z latinského písma »muší trus«, totiž klíčky a háčky, byl bych za svou práci odměněn. Ač změna takováto jest jen změnou písařskou, formální, nedotýkající se nikterak podstaty toho kterého jazyka slovanského, neodávám se přece nijak zvláštní naději v té příčině, aspoň pro nynější dobu, znaje příliš dobře konservativnost na poli tomto panující, a znaje i jiné překážky, o kterých zde nelze hovořiti.

Ale jedno jest jisto: Bude-li mocné vůle činnorodé u Slovanův, přetmohou na svůj převelký prospěch všecky překážky z různosti písma a pravopisův pochodící, zarazí v zárodku snahy po umělém vytvořování jazyků (!) slovanských, nedadouce se slákatí vlivy nepřátel, od nichž nikdy nic dobrého Slovanům nevzniklo. Nebudou třetí v bahně separatismu nářečového, budou se dívatí s vyššího hlediska na společné věci osvětlené, a budou úsilovně chtítí, chtítí a chtítí, a při takovémto cílevědomém

цей дополненной некоторыми новыми буквами. Многие будутъ заключать, что тутъ въ одно время рѣшаются двѣ задачи: Задача точной славянской стенографии и задача общаго простого письма. Кто даетъ благосклонный, кто недоброжелательный отзывъ о томъ или другомъ нововведенномъ направлении, смотря по тому, съ какой точки зрѣнія смотритъ на славянскій вопросъ. Я твердо убѣжденъ, что время — конечно далекое — разрѣшитъ обѣ эти задачи въ смыслѣ сближенія и даже слиянія обоихъ алфавитовъ латиници и гражданки.

Этотъ трудъ значитъ лишь небольшое побужденіе по этому направлению. И еслибы былъ тѣмъ сдѣланъ только небольшой шагъ къ сближенію Славянъ на полѣ общаго письма, хотя бы лишь въ томъ смыслѣ, чтобы современнымъ лишить латиницу »мошекъ«, т. е. надстрочныхъ диакритическихъ знаковъ, я былъ бы вполне вознагражденъ за мой трудъ. Хотя такая перемѣна имѣетъ лишь формальное писарское значеніе, отнюдъ не касаясь сути славянскихъ языковъ, я все-таки не льщу себя въ этомъ отношеніи надѣждою въ особенный успѣхъ, по крайней мѣрѣ въ теперешнемъ времени, хорошо зная консервативность господствующую на этомъ полѣ и сознавая и другія препятствія, о которыхъ нельзя тутъ говорить.

Однако, одно вѣрно: если у Славянъ окажется мощная дѣятельная воля, они преодолѣютъ всѣ препятствія, истекающія изъ разрозненности письма и правописаній, они остановятъ въ началѣ стремленію славянскихъ языковъ(!), не вдаваясь въ заманчивыя вліянія враговъ, которые никогда не сдѣлали добра Славянамъ. Они не загрязнятъ въ тинѣ диалектискаго сепаратизма, будутъ съ высшей точки зрѣнія смотрѣть на об-

chtění nemůže nenásledovati, než jen ustavičné povlovné sblížení a jednocení. A v jednotě síla!

F. Mikulík.

щія дѣла просвѣщенія и будутъ всячески стремиться, стараться и добиваться предпринятой цѣли. Такому сознательно къ цѣли ведущему старанію не можетъ не слѣдовать ничто иное, какъ сближеніе и соединеніе. И въ единствѣ сила!

Ф. И. Микуликъ.

OBSAH — СОДЕРЖАНІЕ.

	text / tab. текстъ / таб.
Předmluva — Предисловіе	3
O písmech slovanských a pravopisech — О славянскихъ письмахъ и правописаніяхъ	13
Těsnořis a pravopis — Стенографія и правописаніе	20
Úvod — Введеніе	27
HLAVA I. — ГЛАВА I.	
Písmena a jich spořování — Буквы и ихъ соединеніе	27
Azбука (abeceda, alfabet) — Азбука (алфавитъ)	28/1 ÷ 3
Samohlásky — Гласныя	29
E : Ě = Ъ	29/4
A : Ā	30/5
O : Ō	31/6
Y : Ī	32/6 ÷ 8
Ě : Ě	34/8
Ń : Ǫ	35/9
U : Ū	36/9, 10
Ů : Ů (a : ia)	38/10, 11
Souhlásky — Согласныя	39/11
R : RĬ	40/11, 12
L (Ľ) : LĬ (L, L')	41/12, 13
K : KĬ, Ğ : ĞĬ	42/13, 14
N : NĬ	42/15
V : VĬ	43/16
r (x), l (x), n (x)	44/16
[-ti, -ti, -iti, -ití]	44/16
[-ti sa, -ti si]	45/16
[-jti, -jtí, — sa, — si]	45/16
[-ci : -ci : -ci]	45/17
Spoření těsné — Плотное соединеніе	45/17
Délky hlásek — Долгота звуковъ	46/17 ÷ 19
Rus. -oro-, -olo- = [-râ-, -lâ-]	48/19
Rus. -ere-, -ele- = [-rê-, -lê-]	49/19
[-orô- : -orô-, -olô- : -olô-]	49/19, 20

	text tab. текстъ / таб.
HLAVA II. — ГЛАВА II.	53/20
O krácení slov — О сокращеніи словъ	53
Předložky a předpony — Предлоги и приставки	53
[S, S̄ : 3, 3̄]	53/20, 21
Pro : pr̄	55/21
[Pr̄s] = pre : pr̄e	55/21
[Roz-, roz̄-; raz-, raz̄-]	56/22
[Čr̄z, pr̄z, skvoz̄i]	57/22
Na, nad(̄), naj-, ne, n̄, ni	57/22
Ob(̄), Od(̄) = [Ot(̄)]	58/23
[Pri, pr̄ad(̄)]	59/23
[v : v̄, v̄z : v̄z̄ : v̄z̄]	60/24
[iz : iz̄-]	60/24
Ostatní — Прочія	61/24
Jich skládání — Соединеніе предлоговъ	62/25
Předpony cizí (tab. Pr̄zdr̄ony čudí) — Иностранныя приставки	63/25
Koncovky — Окончанія	63
Jméno podstatné — Имя существительное	65/26
[-̄k : -̄k, -̄č̄k : -̄č̄k]	68/27
[-ak, -ač, -ač̄k]	69/27
[-nik, -nica]	69/28
[-nič̄k, -nič̄ka]	70/28
[-ik, -ič̄k]	70/28, 29
[-čik (čik), -čuk]	70/29
[-uk, -uk]	71/29
[-ic(-e, -a, -ia), -ič̄k(a...), -ub̄k(a...)]	71/29
[-ar : -ar]	72/29, 30
[-ir, -ýr (-éri) : -iri, -ýri (-éri)]	72/30
[-dlo, -lo] ≡ [-dlo]	72/30
[-tel, -telk(a...),...]	73/30, 31
[-nje (-nie) : -nje (-nye)]	73/31
[-nosti (-n̄sti), -telnosti, -ačnosti...,...]	74/31, 32
[-č̄nosti (̄), -ič̄nosti, -in(n)osti]	75/32
[-osti (-̄sti) : -esti]	75/32
[-ivnosti, -avnosti, -tivnosti, -tativnosti]	75/32
[-stvo : -stvi(je)]	76/33
[-ič : -ič, -ovič : -ovič, -evič : -evič]	77/33
[-̄c̄, -ov̄c̄ : -ev̄c̄, -ce (̄), -ca]	78/33
[-ovk(a...), -ovn(a...), -ovin(a...)]	78/34
[-ī(e...), -ovī(e), -isk(o...), -ovisk(o...)]	78/34
[-č̄in(a...), -č̄iz̄n(a...), -č̄in(a...), -č̄in(a...)]	79/34
[-ovsk(o...), -ovick(o...)]	79/34
[-ick(o...)]	80/35
[-or, -oir, -ur(a...), -orium, -arium]	80/35
[-graf, -gram(m)]	80/35
[-ion (-e, -ya), -ation, -ution, -ition (-ce, -cya), -ktion (-kce, -kcyā...)]	80/35
Jméno přídavné — Имя прилагательное	81/35
ч. -ý, -á, -é, г. -уј, -аја, -оје...	81/35
ч. -í, (-é), -é, -á, г. -ује, -уја, -уја...	82/36

	text tab. текстъ / таб.
ч. -ého, р. -ego, г. -ago, к. -ega, sr. -oga...	83/36
ч. -ému, р. -emu, г. omu...	83/36
ч. -ém, р. -ém (-ym), г. -om...	84/37
ч. -ým, р., г. -ym, sh. -im...	84/37
ч. -ýh, р., г. -yh, sr. -ih...	85/37
ч. -ými, г., р. -ymi, sr. -ima...	85/37
ч. -ou, р. -a, г. -oj : -oju, sr. -om...	85/37
ч. -ou, р. -a, г. -uju, sr. -u...	86/38
ч. -é (-i), р. -ej, г. -oj...	86/38
ч. -nický..., г. -ničeskij...	87/38
ч. -ničí..., г. -ničij...	87/38
[-ničný..., -niční...]	88/38
[-ariský..., -arský...]	88/38
(-árný...)	88/39
(-árenský...)	88/39
(-acký...)	88/39
[-áčský...]	89/39
[-ičský..., -ečský...]	89/39
[-ecký...] : г. (-ečeskij...)	89/39
(-tebný...)	89/39
(-ostný..., -nostný..., -kostný...)	89/39
(-ostenský..., -nostenský...)	90/39
(-istvý...)	90/40
ч. (-en)stevn(í, ý)..., г. (-stvennyj...)	90/40
(-ovitý...)	90/40
[-ov̄ecký...]	90/40
ч. (-ický...), г. (-ičeskij...)	91/40
ч. (-ičký...),...	91/40
ч. (-ový...),...	91/40
(-ovský...) : (-evský...)	91/40
(-ovický...)	91/40
[-č̄n(ý...),...	92/40
[-teliský...],...	92/41
(-telný...)	92/41
ч. -delný..., г. -lnyj...,...	92/41
-orský..., -urný..., -urský...	93/41
Různé — Разныя	93/41

Sloveso — Глаголь	94/42÷44
Číslovky — Числительныя	102/44
Samoznaky — Значки („сиглы“)	104/44÷49
Ostatní zájmena — Прочія мѣстоименія	111
Příslovky — Нарѣчія	113/52
Spojky — Союзы	116/55
Samoznaky geometrické — Геометрическіе значки	117/56
Zkratky — Сокращенія	118/56
Cizí a vlastní jména (tab. »čudí«) — Иностранныя слова и собственныя имена	119/56
Vypouštění hlásek a koncovek — Пропусканія гласныхъ и окончаній	120/57

Doplňky — Дополненія	121/57
Čtení všeslovanské — Общеславянское чтение	121/57
Příklady pro čtení a psaní — Примѣры для чтения и писанія	121/58
1. Пятигорскъ	121/58
2. Два друга	122/58
3. Бѣлка и волкъ	122/58
4. Худой разумъ	122/59
5. Сѣнокось	122/59
6. Волкъ и волченосъ	123/60
7. Пѣсня пахаря	124/60
8. Початокъ свѣта	124/61
9. Зелени свята	125/61
10. Образъ стародавнего Галича	125/61
11. Весновка	126/62
12. Deszcz	126/62
13. Myśli	126/62
14. Łgarze	126/63
15. Potrawy nieprzyrodzone	126/63
16. Szczęście	127/63
17. Piesń żniwiarska	127/63
18. Účinnost práce	128/64
19. Západnictví	128/64
20. Slovanská idea	129/65
21. Podzim je zde!	129/66
22. Bača a šiarkan	130/66
23. Krstno ime	130/67
24. Vučica	131/67
25. Ustanavljanje goratanskih vojvod	131/67
26. Къ Ефесяномъ послание на апостола Павла	132/68
27. Hordy porst	132/68
28. Słyńco a bomy	132/69
29. Evangelium sancti Matthaei	132/69
30. Чари — Чарі	132/69
HLAVA III. — ГЛАВА III.	135
Doslov — Заключение	137
Obsah — Содержаніе	141

U 42
138

UČEBNICE УЧЕБНИКЪ
VŠESLOVANSKÉ ОБЩЕСЛАВЯНСКОЙ
STENOGRAFIE. СТЕНОГРАФИИ.

№2
PŮVODNÍ SOUSTAVA
BEZ PŘEVODŮV.

ПОДЛИННАЯ СИСТЕМА
БЕЗЪ ПЕРЕЛОЖЕНІЙ.

ТАБУЛKY. ТАБЛИЦЫ.

SESTAVIL
F. MIKULÍK.

СОСТАВИЛЪ
Ф. И. МИКУЛИКЪ.

ТАБУЛKY PSAL
A. VAMPOL.

ТАБЛИЦЫ ПИСАЛЪ
А. Ф. ВАМПОЛЬ.

V PRAZE ВЪ ПРАГѢ

1908.

Tiskl

Напечаталъ

Umělecký polygrafický ústav „FARSKÝ“

PRAHA, I. Michalská, 23.

Abuka-abece-da-alfabeta

těsnopis. latinská brazanka společná.

..	a A a A a A a A				
>	a A a A a A	- - - - -	a A a A a A		
r	b B b B b B	đ Đ đ Đ đ Đ	b B b B b B		
r	- - - - -	b B b B b B	b B b B b B		
s	c C c C c C	u U u U u U	c C c C c C		
j	č Č č Č č Č	u U u U u U	č Č č Č č Č		
s	- - - - -	h H h H h H	h H h H h H		
e	d D d D d D	g G g G g G	d D d D d D		
e	- - - - -	h H h H h H	h H h H h H		
>	- - - - -	- - - - -	z Z z Z z Z		
j	- - - - -	u U u U u U	z Z z Z z Z		
i	e E e E e E	e E e E e E	e E e E e E		
i	- - - - -	o O o O o O	- - - - -		
e	- - - - -	e E e E e E	- - - - -		
i	ě Ě ě Ě ě Ě	h H h H h H	v V v V v V		
>	e E e E e E	- - - - -	e E e E e E		
	f F f F f F	o O o O o O	f F f F f F		
	- - - - -	o O o O o O	o O o O o O		
^	- - - - -	r R r R r R	r R r R r R		
^	- - - - -	r R r R r R	r R r R r R		
s	g G g G g G	- - - - -	g G g G g G		
>	h H h H h H	- - - - -	h H h H h H		

<i>těsnopis.</i>	<i>latinská</i>	<i>brazanka</i>	<i>společná</i>
o	o	xX xX xX	h h h h h h
			l l l l l l
.	i I i I i I	i I i I i I	i I i I i I
.		u U u U u U	
-	j J j J j J	й Й й Й й Й	ж Ж ж Ж ж Ж
.		ь Ъ ь Ъ ь Ъ	б Б б Б б Б
.		я Я я Я я Я	
.		ю Ю ю Ю ю Ю	
.		ъ ъ ъ ъ ъ ъ	џ џ џ џ џ џ
s	k K k K k K	к К к К к К	к К к К к К
r	l L l L l L	л Л л Л л Л	л Л л Л л Л
u		Ѡ Ѡ Ѡ Ѡ Ѡ Ѡ	
r	l L l L l L		
z	m M m M m M	м М м М м М	м М м М м М
n	n N n N n N	н Н н Н н Н	н Н н Н н Н
u		Ѣ Ѣ Ѣ Ѣ Ѣ Ѣ	
o	o O o O o O	о О о О о О	о О о О о О
.		ѣ ѣ ѣ ѣ ѣ ѣ	ѣ ѣ ѣ ѣ ѣ ѣ
.		Ѥ Ѥ Ѥ Ѥ Ѥ Ѥ	
c	p P p P p P	п П п П п П	п П п П п П
e	q Q q Q q Q		ч Ч ч Ч ч Ч
c	r R r R r R	р Р р Р р Р	р Р р Р р Р
e	s S s S s S	с С с С с С	с С с С с С
j	š Š š Š š Š	ш Ш ш Ш ш Ш	ѝ ѝ ѝ ѝ ѝ ѝ

<i>těsnopis.</i>	<i>latinská</i>	<i>brazanka</i>	<i>společná</i>
š		щ Щ щ Щ щ Щ	у У у У у У
i	t T t T t T	т Т т Т т Т	т Т т Т т Т
.	u U u U u U	у У у У у У	у У у У у У
i	v V v V v V	в В в В в В	в В в В в В
+	w W w W w W		w W w W w W
z	x X x X x X		x X x X x X
.	y Y y Y y Y	ы Ы ы Ы ы Ы	ы Ы ы Ы ы Ы
s	z Z z Z z Z	з З з З з З	з З з З з З
j	ž Ž ž Ž ž Ž	ж Ж ж Ж ж Ж	ж Ж ж Ж ж Ж

Prehled.

a la q, om, la b b c u y y d d
 r s s s e e
 ō z y e u v e u f v ph f g
 e d j | | | |
 h h i y e k k l m n o w-e
)) . / s r z r u . .
 p q r s b y t u v w x y
 c s e o z j z l y t
 z n st zd kd bŕ vz. "Kory. rus.
 s j s s z z b
Tronny: h: s: b, g: z: y, f: z: w, k: c: x: y: y,
 z: z: j z: z: j z: s: s: z: s: s:
 k: g, d: d: ō, st: y, zd: kd, f: v: ph.
 s: s e: e: e s: z s: z | : | : |

sa. y. b. y. vac. va. vac. st. et. as. d. es.
ce. v. ad. d. w. id. e. Mr. v. f. u. d.
vs. ks. es. el. w. id. w. is. y. ds. r.
ou. ge. s. n. st. s. st. ar. w. ely.

O: 70.

V: v. n. a. t. th. y. sy. l. u.
c. a. d. id. id. fl. the. w. k. y. b. k. k.
ze. st. d. spe. ce. ce. d. the. the. Jan. Jo.
js. k. n. M. k: k. st. y. k. d. k. k.
y. m. y. as. h. b. le. U. k. k. b. b.
n. k. d. es. us. by. st. k. le. s. k. U.
pr. p. the. n. w. ste. l. v. k. s. k. k.

R: r. s. a. k. so (so), k. s. y.
y. le. d. y: k. le. Os (os), fr. fr. in. ses.
y. d. spe. y. k. the. y. y. u. cas. cu.
ce. ce. ch. Os. H. d. u. y. the. y. the

P: p. se. s. so. se. se. le. (se), z.
(so): k. (so): u. st. st. se. (oss = oss): cas. k.
(st): el. (st): el. st. Jan. k. M. the. the.
(st): the. y. se. k. h. k. k. the. n. the.
u. u. le. y. (ce). the. ce. the. H. Jan. k. k.
lat. k. n. k. k. H. the.

y: J.

a: a. n. n. n. d. a. a. k. k. k. w. a

c. a. a. y. y. se. m. a. a. enj. 4. a. a.
d. v. m. y. y. d. d. d. d. d. g. y.
y. y. y. m. u. d. n. p. ce. n. y. y. m. d.
pe. pe. q. q. m. se. se. se. the. y. u. n.
the. k. se. cu. d. cer. m. u. ce. d. d.
w. a. ce. d. y. n. se. sal. n. m. ce. ce.
ls. the. d. ce. n. u. n. u. leg. k. a.
d. a. n. k. the. se. the. the. u. (u).
u. u. k. d. the. p. p. se. the. ce. e.
so. the. e. se. e. p. the. d. d.

R: r. e. e. e. ce. ce. ce. ce. ce.
ce. ce. y. the. the. k. m. 4. the. y. d.
ss. ss. sn. k. y. y. y. y. d. d. u. u.
w. n. y. u. w. the. the. k. the. y. a. e.
ce. the. the. the. the. the. the. m. y. the.
the. 4. the. the. et. y. the. et. et. y.
4. y. P: p. the. y. the. the. the. the. the.
et. e. e. et. the. ce. (ce), k. y. the. the. m.
e. (ce), the. p. m. se. u. e. y. b. b.
e. e. e. y. y. the. the. the. the. the. y.
m. n. y. u. n. the. y. the. the. et. ce.
a. the. the. y. y. the. the. the. the. the.
the. the. the. k. k. (k), the. y. the. the. the.

Pr: pr. ce. the. the. the. the. the. the. the.

pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.
pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.
pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.
pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.

[-iru -iru (-iru) -iru -iru (-iru)]

wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.

[-dlo -lo] = [-dlo]

ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra.
ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra.
ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra.
ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra.
ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra.
ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra. ra.

[-teli -telika]

pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.
pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.
pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.
pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.

wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.

[-nye (-nie) -nye (-nie)]

wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.

pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.
pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.
pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.
pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa. pa.

[-nosti (-nosti) -telinosti -arnosti]

wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.
wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa. wa.

Tu. ur = bu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.

[-vostu (v), -ivostu, -inovostu].

Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.

[-ostu (ostu) : -estu].

Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.

-ivostu, -avostu, -tivnostu, -tativnostu.

Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.
 Tu. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur. ur.

-stvo : -strige.

do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.

do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.

[-iv : -iv, -oviv : -oviv, -eviv : -eviv].

do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.

[-oco, -ovoco, -evoco, -ce (e), -ca].

do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.
 do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do. do.

-ovkas, -ovnas, -ovinas).

ph = y^m y^m y^m n^m n^m n^m n^m n^m
nn dh = de^m de^m de^m de^m de^m de^m de^m
de^m de^m je^m ke^m se^m so^m so^m so^m so^m so^m
2.1. 2.1. 2.1. h^m = h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m
h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m
g^m g^m g^m g^m g^m g^m g^m g^m g^m g^m g^m

-ivkas, -ovivkas, -iskkas, -oviskkas).

pi: yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf.
k^m k^m k^m k^m k^m k^m k^m k^m k^m k^m k^m
yf. yf. k^m v^m : 2d. 2d. 2d. 2d. h^m h^m
h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m h^m
yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf.
yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf.
yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf. yf.

-vivas, -vignas, -vinas, -vivas).

2p. 2p. 2p. 2p. 2p. 2p. 2p. 2p. 2p. 2p.
p. p. p. p. p. p. p. p. p. p. p. p.
yf. yf. k^m v^m : yf. yf. yf. yf. yf. yf.

-ovskas) : -ovickas).

v. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k.
k. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k.
k. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k.
k. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k.

-ickas).

v. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k.
k. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k. k.

-or, -oir, -ur(a), -orium, -arium).

op. op. op. op. op. op. op. op. op. op.
so. so. so. so. so. so. so. so. so. so.
bo. bo. bo. bo. bo. bo. bo. bo. bo. bo.
ko. ko. ko. ko. ko. ko. ko. ko. ko. ko.
lo. lo. lo. lo. lo. lo. lo. lo. lo. lo.

-graf, -gram(m).

g. g. g. g. g. g. g. g. g. g. g.
g. g. g. g. g. g. g. g. g. g. g.
g. g. g. g. g. g. g. g. g. g. g.

-ion(e, ya), -ation, -ution, -ition(e, oya), -ktion(e, koya).

ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep.
ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep.
ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep. ep.

Iméno prídavné.

v. -ij. -i. -i. r. -yy. -aja. -oje. etc.
a. v. ja. ja. ja. ja. ja. ja. ja. ja. ja. ja.
va. va. va. va. va. va. va. va. va. va.
va. va. va. va. va. va. va. va. va. va.
va. va. va. va. va. va. va. va. va. va.

4.2 lecko: 1. ~: ~ 2. 1: 1 3. ~: ~ 4. ~: ~: ~ =
 ~ 5. ~: ~: ~ = ~ 6. ~: ~: ~ = ~ hidokto 1. 1
 2. 1: 1 3. 1: 1 Marsikdo 1. ~: ~ 2. ~: ~ 3. ~: ~ 4.
 (maslo) 1. 5. 1. 6. ~: ~ Kitokolis: 1. 1 2. 1: 1 3.
 ~: ~ 4. ~: ~ 5. ~: ~ 6. ~: ~ 7. ~: ~ 8. ~: ~ 9. ~: ~ 10. ~: ~
Et 1. [Ktosu: ktosis] 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 (10): 10
 10) 4. 1: 1 5. 1: 1 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10.
 je = je: je: je 11. Ki 12. ~: ~ 13. ~: ~ Kto
 1. ~: ~ 2. ~: ~ 3. ~: ~
 ~ 4. ~: ~ 5. ~: ~ Co 1. 1: 1 2. 1: 1 3. 1: 1
 ~: ~ 4. ~: ~ 5. ~: ~ 6. ~: ~ 7. ~: ~ 8. ~: ~ 9. ~: ~
 (10): 10 Kterij 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1
 5. 1: 1 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
 11. 1: 1 12. 1: 1 13. 1: 1 14. 1: 1 15. 1: 1
 16. 1: 1 17. 1: 1 18. 1: 1 19. 1: 1 20. 1: 1
Jakij kakoj 1. 1
 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
 11. 1: 1 12. 1: 1 13. 1: 1 14. 1: 1 15. 1: 1 16. 1: 1 17. 1: 1 18. 1: 1 19. 1: 1 20. 1: 1

Estalni pajmena.

1. ~: ~ 2. ~: ~ 3. ~: ~ 4. ~: ~ 5. ~: ~
 ~: ~ 6. ~: ~ 7. ~: ~ 8. ~: ~ 9. ~: ~ 10. ~: ~
 11. ~: ~ 12. ~: ~ 13. ~: ~ 14. ~: ~ 15. ~: ~
Sebe: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Ona: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1

1. ~: ~ 2. ~: ~ 3. ~: ~ 4. ~: ~ 5. ~: ~
 ~: ~ 6. ~: ~ 7. ~: ~ 8. ~: ~ 9. ~: ~ 10. ~: ~
 11. ~: ~ 12. ~: ~ 13. ~: ~ 14. ~: ~ 15. ~: ~
Moja: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Moje: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Kab: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Kabin: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Onen: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Onij: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Ten: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Etot: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Spn: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Sjuz: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1
Spn: 1. 1 2. 1: 1 3. 1: 1 4. 1: 1 5. 1: 1
 6. 1: 1 7. 1: 1 8. 1: 1 9. 1: 1 10. 1: 1

C) 1. kudy: f 2. f 3. f 4. f 5. f 1. tudy: f 2. f 3. f
 4. f: v. 5. f 6. f 7. f 1. tamtudy: u f: u f 2. u f 3.
 u f 4. u f 1. vůdny: f 2. f 3. f 4. ~ 5' iněkudy
 f: f 2. f 3. f 4. f: 5. f: f 1. onady: f:
onudy f 2. f = u f 3. u f 1. jinudy: f: f 2. f
 3. f 4. f (= u f -
 D) 1. kam: f 2. f (p) 3. f: f 1. f (:) 2. f = f 3. f 4. f:
 5. f 1. sem: n 2. n 3. n 4. n 5. a. 6. a itam: f 2. f 3. f
 4. f 5. f 1. jinam: f 2. f = f 3. f 4. f 5. f = f
 6. f = f 1. kamkoli: f 2. f 3. f 4. f 5. f (f) 1.
deli 2. 3. ~ 4. 3. n = 1: 1 4. 2 5. ~ 1. ven: f
 2. f: f 3. f 1. (domu) h: 2. h 3. h 4. f 1.
 (primo) f: f (vzhuru) f 2. f 3. f 4. f 5. f 6. f -
 E) 1. pokud: g 2. g 3. g 4. g 1. odkud: s: s 2. s
 3. s 1. dokad: e 2. e 3. e 4. e 5. e 1. odkdy: f 2.
 f 3. f 4. f 5. f 6. f: f 7. f 1. odsud: s
 2. s 3. s 4. s 5. s 6. s 1. odtamud: u 2.
 u 3. u 4. u 5. u 6. u 1. (od nyní) n = n 2.
 u 3. u 4. u 5. u 6. u 1. dosavad: e: e 3.
 2. e 3. e 4. e 5. e 6. e 7. e 1. (odtehdy):
 u 2. u 3. u 4. u 5. u 1. (oděsad): f 2. f
 1. odjinud: f 2. f 3. f 4. f 5. f 6. f 1. od
nikud: f 2. f (p) 3. f 1. zvenku: f
 2. f 3. f 4. f 5. f 6. f 7. f 1. naš' do: f 2. f
 3. f 4. f -

F) 1. jak: s 2. s = s 3. s 4. s 5. s C: C 1. tak: ^
 2. 2 3. n: n 4. n 1. onak: n: n 2. n 3. n 1. vůlce
 n 2. n 3. n 1. zároveň: k 2. k 3. k 4. k 5. k 6. k =
 f 1. arci: c 2. c 3. c 4. f 5. f 6. f 1. růžno: z
 G) 1. kolik: f 2. f 3. f 4. f 1. tolik: t 2. t 1. mno
 f: f: 2. ~ 3. f 4. f 5. g: g 6. f 1. prilisi: g 2. g 3.
 f 4. f 5. f 6. ~ 7. f = f 8. f = f 9. f (g) 1. docela
 b: s 2. s 3. s 4. s 5. f 6. f 7. f 8. f 1. vic: s: s: s 2.
 f: f 1. pace: s: s 2. a: a: a 3. a: a 4. f 5. h: h:
 h 6. e: e 7. u: u 1. trochu: b 2. ~ 3. f 4. f 1. jedva
 d 2. d: d 3. f (1. f: f 2. ~ 3. f (s 2) = f 1. asi: s: s
 2. 6 3. ~ 4. f 5. f 6. b 7. f 8. g 1. mad: z: z 2. f
 3. f 4. f = f 5. f 6. h 1. naposledy: t 2. f 3. f 4. f
 5. f 6. f: f 7. ~ 8. f -
 H) 1. nevic: v: v: v: v 2. v: v: v: v 3. e 4.
 e 1. nejlépe: v 2. v 3. v 4. v 5. v 6. f - často: f -
 1. dobře: °: 2. °: 3. ° 1. namnoze: ~: málo: 2. 1.
zvlášť: f: 2. f: 3. f 1. dost: o: 2. o 1. brzy: b: 2. ° 3.
 1. velmi: > 2. > 1. jen: i: 2. i 3. s 4. ~ 5. ~ 6. ~ 7.

Spojky.

1. že: 2. aby: 1. a: 2. a: 3. a: 4. a: (slovim. a: a:)
 5. a: 6. a: 7. a: 8. a: 1. ili: 2. a: 1. li: 2. [x: x'
 6: 6: 6] 1. a: 2. 3. ^ 4. ^ 5. ^ 6. ^ 7. ^ 1. ne:
 r 2. r 3. f 4. f 5. f 6. f 7. f 8. 7. 9. 7 1. právě: e 2. e 3. e

